

TÜRK MÜHENDİS VE MİMAR ODALARI BİRLİĞİ

**TMMOB
TÜRKİYE'DE
ÖZELLEŞTİRME GERÇEĞİ
SEMPOZYUMU II**

13-14 KASIM 2008, ANKARA

ISBN: 978-9944-89-522-4

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Dijle Göksoy Konuk

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği

Selanik Cad. No:19/1

06650 Yenişehir /ANKARA

Tel: 0312 418 12 75

Faks: 0312 417 48 24

Web: www.tmmob.org.tr

E-Posta: tmmob@tmmob.org.tr

Baskı: Kozan Ofset, 0312 384 20 03

Mart 2008

İÇİNDEKİLER

Sunuş.....	5
Açılış Konuşmaları.....	9
Açılış Bildirisi.....	21
BİRİNCİ OTURUM.....	29
<i>“Türkiye’de Özelleştirme Olgusuna Kamu Hizmeti ve Kamu Mülkiyeti Açısından Kavramsal Bakış”</i>	
İKİNCİ OTURUM.....	61
<i>“Türkiye’de Özelleştirme Konusunda Söylenenler, Yapılanlar ve Yapılması Gerekenler”</i>	
ÜÇÜNCÜ OTURUM.....	87
<i>“Özelleştirmelere Karşı Neler Yapıldı, Neler Yapılmalı”</i>	
DÖRDÜNCÜ OTURUM.....	121
<i>“Özelleştirmelere Karşı Ne Yaptık?”</i>	
BEŞİNCİ OTURUM.....	177
<i>“Özelleştirmelere Karşı Ne Yapılmalı? Kamu Girişimciliği Nasıl Geliştirilmeli? Kamu Hizmeti Nasıl Sunulmalı?”</i>	
FORUM.....	207

SUNUŞ

TMMOB yaşama ve geleceğimize yönelik çalışmalarına devam ediyor.

13-14 Kasım 2007 de Türkiye’de zelleştirme Gerçeği sempozyumunu gerçekleştirdik. Elinizdeki kitap bu sempozyumun konuşmalarını ve tartışmalarını içeriyor.

Bu etkinliğin gerçekleşmesinde emeği geçen herkese, hazırlık toplantılarına katılanlara, konuşanlara, rapor hazırlayıp sunanlara, emek ve meslek örgütlerine ve onların yöneticilerine, bilim insanlarına, yüreği emekten ve halktan yana atanlara çok teşekkür ediyoruz. Onlar olmasaydı biz bunu gerekleştiremezdik. TMMOB çalışanlarına ve yayın birimize de ayrıca ve özellikle teşekkür ediyorum.

Etkinliğimizi tarihin derinliklerine bu kitapla taşıdığımıza inanıyoruz. Ve Türkiye Demokrasi Mücadelesi içinde yer alanlara bu etkinlikle ve bu kitapla katkı sunmuşsak, bundan da büyük bir onur duyuyoruz.

TMMOB bu tür çabaları sürdürmeye kararlıdır. Bunu herkes algılamalıdır.

Mehmet Soğancı
TMMOB Yönetim Kurulu Başkanı
Mart 2008

AÇILIŞ KONUŞMALARI

MEHMET SOĞANCI (*Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yönetim Kurulu Başkanı*)

"Değerli Konuklar,

Sevgili Arkadaşlar,

Türkiye’de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumuna hoş geldiniz. Hepinizi TMMOB Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Hepimiz biliyoruz: Mühendislik, bilim ve teknolojiyi insanla buluşturan bir meslek. Bizim örgütümüz TMMOB; odağında, öznesinde insanın olduğu bir mesleğin uygulayıcılarının örgütü. İnsan odaklı olmasından dolayı, bizim mesleğimiz onurlu bir meslek ama bir o kadar da sorumlulukları olan bir meslek.

Biz, bir yandan insana karşı işlenmiş suçlara karşı çıkıyoruz, öte yandan da insana ve insanlığa olan sorumluluklarımızı biliyoruz ve sorumluluklarımızın gereklerini yerine getirmeye çalışıyoruz. Meslek alanlarımız üzerinden Türkiye gerçeklerini ortaya koyuyoruz, üyelerimizin bilimsel temele dayanan çalışmalarını, bilim insanlarının çalışmaları ile birleştiriyor, örgütümüzün deneyimlerinin süzgecinden geçiriyoruz. Bu şekilde ülkenin sorunlarını tespit ediyor, çözüm önerilerini sunuyoruz. Bir yandan da üyelerimizi haklarının elde edilmesine, taleplerinin gerçekleşmesine yönelik çabalarda bulunuyoruz. Öte yandan da mesleki denetimin vazgeçilmez ön koşulu olarak gördüğümüz bir çalışmayı, üyelerin uzmanlaşması ve belgelenmesine yönelik çalışmaları da sürdürüyoruz. Biz, sorunlarımızın, toplumun ve halkın sorunlarından ayrı tutulamayacağını da biliyoruz.

İşte bu sempozyum ve benzerleri bu çabalarımızın gerçekleşmesine yönelik çalışmaların önemli bir kesişme noktasını oluşturuyor. Bu çalışmalarda bilim insanlarının ve uzmanların yoğun emek harçayarak oluşturduğu bilgi erişilebilir ve ulaşabilir hale geliyor. Bilgi bu etkinliklerimizde paylaşıyor.

TMMOB ve bağlı odaları iki yıllık çalışma dönemlerinde iki yüzü aşkın etkinlikle kamuoyu önüne çıkıyor. Sadece TMMOB adına bağlı odaların sekreteryasında gerçekleşen etkinlikler bu dönem 22’ye ulaşacak.

Kasım’da Aydın’da TMMOB Jeotermal Enerji ve Aydın’daki Geleceği Sempozyumu, Haziran’da Ankara’da TMMOB Çevre Sempozyumu, Eylül’de İstanbul’da TMMOB Mühendislik, İstihdam ve Ücretlendirme Sempozyumu, Ekim’de Ankara’da TMMOB AB Süreci Karşısında Emek Sempozyumu, TMMOB Yerel Yönetimlerde Dönüşüm Sempozyumu TMMOB Enerji Sempozyumu ve Trabzon’da TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi gerçekleştirildi. Bugün TMMOB Türkiye’Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu’nu birlikte başlatıyoruz. Kasım’da İstanbul’da TMMOB Denizcilik Sorunları Sempozyumu, Ankara’da TMMOB Jeotermal Kongresi, Aralık’ta Ankara’da TMMOB Afet Sempozyumu ile TMMOB Sanayi Kongresi, Mart’ta Ankara’da TMMOB İklim Değişimi Sempozyumu ile TMMOB Su Politikaları Kongresi gerçekleştirilecek.

Kente yönelik olarak da İKK’larımız aracılığı ile Nisan’da Bursa Kentine Çözümler Sempozyumu, Eylül’de İstanbul Kent Sempozyumu’nu gerçek-

leştirdik. Kasım’da Ankara Kent Sorunları Sempozyumu, Aralık’ta Kocaeli Kent Sempozyumu, Denizli Kent Sempozyumu, Şubat’ta Eskişehir Kent Sempozyumu, Adana Kent Sorunları Sempozyumu, Mart’ta Bodrum Yarımadasının Çevresel ve Yapısal Geleceği Sempozyumu gerçekleştirilecek

Biz insana, yaşama ve geleceğimize olan görevlerimizi yerine getirmeye çalıştığımızı inanıyoruz.

Sevgili arkadaşlar;

Bu gün birlikte başlattığımız Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu ile ilgili de şunları ifade etmem gerekiyor:

Bilindiği üzere; TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TMMOB, TTB ve KİGEM olarak, 26-27 Mayıs 2005 tarihlerinde Ankara’da “20. Yılında Türkiye’de Özelleştirme Gerçeği” konulu Sempozyum gerçekleştirmiştik.

Sempozyumun kamuoyuna duyurduğumuz Sonuç Bildirisinde şunlar da vurgulanmıştır:

“Özelleştirme” küresel kapitalizmin, ürettiği krizini aşmak amacıyla, özellikle 1980’li yıllardan sonra mal, hizmet ve sermayenin küresel ölçekte sınırsız dolaşımını sağlamak için “liberal reformlar” adı altında “dünya” ölçeğinde dayattığı, ekonomik, toplumsal, siyasal ve ideolojik boyutları olan küresel politika araçlarından birisidir.

Dar anlamda, “devletin iktisadi faaliyetlerini gerçekleştiren kamu iktisadi teşebbüslerinin yani KİT’lerin mülkiyetinin özel sektöre devredilmesi geniş anlamda, “devletin iktisadi faaliyetlerinin azaltılması ya da bu fonksiyonunun tümüyle serbest piyasa koşullarına devredilmesi”ni içeren “özelleştirme”lerin ülkemizde yasal altyapısının oluşturulmasına 1983 yılı sonrasında başlanmıştır. 1984’te 2983 sayılı Yasa, 1986’da 3291 sayılı Yasa, 1990-94 arası bir dizi KHK, 1994’te de eksikliklerin giderilmesi amacıyla 4046 sayılı Özelleştirme Yasası çıkarılmıştır. Özelleştirmelerin uygulama alanının ve önceliklerinin belirlenmesi için ise, Dünya Bankası istemiyle 1985 yılında “Özelleştirme Ana Planı” hazırlanmıştır.

Özelleştirme çalışmaları, 1984 yılında kamuya ait yarım kalmış tesislerin tamamlanması veya yerine yeni bir tesis kurulması amacı ile özel sektöre devir uygulamaları ile başlamış; 1986 yılından itibaren hız kazanan program çerçevesinde, günümüze kadar 183 kuruluşta halka arz, varlık satış, devir işlemi ve blok satış yöntemleri ile yapılan özelleştirmeler sonucunda 171 kuruluşta hiç kamu payı kalmamıştır. Kısmen özelleştirme gerçekleştirilen diğer 12 kuruluşta ise halen kamu payı bulunmaktadır.

Bu süreçte; doğal tekel alanlarında kamu işletmeleri parçalanarak, kamuya ait çimento sanayi, süt sanayi, et sanayi, yem sanayi, dokuma sanayi, orman ürünleri sanayi, gemi sanayi, gübre sanayi, enerji santralleri, kimya ve petrokimya tesisleri, maden işletmeleri, demir çelik işletmeleri, kağıt fabrikaları, telekomünikasyon hizmetleri, ulaşım hizmetleri ve bankacılık sektörü özelleştirilerek, alan yabancı tekellere bırakılmış, ülkemiz daha da fazla dışa bağımlı duruma sokulmuştur.

1990’lı yıllardan itibaren, KİT’lerin dışında, Dünya Ticaret Örgütü karar-

ları ve GATS hükümleriyle bağlantılı olarak eğitim, sağlık, sosyal güvenlik ve altyapı hizmetleri de özelleştirme saldırısına uğramaya başlamıştır.

Emek ve demokrasi güçlerinin istemleri doğrultusunda değil, küresel sermayenin egemenliğinin bir aracı olarak gündeme getirilen "yerelleşme" politikaları ile su, toprak, orman, kıyılar ve madenler gibi doğal kaynaklar tüm yurttaşların yararlanacağı varlıklar olmaktan çıkarılmakta, alınıp satılabilir "mal" konumuna dönüştürülmektedir.

Ortaya çıkan sonuç; işsizliğin artması, eşitsizliğin derinleşmesi, sosyal ve ekonomik dokunun zarar görmesi, göçlerin yaşanması, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve altyapı gibi temel yurttaşlık haklarının piyasalaştırılması, kamu hizmetlerinden yoksun kalma olmaktadır. Kamu yönetiminin tüm sektörlerde kırıldığı veya tarım sektöründe olduğu gibi dağıtıldığı, kamu adına karar alma ve uygulama düzeneklerinin "yönetişim" modeliyle küresel sermayenin örgütlerine devredilmeye çalışıldığı süreçte, "katılımcılık", sermayenin kurduğu "sivil toplum örgütleri"ni içermektedir.

Ülkeyi "pazar", Devleti "tüccar", Yurttaşı "müşteri" konumuna getirmeyi amaçlayan ve ironik bir biçimde "AB'ye uyum" adı altında son dönemde "Kamu Yönetimi Reformu" ve "Yerel Yönetimler Reformu" paketleri içine sıkıştırılmış yasal ve kurumsal düzenlemeler ile küresel eklemelenmenin altyapısı tamamlanmaya çalışılmaktadır.

Ulusal kaynakları iç ve dış sermaye kesimlerine transfer eden borçlanma sisteminin doğal sonucu olarak borç sarmalı içine sıkıştırılmış ve üretimden koparılmış bir ekonomik sistemi kabul etmeye zorlanan insanlarımızın yaşam alanlarını doğrudan etkileyen bu süreç, "küreselleşmenin sorgulanması" bir yana, "neyin ne kadar özelleştirildiği" ve "özelleştirmenin ulusal ekonomiye ve topluma ne getirdiği" boyutlarında da yeterince sorgulanmamaktadır.

"İdeolojiler öldü" savıyla "küresel kapitalist ideoloji"nin tek doğru olarak dayatıldığı yirmi yılı aşkın sürede, dünyada ve ülkemizde neo liberal saldırılara karşı emekten yana güçlerin tepkileri, 2005 yılında yaşanan SEKA ve Seydişehir direnişleri dışında, ya sektörel bazda kalmakta, ya da yeterince etkili olamamaktadır.

Özelleştirmenin felsefesini "devletin üretimden çekilerek" asli görevi olan alanlara yoğunluk vermesi olarak değerlendirenler, bu aldatmaca ile toplumun bazı kesimlerini ikna edebilmişlerdir. Özelleştirmeye karşı tepkilerini ortaya koyan sendika ve meslek odaları gibi kuruluşların toplumun ikna edilmiş kesimlerini yeteri kadar yanlarına çekememesinin başlıca nedeni ise, özelleştirmeye destek veren bazı medya grupları olmuştur.

Özelleştirmelere karşı verilecek mücadelenin yalnızca çalışan kesimin sorunu olmadığını ve sonuçların toplumun tümünü etkilediğini bilen ve bu nedenle mücadelenin birlikte olması gerektiğine inanan TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TMMOB, TTB ve KİGEM olarak; bağımsız, demokratik, kalkınmış ve onurlu bir ülkede birlikte yaşamak için şunları söylüyoruz:

- Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası eksenli yıkım politikalarının geriletmesine yönelik çabalar yoğunlaştırılacaktır.

- Özelleştirme politikaları ile ülkemize ve yurttaşlarımıza yaşatılan yıkım birlikte geri püskürtülecektir.

- Küresel yıkımın altyapısını hazırlayan yasal düzenlemeler karşısında etkin bir karşı duruş birlikte gerçekleştirilecektir.

- Yapılmaya çalışılan özelleştirmelerin hızının kesilmesini sağlayan hukuk mücadelemiz kesintisiz sürecektir.

- Üretim, yatırım, verimlilik ve teknolojik gelişmeye dayalı planlamaları içeren Ulusal Kalkınma Planlarının yürürlüğe konması için ortak mücadele verilecektir.

- Üreten, büyüyen, paylaşan bir ekonomik sistem için birlikte mücadele edilecektir.

- Ulusal varlıkların ve sosyal kazanımların geliştirilmesi için ortak tepki birlikte örgütlenecektir.

Sevgili arkadaşlar,

Aradan iki yıl geçti. TMMOB Yönetim Kurulu bu sempozyumun ikincisini düzenleme kararı aldı ve işte hep birlikte Türkiye’de Özelleştirme Gerçeğini yeniden değerlendireceğiz.

Bu sempozyumda;

Açılış Bildirisi ile Türkiye’deki özelleştirme uygulamalarına toplu bir bakış yapılacak.

I. Oturumda “Türkiye’de Özelleştirme Olgusuna Kamu Hizmeti ve Kamu Mülkiyeti Açısından Kavramsal Bakış” konuşulacak.

II. Oturumda Türkiye’de Özelleştirme Konusunda Söylenenler, Yapılanlar ve Yapılması Gerekenler değerlendirilecek

III. Oturumda Çok değerli örgüt temsilcileri “Özelleştirmelere Karşı Neler Yapıldı Neler Yapılmalı?” sorusuna yanıt arayacak.

IV. Oturumda TMMOB’ye bağlı odaların yöneticileri “Özelleştirmelere karşı ne yaptık? Ne yapmalıyız?” sorusunu yanıtlayacaklar.

V. Oturumda bilim insanları “Özelleştirmelere Karşı Ne Yapmalı? Kamu Girişimciliği Nasıl Geliştirilmeli? Kamu Hizmeti Nasıl Sunulmalı?” sorusunu yanıtlayacaklar.

Sempozyum sonundaki forum bölümünde de hepimiz birden konuşacağız. Sonuç bildirisini birlikte hazırlayacağız.

Sevgili arkadaşlar,

Bu sempozyumun oluşumunda görev alan TMMOB Özelleştirmelerin ve Sonuçlarının Takibi Çalışma Grubuna, görüşlerini bizimle paylaşacak bilim insanlarına, emek ve meslek örgütlerinin çok değerli temsilcilerine ve katılımlarınızdan dolayı sizlere örgütüm TMMOB adına teşekkür ediyorum.

Bu sempozyumun Sonuç Bildirisi Türkiye’nin her noktasına ulaştırılacaktır.

Hepinize saygılar sunuyorum.”

ALİ AKCAN (*Türkiye Haber-İş Sendikası Başkanı*)- Sivil toplum kuruluşlarımızın değerli temsilcileri, hanımefendiler, değerli katılımcılar, basınımızın değerli çalışanları; ben öncelikle bana bu söz hakkını vererek bizleri buraya taşıdığınız için sevgili Başkana teşekkür ediyorum, sağ olsunlar. Burada ben de Türk Telekom'daki olanlarla ilgili kısa bir sunuş yapıp ondan sonra da ayrılacağım müsaade ederseniz.

Sevgili Başkanım dedi ki, "buradakiler özelleştirme karşıtı." Özelleştirmenin iyi bir tarafı var da, yanında olacak bir tarafı mı var? Ben bunu göremedim şimdiye kadar. Şimdiye kadar Türkiye'de yapılan özelleştirmelere bakıldığında, tamamen devlet malının talanı, tamamen kamu kuruluşlarının kapatılması anlayışının hakim olduğu bir gerçek. Bakın Türk Telekom'la ilgili de biz 2005 yılında yoğun bir şekilde yapmış olduğumuz kampanyalarla Türk Telekom'un özelleştirilmesine karşı bir duruş sergiledik. Türk Telekom'da örgütlü diğer kamu çalışanlarının sendikalarıyla birlikte yapmış olduğumuz bu kampanyalarda maalesef diğer özelleştirmelerde olduğu gibi halkımızdan gerekli desteği göremedik. Neden? Çünkü yıllardan beri özelleştirme taraftarlarının insanların gözünün içine baka baka toplumu yanıltmaları, yüksek olan işsizliği kullanmak suretiyle, yüksek olan yoksulluğu kullanmak suretiyle de özelleştirmelerin bir çare olduğunu iddia ettiler. Ama oysa bakıldığında, bakın Türk Telekom özelleştirilmeden önce şunları söylemişlerdi, demişlerdi ki: "Kamu kuruluşuyuz, yatırım yapamıyoruz." Haberleşme sektörü dünyada çok ciddi bir şekilde hızla gelişen bir sektör. Dolayısıyla buralarda mutlaka yatırımların yapılabilmesi için özele devredilmesi gerekiyor, özelleştirilmesi gerekiyor denilmişti, sermayenin tabana yayılması demişti, haberleşme sektöründeki tekelin kaldırılması demişti, ama bugün günümüze geldiğimizde maalesef söylenenlerin hiçbir tanesi gerçek çıkmadı. Dün kamu tekeli olan haberleşme sektöründeki kamu tekeli bugün %97 oranında özel bir tekele bırakıldı.

Tabii, özelleştirmelerin bu şekildeki sosyal tarafları da etkileyen ve giderek de etkisini ve yıkım etkisini hissettiren nedenlerden bir tanesi de ülkemizde maalesef yapılan özelleştirmelerde alan kurumların kimliğine, menşesine bakılmadı. Bu işi yapabilirler mi, yapamazlar mı? Mesela Türk Telekom'u alan Öger şirketinin esas yapmış olduğu ana meslek inşaatçılık sektöründedir. Oysa siz inşaat sektöründe faaliyet göstermiş, uluslararası arenada bu şekilde faaliyet gösteren bir şirketi getirmişsiniz, Telecomculukla uzaktan, yakından alakası olmayan kişilere Türk Telekom'u teslim etmişsiniz. Bugün eğer Türkiye'de şu içinde bulunduğumuz ortamda bir grev yaşanıyorsa haberleşme sektöründe, bunun sebebi de deminki söylediğim neden. Türk Telekom'u alan Öger Firmasının Türk Telekom'un büyüklüğüne sahip olmayışı, bilgi birikimine sahip olmayışı, yeterli insan kaynaklarına sahip olmamasıdır.

Değerli katılımcılar, "dün devletteyken yatırım yapılmıyor" diyenlere cevap olması adına şurada birkaç tane gerçek rakamsal boyutu- nu vermeye çalışacağım. 2003 yılında Türk Telekom'un net kârı

1.350.000.000 dolar, 2004 yılında 1.500.000.000 dolar, 2005 yılında 2.000.000.000 dolar, 2006 yılında 2.710.000.000 dolar. Bakın 2003 yılında “kamudayken yatırım yapamaz” diyen insanların yalanını kendi veriler ortaya çıkartıyor. 2003 yılında net kârının % 17’si oranında yatırım yapmış, 2004 yılında net kârının % 25’i oranında yatırım yapmış ve 2005 yılında ki özelleştirilen bir yılda, o zaman Türk Telekom’un bütün yapılması gereken yatırımları son iki yıla sıkıştırarak burada yapmışsınız ve tertemiz şirketi yabancı bir sermayeye teslim etmişsiniz anlamı çıkıyor. 2005 yılında da % 17.5’i oranında yatırım yapılmış. Oysa 2007 yılında kâr artmasına rağmen yaptığı yatırımlar % 7.3’ü oranında; yani 2.710.000.000 dolar net kâr yapan bir kurum, bu net kârının % 7.3’ü oranında, yani yaklaşık geçmiş yıllarda yapılan yatırımların üçte bir oranında bir yatırım yapılmış. Kaldı ki sizin özelleştirmelerde taahhüt edilen yatırımları dahi gerçekleştirememişsiniz.

Hatırlarsanız 2006 yılında bu konu Türkiye gündemine taşındığında Telekomünikasyon Kurumu Başkanı şunu söylemişti: “Evet, Öger Telekom vaat etmiş olduğu yatırımın, ilk bir yıldaki 950 milyon dolar olmak üzere 5 yıllık bir süre içerisinde 3.5 milyar dolarlık yatırım yapılması gerekir demişlerdi ama bunu yapamadılar. 200 milyon dolarlık bir yatırımda kaldılar. Bu, “ama” diye bir soru işaretiyle bırakmıştı. Hatta bazı gazeteci arkadaşlarımız şunu sormuşlardı: “Bu Türk Telekom’un özelleştirmesinin iptalini gerektirmez mi?” Öger de: “Evet, gerektirir demişti.” Hatırlarsanız geçtiğimiz günlerde Gazi Üniversitesi’nde bu sektörün oyuncularının düzenlemiş olduğu bir panel vardı. O panelde de Türk Telekom’un icra kurulu üyesi ve devletin hissesini temsil eden Emin Başer Bey de, evet, yatırımlar 2007’de de yapılamadı, 2006 yılında taahhüt edilen yatırım 2007 yılına, 2007 yılında da kendileri itiraf ettiler ve önümüzdeki yıllara plan ve projelerini yaptıklarını, planlamasını önümüzdeki yıllara yayılacak şekilde yaptıklarını söylemişlerdi.

Şimdi, diğer bir mesele, tüm özelleştirmelere baktığımızda, özellikle, hassasiyetle orada duruyorum, çünkü burayı çok iyi biliyorum, Türk Telekom’un özelleştirilme ihalesi sürecinde Türk Telekom’un ihalesine katılabilmek için 48.000 tane insanla çalışacağını vaat eden Öger, Telekom bugüne gelindiğinde Türk Telekom’da 37.000 tane insan kalmış olduğunu görüyoruz.

Takdir edersiniz ki bu doğanın kanununa da aykırıdır. Yatırım yapmadan, ilave bir ürünü piyasaya sürmeden kâr etmeniz mümkün değildir. Oysa Türk Telekom’da ne var? Yatırım yapmamalarına rağmen bir kârlılık oranı var. Nereden kaynaklanıyor bu kârlılık oranı? Şuradan kaynaklanıyor değerli arkadaşlar: 48.000 tane insan istihdam edeceğini söyleyen Türk Telekom, maalesef daha sonradan çıkarılan ve çalışanların bu kurumdan başka kamu kuruluşlarına gitme hakkına sahip 24.000 tane insanı başka kamu kuruluşlarına gittikleri için özendirilebilecek şekilde, yani başka kamu kuruluşlarına gittiklerinde oradaki çalışan insanlarla aralarında muazzam ücret farklılıkları oluşmaya başladı. Bu, çalışan açısından baktığınızda, çalışan arkadaşlarımız

kendi faydalarına görüyorlar ama ülke açısından baktığınızda bu işin tamamen devlete atılmış bir kazık olduğunu görmek mümkün.

13.000 tane çalışanı başka kamu kuruluşlarına göndermişler, çalışanların başka kamu kuruluşlarına giderken ortalama aylıkları 2.038 dolar. Dolar kuru 1.21 olarak aldığımızda, 13.000 tane personel gönderilmiş, yaklaşık bu personelin 25 yılda emekli olacağını düşündüğümüzde, çünkü 10 yıllık hizmet süreleri var, bunların tamamının verileri elimizde, devlete maliyeti 3.179.000.000 dolar. Sadece 10 yıl boyunca devletten alacakları maaşlarla bu rakam. Eğer buradaki kıdem ikramiyelerini de koyduğunuz zaman bunun devlete maliyeti 3.878.000.000 dolardır. Bakın, özelleştirmelerden Türk Telekom'un özelleştirildiği tarihlerde, hatırlarsanız o gün, şu andaki mevcut Hükümetin devamıydı zaten biliyorsunuz, çok büyük başarılı, kârlı bir özelleştirme yaptıklarını söylemişlerdi. Oysa yapılan özelleştirmelerin sonucunda kamunun kasasına giren para 6.550.000.000 dolar, 3.878.000.000 doları bu şekilde gönderilmiş. Oysa bu arkadaşlarımız Türk Telekom'da çalışarak Türk Telekom'dan emekli olma şanslarına sahiplerdi. Ben kamu kuruluşlarına geçen arkadaşları kınadığım için söyleyemiyorum ama bu insanların önüne bir güvence konulamaması, önlerini görememesi nedeniyle bugünkü bu durum yaşanmış.

Yine önümüzdeki günlerde de, geçtiğimiz günlerde, hatırlarsanız Türk Telekom Genel Müdürü Paul Doany'nin yapmış olduğu bir açıklama var: "7.500 tane yaklaşık yine başka kamu kuruluşuna gidecek arkadaşımız daha var" diyor. İkinci tip olarak çalışan. Bakın samimi olarak söylüyorum, sevgili Haber-Sen'in Başkanı bu konuları çok iyi biliyor, kendisi de yakından takip ediyor, eğer bugün Türk Telekom'da grev uygulanmasaydı bu arkadaşlarımızı şu önümüzdeki günlerde kesinlikle yine kamuya göndereceklerdi. Bugün Türk Telekom'da tutmalarının tek bir nedeni vardır, yine kendileri gibi Türk Telekom çalışanı olan ve 20 yıldır ülkemizde, özellikle unutturulmaya çalışılmış bir Anayasal hak olan grev hakkını uygulamaya koyan Telekom işçilerinin grevini kırabilmek adına şu anda bu arkadaşlarımızı resmen tetikçi olarak kullanmaya başladılar. Hatta bu noktada, bu arkadaşlarımızın içerisinden bize destek olan arkadaşlarımızla da, havuza atmak suretiyle yine kamuya gönderiyorlar ama birçoğunu da bu şekilde grevimizin kırılması noktasında bir şeyler oluyor.

Bir de ben kamuoyuyla şunu paylaşmak istiyorum: Birileri çıkıyorlar, diyorlar ki: "Grev yapıyorsunuz siz, bizim haberleşme özgürlüğümüz elimizden alınıyor" diye bir mantık var Türkiye'de. Bu da şunun işareti: Türkiye'de gerçekten grev unutturulmuş. Hatta ve hatta bunu söyleyen camiaya baktığınızda gerçekten de toplumu oluşturan, bilgisiyle, becerisiyle aslında topluma yön vermesi gereken camiadan bile bu şekilde telkinler alıyoruz.

Özür diliyorum, bunun bir ukalalık olarak algılanmasını istemiyorum ama burada basın mensubu arkadaşlarımız da var, bunu yazmalarında fayda görüyorum ben, yasa koyucular çalışanlara Anayasal bir hak

olan grev uygulama hakkını verirlerken şunu söylemişler: “Grev hakkı, çalışanların çalışmayarak işverene ekonomik yönden zarar verme hakkıdır.” Bunun tersi de, işverenin elinde de lokavt hakkı var. Türk Telekom işvereni, biliyorsunuz, lokavt hakkını kullanmadılar. Bizim grev kararını aldığımız bir hafta içerisinde kullanmaları gerekiyordu, kullanılmadı. Maalesef şu anda birçok yerde oluşan arızalar, tabii ki grevde etkinlik nedir, çalışan insanların, üretmiş oldukları işi üretmeyerek bir yerde beklemesidir. Ama bunu eğer siz ikinci ve üçüncü şahıslara yaptığınız zaman, nasıl ki grevdeki işçi Anayasal bir suç işleme gibi işverenin mallarına karşı yapacağı bir saldırı nasıl bir suçsa, aslında greve katılanların işini de ikinci ve üçüncü şahıslara yaptırmak da o derece bir suç diye düşünüyoruz.

Şu anda da yoğun bir şekilde baskıyla karşı karşıyayız. Özellikle İstanbul ve Diyarbakır Valiliği, bölgenin içinde bulunduğu hassas durumu bahane ederek, sanki o bölgede terörü bitirdi, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Polis Teşkilatımız, öbür tarafta bir sürü terör olurken, bunlar engellenmezken, şu anda grev kırıncılarla birlikte arıza gidermek için grev kırıncıları korumak peşindeler. Yine İstanbul’da, özellikle en büyük problemlerimizden bir tanesi de İstanbul Valisinin yasa tanımaz bir şekilde talimatlar yağdırarak Polis Teşkilatına aksayan işleri yaptırmaları gerçekten de düşündürücü. Ben Sayın Valiye buradan da seslenmek istiyorum: “İstanbul’da siz kapkaççı mı önlediniz de geriye kaldı Türk Telekom’un arızalı telefonlarını yaptırmak size mi düştü?” demekten de kendimi alamıyorum.

Ben bu paneli düzenleyenlere teşekkür ediyorum. Gerçekten ihtiyaç duyulan bir olay. Arkadaşlar, bir şeyi de itiraf etmekte yarar görüyorum: Dün Türk Telekom’un özelleştirilmesinde “Bizlere bir şey olmaz” diye bir mantık yürüten insanlar bugün gelindiğinde, bakın, 167 yıllık bir mazisi olan bir Kurumda çalışıyoruz ve 167 yıl boyunca bu Kurumda bir grev yaşanmamış. Bugün eğer bu Kurumda bir grev yaşanıyorsa bunun tek bir sorumlusu vardır, Türk Telekom’un özelleştirilmesi yatıyor bunun altında. Onun için geç de olsa inşallah bir gün hepimizin bu vermiş olduğu mücadele başarıya ulaşır ve bir gün bu ülkenin gerçek sahipleri işbaşına gelirler ve dün Cumhuriyet kurulduktan sonra Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşlarının yaptığı gibi, o günkü Türkiye Büyük Millet Meclisinin yaptığı gibi birileri gelirler milli bir devletin oluşumu için buraları tekrar gerisin geri millileştirme kampanyasını yaparlar, diye düşünüyorum. Bunun için Türkiye Haber-İş Sendikası olarak bundan sonraki süreçte kesinlikle bu tür baskıların bizi yıldıramayacağını herkesin bilmesini, bu çıktığımız onurlu mücadelede sonuna kadar, sonu nereye varırsa varsın, oraya kadar gitmeye hazır olduğumuzu, siz değerli dostlarımızdan da Türk Telekom işçisinin ortaya koymuş olduğu onur mücadelesi olan bu grevde desteklerinizi esirgemeyeceğinizi beklediğimizi belirtiyor, hepimizi en derin saygılarımla selamlıyorum.

İSMAİL HAKKI TOMBUL (*KESK Genel Başkanı*)- TMMOB'nin değerli Başkanı, Yönetim Kurulu üyeleri, TMMOB'ye bağlı odaların, diğer sendikalarımızın, meslek birliklerimizin temsilcileri, başkanları, basın mensubu arkadaşlar ve değerli izleyiciler, bilim insanları; hepimizi KESK adına sevgiyle, dostlukla selamlıyorum.

Özelleştirme gerçeğini tartışıyoruz. Bir yandan kuşkusuz özelleştirmenin yaşandığı dönemdeki bilimsel gerçekleri objektif verilerle değerlendirirken, diğer yandan da özelleştirmenin olumsuzluklarını bizzat yaşayarak gören, yaşamlarında hissedenenlerin de anlattıklarıyla, yaşadıklarıyla bu gerçeği, bu fotoğrafı tamamlıyoruz.

Özelleştirme kuşkusuz birçok boyutta gerçekleşiyor. Birisi mülkiyet devri. Mülkiyet devriyle baktığımızda son, özellikle AKP Hükümeti döneminde, ikinci AKP Hükümeti dönemine de sarkan bir biçimde mülkiyet devri yoluyla özelleştirilecek Kamu İktisadi Kuruluşunun neredeyse kalmadığını görüyoruz. Diğer yandan özelleştirme sadece mülkiyet devriyle değil, kamu hizmetlerinin tasfiye edilmesi ve piyasalaştırılması yoluyla da devam ediyor. Kamu hizmetlerinin piyasalaştırılması süreci, doğrudan kamuda örgütlü bulunan ve kamu hizmetlerinin nitelikli, ücretsiz ve yaygın biçimde üretilmesinin de bir anlamda taşıyıcıları olan kamu emekçilerini de ve 70 milyonu da doğrudan ilgilendiriyor. Eğitim alanında, sağlık alanında yaşanan özelleştirmeler ve tasfiye süreci, sosyal güvenlik alanında yaşananlar, özelleştirmenin bir başka boyutunu, bir başka yanını gösteriyor.

Şimdi, Meclis Genel Kurulunda Kasım ayının sonunda ya da Aralık ayının başında bir Yasa Tasarısı tekrar getirecekler: Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Yasa Tasarısı. Bu aslında bir yandan sosyal güvenlik kuruluşlarını bütünüyle kâr-zarar anlayışına, yani para girdi, çıktısına indirgeyen bir yaklaşım, diğer yandan da sağlık alanındaki piyasalaştırma ve özelleştirme sürecinin tamamlanacağı anlamına geliyor. Aslında sağlık alanı büyük oranda piyasalaşmıştı ama şimdi bunun yasal altyapısı oluşturuluyor. Gündeme getirilen genel sağlık sigortası ve diğer uygulamalarla beraber artık ne kadar para, o kadar sağlık anlayışı hakim olacak.

Bunun yarattığı tahribatlar bugün henüz toplumda yeterince hissedilmemiş olabilir, ama birkaç yıl sonra bu tahribatları bizzat yaşayarak hepimiz göreceğiz. Ama bugün biz bunları anlatıyoruz, olası gelişmeleri anlatıyoruz. önümüzdeki dönemde söylediğimiz sözün ne kadar doğru ve gerçek olduğu maalesef bir kez daha görülecek.

Özelleştirmenin bir başka boyutu daha var, hizmet alımı yoluyla gerçekleştiriliyor. Kamuda, bugün kamu hizmetlerine baktığımızda, kamu kuruluşlarının büyük çoğunluğunda sadece hizmetlerin satın alınması değil, artık personel istihdamı da taşeron yoluyla,

hizmet alımı yoluyla sürdürülüyor. Bugün eğitim alanında hizmet alımı yoluyla istihdam edilenlerin sayısı 10.000’leri buluyor. Sağlık kuruluşlarında neredeyse kurumda çalışanların yarıya yakını hizmet alımı yoluyla istihdam ediliyor.

İşte özelleştirme bütün bu gerçeklerin, bütün bu fotoğrafın bir başka boyutu. Belki dün PETKİM’in, TÜPRAŞ’ın özelleştirmesinde tek başına da kalsa mücadele eden Petrol-İş’in söyledikleri bizim bir kulağımızdan girip belki öbüründen çıkıyordu, ya da lafzi olarak söylenenleri anlıyorduk ama mücadele alanında Petrol-İş maalesef yalnız kalıyordu. Bugün bu özelleştirmenin, Telekom’un özelleştirmesinin yarattığı tahribatla grev gerçekleştiren Haber-İş üyelerinin yanında olma ihtiyacı bir kez daha ortaya çıkıyor.

Dün Petrol-İş’in ya da diğer sendikalarımızın yaşadığı gerçeği bugün diğer alanlarda yaşamamalı, bu yaşananlardan hepimiz ders çıkarmalıyız. Biliyoruz ki Petrol-İş’in mücadelesinde KESK olarak biz karınca kararınca yanındaydık. Bütün eylem ve etkinliklerinde ve mücadele sürecinde bulunduk.

Bir kez daha şunu ifade etmek istiyorum: Telekom’un özelleştirme sürecinde olduğu gibi şimdi Telekom’daki grevde de KESK, KESK’e bağlı Haber-Sen bütün gücüyle, bütün eylem ve etkinliklere alacağı kararlarla destek olacaktır, yanındadır, bunun da bilinmesi gerekiyor.

Kuşkusuz özelleştirme alanında yaşananlar bu ülkenin sosyal, siyasal gelişmelerinden bağımsız değil. Biraz önce sevgili Başkanımız Soğanlı ifade etti, bu bir projenin kamu alanında yaşanan önemli bir ayağı. Bu projenin ayrıntılarını sizinle benim paylaşmama gerek yok. Hepimiz yaşayarak biliyoruz, hepimiz aslında sonuçlarını yaşıyoruz ama buna karşı bizi herhangi bir biçimde entelektüel tartışma alanlarından ayıran önemli özellik örgütlerin önemli ayrıcalığı bu yaşanan olumsuzluklara karşı sadece doğruyu söylemek değil, mücadele etmekten geçiyor. Eğer bu yaşanan olumsuzluklara karşı, yaşanan bu gelişmelere karşı mücadeleyi örgütleyebilirsek ve birlikte bu mücadelenin öznesi olabilirsek sanıyorum ki önümüzdeki dönemde bu olumsuzlukları yeniden toplumun, halkın, emekçilerin lehine değiştirme olanağına kavuşabiliriz.

İşte böyle bir dönemde birkaç şeyi ifade etmek istiyorum. TMMOB, KESK’in yol arkadaşı, yıllardır birlikte, KESK’in kuruluşundan itibaren, hatta KESK’ten önce 12 Eylül öncesi de yaşanan o örgütlü mücadele döneminden bugüne yol arkadaşınız. Bütün Türkiye’deki yaşanan gelişmelere karşı birlikte, omuz omuza mücadele ediyoruz. Bunun en somut örneğini en son 3 Kasım’da gördük. 3 Kasım’da bir yandan Anayasa tartışmalarının gündeme geldiği dönemde, hemen onun peşi sıra toplumda yeni ölümlerle birlikte sarsılan ve Türkiye’de yüzyıllardır birlikte yaşayan halkların ayrıştırma sürecine hizmet

edebilecek ortama da müdahale etme ihtiyacı hissettik, çünkü bu ülkede gerçekten demokratik bir değişim olmaz ise özelleştirmeye karşı mücadelenin de olanaklarının yaratılamayacağını biliyorduk. 12 Eylülün yarattığı antidemokratik dönemler de emekçilerin en çok hak kayıplarına uğradığı dönemdi. Bu açıdan salonda bulunanlar değil ama toplumun farklı kesimleri "sizin üzerinize vazife mi bu işleri yapmak?" diyebilir. Evet, tam da bizim üzerimize vazife, çünkü bu ülkede demokratik bir dönüşüm olmadan, demokratik bir ülke ve barışçıl bir iklim yaratılmadan, emekten, halktan yana bir dönüşümün mücadele zeminleri yaratılamıyor.

İşte, böyle bir dönemde, 3 Kasımda yaptığımız çağrıya, burada Petrol-İş de burada, diğer örgütlerimiz de burada, anlamlı yanıt verildi. 10.000'lerce insan sokaktaki savaş çığırkanlıklarına, hezeyanlara ve toplumu ayrıştırma yaklaşımlarına karşı artık silahların susması gerektiğini söyledik. Artık bu ülkede yaşayan herkesin bir arada, kardeşçe yaşama duygusunu ve iradesini yükseltmesi gerektiğini söyledik. İşte bu bizim önümüzdeki dönemde yaşanacak bu gelişmelere karşı söyleyeceğimiz söz, örgütleyeceğimiz alanın önemli parçalarından birisiydi.

Kuşkusuz bu eylemin bir başka anlamı daha vardı: Anayasa tartışmaları. Anayasa tartışmalarının bütününe dair bir şey söylemek burada doğru değil ama özelleştirmeyi de doğrudan ilgilendiren bir konu başlığı olduğu için ifade etme ihtiyacı hissediyorum. AKP Hükümeti 22 Temmuzdan hemen sonra yeni Anayasa tartışmalarını gündeme getirdi. Adı yeniydi, kendisi eskinin devamı olacak gibi gözüküyor. Henüz kamuoyuna yansıyan taslakta iki önemli düzenleme var. Doğrudan burayı da ilgilendiriyor. Birincisi özelleştirme artık Anayasal kurum haline getirilmek isteniyor. Özelleştirme tarif ediliyor. İkincisi de piyasayı geliştirme görevi devlete veriliyor, yani aslında hazırlanan Anayasa taslağı geçtiğimiz dönemde AKP'nin Türkiye'yi uluslararası sermayeye eklemleme projesinde ayağına dolaşan ne varsa onu Anayasadan çıkarma, neoliberal ve muhafazakar bir toplum yaşamını bütün toplumun iliklerine kadar işlemesine olanak sağlayacak bir düzenleme öngörüyor.

İşte, Anayasa tartışmalarının özelleştirmeyle doğrudan ilgisi var. İşte, 3 Kasımda yaptığımız eylemlerin doğrudan yaşadığımız özelleştirmelerle ilgisi var. Bunun için "iyi ki TMMOB var" diyorum. İyi ki TMMOB'yi yaratan kadroları var. Bir örgütü yaratan, hele hele meslek örgütleri açısından örgütün tabii ki birlikte geçmiş mücadele dönemlerinde yarattığı değerlerdir, değerler birikimidir ama meslek örgütleri sadece yasalarından kaynaklı bu mücadele özelliğini kazanmazlar. Bugün ülkede birçok meslek örgütü var, hükümetin uygulamalarının desteği ve payandası oluyor.

Bir örgütü, özellikle de meslek örgütünü gerçekten mücadelecisi, emekten, halktan, insandan yana bir tutum özelliği kazandıran

o örgüte ruh veren, o örgütü taşıyan kadrolarının özelliğidir. Bu açıdan TMMOB’yi ve odalarını taşıyan bu kadroları selamlıyorum. Bu kadrolar KESK’e moral veriyor, bu mücadele azmi birlikte önümüzdeki dönemde yapacağımız işler için bizim açımızdan motivasyon oluşturuyor.

Şimdi bir kez daha bir cümleyi söyleyerek bitirmek istiyorum. İki günlük bu tartışmalar sonucunda Türkiye’deki özelleştirmenin dinamikleri, sonuçları bir kez daha masaya yatırılacak, buradan çıkacak değerlendirmeler doğrudan KESK’in de mücadelesinin yol haritası olacak. Buradaki tartışmaları ve sonuçlarını izleyeceğiz ve sonuçlarını değerlendireceğiz. Ama biliyorum ki, şuna inanıyorum ki, buradan çıkacak sonuçların en önemlisi birlikte mücadeleyi örgütlemektir ve bu birlikte mücadele örgütlemekle de burada bulunan örgüt temsilcilerinin, başta TMMOB olmak üzere, hiçbir kuşkumuz olmadığını, birlikte yine işyerlerinde, yollarda, alanlarda bu mücadeleyi örgütleyeceğimize inanıyorum.

Bu duygularla bir kez daha grevde bulunan Haber-İş’lilerin yanında olduğumuzu, onurlu mücadelelerine destek olmaya devam edeceğimizi, Petrol-İş’in özelleştirmeye karşı mücadelesinde üzerimize düşeni yapmaya çalışacağımızı, bu mücadelenin bizim de mücadelemiz olduğunu biliyor, hepinizi tekrar KESK adına sevgiyle, dostlukla selamlıyorum.

AÇILIŞ BİLDİRİSİ

"TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME UYGULAMALARINA TOPLU BİR BAKIŞ"

AYLA YILMAZ (*KİGEM*)- Değerli konuklar; öncelikle özür diliyorum, kötü bir grip geçiriyorum, sesim çok kötü, oradan da konuşma cesaretini gösteremedim, durumum iyi olmadığı için. Hepiniz hoş geldiniz. Bu Toplantı 2005 yılında, sayın başkanların da dile getirdiği gibi, özelleştirme konusunda TMMOB'nin ve diğer üç işçi konfederasyonu, KESK ve KİGEM'in örgütlediği Sempozyumun ikincisi. Bu Sempozyumda geçen Sempozyumdan farklı olarak sanıyorum katılımcılar açısından işçi konfederasyonu temsilcileri değil, sendika temsilcileri daha ağırlıklı olarak görünüyor.

2005 yılında yaptığımız Sempozyumun Sonuç Bildirisi, yine sayın başkanların da değindiği gibi, ben de değinmek istiyorum. Çok önemli bir bildiriydi. Ortak hareket etmenin, ortak mücadele vermenin önemli noktalarına değinilmişti ve şöyle denilmişti: "Küresel kapitalizmin liberal reformlar adı altında dünya ölçeğine dayattığı ekonomik, toplumsal, siyasal ve ideolojik boyutları olan, küresel araçlarından birisi özelleştirmenin uluslararası dayatmacılarına ve ülkedeki uygulayıcılarına karşı hukuk mücadelesinin süreceğini, üretim, yatırım, verimlilik ve teknolojik gelişmeye dayalı planlamaları içeren ulusal kalkınma planlarının yürürlüğe konması için ortak mücadele verileceğini ve ulusal varlıkların ve sosyal kazanımların gelişmesi için ortak tepkilerin birlikte örgütleneceğini kamuoyuna duyurmuştuk."

Aradan iki yıl geçti, özelleştirme Türkiye'de tüm hızıyla devam ediyor, hatta küresel sermaye daha hızlı ve daha agresif politikalarını ülkemize dayatmaya devam ediyor. Şimdi, aradan geçen iki yıl içerisinde Türkiye'deki özelleştirme noktası bugüne geldiğinde çok hızlı bir biçimde özelleştirme de devam etti. Ancak ben sizlere Türkiye'deki özelleştirmenin başlangıcından bu yana geçirdiği aşamaları biraz genel değerlendirme olarak aktarmak istiyorum, çünkü geçen Sempozyumda da söylediğimiz gibi özelleştirmenin 20 yılı olmasına karşın 1994 yılında çıkartılan 4046 sayılı Yasa özelleştirmenin yasal boyutta yer alması, zemin kazanmasına neden olmuştu. Tabii, bu arada 4046 sayılı Yasa özelleştirmenin yasal zeminini hazırlarken aynı zamanda da Türkiye'nin büyük sayılabilecek KİT'lerinden birisinin oluşmasını da sağladı; Özelleştirme İdaresi Başkanlığını.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı her yıl yayınlanan faaliyet raporlarında da, eğer inceleyenleriniz varsa, detaylı biçimde özelleştirmenin felsefesinden söz etmekte ve özelleştirmeye aykırı olan her işlemin bu felsefeye de aykırı olduğunu dile getirmektedir. Bugün Özelleştirme İdaresi Başkanlığı 370 çalışanıyla özelleştirme fonunun yarısı kadar bir bütçesiyle faaliyetini sürdürmektedir. Yani sonuçta Türkiye'de özelleş-

tirmeyi gerçekleştiren ve onun yaptığı işlemleri onaylayan Özelleştirme Yüksek Kurulu da 4046 sayılı Yasayla kimliğini bulmuştur.

Ben şöyle söylemek istiyorum: KİGEM olarak ülkemizde 1980’li yıllarda başlayan özelleştirmenin KİGEM’le birlikte değişen bir başka boyutu var. Size bu noktadan itibaren bazı önemli şeyleri de dile getirmek istiyorum. 1994’te Çiller Hükümetinin özelleştirme politikası kamuoyuna bildiğiniz gibi gazete ilanlarıyla duyurulmaya ve halkın beyni yıkanmaya başlanmıştı. Şöyle bir hatırlayacak olursak, gazete ilanlarında neler yazıyordu? “Halkın sırtında kambur olan KİT’ler, zarar eden KİT’ler satılacak ve özelleştirmeden elde edilen gelirler de devletin küçülmesiyle birlikte asli görevi olan eğitim, sağlık gibi temel konulara yatırım yapmak için kullanılacak” denilmişti. Halbuki aradan geçen süre içerisinde, Başkanın da değiştiği gibi, özelleştirmede eğitim ve sağlık yatırım yapmak yerine tamamen ticarileşmiş ve müşteri-şirket ilişkisine dönüştürülmüştür.

Bunların devletin sırtında bir kambur olduğu halkın bazı kesimi tarafından da kolayca benimsendi. Neden? Çünkü genel bir kanı vardı, kamu işletmelerinde çalışan işçiler çok yüksek ücret alıyorlar ve yan gelip yatıyorlar, onun için onlar zaten satılsın, elde edilen gelirle de hükümetlerin dile getirdiği gibi belli alanlarda yatırım yapılsın, deniliyordu.

Hiç unutmadığım bir anekdotu size aktarmak istiyorum: Güven Park’ta yapılan bir eylem sırasında, sendikanın eyleminde, ben genelde çok içerlerde olmam, etrafta dolaşmaya çaba harcarım, yanında bir genç kız ve iki hanım yürüyorlardı. Kız sordu, annesiydi herhalde, “Bunlar burada ne yapıyorlar? Niye bağıryorlar?” Kadının verdiği cevap suydü: “Aman ne olacak, gene işlerini kaybediyorlar diye bağıryorlar. Zaten aldıkları ücretler de çok yüksek” dedi.

Bu, halk tarafından kolayca kabul ediliveren söylem, hükümetler tarafından da zaten ve onun uygulayıcıları olan siyasiler ve IMF’nin, Dünya Bankası’nın direktifleriyle de çok kolay yaşama geçirilmeye başlandı.

Peki, bu aşamada neler de olmaya başladı? Parça parça, yine başkanlarımız söz ettiler, özelleştirme uygulamaları sırasında, sendikalar, özellikle KİGEM’in kurulmasıyla birlikte, KİGEM önce Sayın Mümtaz Soysal ve Korkut Boratav’ın “Ne olacak bu KİT’lerin hali, biz bunların üzerinde çalışalım, bunlar hâlâ Türk ekonomisi ve sanayisi için gerekli olan işletmelerdir. Bunları iyileştirmek için neler yapalım?” derdiyle uğraşırken ve böylece bir merkez kurma çabası içindeyken, birden bire 5 Nisan kararlarından sonra ve 4046 sayılı Yasayla hızlanan özelleştirme KİGEM’i rapor çalışmalarıyla birlikte hukuki mücadeleye itmek zorunda kaldı, yani hukuki mücadele, KİGEM’de birinci sıraya oturdu.

Bu ilk aşamada Harb-İş ve Petrol-İş Sendikası KİGEM’in kurucuları

arasında oldular, daha sonra Türk-İş'e bağlı, DİSK'e bağlı, Hak-İş'e bağlı sendikalardan da kurucu olarak gelen insanlarla KİGEM Vakıf olarak bir tüzel yapıya kavuştu. İşin en önemli tarafı şuydu: KİGEM'in bileşenlerinde yalnızca sendikalar değil, TMMOB önemli bir görev almıştı, ki burada Sayın Ayfer Eğilmez'e KİGEM'in kuruluşu aşamasındaki önemli katkılarından TMMOB temsilcisi olarak teşekkür ediyoruz. Böyle bir teşekkürü Ayfer Hanım şu günde sürdürdüğü faaliyetleri nedeniyle de gerçek anlamda hak ediyor.

Bu aşamada Vakıf olduktan sonra ve özelleştirmeler de hızlanınca sendikalar biraz hazırlıksız yakalandılar. Ne yapacaklarını bilemiyorlardı, çünkü yargı konusu İdari Yargının konusuydu. Sendikaların avukatları çok doğal olarak iş yasalarıyla daha çok yoğunlaşmışlardı. KİGEM için de bünyesinde olan akademisyen, hukukçu arkadaşlarıyla birlikte bu mücadelede önemli bir destek verdiler sendikalara. Bugün KİGEM'in kuruluşundan bu yana geçen 14 yıl içerisinde sendikalarla birlikte ya da sendikaların destek vermediği, biraz daha çekingen kaldığı aşamalarda KİGEM kendi adına davalar açmış ve bu davaların sayısını bugün çok net olarak bilemiyoruz ama 200'ün üzerinde, belki de daha fazla dava özelleştirme konusunda yargının gündemine oturmuştur.

Bu davalarda neler yaşanmıştır? İptal ve yürütmeyi durdurma kararları alınmıştır. Ancak hükümetlerin hiçbirisi bu iptal ve yürütmeyi durdurma kararlarını uygulamamışlardır. Gerekçeleri de genelde şöyle olmuştur: "Özelleştirme yapıldı, devir işlemi gerçekleşti, yargı devir işleminden sonra karar verdi, o nedenle şimdi yeniden bu işletmeyi geri almak söz konusu değildir. Biz alıcıya tekrar para mı ödeyeceğiz" gibi, bu temelinde, yani arkasında bunun yattığı gerekçelerle bu kararları uygulamadılar.

Tabii burada bu mücadele içerisinde KİGEM'le birlikte mücadele veren KESK, TMMOB, Türk-İş, Hak-İş, DİSK gibi örgütler kendi başlarına da bu mücadeleyi sürdürdüler. Tabii ki, biraz önce Sayın Tombul'un da dile getirdiği gibi, mücadele eğer hep birlikte yapılmazsa, çok dağınık bir biçimde olursa sizi parçalamaları, bölmeleri ya da dikkate almamaları çok doğaldır. Çok önemli bir noktaya da değindi: Sendikalar yaptıkları mücadelelerde hep tek başlarına kaldılar. Hatta süreç içerisinde sendikaların bir kısmı özelleştirmenin kendilerine dokunduğu anda harekete geçmeye başladı. Örneğin, "koskocaman Sümerbank'ı mı satacaklar, koskoca Telekom'u mu satacaklar" diye inanamadılar böyle bir şeyin yapılabileceğine. O nedenle de, hatta Türk-İş içerisinde özellikle, 90'lı yılların başında, "Özelleştirme geliyor, dikkatli olalım" diyen sendikalara da birazcık böyle yaramaz çocuk gözüyle bakılabildi. Aslında o zaman söylem geliştirilebilseydi, daha çok bir arada olunabilseydi Türkiye'de özelleştirme bugün bu noktaya gelmezdi, diye düşünüyoruz.

Önemli olan aktörlerden birisi de medya konusuydu. Medya hiçbir zaman özelleştirmeye karşı mücadele edenlerin yanında olmadı. Sayın Doğan Gül belki konuşma sırasında söz edecektir, TÜPRAŞ'ın halka

arzi sırasında Sabah Gazetesi kocaman bir manşet atmıştı: “Sendika çalışanların TÜPRAŞ hissesi almasına engel oluyor” diye. Çok örnekleri yaşandı bunların. Sendikalara karşı bazı kötü politikaları içeren, “bilmem ne kadar malı mülkü var” diye gazetelerde onları sürekli kötüleyen haberler yayınlamaya başladılar.

Neydi gerekçeleri medyanın? Çünkü bunların hepsi bir holding medyası olmuştu. Birkaç gazetenin dışında, özellikle Cumhuriyet Gazetesini bunun dışında her zaman için tutmak gerekir, kendi holdinglerinin şirketleriyle özelleştirmelere katılmışlardı. Örnek olarak vermek gerekirse, Doğan Holding enerji sektörünün dağıtım ihalelerine katıldı, onlar daha sonra iptal edildi ama arkasından Doğan Holding Petrol Ofisinin ihalesine girdi. 2000 yılında Türkiye İş Bankası’yla birlikte Petrol Ofisi’ni satın aldı. Tabii o satın almanın arkasında yatan bir sürü karanlık ilişkiler vardı. Zaten özelleştirmenin bütün uygulamalarında hiçbir zaman şeffaf, değeri üzerinden satış söz konusu olmadı. Hatta, belki hatırlarsınız, Tansu Çiller başbakanlığı sırasında şöyle demişti: “Biz özelleştirmeleri çok şeffaf olarak yerine getiriyoruz”, o zaman bir HBB diye bir kanal vardı, “oradan canlı yayından veriyoruz, herkes de görüyor” demişti. Ama şunu hiç söylememiştir: TOFAŞ’ın kamu paylarını satışı sırasında ihaleden bir gün önce Başbakanlıkta zarfı açtığını hiç kimseye açıklamamıştı.

Özelleştirme içerisinde, bu süreçte, tabii ki küresel sermayenin finans kuruluşu olan Dünya Bankası ve IMF Türkiye’ye niyet mektuplarıyla hangi alanda özelleştirme yapacağını, hangi yasaları çıkartacağını sürekli niyet mektuplarıyla dikte ettiriyordu. 1985 yılında zaten Dünya Bankası’nın talebiyle hazırlanan özelleştirme raporunda da bunun başlangıcı gösterilmişti. Bu niyet mektuplarının süreci içerisinde özelleştirmeler yapılırken süresi de vardı. “Eğer bu süre içerisinde bu yasayı çıkartmazsanız, bu özelleştirmeyi yapmazsanız kredinin ikinci dilimi ödenmeyecektir” diye tehditler de savurdular.

2000 yılında Türkiye’de yaşanan krizin kurtarıcısı olarak Dünya Bankası’nın temsilcisi Kemal Derviş Türkiye’ye geldi ve Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı olarak “Siz bu işleri yapamıyorsunuz, ben bu işleri yerine getireceğim, bir an önce hızlandıracağım” diye göreve talip oldu. Hatta öyle bir talip oldu ki 15 günde 15 yasa çıkarılması gerektiğini dikte ettirerek talip oldu ve de dedi ki: “Eğer bunları çıkartmazsanız ben çeker giderim.” 57. Hükümet buna hiçbir zaman gönlü razı olmadı. Hatırlarsanız 57. Hükümet Bülent Ecevit’in Başbakanlığını yaptığı ANAP ve MHP Hükümetiydi.

Bu dönemde bu 15 yasa çıkarıldı. Merkez Bankası Yasası, Tütün Kurulu, Doğalgaz Yasası gibi 15 yasa gündeme geldi. Bu dönemden sonra da bu yasaların çıkmasıyla Türkiye’de kurullar devri başladı. Türkiye kurullarla idare edilmeye başladı. Bu kurulların bugün halen ne iş yaptığı, nasıl bir yapıya sahip olduğu, hiçbir zaman, sanıyorum salonda bulunan birçok kişi tarafından da, çok iyi bilinmemektedir. Ama

şu bilinmektedir ki bu kurullarda görev alan kişiler oldukça yüksek ücretler almakta, aynı zamanda da uluslararası şirketlerin taleplerini de yerine getirmektedir.

Bu sürecin yasal gelişmeleriyle 4046 sayılı Özelleştirme Yasası da her hükümet tarafından kendine göre belli bir değişikliğe uğradı. 4046 sayılı yasa 9 kez değişikliğe uğradı. Bu yasanın tabii ki en azından çok kötü olmasına karşın çalışanlara ilişkin bazı hükümleri de vardı. 21. ve 22. maddeleri başka kamu kurumlarına gidecek olan çalışanları, diğeri de kapsam içi dediğimiz işçileri kapsamaktaydı. Bu yasa gereği özelleştirmeye tabi tutulan kuruluşlarda, daha doğrusu, özelleştirmeden önce bir programa alma, ihaleye çıkma ve ihaleden sonra devir işlemi, hatta bu ihale aşamasında Rekabet Kurulundan alınan onay ve daha sonra devir sözleşmesinin imzalanmasıyla son bulan bir süreci yaşamaktaydı. Halen de yaşıyor. Bu aşamada işçiler çoğunlukla iş akitleri feshedilerek, kıdem ihbar tazminatları ödenerek işlerinden ayrıldılar.

Bu yasa gereği gene bir önemli bir nokta vardı ki, çok geçici bir serum diyorum ben o maddeye, işçilerin 8 ay süreyle iş kaybı tazminatı almalarıydı. 8 ay sonra işçiler kıdem tazminatlarını, ihbar tazminatlarını ve bu aldıkları iş kaybı tazminatlarını yaşamlarını sürdürmek için kullandılar ve sonunda hepsi uzunca bir süre, 57. Hükümet döneminde, Sayın Rahşan Ecevit'le yapılan önemli ilişkilerle, bu da işçilerin kendi çabalarıyla gerçekleşti, kamu kurumlarında işe yerleştirildiler.

Bu özelleştirmeden zarar gören işçiler daha sonra neler oldu? Hepsi tabii işsiz kaldığı için oldukça kötü koşullarda yaşamlarını sürdürmeye başladılar. Yine kendi adlarına verdikleri bir çaba demeyeceğim ama AKP Hükümetinin 2003 yılında bir lütufta bulunarak özelleştirme sonrası işsiz kalan bu işçilere 10 aylık çalışma süresini kapsayan 657 sayılı Yasanın 4c maddesi kapsamında değerlendirilen bir iş bağışında bulunuldu.

Bugün bu maddeden yararlanan 13.500 işçi bulunmaktadır. Ancak tabii bu maddeye göre çalışan işçiler ortalama 550 ya da bilemediniz eğitim durumlarına göre 600, 700 lira ücret alan insanlar. Ama bunlar nasıl insanlar? Kamu işletmelerinde kalfalık düzeyine gelmiş, usta olmuş, belki de bir mühendise yakın bilgi sahibi olmuş nitelikli insanlar. Bugün bu insanlar cezaevlerinde ya da Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda gece bekçisi ya da cezaevlerinde yardımcı eleman olarak çalışmaktalar. Çok kötü koşullarda yaşamlarını sürdürüyorlar. Aslında tabii bu maddeye göre KİGEM'e gelen bir talep vardı bunun iptal edilmesi konusunda. Fakat şöyle bir şey söz konusu olabilirdi: Eğer biz bu maddeyi iptal ettirseydik Hükümet derdi ki: "Ben size iş verdim, bunu da beğenmediniz, yerine başka yasa koymuyorum" diye böyle bir boşlukla karşılaşılabileceğimiz için o nedenle fazlaca bu konu üzerine gitmedik.

Özelleştirmenin medya boyutunu aktardık, sosyal boyutu olan işçilerin yaşadığı konumları anlattık, özelleştirmenin gelirlerine değinelim. Türkiye’de özelleştirme yapılırken herkes işletmelerin değeri, fiyatı üzerinden konuştu. Belki buna karşı olan taraftaki kesimlerden de destek verenler oldu. Bunun bir mülkiyet devri olduğunu, özelleştirildikten sonra bu alanda nelerin yaşanacağını, devletin bu kamu hizmetini mutlak surette yerine getirmesi gerektiğini vurgulayanların sayısı oldukça azdı. Hal böyle olunca, Petrol Ofisi 2 milyar dolara satıldı, Telekom 6.5 milyar dolara satıldı. Bunların hiçbirisi, söylenen rakamlar bu işletmelerin Türk ekonomisindeki yerini, değerini ölçecek rakamlar değildi.

Hiçbir zaman biz KİGEM olarak ve bunu savunan bazı örgütler için değer tespiti üzerinden, fiyatı üzerinden mücadeleyi sürdürmedik. Tabii ki bunun Yargı karşısındaki bizim ortaya koyacağımız çıkış noktasıydı. 4046 sayılı Yasanın 18. maddesinin (b) ve (c) bentleri Anayasaya aykırıydı. Özelleştirmeye karşı açılan davalarda hep bu madde üzerinden gidilmişti ve Anayasa Mahkemesi gerçekten değer tespit ve ihale yöntemlerini içeren bu maddeleri iptal etti. Arkasından yerine yeni bir yasa kondu, ama o Yasa da aynı gerekçeleri aşağı yukarı taşıyan nitelikte bir yasaydı. Hep açılan davalarda ortaya sunulan gerekçeler temelden olan gerekçelerdi. Ancak 1999 yılında, hatırlarsanız, Anayasada değişiklik yapıldı. Anayasaya özelleştirme eklendi. Anayasaya uluslararası tahkim girdi, Danıştay’ın görevlerini daraltan bir madde eklendi. Ondan sonraki süre içerisinde, işin açıkçası, biraz özelleştirmeye karşı Anayasaya aykırılık noktasında bazı zorluklar yaşamaya başladık. Ama önemli olan bir şey vardı, biraz önce söylediğim gibi, bu işletmelerin kamu yararı noktasıydı. Zaten Anayasaya aykırılık noktasında bunlar da dile getiriliyordu ama daha sonraki davalarda kamu yararı hep ön plana getirildi ve hatırlarsanız Balıkesir SEKA fabrikası da kamu yararı açısından ilk verilen iptal kararlarından birisi olmuştur. Bugün halen daha onun geri alınması için Özelleştirme İdaresi’nin çabaları, ne kadar gerçekçi olduğunu bilmiyoruz ama, devam etmektedir.

Özelleştirmeden her hükümet kendi adına bir gelir elde etti. Bu geliri kimlere verdi? Kendi siyasi yandaşlarına paylaştırdı ama bunun da bir süreci vardı. Özellikle AKP dönemindeki özelleştirmelerde, tabii ki yabancılara ilişkin bütün alanlar, engeller ortadan kaldırıldığı için yabancı sermaye kendi adına özelleştirmeden pay almaya başladı. Yabancı sermaye derneğinin yaptığı bir açıklamaya göre özelleştirme, yabancı sermaye gelirlerinin Türkiye’ye girişinin % 15’ini yabancı sermaye oluşturuyor. Düşünün, bugün Türkiye’de yabancı sermaye gelip doğrudan yatırım yapmak yerine, Telekom’da olduğu gibi ya da işte başka işletmelerde olduğu gibi özelleştirme yoluyla kendine hazır kurulmuş bir işletmeyi satın alıyor. Bu yabancılaşma noktası, özellikle gıda sektöründe bu çok yaygın bir biçimde gelişti. İlk başlangıçtaki Et Balık ve SEK’lerin satışından sonra özellikle SEK’te yabancı şirketler, yani Süt Endüstrisi’nde yabancı şirketler tamamen pazara sahip olmuş

durumdalar. Başlangıçta yerli şirketler gibi görünen Türk şirketleri bu ihalelere katılıp buraları aldılar ama sonrasında tamamen bir kısmını da olsa yabancı şirketlere satarak yabancıların pazara sahip olmasını sağladılar.

Bu özelleştirme gelirlerinde, en son Hükümet döneminde Maliye Bakanının yaptığı bir açıklama vardı: Bugüne kadar yapılan 25 milyar dolarlık özelleştirmenin 17 milyarlık bölümünün kendilerine ait olduğunu ve onların Hükümeti döneminde yapıldığını açıklamıştı. Bu bir başarı mıydı? Evet, onlar adına bir başarıydı ama neyi sattığını, neyi elden kaçırdığını, Türkiye'nin hangi konumlarda, hangi olaylarla yarın, bir gün karşılaşacağını da hiçbir zaman düşünmeden yapmışlardı. Zaten düşünmelerine gerek de yoktu, onlar bu işleri yapmak için Hükümet olmuşlardı.

Bugüne kadar Türkiye'de özelleştirmenin 1990 yılından itibaren başladığını düşünürsek şöyle bir tablo çıkardım ama sağlığım nedeniyle bunları sizlere ekranda gösterme şansına sahip olamadım. Hükümetlerin yaptığı özelleştirmelerin hepsi tablo halinde mevcut. Hepsi kendi adına övünecek bir pay sahibi.

O zaman bu özelleştirmeye karşı mücadelede bir eksiğimiz söz konusu olmuyor mu? Evet, oluyor. Nedir? Bu da siyasi bir parti, yani sizi parlamentoda özelleştirmeye karşı mücadelenizi destekleyecek eğer bir siyasi parti mevcut değilse, bu konuda bir ayağınız eksik kalmış oluyor.

Özelleştirmeye ilgili önemli bir nokta da şöyle, rakamla geçiştireyim, 1993-2007 yılları arasında 161 üretim tesisi ve işletmeyle 17 otel, tatil köyü, sosyal tesis, 1 300 taşınmaz varlık satışı yoluyla da özelleştirilmiş. Bu özelleştirmeler sonucunda, şöyle tabloları belki uzaktan görme şansına sahip olabilirsiniz, karanlık olan noktalar üretimde olmayan işletmeleri gösteriyor. Her sayfada bu karanlık nokta var, yani özelleştirilen bu işletmelerin hemen hemen % 90'ı üretim dışı. O zaman ne olmuş, üretim dışı olan sektörlerde yabancılaşma ithalatla birlikte gelmiş, pahalılaşıma gelmiş, sendikasılaştırma gelmiş ve işsizlik gelmiş.

Bu noktalardan sonra şuna değinmek istiyorum: KİGEM olarak Türk-İş'le birlikte özelleştirmenin bilançosunu çıkarmak üzere bir proje çalışmasına başladık. Ancak kaynak sorunu nedeniyle ve de özelleştirmenin yapıldığı alanlarda muhataplarımızın sınırlı olması nedeniyle projemiz yaklaşık bir yıldır durmakta. Aramızda bu çalışmanın özetini değerlendiren Cengiz arkadaşımız var, çok emek harcadılar. Bu araştırma grubu içerisinde 6 arkadaşımız alan araştırmasına katıldı ve gittikleri iller de Adana, Kırşehir, Giresun ve Bursa'da çalışma yapıldı. Özellikle Türkiye'deki ilk örneklerden birisi olan PETLAS üzerinde çok titizlikle duruldu, çünkü PETLAS'ın önemli bir özelliği vardır. Kırşehir'de tek bir sanayi kuruluşuydu ve oradaki satış sözleşmesinde yer alan koşullar,

önemli koşullardı. İstihdam şartı vardı, 700 işçinin çalıştırılması şartı vardı, yatırım şartı vardı. Bunların hangi aşamalarda ne noktaya geldiğini öğrenmek üzere PETLAS bizim için çok ilginç bir örnek oldu.

Sonuçta PETLAS’la yapılan çalışmanın arkasından şu çıktı ortaya. Bu bir anket çalışmasıydı. O işyerinde halen çalışanlar, özelleştirme sonrasında işini kaybedenler, yöre esnafı, meslek kuruluşları gibi değişik anket formları düzenlendi ve bu anket formlarının üzerinden insanlarla yüz yüze, aynı zamanda kayıt sistemiyle görüşmeler yapıldı. Bu görüşmeler sonucunda, Kırşehir önemli bir örnekti. Neden? Şöyle denildi: “Efendim, eğer PETLAS özelleştirilmeseydi Kırşehir’e başka yatırımlar da yapılabilecekti, çünkü PETLAS özelleştirildikten sonra Kırşehir’in yatırım programından çıkarılması söz konusu oldu. Özelleştirmeye o gün çok iyi niyetle bakanlar bugün pişmanlıklarını dile getiriyorlar. Bu işten memnun olanlar da var. Keşke özelleştirilmeseydi diyenler de var. Tabii PETLAS’daki çizgiyi ilk başlangıçta yatırım olarak ve 700 işçiyi koruma açısından düzgün bir eğri çizerken, daha sonraki yıllarda giderek eğrisi düşmeye başlıyor ve yatırımlar düşüyor. Hatta öyle ki, Kombassan’ın satın almış olduğu PETLAS, daha sonra, iki yıl önce el değiştirerek Türkiye’deki PETLAS’ın en büyük bayii olan bir kişiye satılıyor ve Kombassan da bu alandan çekiliyor.

Diğer örneklerde de olduğu gibi karşılaştığımız sorun ne idi? Özelleştirme sonrası üretime son veren işletmelerde aynı zamanda sendikalarda, o bölgelerdeki temsilciliklerini ya da şubelerini kapattıkları için orada muhatap olarak hiçbir sendikacıyı bulamıyorsunuz. Aradan geçen süreç aynı zamanda bir göç unsurunu da önemli noktada taşıdığı için görüşme yapacağınız insanlar da çok fazla kalmamış oluyor. Ama işletmeyle ilgili karşılaştığımız önemli faktörlerden birisi de o işletmenin tamamen üretim dışı kalmasıyla arsasının imara açılması, hatta bugün bu Ankara’daki en büyük AnkaMall dedikleri yerin Et Balık Kurumunun yerinde bittiği gibi belki büyük binaların ya da başka işletmelerin ya da satın alınanlar tarafından başka amaçla kullanıldığını söylemek çok mümkün, çünkü birçok işletme bugüne kadar hep arsa değeri üzerinden satışı yapıldı, hiçbir zaman işletme değeri konulmadı. Alıcılar da bu arsaları süresi içerisinde o işletmeyi kapatarak, makinelerini satarak o işletmeleri başka amaçla kullandılar.

Ben aslında biraz daha konuşmak istiyordum ama, Nadir Bey bana hiç sevimli bakmıyor. Eğer sorular olursa yanıtlarım ya da arada sohbet edebiliriz. Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum. Bu sempozyumun sonuç bildirisindeki en önemli noktanın, başkanlarımızın da değindiği gibi artık bizim planlı bir kalkınma modeli üzerinden Türkiye’yi, Türkiye’den yönetecek bir çabayı harcamamız gerekiyor. Teşekkür ederim.

BİRİNCİ OTURUM

"TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME OLGUSUNA KAMU HİZMETİ VE KAMU MÜLKİYETİ AÇISINDAN KAVRAMSAL BAKIŞ"

Oturum Başkanı:

Kemal ULUSALER

(Elektrik Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

Konuşmacılar:

Prof. Dr. İzzettin ÖNDER

Prof. Dr. Türkel MİNİBAŞ

Prof. Dr. Mümtaz SOYSAL

Prof. Dr. İşaya ÜŞÜR

OTURUM BAŞKANI (Kemal Ulusaler)- Emek ve meslek örgütlerinin değerli üyeleri, değerli katılımcılar, değerli konuklar; sempozyumun birinci oturumunu açmış oluyoruz burada. Hepinize hoş geldiniz diyorum tekrar.

Bu Oturumda 4 konuşmacımız olacak. Bunlardan ne yazık ki Sayın Hocamız Prof. Dr. Mümtaz Soysal Antalya'dan uçakla gelecekti, ama uçağı kalkmamış sabahleyin hava muhalefetinden dolayı. Aslında hayatın her alanında hava muhalefeti dahil bir muhalefet söz konusu, özellikle bizlere karşı. Buna alıştık aslında bir anlamda. İlerleyen saatlerde sanırım Hocamız Ankara'ya yetiyecek, gelecek. Artık başka bir oturumda belki birkaç söz de söyleme olanağı bulur sanıyorum.

Ben şimdi diğer konuşmacıları davet etmek istiyorum. Bu arada oturumumuzun ana başlığından da söz etmek isterim. "Türkiye'de özelleştirme olgusuna kamu hizmeti ve kamu mülkiyeti açısından kavramsal bir bakış. Kavramsal bir bakışın da ötesine geçecek bir oturum olacağına inanıyorum.

Prof. Dr. İzzettin Önder'i davet ediyorum. Yine Prof. Dr. Türkel Minibaş'ı davet ediyorum. Mümtaz Hocamız gelmediğine göre Prof. Dr. İşaya Üşür hocamı davet ediyorum.

Şimdi bize verilen programda 105 dakikalık bir süremiz vardı. İlk önce yarımşar saatlik bir konuşma süresiyle başlayabiliriz diye düşünüyorum. Yarımşar saatten sonra da sorular varsa onları alırız bir 15-20 dakika. Oturumumuzu tamamlamış oluruz. Sıralamayı da yine sözünü ettiğim çağrı sıralamasına göre yapacağım. Salonunda konuşuyorduk Türkel Hocamla, nasıl bir sıralama yapalım, diye. "Normal yazılmış şekliyle yapalım" dedik. Türkel Hocam da: "İyi olur, İzzettin Hocam zaten biraz felsefeden bahseder. Felsefeye bir giriş yapar." Aslında Umberto Eco felsefe konusunda, felsefeyi sorun yaratan bir yapı olarak adlandırıyor. "Felsefe sorun yaratır, sorunu çözmez" diyor. Hocam da felsefeyle sorun mu yaratacak, sorun mu çözecek bilemiyoruz, dinleyeceğiz. Ama mutlaka çözüm önerileri içerisinde yer alacaktır.

Ben çok fazla sözü uzatmak istemiyorum. Hemen ilk sözü Prof. Dr. İzzettin Önder'e bırakmak istiyorum. Hocam buyurun.

Prof. Dr. İZZETTİN ÖNDER- Sayın Başkan, değerli panelist arkadaşlarım, meslektaşlarım, değerli izleyiciler; hepinize sevgiler, saygılar sunuyorum.

Doğrusu bu tür toplantılar bize hep devamlı tekrarlanan, bilinen, söylenmiş şeyleri devamlı söylenmesi gibi geliyor olabilir ama ben bunların hepsinin çok faydalı olduğunu düşünüyorum. Çünkü insanların algılaması ve öğrenmesi bir seferde biraz zor oluyor. Sözüm tabii Meclisten dışarı ama bütün toplum için söylüyorum. Bakıyoruz, işler hiç de doğru gitmiyor ama oy oranları siyasi partilerin bir yere

geliyor. Benim bilgisayarıma çok ilginç bir posta geldi, belki çoğunuza gelmiştir. Madem Sayın Başkan felsefe dedi, çok felsefe falan değil ama biraz hikayeye başlayayım isterseniz.

Stalin’in tavuğu diye bir hikaye. Stalin’i beğenebilirsiniz, beğenmeyebilirsiniz, başka bir isim diyebilirsiniz, ama hikaye aynen böyle olduğu için ben değiştirmeden nakledeyim size. Stalin’in tavuğu şöyle bir hikaye:

Stalin bir gün otururken etrafındakilerle, demiş ki, “Bu insanları nasıl kendi dediğimizi uygulatır bir hale getirebiliriz, nasıl onlara laf geçirebilir, dinletebiliriz, biz ne dersek onu yapsınlar?” Herkes bir şeyler söylemiş. Stalin bakmış bakmış gayet sert bir şekilde, sonunda “Hayır, hiçbiri doğru değil” demiş. “Bana bir tavuk getirin” demiş. Getirmişler bir tavuk. Tavuğun bütün tüylerini yolmuş. Tabii tavuk çıplak kalmış, çıplak kalınca da kızmış, sinirlenmiş, dışarı çıkmış. Dışarı çıkınca üşümeye başlamış. Gelmiş radyatörün yanına, radyatör var demek ki o zamanlarda da, bu sefer de yanmaya başlamış. Bakmış olacak gibi değil. Stalin’in ayaklarının dibine gelmiş. Hem biraz korunuyor, hem biraz ısınıyor falan. Stalin de: “İşte insanları böyle yola getirirsiniz” demiş sonunda.

Bilemiyorum bu ne kadar gerçek, ne kadar yalan ama hikaye hakikaten böyle bir şey. Buna benzer hikaye Hitler kamplarında da yaşanmıştır. Psikolojiye merakı olan dostlarım bilebilirler. Psikolojik incelemeler yapılırken Hitler’in kampları gibi kamplar ve askeri birlikler örnek alınır. Bu karakter değişimi, karakter modifikasyonu nasıl oluyor acaba, olabilir mi? Mesela askere gidince, beni gözlerimden dolayı almadılar ama askere, isabetli bir şey olmuş galiba, traş ederlermiş insanları, elbiselerini giydirtirlermiş, pijamalarını verirlermiş kocaman, kıvırırsınız size uydurmak için. Bu işte karakter değişimi meselesi.

Hitler’in kamplarında da insanlar ikiye ayrılmışlar davranış tipolojisi itibarıyla. Bir kısmı tamamıyla esir olmuş, ruhuyla esir olmuş, benimsemeye başlamış o politikaları. Bir de hatta öğrenmiş, benimsemiş o politikaları. Ona da aynı imkan verilse o da aynı şeyleri yapacaktır muhtemelen. Belki toplumlar böyle üretiliyor, bilemiyorum ben. İkinci grup insanlar ise, otistik, yani yapacak bir şeyiniz yok, o zaman da kafanızı başka bir yere götürüyorsunuz.

Buradan özelleştirmelere girdiğim zaman derin bir acı yaşıyoruz. Bence toplum olarak iki ciddi hata yaptık biz, hepimiz dahiliz bu hatanın içine. Bunlardan bir tanesi özelleştirmeyi biz anlatırken veya algımlarken Türkiye’ye özgü siyasilerin bir hatası ya da yandaşlığı ya da gelir sağlamak için yaptığı bir şey falan gibi algıladık biz bunu. Tabii bu yönleri var, şüphesiz var. Özellikle bu AKP döneminde çok net olarak gözüktü. Maliye Bakanı’nın “babalar gibi” kavramı bunun çok tipik bir örneğidir. Bu doğrudur. Ama mesele öyle değil gibi geliyor bana. Retrospektif olarak baktığımızda, yani bütün oluşum aşamasına

baktığımızda bu bütün dünyada olan bir şey. Tabii farklı boyutlarda bu doğru. İkincisi tarihin bir aşamasında olan bir şey. Devletin büyütülmesi, ekonomik faaliyetlere girmesi bir ara gündemdeyken bugün tam tersi yönünde hareket ediyoruz. Bunu Türkel dostum anlatacakmış, aldığım kopyayla arada, onun için oraya pek fazla girmeyeyim ben müsaade ederseniz.

Burada hemen ben bir soru sorayım. Ben İstanbul Üniversitesi'ndenim, şu anda atılmış vaziyetteyim tabii, emekli olarak. Bizim Üniversitede yemekhane özelleştiriliyordu. Şu soru soruluyordu: "Kardeşim yemek hizmeti bir üniversitenin görev midir?" Bu soru yönlendirici bir soru. Bu soruyu böyle sorduğunuzda, bunun doğal cevabı "hayır"dır. Üniversitenin görevi tabii yemek yapmak değildir. Peki, bu soru doğru soru sorma biçiminin pedagojik olarak görüntüsü müdür? Hayır, yanlıştır, yani ahlaksız bir sorudur bu. Ahlaklı soru nasıl sorulur? Bence şöyle sorulması lazım. Neden acaba bir özelleştirme denen bir şeye gidiyoruz? Çünkü bazı işler özel olabileceken demek ki kamu yapılmış bir ara. Demek ki geriye gittiğimizde bazı işler hakikaten özelmış, sonra bir şey olmuş o kamuya alınmış, şimdi gene bir şey oldu ve özele alınıyor. Bırakalım bir üniversitede yemek hizmeti, yok mikroymuş, okyanusta bir damla olayını bırakalım, buna bakalım. Büyük soruya bakalım. Bu ne güçtür, bu hangi güçtür ki bir zamanlar muhtemelen özel olmuş olan birtakım şeyleri devletin içine almış, yani kamulaştırmış, şimdi de onu tekrar özelleştirmeye çalışıyor. Bu ne müthiş bir güçtür.

Peki, bunun çıkarı nedir diye bakmamız gerekiyor. İşte o gücü biz yakaladığımız zaman muhtemelen bir sürü şeyi belki çözebiliriz. En azından neye saldıracağımızı bilebiliriz. Gücümüz yetmeyebilir ama bilebiliriz. Hani böyle filmler vardır, çocuk filmleri vardır, yaşlanınca insanlar çocuklaşıyor galiba, ben çoğu zaman seyrediyorum, işte çocuklar kapalı bir yerde canavar görüyor, hepsi korkuyor kaçıyor, canavar bir ona saldırıyor, bir buna saldırıyor, sonra onlardan akıllı bir çocuk, muhtemelen Amerikalı bir çocuk olabilir, bir şey fark ediyor, ufacak bir delik var, bir pencere var, oradan bir ışık huzmesi geliyor ve o canavara güç veriyor. Düşünüyor, o huzmeyi kapatırsa canavarın bütün kuvveti gidecektir diye görmeye başlıyor.

İşte, mesele canavara saldırmak mı, saldıran objeye saldırmak mı, yoksa ona güç veren felsefeye saldırmak mı, dokuya saldırmak mı meselesi. Özelleştirme çok doğru bir şey bence. Bunu kalbimle söylemiyorum ama sistemi eğer yakalayamazsak, sistemi algılayamazsak, sadece özelleştirmeye saldırmakla fazla bir şey elde edemeyiz ve halkları da ikna edemeyiz. Halklar bilinci gözünün arkasında olduğu için özelleştirmeden sonra anlar ama zaten iş işten geçmiş olur. Dolayısıyla bizim halklara göstermemiz gereken şey sistem olmak gerekiyor bence. Kısa dönemde özelleştirmedi, doğrudur. Şu anda özelleştirme yapılırken de biz bekleyip, "Nasıl olsa bir gün bu sistem

değişecek, ertesi gün devrimler olacak, özelleşme bitecek, başka terfi olacak.” Bunu diyemeyiz tabiatıyla. Hatta bugün kamu kuruluşlarının kime hizmet ettiğini, hasbelkader okudum, bunu ben de biliyorum. Kapitalizmin bütün organları, örgütleri ona hizmet eder, bunu biliyorum. Dolayısıyla bunu da kabul ederek sisteme bakmamız gerektiği kanaatini taşıyorum ben.

Bu neyle meydana geldi. O canavar saldırırken, neyin ajanıydı o canavar? Kapitalist sistemin ajanıydı o canavar. Oradan gelen o huzme kapitalist sistemdi. Neden bunu böyle yaptı? Niye vaktiyle bir şeyi kamulaştırmayı istedi? Onu geçelim. Ama niye şimdi özelleştirmek istiyor? Çünkü artık canavarın vücudu büyüdü, yani üretim hızla arttı, birikim çok da büyük oldu ama besleme materyali veya besleme ortamı bu kocaman vücudu, devasa vücudu küçük gelmeye başladı. Daha orta boyluyken bu canavar bu vücudu besleyecek olan ulus devletler içinde o bildiğimiz Keynesyen politikaları icat edildi. Sosyal demokrat politikaları icat edildi. Kapitalizmi piyasaya açmanın mekanizmasıdır sosyal demokrasi, yoksa sosyalizme giden bir yol falan değildir, tam da tersidir. Böyle bir aldatmacadır da hatta sosyal demokrasi. Bunlar icat edildi, fakat yetmedi, artık vücut daha da büyüdü, artık ulus içindeki kaynak yetmemeye başladı. Yetmemeye başlayınca bütün etrafa saldırmak gerekiyor. O zaman bunun bütünselliğine baktığımızda bir Birgül Güler Ayman hocama refere ederek ve sevgiyle kulaklarını çınlatarak, bir reregülasyon gerekiyor her yerde. Emek alanında gerekiyor, devlet alanında gerekiyor. Önce tabii bir deregülasyon, olan şeyleri bozmak, bir yapı bozuculuk sistemi uygulamak gerekiyor.

Mesela şimdi AKP’nin Anayasa hazırlığı bir yapı bozuculuktur. Yapıyı bir kere bozduktan sonra bence ilk işlevini yaptı, çok da mükemmel yaptı almış olduğu görevle, misyonla. Bir yapı bozuculuk yaptı, yani bütün kafamızı bozdu. Şimdi biz hepimiz yeni Anayasayı nasıl yapalım diye düşünüyoruz, zaten yapı bozuculuk yapıldıktan sonra büyük güçler hakim olur, kendi çıkarı için de tekrar bohçalamaya da başlar. Başlanıyor nitekim bohçalamaya. Bu ülke bütünselliği açısından böyle olduğu gibi, özelleştirme açısından da böyledir, bütün ekonominin, Türkiye’nin piyasaya, küresele açılması açısından da böyledir bu. Şimdi bir kere yapı bozuldu, dekompozisyon olayı gerçekleştir. Bunu da büyük bir başarıyla AKP ilk misyonunu yaptı ve bence burada uluslararası düzeyde fevkalade büyük, güzel bir not aldı.

Dolayısıyla özelleştirmeye baktığımızda büyük tablonun ufacık bir parçası, gerçekten ufacık bir parçası ama o parça bütün siyaseti yönetiyor, bütün dokuları yönetiyor, bizim algılamalarımızı yönetiyor. Nedir peki amacı? Bir kere rekabeti ortadan kaldırmaktır. Tam tersi biz algılatılıyor bize, yani mesela benim İktisat Fakültesi’nden bazı arkadaşlarımla, meslektaşlarımla söylediği biçimde meseleye bakacak olursak, “Efendim, rekabet büyüdü, bütün dünya çapında oldu.” Evet, bu geçiş döneminde böyle bir parlıtımsı bir şey yaşıyoruz. Burada

büyük araba fabrikaları belki rekabet içinde. Biz biraz daha ikinci sınıf arabayla, yerli firmalarla baş başa kalmış durumda değiliz biz şu anda. Bu bir avantaj gibi gözüküyor ama bu geçici bir avantaj. Kırmızı başlıklı kurt gibi, elbisesini değiştiren kurt öyle gelmiş, bize şimdi kırmızı başlıklı kurt gibi gözüküyor veyahut da güzel bir şey, peri gibi gözüküyor ama bu işin sonu var. Bu işin sonuna ben diyorum 10 sene, siz diyorsunuz 30 sene. Onu bilemiyorum ben. İstanbul'daki deprem olayı gibi. Teorik olarak ileriye baktığımızda bu işin sonunda müthiş bir monopole doğru gidiyor. Bunu araba fabrikalarından alın, ilaç fabrikalarına, bankalara, neye aklımız eriyor ise. Bu tüketicileri baskılama, sömürme mekanizmasıdır.

Başta emek olmak üzere üretim faktörleri monopson durumuna doğru gitmeye çalışıyor. Onun için aslında sermaye birbiriyle yarışıyor. Bugün Amerikan sermayesi Avrupa sermayesiyle savaşıyor. Bizle falan savaşıyor, bizim sermaye çok önemli değil ama piyasayı bütün dünyaya açarak özel sektör sermaye için de, yani özel mülkiyet sahibi sermaye için de monopolcü oluşuma doğru gidiyor. Dolayısıyla büyük açıldığı zaman piyasalar, küçük sermayeler gücü itibarıyla, kapasitesi itibarıyla knowhow teknolojisi itibarıyla iş yapamaz hale gelmeye başlıyor, onun taşeronu olmaya başlıyor. Piyasa açıldı diye, "Vay ne güzel piyasa bana da açıldı, bakın ne güzel tonla firma girdi, ben de orada iş yaparım." Gibi bir olay söz konusu olmayacak. Şu anda biraz öyle gözüküyor ama böyle bir olay söz konusu olmayacak.

İkincisi, rekabetin şiddetle bozmaya mütemayil, şu anda olmayabilir, kapitalist sistemler içinde devletlerin rollerini hepimiz biliyoruz gayet iyi bir şekilde ama bu bir korkudur ne olursa olsun. Devletin ekonomiden çekilmesi de bunun bir parçasıdır, çünkü biz kendi aramızda rekabet adı altında, yani Brodel'in söylediği gibi rekabet rekabeti getirir değil, öldürür mantığıyla hareket ederken karşımızda biraz bir sur ya da ufak sur, bir hisar gibi gözükebilecek devletler çıkabilir. Dolayısıyla mesela devletten alalım bütün bu petrokimyasal, şunları, bunları, neyi alabilecekseniz. Biz kendi aramızda anlaşırız. Halka da hatta yuttururuz "bu ulusal sermayeyi alıyor, ne kadar da güzel, araba falan mı satalım, yok mahkeme bozsun bu kararı diye." Bunu yapan da Cumhuriyet gazetemiz yani. Halk da bu gazeteyi ulusalçı gazete diye alıyor. Böyle baktığımızda meseleye, bütün bu sermayenin önündeki hisarlar, surlar, kaleleri bizzat kendilerine rakip sermaye ama devleti yıkmaya çalışıyor. Yıkaraktan böylece ne yapmaya çalışıyor, kendi alanını genişletmeye çalışıyor. Ne kadar onu bilemem tabiatıyla.

Sayın KESK Başkanımız tarafından çok güzel bir şekilde ifade edildi, kamu hizmetlerinde devletin küçültülmesi, biraz bunu değiştirmemiz lazım gibi geldi. Devletin küçültülmesi falan çok fazla istenmiyor. Neden istenmiyor? Çünkü, nihayetinde o da bir yerde piyasayı yaratan bir unsurdur, bir harcama faktörüdür devlette ama hizmeti bizzat kendisinin görmesi istenmiyor. Dolayısıyla devletin emanet usulüyle

değil de ihale usulüyle çalışmasını istiyor. Vergiler de öyle toplansın, göpler de öyle toplansın hatta. Vergiyle çöpleri niye aynı kefeye koydum bilmiyorum ama neyse, kapitalist sistemde olabilir. Aynı kefedede toplansın.

Mesela sağlık işleri: Sağlıkta dönüşüm yapılıyor, hakikaten piyasaya atılıyor ama ben biraz hasbelkader kafa yordum, hatta bu konuda fikrinizi de almak isterim değerli izleyiciler, hepimiz çünkü bu konuda çok düşünmüş dostlarla burada beraberim. Bundan yararlanmak istiyorum. Acaba sağlık konusunda devlet çekilebilir mi, diye düşünüyorum. Türkiye’ye bakalım, dünyayı bırakalım bir tarafa. Çekilemez bence. Mutlak olarak devlet olarak özel sektörü hiç bırakmamak da olamaz. Neden olamaz? Şundan dolayı olamaz: Bugün sağlıkta ilaç, bilgisayarlı tomografi, vesaire gibi mekanizmalara baktığınızda bunlar üzerinde yapılan harcamaların büyük kısmı yanılmıyorsa 2/3’üne yakın bir bölümü, ki Eczacılar Birliği’nin raporu bu durumu göstermektedir, devlet tarafından yapılmaktadır. Bir anda devleti çektiğimizi düşündüğümüz takdirde, bu kadar harcama bitecek. Peki, devlet bunu acaba bana şefkat olsun diye mi yapıyor? Arkasında ilaç firmaları var, bilgisayarlı tomografi üreten firmalar var, onlar makinelerini kime satacaklar?

Dolayısıyla devletin bu alanda harcama yapmaktan çekinmesi anlamına gelmemektedir. Kimin açısından? İşte bu büyük firmaları piyasaya açma açısından. Peki insana şefkat olarak mı yapıyor bunu? Hayır, onun için yapmıyor bunu. Ama sırf devletin yapması da özel sektörün yapabileceği harcamaların önünü kısımlar, dolayısıyla optimal düzeyde firmalar için söylüyorum optimali, sosyal optimalden bahsetmiyorum. Firmaların optimal en iyi koşul nedir? Bir devlet olsun, çekirdeğini oluştursun ama olabilecek alanlarda özel sektörde özel harcamalar yapılsın. Çünkü en fazla harcama böyle yapılabilir. Özel sektör hiç olmazsa olmaz ama devletin hiç olmaması daha da hiç olmaz. Çünkü bugün bu yeşil kart olmasaydı, Bağ-Kur, Emekli, SSK, Emekli Sandığı olmasaydı bu kadar kullanım yapılamazdı.

Benim eşim böyle bir hastalıktan mustarip. Nepojen diye bir ilaç kullanıyoruz, kullandık da biz ara ara, Nepojen denilen ilaç, bu tür tedavi ilacı değildir ama tedavi esnasındaki olumsuzluğu ortadan kaldıran ilaçtır. Şimdi bunu Sağlık Bakanlığı çıkarttı. Belki de firmayla bir anlaşmazlığı vardı ama bu ilacın arkadaşlar, fiyatı 680 lira civarında. Eşimin emekli maaşı 650 lira. Ama bu ilaç 5 tane iğnedir, aşı gibi ve beş gün gidiyor. Nasıl alacaksınız bunu? Biz de bir sefer aldık. Sonra Maliye Bakanlığı tekrar bunu şimdi listeye dahil etti. Tabii arkadaki olayları hakikaten bilmiyorum ama tahminimi söyleyeyim ben size. Hiç bana şefkatinden, benim karıma şefkatinden falan değil, istemiyorum öyle bir şefkati zaten ama arkada koskoca firma var ve bu ilacı devlet çıkarttığına firma ne yaptı biliyor musun? Bedava dağıttı insanlara. Şefkat gösterisi sunaraktan devlete tekrar belki baskılar yaptı, devlet

tekrar bu ilacı listesine aldı. Çünkü arkada koskoca, ismini söylemeyeyim, firma var. O firma Nepojen ve Epojen üretiyor. Nepojen beyaz yuvarları yükseltiyor, Epojen de kırmızı yuvarları yükseltiyor ve bunlar olmazsa ölüyorsunuz, çünkü bu ilacı aldığınızda onkolojik tedavide zaten bütün bu hücreler çöküyor, en ufak bir şeyde rahatsız oluyorsunuz. Bunlar onları yükseltiyor. Dolayısıyla o olmazsa onkolojik sebepten değil, nezle sebebinden de gidebilirsiniz öbür tarafa. Bu kadar da zaruri bir ilaç bu aslında.

Buna baktığınızda, devletin bu tür hizmetlerini istiyor özel sektör. Özelleştirme dediğimizde her şeyi böyle bırakacak diye bir şey yok. Sosyal güvenlik meseleleri de böyledir aşağı yukarı. Ama sosyal güvenlik bir fon oluşturduğundan dolayı onu daha rahat bırakıyor olabilir.

Son olarak şunu söyleyeyim Sayın Başkan, bitiriyorum. Burada Ayla dostumuz konuşurken, nezleli olmasına rağmen fevkalade konuşmasını yaparken birtakım kavramlar kullandı. Ulusal kavramını kullandı. En sonunda ulusal bir plan yapalım falan dedi yanılmıyordum. O esnada biraz sosyetik faaliyeteydik, kahve falan içiyorduk ama sonunda mikrofondan yakalayabildim. Ulusal diye bir şey kaldı mı acaba? Diye baktığımızda, ulusalı biz eğer o ulusu oluşturan, yani bir toprak bütünlüğü içinde yaşayan insanların kararda ve kıvançta, karar çok önemli, bir bütünsel oluşturduğunu, oldukça homojen, heterojen değil, oldukça homojen, yani güç etkisi açısından siyasi üzerinde bunu böyle düşünebiliyor muyuz? Böyle düşünemeyiz. Ben Ayla dostumu nakzetmek için söylemiyorum bunu ama hepimizin bunu çok net olarak bilmemiz lazım. Althusser var, bizim o ideolojik aygıtlar, yani ışınlama aygıtlarıyla, ki basından bahsetti, gerçekten Ayla dostumuz burada. En başta basının üzerinde üniversite olayları, biz bilimsel görüntü altında ideoloji ışınıyoruz öğrencilerimize, genç kafalara. Böyle bir işlemlerle yükümlüüz biz aslında. Bütün bunlarda ulusal diye bir şey yok, kalmamışlar artık. Bir kere bunlara ulus devlet demiyorum, çünkü o kapitalizmin müdafaasıydı, ama ulusallık diye bir bütünsellik, bir insan bütünselliği, kararlarda oldukça homojen olan böyle bir şey kalmamıştır. Bunu yapmamız mı lazım ama belki sorularda ben de biraz düşünebilirim.

İkincisi, örgüt meselesine baktığımızda; şimdi örgüt meselesi, hele de sivil toplum örgütü dediğimizde yani STÖ, STK, ona ben çoğu zaman da "sivil toplum örgütü" demiyorum, "sistemin temel örgütü" diyorum. Aslında onlar çok önemli ideoloji ışınlama mekanizmaları, onunla da çalışabilirler. Örgüt çok önemlidir. Ben de bir örgütün içindeydim, şu anda emekli oldum. Şu anda fiilen örgütte değilim, defakto olarak örgütte değilim. Öğretim Elemanları Sendikası'na uzun süre genel kolaylaştırıcılık falan yaptım, inanarak yaptım bunu, şu anda çok büyük yararını görüyorum. Mesele örgütü kurmak değil sadece ama örgütün içinde demokrasi ne kadar olur meselesi de değil sadece. Bu

hep konuştuğumuz, yani özellikle işçi sendikalarından, yani demokrasi var mı, yok mu, bunu hep konuşuyoruz. O yok, ayrı bir olay, Allah’ın emri de, fakat başka bir şey var. Demokrasi olsa bile, ışınlanmış insanların oluşturduğu örgütler heterojen topluluklardan çok daha tehlikelidir, çünkü onlar denetim altına alınmış demektir. Muhtemelen Türkiye’de ilk sendikacılık da böyle başladı zaten. İnsanlar örgütlenir, o zaman biz bunları boş bırakmayalım, denetim altına alalım bunları. Bu daha tehlikeli bir şey. Dolayısıyla örgütü kurduğumuzda örgütün de sistemin örgütü olmanın dışına çıkmak mecburiyeti vardır, bunu yapmıyorsa eğer, sistemin içinde kalıyorsa eğer, bu örgüt, örgüt falan değildir.

Üç şeyin üzerine vurgu yaptım. Birincisi bu bir sistemik olaydır. Bu sistemik olayı biz kısa vadeli mücadeleyi tabii yapacağız. Emekçiler mesela yüksek ücret için tabii mücadele edecek ama yüksek ücret de alsa sömürü vardır üzerinde. Mücadelesi uzun dönemde başka bir yere sarkması lazım. O bilince sahip olmamız lazım hepimizin.

İkincisi bu ulusallık kavramı üzerinde durdum. Ulus devleti demiyorum ekonomik olarak. Ekonomik ve politik, ama ulusallık kavramı üzerinde durdum. Hatta bir bütünsellik, bir kamusalılık kavramı üzerinde, onu öyle tamamlayalım, daha da güzel, bu kavram üzerinde bir fikir birliği yapmamız lazım, yani o yöredeki kaynakların hepimizin kararıyla kullanılması ve hepimizin kararıyla, makul bantlar içinde hakça bölüşülmesi, üleşilmesi meselesi üzerinde durmamız lazım, bir de örgüt konusu üzerinde durmamız lazım. Örgütlerin etiketinin ne olduğu hiç önemli değil, sistemin içinde demokratik olması da çok önemli değil ama örgütün bir sistem bilinci olmalı. Emek mücadelesi bir yerden sonra, o geçiş aşamasıdır, sınıflı toplum meselesi bir geçiş aşamasıdır, sınıfsız toplum veyahut da emek mücadelesinin sistem mücadelesine dönüştürülmesi meselesi çok önemlidir. Buna gücümüz yetebiliyor ise, buna ulaşmamız gerektiği kanaatini taşıyorum. Sadece sınıf mücadelesi yapar isek bir şey kalmaz. Kaldı ki, sınıf kavramını da zaten ortadan kaldıran insanları, artık bu küreselleşme ve özelleşme onun bir parçasıdır, yeni dünya düzeninde insanları artık sınıf bilincinde değil, başka bilinçlerde, etnisite, dincilik, dinsellik, farklı alt kimlilerde toplamaya çalışıyorlar, çünkü bu farklı alt kimliklerde toplanan gruplar gelişmekte olan ülkelerde sorun yaratır. Orada bölüşüm sorunu vardır, kaynaklar kıttır, işte bizde olduğu gibi, ama bunlar ileri ülkelerde sorun yaratmaz. Amerika’da, Avrupa’da, Japonya’da, vesairede yaratmaz. Oralarda da sınıf bilinci sorun yaratır, çünkü orada bilinçlenmiş örgütlü proleter gruplar vardır, işçi grupları vardır, emekçi gruplar vardır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- İzzettin Hocama çok teşekkür ediyoruz. Hocam, sistemi, kapitalist sistemin büyümesine bağlayarak başladı

ama sormak lazım, Hocam bu beslen beslen, nereye kadar gidecek bu kapitalist sistemin şişme sorunu. Bir taraftan da devletin sağlık alanından çekilmesinden bahsettiniz. Obezite sorunu varken herhalde siz kesinlikle sağlık alanından da çekilecek gibi değil devlet. Neyse devlete esenlikler dileyerek sözümüzü sayın hocam Prof. Dr. Türkel Minibaş'a bırakmak istiyorum. Hocam, "ben de oradan konuşurum" dedi. "İzzettin konuştuysa ben niye konuşmayayım" dedi. Yarım saat de Hocama vereceğiz.

Buyurun Hocam.

Prof. Dr. TÜRKEL MİNİBAŞ- Çok sayın konuklar, çok sevgili hocalarım; efendim bugün, 2007'nin Kasımında bu salonda olmak gerçekten çok önemli, çünkü Türkiye'de özelleştirmenin gerçeği belki bizim için artık, 1980'den 2007'ye baktığımız zaman konuşmamamız gereken, artık defteri kapatmamız gereken bir konu gibi görünüyor ama hiç de öyle değil, çünkü 2007'nin Kasımı gerçekten artık dünyada özellikle kapitalizmin bu kez krizine küreselleşmeyle çözüm yaratırken, gelmiş olduğu bir yeni aşamanın da tarihi. Küresel sermaye artık egemenliğini karar alma süreçleri üzerinde kurmaya başladı. Bu karar alma süreçleri üzerinde kuruyor olması, sadece özelleştirmelerde değil, bunun yanı sıra bizim gibi ülkelerde yapısal reformlarla, devletin içindeki karar mekanizmalarının yeniden örgütlenmesi ve bu örgütlenmelerin üretimle olan bağlantılarının kurulmasıyla birlikte yepyeni bir aşamayı artık yaşamaya başladık, bu bir.

İkincisi, sermaye kendi içinde, kendisinin küreselleşmesini sağlayan, yani küreselleşme yoluyla o kendine sınır tanımaz bir yapı kazandırarak kapitalist sistem krizini aşmaya çalışırken bir başka aşamayı daha yaşıyoruz, o da sermayenin küreselleşmesini sağlayan yan finans. Hizmetler sektörünün diğer alanları gibi alanlarda kendi kendini bir tasfiye sürecini yaşıyor. Belki şu an abarttığımızı düşünüyorsunuz ama son Amerika'daki Mortgage kriziyle başlayan ama 1997'deki Güney Asya krizinin şimdi batıda bir yansımasıymış gibi görünen, ki kesin şeyler söylemek zor olmakla birlikte, bir başka süreç yaşanıyor. Bu süreçte Türkiye nerede? Türkiye içinde bulunduğu coğrafyayla özel bir yerde muhakkak ki ama bunun ötesinde Türkiye için küreselleşmenin daha da vahşileştiği bir yıl; 2007. Bu vahşileşmenin en önemli ayaklarından birini, kendisini küreselleşme Türkiye üzerinde kendini gösterirken beraberinde kendi devlet biçiminin de yarattığı bir yıl olarak görüyoruz. Bunun daha netleştiği bir yıl olarak görüyoruz. Yoksa 24 Ocak 1980'den beri devlet değişiyor. Devlet küreselleşmenin gereksinimleri doğrultusunda, o kapitalizme eklenmeyi gerçekleştiriyor ama 2007 itibarıyla bunun çok daha netleştiğini, özellikle 22 Temmuz ve 21 Ekim'deki o seçim veya referandum dediğimiz şeylerle çok daha netleştiğini, bu karar mekanizmalarının kadrolaşmalarıyla görmemiz mümkün.

Bunun için de zaten o kadroları bu yeni devlet biçimini yönetmeye hazır kadroları da gündeme getiriyor ama bu kadrolar öyle eskiden, yani bizim sisteme eklenmek için 1980’de başladığımız gibi değil, bu sefer baskı ve olağanüstü hali, daha yumuşak mekanizmalarla, daha insanların içselleştireceği mekanizmalarla, daha sanki kendinin içinden gelen gibi göstererek yaptığı için toplumun bütün kesimleri bu değişimden aynı anda etkilenmiyor veya etkilenmediğini zannediyor.

Bu kendi devletini oluştururken, ki bu çok önemli, belki bugün bizim özelleştirmeyi tartışırken, veyahut grevleri tartışırken gözden kaçırdığımız ve istemlerimizi dile getirirken de daha naif olmamızın nedeni de buradan kaynaklanıyor, çünkü hepimiz çok önemli bir gerçekliği unuttuk. O gerçeklik de 24 Ocak 1980’di. 24 Ocak 1980 üç tane ayak üzerine oturuyordu. Türkiye insanının bir temel yapısı var, o da bir şey geçti zanneder ama yaşadığınız her şey daha önce yaşamış olduğunuzun bir devamıdır. O sonuçlar yaşanmasaydı bugünkünü yaşamayacaktınız. Ama 24 Ocak 1980’i biz çok çabuk unuttuk. Bunda belki 12 Eylül 1980’le bütünleşmesi ve bunun bizim için geriye baktığımızda çok korkutucu olmasının da etkisi vardı. Yaşarken dikkat edin, o kadar korkmamıştık. Ama şimdi geriye dönüp baktığımızda çok daha gözümüze belki korkutucu geldiği için unutuyoruz ama 24 Ocak 1980’in üzerine oturduğu üç ayak vardı. Bir tanesi finansal serbestleşmeydi, bu zaten kapitalizmin krizinden çıkması için yapılması gerekendi, yani o zaman finansal serbestleşmeyi yapıyorsanız, ancak sermaye o sınır tanımaz yapısına kavuşabilirdi, ama bunu bize yüksek faiz havucuyla gösterdikleri için biz belki de bunu kendimiz aynı anda, aynı şekilde tetiklenmediğimiz için etkisini bölük pörçük hissettik. Herkesin nasırına aynı anda basılmadığı için finansal serbestleşmeyle başlayan furyanın nasıl gideceğini tahmin etmemiş olabilir insanlar.

İkincisi sınırsız dışa açılmaydı. Sınırsız dışa açılma dediğiniz şey, yine topluma, ihracata dönük sanayileşme denilen ama sınırsız yabancı sermaye girişi ve beraberinde ultra liberalleşme politikalarının gündeme gelmesiydi.

Üçüncü ayak, devletin yeniden yapılandırılması. Ama devletin yeniden yapılandırılmasını topluma zarar eden kamu kuruluşların satılması gibi gayet kaba bir anlatımla anlatıldığı için bugün, biz 2007’de hâlâ özelleştirme gerçeğini konuşuyoruz. oysa özelleştirme gerçeğinin üzerine oturduğu önemli bir şey vardı, o da iktidar erkinin kimin elinde olacağı, yani bundan böyle iktidar erki sermaye tarafından daha mı net olarak yönetilecek, yoksa daha uzlaşmacı bir modelle mi olacak. Şimdi, burada devletin yeniden yapılandırılması tek özelleştirmeye gündeme gelmedi. Bunun da iki ayağı var. Biri özelleştirmeydi, diğeri yapısal reformlardı. Fakat yapısal reformları belki finansal serbestleşmeyle sadece yaşarken arkadan gelecek, bu salondakiler de dahil buna, kimse inanmak istemedi. Eğer Petrol-İş’in o zaman destek is-

tediğinde başka sendikalar vermediyse bunda o aymazlığın da etkisi vardı, çünkü toplum "Bir şey olmaz abi" mantığıyla devam ettiği için veya "bize bir şey olmaz" kendi sınırlı alanında düşündüğü sürece iktidar erkini elinde tutanlar kazanma hakkına her zaman sahiptirler. Bu onlar için, hak demek bile yanlış, çok doğal bir süreç haline gelir, çünkü öbürleri kendi kompartımanlarında düşünüyorlar. Tarımcılar tarım alanında, mühendisler mühendis alanında, diğerlerine bakıyorsunuz, herkes kendi alanında düşündüğü an zaten aradaki bağlantıları kan damarlarını koparmışsınız demektir ve sermaye açısından baktığınız zaman iş giderek kolaylaşır.

İşte burada devletin yeniden yapılanması demek, devletin işlevlerinin yeniden tanımlanması demektir. Bizim Oturumumuzun konusu olan kamu yönetimi, kamu yararı, kamu çıkarı nedir diye düşündüğümüz zaman, hepimizin kafasında çok farklı tanımlar var. Sokağa çıkın, kamu dediğiniz zaman herkes kamu. Burada peki kamunun yararını ne belirleyecek ve burada devletin işlevi ne olacak. Devlet kendi işlevlerine bir meşruiyet kazandırmak zorundadır. Devlet bu işlevlerini yerine getirirken meşruiyet kazandırabilmesi için, yani kendi işlevlerine haklılık kazandırabilmesi için elindeki bazı araçları kullanır. 12 Eylül 1980'i yaptığında bir meşruiyet kazandırdı. Demedi ki, "24 Ocak 80'in programına muhalefet olmasın diye yapıyorum." Kendisinin çok meşruiyet kazandıracığı bir söylemi vardı. Bugün de kendisine göre söylemleri olabilir. A devleti, B devleti, bu fark etmez, ama burada iktidar erki için önemli olan, eğer kapitalist sistemde yaşıyorsak toplumu meydana getiren kesimlerin çıkarlarıyla ilgilidir.

Toplumu meydana getiren kesimler deyince laf yuvarlak ama kesimlerin adını koyduğunuz zaman, yani sistemin adı kapitalizmse, o zaman bunun adını net koymamız lazım. Net koyduğunuz zaman kimden medet umacağınızı da doğru bilirsiniz. Eğer burada sorun, ki kapitalizmin üretimini meydana getiren emek ve sermayeyse o zaman küreselleşmeyle birlikte devletin işlerinin emek ve sermayenin çıkarları açısından tanımlanması da yeniden yapılacaktır ve yapılmaktadır. Ama insanlar bunun hâlâ eski devlet biçimiyle olduğuna inandıkları için bunu görmezden gelirler. Burada tabii bizim farklı bir masalla büyütülmemizin de etkisi var. Bizim inandığımız, büyütüldüğümüz masalda sosyal devlet vardı. Biraz önce açılış konuşmalarını dinlerken Ayfer Hanımla söyleşiyorduk, grev hakkı üzerine konuşurken, sosyal devlet var ama dedi sosyal devlet haksız korumak zorunda. Peki, haksız kim? Kimin hakkı? Konuşmacı da hatta şöyle dedi: "Grev hakkı, lokavt hakkı" Eğer sistem kapitalizmse sermayenin lokavt hakkı diye bir şey olmaması lazım, sistem onun, iktidar erki onun elinde. O zaman sermayenin, yani kapitalin çıkarlarını korumak adına devletin artık yeni bir net yapısı küreselleşmeyle birlikte ortaya geldi.

İşte, bugün çok net görüyoruz: Madenlerden, telefona kadar uzayan o özelleştirme furçasında artık bunu özelleştirme bile değil, yeniden

biçimlendirme, yeniden yapılandırmada, sermaye tarafından yönetilmesi, ortalığa şöyle bir yeni masal yarattı. Yeni masalda devlet iyi yönetemediğine göre o zaman artık bunu sermaye devralacak, toplumsal çıkarları maksimize etmek için sermaye bunu yönetecek. Şimdi bu salonda olanlar bu masala inanmıyorlar, inansalar bu salonda olmazlar ve işlerinin başında olurlardı. Ama bu yeni masal, bizim eski öğrendiğimiz masaldan, içiniz acıyor ama, sosyal devlet bir masaldı, çünkü burada sosyal devletin masal olmasında şu vardı. Devlet; eğitim, sağlık gibi bir çok alanda toplumun temel ihtiyaçlarını karşılamakta bu görevi üstlenmişti. Böylelikle toplumun içinde çıkar grupları arasındaki belki belli bir uzlaşmayı da sağlamıştı. Ama buradaki uzlaşma sermayeyle emek arasındaki uzlaşma değildi, bu uzlaşma emeğin sermayeyle uzlaşması demekti, yani emeğin de bir taraftan sermayeyle arasındaki uçurumları ortalıktan kaldırması, azaltması, kendi sınıfsal konumunu tanımlarken, belki o sınıfsal konumun dışına çıkmasıydı. Onun için o sosyal devlet bir masaldı, diyorum.

Burada bir başka gerçeklik oldu, o da artık kapitalist sistemde küreselleşmeyle birlikte yeni bir gelişme yaşadık. Kamu alanlarının, yani kamu hizmetlerine beraberinde ulaşmak kolaylaştıkça, bu genişledikçe, bir de baktık ki kamu hizmetlerini kullananlar da bu kamu hizmetini kullanmanın getirmiş olduğu çıkarların çok farkına varmamaya başladılar ama sermaye çok önemli bir şeyi keşfetti, o kamu hizmetleri devlet tarafından üretilirken aslında sermaye için üretiliyordu. Hiçbir devlet, “halkım yoksulluk çekmesin, daha eğitilmiş olsun” diye eğitim sistemini bedava veremez kapitalist sistemde yaşıyorsanız. Sistemin mantığına aykırı bana sorarsanız. Hiçbir devlet sağlık hizmetini, “Halkım sağlıklı yaşasın veya çocuklar ölmesin” diye bedava aşı dağıtmaz. Bunu bir şey için yapar. Sermayenin ihtiyaç duyduğu insan gücünü sermaye para harcamadan sağlamak zorundadır. Az gelişmiş bir ülkesiniz. Sermayenin gereksinim duyduğu sağlıklı insanların en azından temel sağlık ihtiyacını karşılamak durumundasınız. Ama kamu hizmetlerine ulaşmak kolaylaştıkça, sayı da artıyor, dikkat edin. Sizin ulaşmanız kolaylaşıyor ama ulaşanların sayısı da arttıkça müşteri artıyor. Müşteri arttıkça bu alan artık küresel sermaye için çok kârlı olmaya başlıyor, başladı ve yaşandı, 27 sene, bu dile kolay bir süreç. Bu sürecin içinde kamu hizmetlerinin yeniden yönetilmesi, yeniden tanımlanması ve beraberinde geçiş dönemlerinde özellikle birdenbire bu gerçekleşmedi ve gerçekleşmemekte.

Biraz önce İzzettin Hoca da söyledi, sanmayalım ki, birdenbire kamu hizmetleri piyasa ekonomisinin içine açılacak veya açıldı. İçinde yaşayarak görüyoruz. Hayır, geçiş dönemlerinde kamu hizmetleri, özel kesim tarafından özel sektöre yapılır ama kamu hizmeti gibi yapılır. Üniversitelerimizdeki özel güvenlik teşkilatları veya hastanelerdeki parça parça aldığımız sağlık hizmetleri. Hastane bedavadır ama MR’ınızı parayla çektirirsiniz ya da sizi dışarıya bir özel kuruma gönderirler veya çocuğunuz tabii aşı olacaktır, ama okul aile birliğine de

bir katkı yapmanız gerekir beraberinde.

Devlet benim güvenliğini sağlamak zorundadır ama apartmanında özel koruma, sokak başında özel koruma. Giderek kamu hizmetini gerçekleştiren özel kesimler olmaya başlar, özel kesim tarafından yapılır ki, böylelikle sistemin özelleşmesi ve beraberinde, diğer taraftan yapısal reformlarla bütün sektörlerin piyasalaştırılması, hizmetlerin metalaştırılması sürecine de altyapısı gerçekleştirilmiş olur.

Hatırlayacaksınız, Kamu Yönetimi Temel İlkeleri ve Yeniden Yapılanma yasası vardı. Bu yasanın 11. maddesinde Özel Hukuka Tabi Sözleşmeler konuldu. Bu söylediğim afaki bir şey değil, yasa hükmü ve bununla ilgili de özel hukuka tabi sözleşmelerle yapılıyor. bunu gerçekleştirirken artık devlet sermaye eğer ulus ötesileşmişse o zaman devletin işlevlerini gerçekleştirecek kurumlar da ulus ötesileşiyor demektir. Biz bunu parça parça yaşadık. Önce üst kurullar kuruldu, üst kurullar YÖK'le başladı, arkasından Bankacılık Üst Kurulu, Tütün Üst Kurulu, Şeker Üst Kurulu, herkes kalkınma planlarına baksın, en kolay ulaşılabilen şeyler onlar, çünkü internette de var ve üst kurullarda şunu gördünüz: Sermaye ulus ötesileştiği için, ülke içindeki sermaye artık kendisinin dış sermayeyle birleşip ortaklıklarını kurup şirket evliliklerini gerçekleştirirken o ulus ötesi yapıyı kazanınca o zaman bunun devleti de ulus ötesi veya uluslararası kurumlar tarafından hizmet sunacak demektir. Peki, nasıl olacak bu yapılanma.

Bu yapılanmanın birinci ayağı üst kurulları, onun için diyorum kalkınma planlarında en net görünüyor. Mesela açarsınız Tütün Üst Kurulunu, orada şunu görürsünüz: İsmi vermek hiç benim için mahzuru yok, Japon Tobacco'yu görürsünüz, Philip Morris'i görürsünüz, devletle birlikte Philip Morris'in Türk ya da yabancı şirket, adı önemli değil artık oradaki temsilcinin, o da o üst kurulda birlikte tütün politikasını, şeker politikasını veya bankacılık politikasını veyahut, tabii YÖK'te çok net görülüyor, ama o farklı ayaklarla gerçekleşiyor, eğitim politikalarını ülkelerde biçimlendirme.

İkinci ayak, kapitalizmi herkes çok seviyor da onun için o sırada böyle garip şeyler oluyor, 99 yılını hatırlayın, Tahkim Yasası geçmek üzereydi, onun için herkes çok seviyor diyorum, deprem oldu, can derdine düştük, kimse fark etmedi, Tahkim geçiverdi. Aynen 12 Eylülde olduğu gibi, 12 Eylülde de ölümü gösterdiler, biz karşılığında özgürlüklerimizi, ulusal çıkarlarımızı verdiğimizizi fark etmedik dahi, çünkü can derdi vardı. İnsanın birinci sorunu bu, beden olmayınca bütün kavgalar zaten kendiliğinden bitiyor. İşte, sistem bu gerçeklikten hareket ederek, Tahkimle şunu yaptı: Artık devletin içinde siz özelleştirmede kamu hizmetinin, kamu yararı, kamusal çıkar kavgalarını verirken ama devletin biçimi değişmişti. Devletin biçiminde artık, bu devlet kamu hizmetini özel kesim eliyle üreten bir devlet biçimiydi, dolayısıyla özel kesimde artık içi dışı kalmadığı için bundan böyle çıkacak yasal uyumsuzluklarını ülkenin mahkemelerinde değil, bunun

yerine uluslararası hakem sistemi içinde çözecekti. Bu da işte, Dünya Ticaret Örgütü’nün falan nezrindeki, biliyorsunuz, uluslararası tahkim mekanizmaları. Bu çok önemli bir şey. Kimi kime şikayet edeceksiniz. Siz burada kamu hizmeti, kamu çıkarı diyorsunuz, bunu diyeceğiniz bir hukuksal mekanizma olması lazım, bunun hukukunu elinizde tutmanız lazım. Bunun hukukunu elinizde tutamıyorsanız o zaman o verdiğiniz mücadele sadece dar alanda kalmaya mahkum olur. Telekomcular giderler kendi küçük işyerlerinde grevlerini yaparlar, onlar grevlerini yaparken işveren eğer iyi bir işverense, insani bir yanı varsa tuvaleti açar, yoksa altınıza yaparsınız, çünkü bütün grevlerin iki temel kuralı vardır. Öncelikle mutfak ve tuvaletler kapatılır, ki grev kırmanın temel yolu buradan geçer.

Bir üçüncü ayağı daha var ama bunun. Üçüncü ayak, sermaye uluslararasılaştığına göre sermayenin uluslararasılaşmasıyla yapmış olduğu yatırımların yine o zaman uluslararası veya uluslar üstü mekanizmalarla sağlıklı bir şekilde sağlanmasını, gerçekleşmesini sağlamak. Bunu kim yapacak? Daha önceki sosyal devlet, sosyalliğini bile bir yana bıraksanız, ulus devletin tanımı içinde şöyle bir güvencemiz vardı: Devlet halkını düşünür, ulusun çıkarlarını düşünür ve bu çıkarlar doğrultusunda ülkede girecek olan yatırımların ülke çıkarlarına olmasını sağlar. Fakat şimdi sermaye uluslararasılaşmış, sermaye uluslararasılaşmışsa o zaman bunun nasıl sağlanacağı mekanizmasını da kendi içinde oluşturdu. İşte, MİGA dediğimiz Çok Taraflı Yatırımları Garantileme Ajanslarıyla o ülke içinde, kamu mülkiyeti, kamu çıkarı, kamu yararı diye ayağa kalkanlara karşı, o ayağa kalkanların bu uluslararası yatırımları engellemesine karşı, veyahut herhangi bir millileştirmeye karşı o ülkenin devletini bu işi yaptırtmamakla yükümlü kılıyor. Türkiye Cumhuriyeti de MİGA’nın parçası. Dolayısıyla devletler uluslar üstü kurumlar tarafından denetlendiği bir süreci yaşıyoruz, yani benim ilk başta söylediğim, evet, Türkiye’nin küreselleşmeye eklenmesinin en vahşi süreci şu anda yaşanmakta zaten.

Sonuç şu: Devletin yeniden yapılanması süreci, kamu hizmeti, kamu yararının artık bireysel yarar, piyasa yararı haline dönüştüğü bir süreçtir. Bu süreç de kamu hizmetlerinin metalaşmasıyla gerçekleştirilir, yani piyasalaştırılmasıyla gerçekleştirilir, yani kendi çıkarını maksimize etmeyi, yani kendi çıkarını kollamayı, kendisinin en çok hangi ücret nerede verilecekse orada çalışmayı, onun için onlar kamunun diğer alanlarına geçiyorlar Telekom’dan, bilen adam, bilen birey, yani o zaman bireyin çıkarı kamunun çıkarının önüne çıkacak, ulusun çıkarının yerine piyasanın çıkarı artık ulusun çıkarı haline dönüşen bir süreç.

Bu sürecin işleme mekanizmasının adı Yönetişim. Biraz önce İzzettin Önder bunu söyledi ve üç ayak üzerine yürüyor. Bu ayağın biri devlet, bir diğeri sivil toplum, bir üçüncüsü ise piyasa. Devlet burada asla ve asla zannetmeyin ki düzenleyici görevine sahip. Hayır, burada devletin tek bir görevi var, takipçilik. Bu takipçilik beraberinde sivil

toplumun, Türkiye'nin tabii iki askeri darbe yaşamış olması çok acı bir deneyimdi. Sadece hak ve özgürlüklerimizi kaybetmek adına, o dönemler içinde değil, geleceği görmek açısından da, geleceği kör etmek açısından da çok acı iki deneyimdi. Dilerim deneyim olarak da kalır, ama geleceği görmekte körleşmişseniz o zaman sivil olan şeyleri de sadece hak ve özgürlüklerin koruyucusu zannedebilirsiniz ama bu sivil toplum eğer sermaye tarafından finanse ediliyorsa, sermayenin finanse ettiği projelerle bu yeniden yapılanmada rol alıyorsa, o zaman yönetim yoluyla gerçekleştirilen yeni düzende bizler artık müşteri konumuna düşeceğiz demektir. Şu anda eğer ücretini ödeyebilenin kamu hizmetini satın aldığı bir süreç yaşanıyorsa müşteriyizdir. Ama bu sürece karşı çıkmak tabii ki mümkün. Bunun yolu da örgütlü bir toplumdur geçiyor.

Örgütlü toplum hak ve özgürlüklerini kullanmasını bilen, bunu sadece kendi alanıyla sınırlı olarak görmeyen, bunu genişleten, bunu kendi çalışma alanlarının ötesinde ülkenin sorunu olarak gören, bunu bir sınıf sorunu olarak algılayan, sınıf sorunu olarak algılamadığı sürece küçük alanlarda kazanılan zaferlerle tatmin olup ve sonra birdenbire büyük resme baktığımız zaman şunu görürüz: Kaybettiğimizi. Kim kazanacak, kim kaybedecek dersek, sistemin adı kapitalizm, dolaşısıyla sistemin yönetim erki, adını veren üzerinde olduğu sürece bu kavga da muhakkak ki emek kesiminin kendi çıkarlarını koruyacak örgütlenmeyi bu yeni düzenin farkında olarak gerçekleştirmesi gerekir, aksi takdirde eski düzenin oyuncularıyla veya örgütlenme biçimleriyle bir yere gitmemiz mümkün değil. Bunun yolu da güçlerin birleşmesi, örgütlerin ayrı ayrı değil ama bir arada, aynı yolda yürümesiyle mümkün.

Ben bunu başaracağımıza inanıyorum, umudum da bu. Teşekkür ederim.

Buyurun.

OTURUM BAŞKANI- Biz hocama çok teşekkür ediyoruz. Hocamın da sözünü ettiği gibi toplumsal duyarsızlık, "bir şey olmaz abi" karcilik gibi söylemler ne yazık ki bizim gerçeğimiz. Biraz Temel'den söz edelim.

Temel gün boyu eli belinde dolaşiyor, alışveriş yapıyor, hep bir elini kullanıyor; dostlarını selamlıyor, tokalaşıyor, bir elini kullanıyor; parkta köpeği seviyor, bir elini kullanıyor. Dursun'un dikkatini çekiyor bu. Yaklaşıyor: "Uy Temel, kolunda bir problem mi var?" diyor. Temel şöyle bir bakıyor: "Uy, karpuzu düşürmüştük" diyor. Kimileri karpuzu düşürdüğünü fark edinceye kadar, tabii finans kapital zorba piyasalaşma, özelleştirme yolunda epey yol alıyor. Hocam "24 Ocakı çabuk unuttuk" diyor. Aslında bu tür etkinlikler işte o 24 Ocakları çabuk unutturmamak için, onları tekrar anımsatmak için, onun sonuçlarını tekrar anımsatmak için, zihni kalın kabukların kabuğunu çatlatmak

için sonuçta olumlu etkinlikler.

Şimdi, bu kabuğu biraz daha çatlatmak üzere sunumunu yapmak üzere Sayın Prof. Dr. İşaya Üşür’e sözü bırakmak istiyorum. Hocam buyurun.

Prof. Dr. İŞAYA ÜŞÜR- Hanımefendiler, beyefendiler; herkese iyi öğlenler diliyorum. Beni tanıyan arkadaşlar bilir, genellikle benden şikayet edilen bir konu vardır, ben uzun konuşurum. Zamanım olmadığı için uzun konuşurum ama bugün biraz elimden geldiğince kısa kesmeye çalışacağım, çünkü öğle yemeği vakti geldi. Bildiğim kadarıyla buranın yemekleri de iyi oluyormuş. Herhalde düzenleyenler öğle yemeğine götürürler sizleri ve bizleri belki.

Efendim karşımda iki tane grev gömleği giymiş işçi kardeşimizi, arkadaşımızı görüyorum, onları ayrıca selamlıyorum. Gönümüzün, kalbimizin ve bedenimizin her zaman kendilerinden yana olduğunu bilmelerini isterim. Bu önemli bir şeydir. Sabahleyin Başkanımızı dinledim, umarım dediklerini gerçekleştirir sendika başkanları da. KESK Başkanı da önemli şeyler söyledi. Şu anda göremiyorum burada ama umarım bir şekilde konuşmalardan haberdar olur.

Efendim, Sayın Başkan çok güzel bir fıkra anlattı, ona benzer bir fıkra ben anlatacaktım. Genellikle ben bu konuşmalarda fıkra anlatırım. O benim yerime anlatmış oldu, zamandan tasarruf etmek için ben, eğer çok iddialı bulmazsanız, beni saygısızlıkla suçlamazsanız, Temel’in düşen karpuzunu koltuğunun altına koymaya gayret edeceğim konuşmamda. Tebliğimin başlığı da Özelleştirme: Görünüş ve Gerçek Gerçeklik. Tabii Tebliğin başlığı biraz teknik gibi görünebilir ama umut ve temenni ediyorum ki içeriğini anlatıyordur. Aşağı yukarı 1980’lerden bu tarafa özelleştirme hakkında çok şey söylendi, çok şey yazıldı. Bunları biliyoruz. Bunlara ilaveten neler söyleyeceğiz. Yeni bir şeyler söylemek kolay görünmüyor ama güneşin altında ne kadar yeni şey varsa bu tür toplantılara ve bundan sonra güneşin altında yeni şeylerin olmasının muhtemel olduğu kadar da artık yeni şeyler söylemenin zamanının geldiğini düşünüyorum. Biraz da açık ve tepeden şeyler söylemenin vaktinin geldiğini, hatta bana sorarsanız biraz da geçtiğini söylüyorum.

Gerek Türkel Hoca Hanım, gerek İzzettin Hocam bunun yolunu açtılar, benim yolumu da açmış oldular dolayısıyla.

Efendim, özelleştirmeyi yerli yerine oturtmak için muhtemelen bunu tarihi bağlam içinde ele almak lazım ama ben bunu ve diğer hocalarımızla birçok yerde yaptı ben iyi hatırlıyorum, TMMOB’nin çeşitli odalarında bu özelleştirmenin tarihi bağlamına oturtma teşebbüsünde bulunmuş idim. Fakat bir iki hususu, hafızalarımızı tazelemek bakımından hatırlatmama izin veriniz lütfen.

Reagan, Thatcher ikilisi yurtdışında iktidara geldiği zaman bu özel-

leştirme furyası gündeme gelmiş oldu. Tabii, defalarca bu oturumda da belirtildiği üzere her bir yeni hareketi meşru göstermek, rızaya dayandırmak adına devletin ideolojik kurumları harekete geçer veya geçirir. Şimdi bu özelleştirme babında da böyle olmuştu. Tadad etmek durumunda değilim, gerek de yok ama hafızalarımızı bir tazeleyelim.

Özelleştirme niçin isteniyordu? Hangi gerekçelerle isteniyordu? Bunlardan bir tanesi, bu devlet-kamu işletmelerinin verimsiz olduğu düşüncesi. Bu ikisini birlikte kullanıyorum, konuşmamın sonuna doğru, bu devlet işletmeleri, kamu işletmeleri meselesine biraz daha gireceğim, girmemizin gerekli olduğunu da düşünüyorum. Dolayısıyla özelleştirme yaparsak bunları verimsizlikten kurtaracağız. Temel iddia buydu başlangıçta.

İkinci bir iddia, efendim, kamu-devlet işletmeleri çalışma güdüsünü ortadan kaldırır, insanları tembelliğe ve aylaklığa sevk eder, alıştırır.

Üçüncü bir iddia, yine devlet-kamu işletmeleri, çalışanların yenilik yapmaktan, teknolojik iyileştirmeleri yapmaktan alıkoyar. Dolayısıyla özelleştirme yapılmalıdır.

Bir diğer iddia, devlet-kamu işletmeleri gelir bölüşümünü, belki de daha önemli olarak, mülkiyet dağılımını bozan bir etki yapmaktadır. O halde ne yapmamız lazım, hem gelir bölüşümünü, ve/fakat ağırlıklı olarak mülkiyet dağılımını daha adil, daha kabul edilebilir bir düzeye getirmek için özelleştirmeyi bir araç olarak kullanıp, küçük hisselerle bölüp, bunlara girmeyeceğim, tabana yayacağız. Dolayısıyla mülkiyet de tabana yayılmış olacak. Temel özellikli şeylerden bir tanesi budur.

Yine bugün de sürmekte olan bir diğer özellik, özelleştirme aslında piyasaların geliştirilmesi, derinleştirilmesi limiti ama piyasalar derinleştikçe, geliştikçe çok önemli bir şey daha oluyor, demokrasi de geliyor, çünkü demokrasinin gelişmesiyle piyasaların gelişmesi arasında bu bakış açısından bakıldığı takdirde doğrusal bir orantı vardır. Eğer siz demokrasinin yokluğundan şikayetçiyse o halde yapılması gereken şeylerden bir tanesi bu devlet-kamu işletmelerini ortadan kaldırmanız, yani piyasaları geliştirmeniz, özelleştirmeler yolu ve aracılığıyla. Dediğim gibi bu listeyi uzatmamız mümkün ama gereksiz.

Şöyle bir şey yapalım, bu iddialar gerçekleşti mi, gerçekleşmedi mi, ülkeler bazında ampirik olarak araştırmanın sonuçlarını size aktarmama gerek yok. Hepinizin, burada olanlar ve olmayanlar, büyük araştırmalar yapmaksızın da çıplak gözle, gazete haberlerine dayanarak içinde yaşadıkları toplumu şöyle bir gözlemek suretiyle bu soruları soralım ve cevabını da sizlere bırakalım. Özelleştirmeler sonucunda işletmeler verimli kılındı mı? Yine soralım: Özelleştirilen, taşeronlaştırılan işletmelerde çalışan işçilerin daha çok çalışma yönünde, ne demekse o, motivasyonları arttı mı? Özelleştirilen işletmelerde

yenilikler, teknolojik gelişmeler gerçekleşti mi, yapıldı mı? Özelleştirmeler sonucunda gelir bölüşümü ve o kadar çok önem verdikleri mülkiyet dağılımı tabana yayıldı mı? Piyasalar genişledikçe demokrasi de genişledi mi? Eğer bu sorulara olumlu cevap veriyorsanız, beni bağışlayın ama beni dinlemenize gerek yok. Ama öyle zannediyorum ki, içinizden birçoğu temellendirmeleri, gerekçelendirmeleri farklı dahi olsa bunlara, dediğim gibi büyük araştırmalara girmek için olumlu cevap vermeniz mümkün değil. Çevrenize baktığınız zaman bunları görüyorsunuz.

Şimdi, yukarıdaki sorular ve benzeri sorular aslında doğru sorular. Paradoksal bir şey gibi gelecek size, doğru ama şu soruyu da soralım: Bunlar gerçek sorular mı? Zannediyorum kendimize sormamız gereken özellikle kalbi solda atan ve attığına inandığımız insanların kendilerine sorması gereken ve tartışmaya açması gereken kritik sorulardan bir tanesi budur. Sorular doğru olabilir, ampirik gözlem düzeyinde, çıplak gözle bakıldığında doğru sorulardır bunlar belki ama bunlar gerçek sorular mı? Şimdi bunlara biraz sonra gireceğim. Bunların gerçek sorular olduğunu, gerçek gerçekliği yansıtmadığını, ideolojik saptırmalar olduğunu ve maalesef kalbi solda atanların da uzunca bir süre onlara hizmet amacıyla değil, belli bir platformu veri olarak alıp bu tartışmalara girmemiştir. Hep biz bunu şu veya bu ölçüde, şu veya bu yoğunlukta yaptık.

Bu sorulara dikkat ederseniz, bunlar mahiyetleri itibarıyla teknik sorulardır. Meselenin özüne girmeyen sorulardır, yani bunlara verdiğiniz cevaplarla şöyle olur veya böyle olur, yine bu cevapların kendileri de teknik mahiyette cevaplar olacaktır. Özelleştirme literatürüne şöyle bir baktığımızda sorular teknik sorulardır, lehte veya aleyhte getirilen cevaplar da teknik cevaplardır. Ben bunların özellikle soldan getirilen cevapların önemini küçümsemiyorum, onu söyleyeyim ama bence artık onların zamanı geçti. Başka şeylerin üzerinde durmamızın zamanı geldiğine inanıyorum, konuşmamın başında da söylediğim üzere.

Teknik, çünkü şunu söylüyorsunuz özünde: Bir ekonomide işler iyi gitmediği zaman, ki iyi gitmemesinin temel nedenlerinden bir tanesi, Türkel Hocamız biraz gerekçelerini, tarihini açıkladı, kamu işletmelerinin, yanlış olarak o deyim kullanılıyor, devlet işletmelerinin ağırlığının olması, aşırı yüklü devletin gelişmesi, bütçe açıklarının bunun sonucunda gelişmesi ve dolayısıyla krizlerin, vesairelerin çıkması. Dolayısıyla ne yapmak lazım? Kamu çıkmaza girdi, kamu ekonomisi çıkmaza girdi, bunun çaresi, bir tek çaresi var özünde, ortaya çıkan iktisadi hakla sosyal ve siyasi sorunları çözmeye yarayacak mucizevi bir alet var, bir teknik var, o da piyasalar. Piyasaları geliştirmek lazım. Piyasaların gelişmesi, daralmasının temel yollarından bir tanesi de özelleştirmedir. Dolayısıyla, özelleştirme bir tür tekniktir, bunu uyguladığınız zaman sorunlar kendiliğinden çözülür. Bunu kim yapacak? Devlet yapacak.

Şimdi, dikkat buyurun, burada sistemin kendisi açısından, düşünce sistematığının kendisi açısından paradoks var. Devlete karşı ama özelleştirme yapması gereken kurumun da yine devlet olması ileri sürülüyor. Buradaki paradoksa dikkatinizi çekmiş olayım sistemin açısından.

Özelleştirme o halde, değerli arkadaşlarım, münhasıran ve tek başına teknik bir sorun değil. Özelleştirme toplumsal, iktisadi ve siyasi bir sorundur. İktisadi ve toplumsaldır, bunun için Marks'a gitmeye de gerek yoktur. Bakın, ben size liberalizmin temel kaynaklarından biri olan ama dürüst bir bilim insanı olduğuna inandığım, önemli bir sosyologdan, iktisatçıdan, aslında iktisatçıdır ama sosyolog olarak bilinir, Marks Weber'den küçük bir alıntı yapmama lütfen izin veriniz. Aradakileri atlayacağım zamandan tasarruf için.

"Pazarın kendi kuralını koymasına izin verildiği yerde o yalnızca kişininkini değil, kardeşlik acıma duygu ve görevlerini değil, yerel toplulukların taşıyıcısı oldukları yerel insan ilişkileri de değil, eşyanın saygınlığını tanır." Piyasalar böyledir, kişiyi tanımaz, insanı kişiliksizleştirir. Ancak kişi metalarla ne kadar özdeşleşiyorsa, ne kadar ilişki kuruyorsa, kurduğu bu ilişki oranında ve miktarda "insandır". Piyasaların niteliği böyle. Dediğim gibi bunu Marks söylemiyor veya soldan biri söylemiyor, Marks Weber'in kendisi söylüyor.

Piyasalar hakkında sorulması gereken temel soru şudur bence. Açıklığa kavuşturmak için, yeni bir şey söylemek için şu sormalı, bence çok temel bir soru ve ilgili literatürde epeyce tartışılan bir şeydir. Yeni yeni tartışılmaya başlandı bu: Piyasalar, toplumun içinde midir, topluma bağımlı mıdır, yoksa toplumdaki bağımsız mıdır? Daha teknik deyimlerle, ilgili literatürde kullanılan deyimlerle, piyasalar topluma gömülü müdür, değil midir? Şimdi, bu soruya vereceğiniz cevaplara göre piyasalara alacağınız tutum, davranış, bunlar ister toplumsal olsun, ister politik olsun, değişecektir.

Şimdi, eğer, "piyasalar toplumdaki bağımsızdır, toplumun dışındadır, âdeta bir tekniktir, sorunları çözmeye yarayan bir tür görünmez eldir" algılayışına, anlayışına, teorisine sahipseniz, basit dillerle dile getirmeye çalışıyorum, bu takdirde demin yukarıda sorduğum soruları sorarsınız, farkında olun veya olmayın. O soruları sormanız eşyanın tabiatına uygundur, başka türlü soru sormanız mümkün değil. Getireceğiniz cevaplar da yine teknik cevaplar olacaktır. Yok, eğer "piyasalar topluma gömülüdür, toplumun iktisadiyatından, siyasi kurumlarından, kültürel sisteminden, örf ve adetlerinden etkilenir, bunlar içine gömülüdür" dersiniz, o zaman vektörel bir etkiden söz etmeniz gerekir. Vektörel etki dediğim de şudur değerli arkadaşlarım: O halde piyasalar, siyasal sistemden toplumun o günkü ulaştığı olduğu düzeyden, kültürel sistemden ve benzeri diğer değişkenlerin bir vektörü biçiminde ele alınması ve bunlardan bağımsız olarak düşünülmesi gereklidir.

Dolayısıyla piyasalar karşısında alacağımız tutum ve davranışta nasıl bir toplum, nasıl bir kültür içinde yaşadığımız sorusuna verilecek cevapla özdeş hale gelir. Demek ki özelleştirme basitçe bir teknik sorun değil. Ucuza mı satıldı, pahalıya mı satıldı, bunlar önemli sorular ama oraya düşürülemeyecek derecede toplum kuramına bağlı, nasıl bir toplumda yaşamak istediğinizin de cevabını vermeniz gereken bir soru. Tekrar ediyorum. O tür soruları ben anlamsız bulmuyorum, eleştirmiyorum da, ama o sorulara mahkum kaldığımız sürece, verilmiş düzlemde tartışmaya da mahkum kalırız ve yenilmeye adeta zorlanmış oluruz.

Yine dikkat ederseniz ve hafızalarınızı tazellerseniz bu özelleştirme tartışmaları bir diğer tartışmanın eşliğinde gündeme geldi. O tartışma da küreselleşme tartışmalarıydı. Küreselleşme, benim başından itibaren çok sempati duymadığım, kavram olarak da sempati duymadığım, süreç olarak değil, bir şey. Küreselleşmeyi nitelemesiz, sıfatsız olarak kullandığınızda adeta gökten zembille inmiş bir şey olarak algılıyorsunuz. Bir gözünüzü açıyorsunuz, 80’lerden itibaren, ağırlıklı olarak da 80’lerin ikinci yarısından sonra yeni bir şeyle karşı karşıya kalıyorsunuz. Böyle bütün dünya küreselleşti falan diyorsunuz. Küreselleşmeden kasıt, kapitalist üretim ilişkilerinin dünya çapında yayılma süreci istek, teşebbüs ve mücadelesidir. Deyimlerime lütfen dikkat buyurunuz efendim: İstek, teşebbüs ve mücadele. Komple teorisi yapmıyorum. Eğer teknolojik gelişmeler küreselleşmenin gelişmesine bahane olarak, tutamak olarak gösterilecekse, teknolojik gelişmelerin kendilerinin de toplumsal sistemden ve siyasal sistemden bağımsız olmadığını söylerim size, söylemek isterim. Dolayısıyla mücadele budur. Daha küreselleşme sürecinin ortaya çıkışında, tarihine girmemize gerek yok, başından beri bir mücadele biçiminde ortaya konulmuştur. Bunun örneklerini okuyabilirim. Ama herhalde böyle bir şeye gerek yok.

Küreselleşmenin, dediğim gibi, üzerinde durmam beni bu tebliğin sınırlarına çok taşıracak ama bir özelliğiyle, bu konumuz açısından önemli ve ilişkili olduğunu düşündüğüm bir hususu üzerinde duralım. Temel iddialarından bir tanesi küreselleşmecilerin şuydu: Küreselleşme bütün toplumların kılcal damarlarına kadar yayılıyor, eski yapılar çözülüyor, bu arada devlet de çözülüyor. Ulus devletler çözülüyor. Şöyle devam ediyor: Aslında ulus devletlerinin çözülmesi süreci o kadar da kötü bir şey değil. Niye? Küreselleşme öyle bir dalgadır ki, zaten karşısında durmanız mümkün değildir. Yapacağınız tek şey, bunu kendi lehinize çevirmektir.

Şimdi, burada bir saptırma var değerli arkadaşlar, küçük bir parantez açmama izin veriniz. Diyor ki bu tezi ileri sürenler, bizde de söyleyenler çok, “Küreselleşmeye karşı duramıyorsunuz, bu büyük bir dalga, hiç değilse onu kendinize çevirin, yani küreselleşmenin, emperyalizmin bir türü, yeni bir adı olduğunu kabul ettiğiniz takdir-

de, hiç değilse emperyalist devletler olun ve emperyalizmden siz de pay alın" demeye getiriyorlar. Böyle garip bir mantık. Bunun ismini koyalım ve parantezimizi kapatalım.

Ulus devletler zayıflıyor ise, onların da bu küresel gelişmeler, küreselleşme karşısında yapacakları çok fazla bir şey yok ise, sizin, benim gibi ölümlü insanların yapacağı ne olabilir? Biz ancak piyasanın "fırsatlarından" yararlanalım, şu kısacık ömürlerimizi biraz mutlu bir biçimde, çocuklarımızla sıcak bir yuvada geçirmeye gayret edelim. Ben buna, değerli arkadaşlarım, umutsuzluk aşısı diyorum. İdeolojinin gücü, benim bildiğim kadarıyla bir ortaçağlarda bu kadar güçlü olmuştur, bir de 80'lerden sonra bu kadar güçlü oluyor. Hepimiz, hemen hemen hepimiz, şöyle veya böyle, şu veya bu yoğunlukta bu umutsuzluk aşısını içimizde taşımaya başladık.

Zannediyorum sabahleyin sendika başkanları, TMMOB'nin değerli başkanı ve diğer konuşmacı arkadaşlarım konuşurken, kafalarında hep "ulus devleti de gidiyor, zayıflıyor, yapacak bir şey yok, ulusallığını da bitirdi. "Peki, biz ne yapacağız birey olarak? Valla birey olarak, ölümlü insan olarak çok da fazla bir şey yok, buna kapılmamak lazım. Çok önemli bir şey söylediler, ben de katılıyorum: Bunun yolu umutsuzluğa kapılmak, umutsuzluk aşısını değil, umut aşısını örgütlü biçimde bünyemize şırınga etmekten geçiyor.

Yine bu devlet bağlamında, devletlerin büyüklüğü ve küçüklüğüyle veya varlığıyla piyasaların genişlemesi, derlileşmesi arasında bir bağ yok mu? Değerli arkadaşlarım, bunun için de solcu olmaya gerek yok. Egemen iktisadın temsilcileri bile devletin gelişmesi ile piyasaların gelişmesi arasında, devletin özellikle topluma müdahalesiyle, iktisadiyata müdahalesiyle piyasaların derinleşmesi, gelişmesi arasında doğrudan bir ilişki kurulduğunu kabul ederler. Biraz zor kabul ederler ama en azından kabul eden dürüst "iktisatçılar" da var.

Buradaki kritik soru şu: "Devlet müdahale etsin mi?" Edebilir ama devlet müdahale ettiği sürece iktisadiyata piyasalar daralır. Hatta makro iktisatla biraz bilgiçlik yapmama izin veriniz, hocalığın bu kadar kusuru olur, bunun gavurca bir ismi de var, "crouding out" diyorlar, yani dışlama etkisi. Siz piyasalara devlet olarak işletme kurduğunuz sürece ne yaparsınız; oradaki işletme sayısını eksi bir, azaltmış olursunuz en basit deyişimle. Daha ne kadar çok müsaade edilir, devlet işletmelerinin sayısı ne kadar çok artarsa, özel işletmeleri o alanlardan uzaklaştırmış olursunuz. Dışlama etkisi dedikleri şey bu.

Devlet bu müdahaleyi çeşitli amaçlarla yapabilir. Örneğin kabaca 1945-1980 arasında devlet müdahaleci devletti, Keynesçi politikaları uyguluyordu, piyasalarda gerçekten bu özelleştirmenin telkin ettiğinden ve ortaya çıkardığından daha dar idi, çünkü piyasaların, bir diğer deyişle, özel teşebbüsün yapacağı birtakım işleri devletin kendisi yapıyor idi. Dolayısıyla özelleştirme karşıtlığı bu açıdan baktığınızda

doğru gibi de görünen ama gerçekliğe tekabül edip etmediği şüpheli görünen bir başka öneriyi gündeme getiriyor. Özelleştirmeye karşı ne yapacağız? Devletleştirme yapalım. Ulus devletini güçlendirelim. Doğru, güçlendirelim ama, küçük bir soruyu cevaplandıralım, ondan sonra bu soruya olumlu veya olumsuz cevap verelim.

Değerli arkadaşlarım; benim bakış açımdan hiçbir devlet sınıf temelsiz değildir. Devlet teorisine girmeme gerek yok. Zamanımız da yok. Devlet ortaya çıktığından beri, özellikle ulus devletler hep bir sınıf temeline sahip olmuştur. Şimdi, eğer devletin sınıf içeriğini etkilemeye çalışmazsınız, kuru kuruya ve soyut bir düzeyde devletleştirme ve biraz da yanlış olarak kamulaştırma önerisinde bulunduğunuz takdirde, farkında olarak veya olmayarak çok milliyetçi bir öneride de bulunuyor olabilirsiniz. Bugün bu öneriye, aşağı yukarı milliyetçiliğin çeşitli tonlarına sahip partilerin de sıcak baktığını görüyoruz. Şimdi gönlü solda çarpanlar için bu bir risktir. Ciddi bir risktir. Eğer devletin sınıf, içeriği konusunda kendilerini bu tür önerilerle farklılaştırma yoluna gidemezlerse zaten şurada bir avuç insan kalmış, bu önerileri yapanlar da çok daha az herhalde, bu sağ milliyetçi öneriler ve önermeler içinde eriyip gitme tehlikesi kendini gösterir.

Bu devletin müdahalesinin, değerli arkadaşlar, tarihsel olarak baktığımızda iki tipik örneği vardır. Bunlardan bir tanesi 1945 sonrası, daha öncesine girmiyorum, sosyal devlet veya refah devlet dediğimiz şeydir, yani bu esas itibarıyla batıdaki ağırlıklı olarak Avrupa’da, Batı Avrupa’da ve kısmen de Amerika’da çalışan sınıfların burjuvaziyle mücadelelerde bir şekilde bir denge kurması suretiyle sosyal devlet gelişti. Yoksa iyi niyetli, iyi kalpli insanların, “bu işçileri de, bu çalışan kesimleri de, fakir fukara kesimi de perişan oluyor, onlara biraz da devlet yardım etsin” değil. Bu bir mücadele sonucu gelişti. Demokrasinin mücadelesi sonucu gelişmesi gibi. Buna karşılık, bu devletçiliğe ağırlık veren bir diğer tipik biçim faşizmdir. Almanya ve İtalya örneğidir. Almanya’nın sanayileşmesinde, 1870’lerden ve ağırlıklı olarak da 1930’lardan itibaren, bugün işte Almanya’ya aşağı yukarı şöyle veya böyle hepimiz biliyoruz, otobanların yapılmasından bilmem neye kadar devletin çok büyük katkısı olmuştur.

Bu örnekler çarpıcı örnekler. Biraz da özellikle onun için veriyorum, üzerinde biraz düşünelim, diye. Devletin sınıf içeriğini gündeme getirmediğimiz takdirde, emekçi sınıflar lehine bir şey mi öneriyorsunuz, yoksa topu milliyetçi kesimin önüne mi atıyorsunuz, oturup düşünmek lazım. Bu konuda da bu kadar söyleyeyim. Gerektiğinde sorularla açarız.

Bu devletleştirme, kamulaştırma hikayesine gelince, ben bunu başka bir oturumda, birkaç gün sonra yapılacak, şimdi reklama girmeyeyim, orada münhasıran bu kavramları alacağım ama şimdi devletleştirme ile kamulaştırma arasında bir bağlantı, bir yakınlık var, ona gözümüzü yumamayız. Ama kamulaştırma eşittir devletleştirme değildir. Eğer bir

işletmede, şimdi sivil toplum örgütleri diyor, benim başından itibaren tercih etmediğim, hatta karşı olduğum bir deyimdir o. bizim eski bir deyimimiz vardı. Burada sayın başkanı görüyorum, onlar bilecek, başka arkadaşlarım da var burada, demokratik kitle örgütleri bence çok daha yerinde ve isabetli bir deyimdi. Bence o deyimleri bu sivil toplum kuruluşları yerine demokratik kitle örgütlerini kullanalım. Bu iktisadiyatta demokratik kitle örgütlerini işin içine katmadığınızı takdirde işletmelerin niteliği kamusal olmaz, devletçi olur.

Şimdilik bu kadarını söyleyeyim, bu konuların açılmaya muhtaç olduğunun ben de farkındayım ama önemli olan gerçek gerçekliği, en azından benim samimi kanaatim olarak, gerçek gerçekliğe tekabül eden doğru sorular sormaktır. Doğrulara tekabül eden "doğru sorular sormak" bizi çok farklı mecralara götürüyor, yanlış tartışmalara, sonuçsuz tartışmalara götürüyor, diye düşünüyorum. Sabrınız için çok teşekkür ediyorum.

Hepinize iyi günler diliyorum.

OTURUM BAŞKANI- İşaya Üşür hocamıza çok teşekkür ediyoruz. Bir 15 dakikamız var soru, tartışma bölümü ve küçük katkılar için. Evet, salondan katkı koymak isteyen ya da soru sormak isteyen varsa, onları alalım.

Prof. Dr. KORKUT BORATAV- Sayın Başkan, beni kulağıma, "Hoca birkaç söz söyler misin?" diye teşvik ettiler. Zaman da kısıtlı. Hayır da diyemedim. Bir iki düşüncemi hızla sizinle paylaşmak istiyorum.

Tüm özelleştirme sürecinin niçin yapıldığı sorusunu düşündüğümde, İşaya arkadaşımın sıraladığı resmi gerekçeleri değil, iki şey söyleyebiliyorum. Bir kere bir hatırlatma yapayım, garip bir şekilde, dünya çapında özelleştirme furiasını iktidar bağlamında Thatcher başlattı. Ama 1982 Anayasasında bu dalga Türkiye'ye gelmemiştir ve 12 Eylül darbesinden sonra burjuvazinin tüm isteklerini içeren bu Anayasada özelleştirmeyi içermiyordu henüz. Hâlâ kamulaştırmayı içermiyordu, özelleştirmeyi içermiyordu, çünkü burjuvazinin talepleri arasında yoktu. Ali Koçman, TÜSİAD Başkanı o tarihlerde "Bizim KİT'lerin mülkiyeti üzerinde bir talebimiz yoktur, bizim tek talebimiz kârlılık, yönetim, verimlilik üzerindedir" gibi bir ifadede bulunmuştu. Dalga sonra geldi Türkiye'ye. Thatcher'ın iktidarı 1979'dadır, Türkiye'ye 1980 darbesi sırasında girmemiştir, ideolojik hegemonyayı kazanmamıştı, sonra geldi.

Uzun lafın kisası, ben iki tane etken görüyorum Türkiye'de ve dünyada. Özelleştirme furiasının arkasında burjuvazinin nitelik değiştirmesi, parazitleşmesi, buna yeni gelişen Marksist yazında, eski yazından esinlenerek güzel bir terim geliştirdiler. Eskinin ilkel sermaye birikiminin bir yeni biçimidir bu. Mülksüzleştirerek birikim, yani yutarak

biriktiriyor. Şunu sormak lazım: Koç ailesi TÜPRAŞ’ı satın almak için kullandığı kaynakları, kredili veya öz kaynakları niçin yeni bir TÜPRAŞ kurmak için veyahut yeni bir sanayi tesisi kurmak için tahsis etmedi. Çünkü yutarak büyümeyi tercih ediyordu. Mülksüzleştirerek büyümeyi tercih ediyordu. Bu tabii en üst örnektir. Ayla Yılmaz’ın bildirisindeki döküme bakarsanız, burjuvazi, avanta, vurgun, kolay yoldan servet değiştirme, yutma alışkanlığına yönelmiştir. Dinamik dönemin derinlemesine sermaye birikimi, yani üreterek, kapasite kurarak sermaye birikimini bırakmış, yutarak, mülksüzleştirerek büyümeyi tercih ediyor. Neyi mülksüzleştiriyor? Çeşitli şeyleri. Bu köylü mülkiyeti de olabilir, devlet mülkiyeti de olabilir veyahut emperyalizmin uyguladığı uluslararasılaşmanın, sermayenin uluslararasılaşmasının sonucu olabilir.

Devlet aygıtının özelleştirmeden problemi de şudur: Bir, yarenlerine, yani burjuvazinin seçkin, kendisine yakın olan katmanlarına avanta ve parsa dağıtma, ikincisi de burjuvaziyi vergileme yerine, malını mülkünü satarak kolay bir finansman yolu sağlama. Nereye oturur? Bence şuraya oturuyor: Arkadaşlarımızın gözlemlerini tamamlama için söylüyorum. Sermayenin sınırsız tahakkümünü oluşturma saldırısı vardır. Son 25-30 yılın bilançosu budur dünya çapında. Bu saldırı, önüne gelen engelleri teker teker yok etmeyi hedefliyor. Tabii saldırının nihai hedefi, her bakımdan emeğin kesin, sınırsız kontrolüdür. Kontrolün önünde ufak tefek engeller var. O benim görüşüm tabii. Ulus devleti deyince tepki oluyor. Ulus lafını duyan reaksiyon gösteriyor. Ülke devleti diyeyim isterseniz. Ülke devletleri engellerden biri. Garip bir şekilde devlet mülkiyeti dahi engellerden biri, çünkü kapitalist bir sistemin içinde olsa, hatta, İzzettin arkadaşımın söylediği gibi, özünde kapitalizme hizmet etse bile, işletmenin içsel süreci de bir patronun olup olmaması önemli bir fark yaratır. İşçilerin mantığında, insan ilişkilerinde, her bakımdan önemli bir fark yaratır. Ben kendi meslek hayatımda patronsuz emekli olabilmiş bir insanım. Patron görmedim. Şu anda özel üniversitelerde çalışan arkadaşların durumuna hiç düşmedim. Onlar patronla çalışıyorlar. Üniversitelerin ortamı da biraz farklıydı, onu da söyleyeyim yani. Kamu ya da devlet işletmesi, hangisini tercih ederseniz, iç süreci patronun olduğu süreçten farkı yoktur, onun için onu da sevmezler, onu da yok etmek isterler.

İzzettin arkadaşımın söylediği örnek, yabancı gelecek size ama, bana bile bu saldırının bir parçası gibi görünüyor. Elbette mantıken üniversitenin görevi değildir yemek yapmak ama bir işletme bütününde, farklı iş gören insanların birlikte olduğu bir ortamdan, yani aynı yönetsel sürece tabi olduğu bir ortamdan, aşçımızı tanıdığımız bir ortamdan bir şirketin verdiği yemeğe geçtik. Bana göre orada insan ilişkileri vardı. İnsanlar birbirlerini tanıyordu.

Ben bir iki yıl önce, hastanede fizik tedavi geçirdim, masaj yaptı birisi. Eskiden bana masaj yapan kişinin sağlık tesisinde bir sağlık personeli olduğunu sanırdım, meğerse bir şirkete çalışan temizlik

işçisiymiş. Temizlik işçisi kadrosundaki bu çocuklara basit masaj yapmayı da öğretmişler. Bir üniversite personeli olması farklı bir şeydir, bir başka şirketin elemanı olarak oraya monte edilmiş insan olması başka bir şeydir. Onun için devlet mülkiyeti dahi tahammül edemeyecekleri bir şeydi bunların.

Son olarak şunu söyleyeyim: Mühim olan arka planın sınıfsal dökümünü yapabilmektir, yani işin özünü kavrayabiliyorsak, plana göre bir evrensel, sınıfsal saldırının bir ürünü olduğunu görebiliyorsak, diğer şeyler daha teferruattır. Yenilgiye düşebiliriz ama yenildiğimiz farkında olalım. İyi bir işin içindeyiz de denebilir veya başımıza bir kötü şey geliyor, diyebiliriz. Kötü şey olduğunun algılanması bana göre tek başına geleceğe ilişkin iyimser olmamız için önkoşuldur.

Saygılar sunarım.

OTURUM BAŞKANI- Çok teşekkürler Hocam.

Salondan soru varsa alalım.

Buyurun.

NECATİ İPEK- Elektrik Mühendisleri Odası. Sorum zor değil. Hocalarımızın üçü de buna cevap verebilir sanıyorum. Sermaye insanı, doğayı tüketerek belli bir yere doğru gidiyor. Bunu şuna benzetiyorum: Elektrikte ya da radyo frekansta rezonans eğrisi vardır, çan eğrisi, dünya öyle bir süreç içine girmiş ki artık, bu çan eğrisinin 2030'larda tepe noktasından yavaş yavaş aşağıya doğru ineceği, yani dünyanın tükeneceği, yok olacağı söyleniyor. Sermaye artık tüketebileceği, sömürebileceği ne insan, ne doğa, ne kaynak bulamama sürecine doğru gittiğini görüyorum ben. Bu süreci hocalarımdan birisi biraz açıp, değerlendirebilir mi? Kıyamet ne zaman kopacak kısacası?

Bir de Türkel Hocamdan öğrendim. Bu 1999 depreminin tahkimi geçirmek ya da toplumda fazla kargaşa yaratmadan kabullenilmesini sağlamak için Gölcük ve Adapazarı depremlerinin örgütlendiğini Türkel Hocamdan öğrendim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Kıyametin içindeyiz dediğine göre Türkel Hocam cevap verecek. Başka soru varsa onu da alalım, öyle devam edelim.

İBRAHİM GÜR- 1980 sonrası özelleştirmeye, 1900'lerden önceki sömürgecilik arasındaki fark nedir?

OTURUM BAŞKANI- Bir soru daha alalım, ondan sonra zamanımız doluyor.

TAYFUN ÖZKAYA- Ben Sayın Üşür’e sormak istiyorum. “Devlet kuruluşlarına demokratik kitle örgütleri katılmazsa kamulaştırma olmaz, devletleştirme olur” dedi. Buna katılıyorum ama bütün dünyanın yaşamış olduğu sosyalist deneyimlerin en azından başlarında diyelim. Bütün bu kuruluşlarda işçi konseylerini görüyoruz, özyönetimi görüyoruz. Bu konuda düşüncenizi almak istiyorum.

Prof. Dr. İŞAYA ÜŞÜR- Efendim, tabii bu söylediğiniz sorunun farkındayım. Ben sistem içi bir şey söyledim. O söylediğiniz tartışma başka bir şey, zaten siz kendiniz de belirttiniz. Ben biraz gevşek bir cümle kullandım, bu demokratik kitle örgütleri meselesinde. Bunun içinde sendikaların veya kooperatiflerin veya benzer kuruluşların dahil olması... Sovyetler Birliği’nin kurulması aşamasında böyle bir şey vardı ama oradaki tartışma biraz farklıydı. Oradaki kamulaştırma daha sonra topluma doğru gitmesi gereken bir süreçti. Biraz önce sözünü ettiğim, ilerde yapacağım, bir hafta on gün sonra yapacağım konuşmamda bunlara kısmen değineceğim ama şimdi bu sistem içinde bile olsa kamu kuruluşu olması için esas mesleğiyle devletin sınıf içeriğini etkilemek, bütünüyle değiştirmek söz konusu olmasa bile, devletin sınıf içeriğini etkilemek için bunları kamu kuruluşu haline getirmenin yollarından biri, benim biraz da gevşek biçimde, bu STK’lara karşı çok duymadığım sempatiden ötürü gevşek biçimde kullanıyorum, bu tür kuruluşların talep halinde yansıtılmasıdır. Eğer bunları iktisadi teşekküller kurulacak ise, toplumsal organizasyonlar kurulacak ise, bu ve benzeri kuruluşların eski modellerden farklı olarak birbirlerinin modelinin temel öğelerini de içinde taramak, bunlar teknik taraflar, onları konuşuruz. Taşımak kaydıyla buraya gidilmesi lazım, kamu kuruluşlarının olabilmesi için. Öbür taraftan devlet kuruluşları olur. Bu bir işe yarar mı? Ben yaramaz demiyorum.

Bakın, bizim Cumhuriyetin kuruluş yıldönümünde bir sürü devlet işletmeleri kuruldu, devletleştirmeler yapıldı. Bunlar çok önemli işler de yapılmıştır. Onları göz yumamayız. Tam istediği gibi oldu mu, olmadı mı, ayrı bir tartışma ama özellikle bu sermayenin yoğun saldırısı, mücadelesi karşısında devletlerin içeriğinin değişmesidir. Sınıf içeriğinin mutlak bir biçimde sermayeleştirilmesi sürecini yaşadığım bu şehirde mücadele yollarından biri, bu kamu işletmelerine ağırlık verilmesi olabilir, dedim. O söylediğiniz tartışma, yani sosyalizm sürecinde, daha doğrusu sosyalizme geçiş sürecinde başka bir tartışmadır. Dilerseniz onu başka bir yerde tartışırız ama belki arkadaşların da fazla zamanını almamak lazım ama ciddi bir tartışmadır, önemli bir tartışmadır. Hatırladığınız için de teşekkür ederim öyle bir tartışmayı. Onlar unutulmuş tartışmalar olarak kalıyor. Ben tartışmaya hazırım onu, fakat zannediyorum epey bir zamanımızı alır.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. İZZETTİN ÖNDER- Bana soru gelmedi, teşekkür ederim arkadaşlar ama iki noktaya değinmek istiyorum. Bu kıyamet ne zaman, meselesi. Orada ben İstanbul depremi gibi hemen şu gün diye düşünmüyorum. Sadece bir şey söyleyeceğim. Biz iktisat fakülteleri olarak ciddi bir hata işliyoruz. Ben bu örneği bir sürü yerde verdim, arada tartışmak da istiyorum. Tıp fakültelerinde insan biyolojisi anatomi olarak, fizyoloji olarak okutulur. Onun içine patolojik bir doku girdiğinde buna patoloji denir ve o öldürülmeye çalışılır, yani biyolojiyi kurtarabilmek için. Bunun için de DNA'lar incelenir. Bugün tıptaki ilerlemeler burada yapılıyor. Artık anlaşıldı ki bu böyle ameliyatlara falan olacak iş değil. DNA'ya girmemiz lazım. Doğa bilimlerinde hatta, çok ileri hamleler yapılıyor. Dünyanın oluşumu incelenmeye çalışılıyor. Bilimin amacı sonucu görebilmek, eğer mümkünse müdahale edebilmek, önünü alabilmek ya da güzelleştirebilmek. Ne ise amaçları?

Bunun yapılmadığı bir yer, sadece niçin, nasıl sorulmadığı, ne olarak tanımlama şeklinde oluşturulan yer sosyoloji ve iktisattır. İktisatta ise güçlerin hakim olduğu bir bilim alanı olarak, bir yerde bilgi alanı karşımıza çıkıyor. Güçlüler ise çok da güzel teşhis ettiniz, bir yere kendini sonuna doğru götürüyor. Götürürken yalnız ayarlama mekanizmalarını ara ara kullanıyor; çünkü sosyal devlet böyle ortaya çıkmıştır. Bundan sonra belki gene çıkabilir. Bugün sap sağ, yani Sahra altı ülkelerin borçları siliniyor olabilir, yeni ufak bir Keynesyen şey geliyor olabilir, yeni şeyler olabilir, teknoloji bir yere götürüyor olabilir ama çok uzun vadede, gerçekten kendini ölümüne götürüyor. Sermaye birikimiyle ölümüne götürüyor, finansal alana bu kadar açılmasıyla ölümüne götürüyor, Soros bile buna müdahale etti ama işte bakın müdahaleler de gelmeye başlıyor.

Bizim iktisatta yapmadığımız şey bu patolojiyi biz görmüyoruz, göstermiyor hakim gruplar. Biz, çok ilginçtir, sosyolojik olarak patolojik olan durumu, tıptaki sanki anatomiye, fizyolojiye benzer normal bir şeymiş gibi okutuyoruz. Bu bizim günahımız ve ciddi bir hatamız. Yalnız bir şey İşaya Hocamın ve gelen soruyla ilgili ilave etmek istiyorum onu. Hatta İşaya Hocam der ki, "kapitalist sistem içinde eğer bir işçi örgütü tipinde kurulduğu zaman, bunu mesela İngiltere sağlıkta falan denedi biraz bu özelleştirme dönemlerinde, eğer kurulur ise o takdirde işçiler sermayedar davranış kalıbına girmeye başlarlar. Sistem kendisi dokularını etkiler, sistem birey ilişkisinde sistem da-ima hakimdir. Dolayısıyla bir bütünsellik içinde, bir arada kurulmak başka şey, oluşturulmak, yoksa bir sistem yürüyor gider iken, onun içine başka bir dokuyu koyduğumuz zaman organ reddine uğrar o, o kendini sistem benzetir kendisine. Orada da işçiler, mesela işçi mülkiyeti olduğunda, işçi örgütü olduğunda kapitalistleşmeye başlarlar onlar da. Kapitalistleşince de sistemi korumaya başlarlar. Bence bunu İşaya Hocamın da dikkatine, hatta beni de zenginleştirebilir, galiba sunmamız gerektiği kanaatini taşıyorum.

Teşekkür ederim.

Prof. Dr. TÜRKEL MİNİBAŞ- 1900’lerin sömürgeci anlayışıyla bugünkü özelleştirmeyi karşılaştırmayı doğrusu ben doğru bulmuyorum, çünkü o zaman kendi kaynaklarını, yani kapitalist sistem kendini yaratacak kaynakları yaratıyordu o sömürgelerden ama şu andaki süreç çok farklı, artı, bir yanıyla da baktığınız zaman kapitalizm şunu iyi öğrendi: 1900’lerin başındaki hareketler kendi kaynaklarını yaratmaya aday ülkelerin ve bunu başaran ülke örneğini de ortaya çıkardı. Burada 1900’lerin başı veya ilk çeyreğindeki Türkiye örneğini ıskalayamayız. Bu çok önemli bir örnek. Aynı şekilde buna karşı çıkmak, yeniden devlet kaynakları veya kamu kaynakları, kamu çıkarları veya kapitalist sistem devletin mülkiyeti pek mümkün olmadığı için, buna karşı çıkabilecek örgütlenmeler olma riskine karşı önlemini almak zorundaydı. Onun için zaten 12 Eylül 1980’den bahsettim. Tabii ki 12 Eylül 1980’i yapanların zannetmiyorum bu kadar bilgilenmiş olacaklarını ama 12 Eylül 1980’in öncesindeki gençlik bunu tartışıyordu, yani kapitalizmin bir kriz sürecine girdiğini, bu kriz süreciyle birlikte yaşanabilecek olanları ve yaşanacakların içinde devletin elindeki kaynakların veya işletmelerin sermaye tarafından ele geçirileceğini tartışıyordu. Ben de o görüşe sahip olanlardan biriydim o tarihte. Hâlâ da görüşümü değiştirmiş değilim.

O yüzden de bugün sistem kendisine kaynak yaratmak için tabii ki özelleştirme yoluyla bunları ortadan kaldıracak yani hiç rasyonel olmazdı zaten, Korkut Hocam da onu söyledi, Koç yeni bir TÜPRAŞ yaratmaya kalksaydı, niye yaratsın ki, hazır bir tanesi var ve onu satın alarak para kazanabilip de sermayenizi arttırabiliyorsanız kapitalist mantıkla baktığınızda. Ama öbür yandan da şunu unutmayalım: Evet, özelleştirmenin tarihi dünyada Thatcherizmle birlikte görülebilir ama sistem buna göre örgütlenmişti ve 1 Temmuz bankacılığı yaratıldığı zaman temel hedefi sadece bankacılık sistemine mevduat çekmek değildi. Beraberinde kamu bankalarının da bunun içinde, ama yıllarca iyi hortumladı, yine aynı devlet bunu da yaptı. Bunu da göz ardı edemeyiz.

Kıyamete gelince, eğer kriz bu 1960’ların sonunda başlayıp da kendisinin kârların artış hızındaki düşüşü çözmek için ara krizlerle çözemediğini, sermayenin o sınır tanımaz yapısıyla çözmeye çalışıyorsa zaten kıyametin içindeyiz demektir. Kıyamet de, bilemiyorum, dünyanın kıyameti din kitaplarına bakarsak bir günde kopuyor, bir anda dünya yok oluyor ama kıyamet bir anda kopmaz, kıyamet oluşur ve biz şu anda kıyametin içindeyiz ve her kim bundan nasıl zarar görüyorsa onun için zaten kıyamet oluyor. Şu anda da kıyametin zaten zirvesini yaşıyoruz. Bu ne kadar uzun sürer, bunun için o kahinliği yapamam ama herhalde önümüzdeki bir on yıl daha liberallerin deyimiyle normalleştirme süreci yaşanacak demektir. Ama hepimizin bence bugün dünya sisteminde yaşanan, Amerika Birleşik Devletlerinde yaşananların üretime yansıtacağına, üretim sektörleri üzerinde etkisi olacağına hazırlıklı olmamız lazım. Onun için de altını çize çize söyledim, kendi

yaşadığımız sektörlerin ötesinde bir bütün olarak fotoğrafa bakmamız lazım. Bugün Telekomcular kazanabilirler kavgalarını ama bu sistemin bütününde kazandığımızı göstermez. Bunun için de akılcı ve örgütlü olmamız gerektiğini savunuyorum tekrar. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler.

Şair aslında ne güzel söylemiş: "Kıyamete beş var kaptan, sularda sabır kalmadı artık" diye. Gerçekten sularda sabır kalmadı.

Türkiye'de özelleştirme olgusuna değindik. Süre kısaydı ve konu çok genişti. Aslında küresel kapitalizm lafını hocam pek sevmiyor ama şöyle diyelim finans kapital zorbanın yeni dünya düzeni uygulamalarına fiyat, entegrasyon Türkiye'de bir devlet politikası haline geldi. Hep aklıma Ece Ayhan'ın "Şehre bir köçek geldi" post modern sözü aklıma gelir. Gerçekten çeyrek yüzyıldır, bu matinede raks devam ediyor ama bu işin bir de suaresi var, biz buna inanıyoruz ve sonuçta bu suarede de elbette yanıtlarımızı vereceğiz.

Ben hocalarıma sayın İzzettin Önder hocama, İşaya Üşür hocama ve Türkel Minibaş hocama, Korkut Boratav hocama çok çok teşekkür ediyorum. Katkılarınızdan dolayı size de çok teşekkür ediyorum.

İKİNCİ OTURUM

**"TÜRKİYE'DE ÖZELLEŞTİRME KONUSUNDA
SÖYLENENLER, YAPILANLAR VE YAPILMASI
GEREKENLER"**

Oturum Başkanı:

Emin KORAMAZ

(Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

Konuşmacılar:

Ali Ekber YILDIRIM

Öztin AKGÜÇ

İlter ERTUĞRUL

Metin YEĞİN

OTURUM BAŞKANI- Değerli bilim adamları, değerli katılımcılar, "Türkiye'deki Özelleştirme Uygulamalarına Toplu Bakış" adlı sempozyumumuzun ikinci oturumuna başlayacağız. Oturumumuzun konusu "Türkiye'de Özelleştirme Uygulamaları Konusunda Söylenenler, Yapılanlar ve Yapılması Gerekenler." Bu konuları dört değerli gazetecimizle tartışma olanağı bulacağız. Ben kendilerini kürsüye davet ediyorum.

Sayın Ali Ekber Yıldırım, Sayın Öztin Akgüç, Sayın İlder Ertuğrul, Sayın Metin Yeğin. Kendilerine hoş geldiniz diyorum. Oturumumuza başlarken ülkemizde ve dünyada insana ve topluma ait ne varsa ticarileştirilen, özellikle bizim gibi gelişmekte olan ve geri bırakılmış ülkelerde sanayi altyapısının bitirildiği liberal ve özelleştirmeci politikalara karşı yeni bir mücadele hattı örmenin kaçınılmaz olduğu bu dönemde bu sempozyumu düzenlemesinde emeği geçen herkese çok çok teşekkür ediyorum. Oturumumuzun süresi bir evvelki oturumda olduğu gibi 105 dakika, konuşmacılarımıza 20'şer dakika söz vereceğim. Kalan 10 dakikada salonda soruları almaya çalışacağım ve süresi içinde de, 105 dakikada bitirmeye çalışacağım. Zamanı oldukça verimli kullanmak zorundayız, çünkü bu oturumumuzdan sonra bir başka oturum daha var.

Sayın İlder Ertuğrul Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde bir dersi olduğu için aramızdan ayrılmak zorunda sunuşundan sonra. Ben ilk sözü kendisine veriyorum. Buyurun efendim.

İLTER ERTUĞRUL- Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Türkiye'de özelleştirme uygulamalarına kısaca bir bakıp, bir de bu yıl gündemde olan elektrik dağıtım bölgeleri hakkında komple teorisini andıran bir notla bitirmek istiyorum. Bazı şeyler, sanatçılar varken hiç başka şey söylemeye gerek kalmıyor. "Behiç Ak, tarımsal üretimi azalttın mı bakayım?" "Azalttım efendim, yüz binlerce insan işsiz kaldı ama." "Özelleştirmeleri yapıyor musun bakayım?" "Yapıyorum efendim, bu bana yarım milyon işsize mal oldu ama." "Seni bir daha kendi gemilerini üretirken görmeyeyim." "Çok insan işsiz kaldı, asla üretmem efendim." "Evet, sıra sende, konuş." "Bizi AB'ye alacaksınız di mi efendim?" "Çok isterdim canım ama alamam, senin işsizlik oranın çok fazla."

Bu işsizlik oranının büyük bölümünün özelleştirmeden olduğu belli. Ha AB, ha özelleştirme bunların hepsi aynı şey. Daha öncekini bir yana bırakıyorum ama 94'teki Dünya Bankası'yla yaptığımız özelleştirme uygulaması, teknik yardım ve sosyal güvenlik ağı projesi bunun alt planını oluşturuyor, 3 Temmuz 94, projenin üç aşaması var. Türkiye'de özel sektörün daha fazla gelişmesini kolaylaştırması suretiyle ekonomide etkinlik ve verimliliğin artırılması. Bu etkinliğe ve verimliliğe bakacağız.

İki, özelleştirmenin saydam, yani televizyonlardan naklen yayınlanarak ve etkin, ne pahasına olursa olsun satılarak gerçekleştirilmesine katkıda bulunulması, özelleştirme sürecinin hızlandırılması ve sürdürülebilir bir elden çıkarma, yani satış ve mali daralma, yani devletin küçülmesi sürecinin temelini oluşturulması.

Üçüncü proje, satış sürecine işgücü intibak programları da dahil, sosyal güvenlik ağı önlemlerinin katılması suretiyle, mezarda emeklilik mesela, KİT’lerin küçülmesinin ve satılmasının işlevini kaybeden işçiler ve aileleri üzerindeki olumsuz etkilerin azaltılması. Zaten kafadan kabul ediyorlar ki, özelleştirme işçileri ve ailelerini olumsuz etkileyecek. Bu arada neler oldu; tarımsal özelleştirmeler, Yem, SEK, Et Balık, Türkiye Ziraî Donatım Kurulu, şu anda SEK logosunu Koç kullanıyor, sınai özelleştirmeler, orman ürünleri, devlet marangozluk yapar mı diye özelleştirildi, Çimento 88’deki ilk programdan beri en önemli özelleştirme kalemlerinden biriydi, Sümerbank’ı devlet bez üretir mi, don üretir mi diye özelleştirdiler, Kardemir’in 95 Nisan kararlarında kapatılmasına karar verilmişti veya yıl sonuna kadar özelleştirilmesine karar verilmişti.

Bunu her zaman söylüyorum, izninizle bir daha söyleyeceğim: Gümrük Birliği başlayacaktı 96 başında, Devlet Planlama Teşkilatında bir uzman iki sayfalık bir rapor yazdı, “Gümrük Birliğine girdikten sonra Kardemir’in o rekabet şansı yok” diye. Gümrük Birliği kapsamında demir-çelik yoktu. Raporu yazan da bir ziraat mühendisiydi zaten. ERDEMİR özelleştirildi, İSDEMİR ERDEMİR’e bağlandı. Divriği Maden de ERDEMİR’e bağlandı. 94 sonunda kapatılması düşünülen Kardemir hâlâ yaşıyor. KÜMAŞ özelleştirildi, Eti Krom özelleştirildi, Eti Bakır, Eti Gümüş, Seydişehir Alüminyum, TELETAS ve TESTAS özelleştirildi. Çayırhan’ın hem santrali, hem madeni özelleştirildi, Turgay Ciner’in kulakları çınlasın, Petlas özelleştirildi, POAŞ özelleşti, güzelleşti diye her yere ilanlar verildi. TÜPRAŞ, İzzettin Hocanın gözünün içine bakarak bunu söylemeliyim. Türkiye’mizin en güzide gazetelerinden birisi “Laik Sermaye” diye TÜPRAŞ’ı Koç Beşer’in almasını alkışladı. Buna karşı çıktığı için İzzettin Hocanın başına gelenleri biliyorsunuz. Kendisini bir daha gururla selamlıyorum.

HAVAŞ, devlet bavul taşıyor mı, tuvalet temizlenir mi diye özelleştirildi. Önce Ciner aldı. En büyük talibi merhum Ömer Lütfü Topal’dı. Ömer Lütfü Topal öldürüldü. Öldürülme davasındaki tanık ifadelerinden biri Turgay Ciner’e parayı Ömer Lütfü Topal’ın verdiğini söyledi mahkeme. Şimdi TAV’a satıldı, bu sabah en taze haber TAV’ın % 11’i bir Amerikan Airport şirketine satılmış. Türkiye Deniz İşletmeleri Limanları Hopa’yı Ciner aldı, Trabzon’u Albayraklar aldı. Rize, Samsun çalıştıramadılar, geri verdiler. Tekirdağ’ı Tekfen aldı. Şu and Demiryolu Limanları özelleştiriliyor. Mersin’i TAV aldı, İskenderun’u da TAV aldı, iptal oldu. İzmir ihale bitti ÖYK kararını bekliyor. Derince ihale bitti, ÖYK kararını bekliyor, Samsun ihalesi devam ediyor.

Bankacılık; Etibank'ı önce Çağlar almıştı, sonra Sabah'a geçti, şimdi TMSF'de. Sümerbank'ı önce Hayyam Garipoğlu almıştı, yüzlerce yılla yargılanıyor, şimdi TMSF'de.

Tarişbank: Denizbank Tarişbank'ın bazı şubelerini alarak kendisini 113 yıllık bir banka olarak ilan etti, sonra yabancıya sattı. Demirbank yabancı, Halkbank'ın bu yıl özelleştirilmesinin tamamlanması hedefleniyor.

Özelleştirmenin sonuçları, üretim artacaktı, verimlilik artacaktı, Özelleştirme İdaresinin resmi verilerinden alınmıştır. Arada hiç numara yok. Kamu bu alanlardan tümüyle çekildi: Yem, süt, orman, çimento, elektronik, turizm, rafinaj, dağıtım, lastik, telekomünikasyon.

Sümerbank'ta üretim: 21 fabrika özelleştirildi, 18'inde üretim yok.

SEK'te üretim: 31 fabrika özelleştirildi, 23'ünde üretim yok.

ORÜS'te üretim: 20 fabrika özelleştirildi, 16'sında üretim yok.

Et Balık'ta üretim: 16 kombine özelleştirildi, 9'unda üretim yok. AKP belki de hayatın en doğru işlerinden birini yaptı. Geçen sene Et Balık'ı özelleştirme kapsamından çıkartıp Tarım Bakanlığına iade etti.

Et Balık, ORÜS ve Sümer Holding'de 3 yıl üretim şartı vardı. Üretim yapmamanın cezası satış tutarının % 10'u para cezasıydı. Adana Sümer Holding'i alan vatandaş 3. yıl dedi ki: "İlk iki yıl üretim yapmadım, üçüncü yılın cezasını peşin ödesem arsaları satar mıyım diye Özelleştirme İdaresi'ne sordu. Özelleştirme İdaresi: "Bize niye soruyorsun?" dedi. Sonraki özelleştirmelere üretim şartı konuldu.

Neden Çimento? Çünkü üretim devam etti hepsinde. Neden Afyon? Bir tek burada üretim iki katına çıktı, kapasiteyi arttırdılar. Kapasite artmasına rağmen istihdam oranı yarı yarıya düşürüldü.

Gene sözü sanatçılara bırakıyoruz. Yıllardır hep söylüyorum, gene aynı lafı tekrar edeceğim, kusura bakmayın. Benim daha önce anlattıklarımın hepsi çerezdi, özelleştirme deyince emperyalizmde üç temel alanı vardır. Elektrik, petrol, telekomünikasyon. Elektrik yoksa karanlıkta kalırsınız, petrol yoksa bir yerden bir yere gidemezsiniz, telekomünikasyon yoksa içinde bulunduğunuz durumu haber verip kimseden yardım isteyemezsiniz. Buna biraz sonra ayrıntısıyla değineceğim.

Dağıtım: TÜPRAŞ'lar Koç ortaklığında, POAŞ'I İş-Doğan aldı. Doğan'la İş Bankası'nın ilişkilerinin bir başka irdelenmesi gerekiyor. İş'in hissesini satın alan Doğan, şimdi yabancılarla ortak oldu. Petkim, ihale bitti biliyorsunuz. Birinci firmayı beğenmediler, ikincisine devrettiler, ÖYK kararı bekliyor. Telekom, Hariri ve Öjel, bu yine bir hoş karikatür. TÜPRAŞ'ın birinci ihalesinden önce. Musa Kart diyor ki: "7 milyar dolar gerekiyor yenisinin kurulması için, 1.5 milyar dolara, 1.3

milyar dolara satıldı. İkinci satışta 4.5 milyar dolardı.

1980’den beri Türkiye’de bir tek parti iktidarı var. Örneğin Türk Telekom’da ilk kanunu DYP-SHP çıkartmış, ikincisini DYP-SHP çıkartmış, üçüncüsünü ANA-YOL çıkartmış, dördüncüsünü Refah-Yol çıkartmış, sonra DSP-MHP-ANAP döneminde ihale açılmış, en son yasayı çıkaran ve satış yapan AKP.

Bu Telekom’un ilginç bir hikayesi var. İçime dert olduğu için bunu söylüyorum. En son Özelleştirme Yasasından önce, 3 Mayıs 2004. Bir Yener Süsoy röportajı Hürriyet Gazetesinde: “Anayasa Mahkemesi Başkanı Mustafa Bumin, “yanarım, yanarım” diyor. Telekom’un özelleşmemesine yanarım, özelleştirme davalarında benim çok muhalefetlerim oldu. Mesela Telekom konusunda Başkan Yekta Beyle Seze’rin görüştüğünü hiç tasvip etmedim, karşı oy kullandım.” Bir o karşı oy kullandı, bir Haşim Kılıç. Haşim Kılıç şu anki Anayasa Mahkemesi Başkanı. “Çok doğru yaptığımı bugün daha iyi anlıyorum. Telekom o zaman 20 milyar dolar ediyordu, şimdi 2 milyar dolar ediyor.” Bunun yanlış olmasını açıklamama gerek yok.

3 Mayıs 2004, 4 gün sonra AKP Meclise yabancı sınırını kaldıran kanun teklifini sunuyor. Anayasa Mahkemesinin Başkanının bu açıklamasından 4 gün sonra yabancı sınırlamasını kaldıran maddenin kendisi 56 kelime. Bendeniz böyle şeylere biraz meraklıyım. Gerekçesi 1.416 kelime. Bir nevi Anayasa Mahkemesi gerekçeli kararı. Tasarı 16 Haziran 2004’te yasalaştı. Yıllık geliri 2 milyar civarında olan Türk Telekom, 6.5 milyar dolara Lübnanlı Hariri ve Fransız Öjel oldu, gitti. Hariri’nin arkasında Afganistanlı Hikmetyar’ın olduğu iddia ediliyor. 14 Kasım’da devir-teslim yapıldı. Unakıtan Hazine Müsteşarına “Paraları aldın mı İbo?” diye sordu. Bumin Anayasa Mahkemesi Başkanlığından emekli oldu. Anayasa Mahkemesi iptal istemini görüşmek için gün verdi, 23 Aralık... Emperyalizm ciddi bir iştir.

Bu da bir başka tek parti iktidarı, elektrik ağındaki özelleştirme düzenlemeleri. Birinciyi DYP-SHP çıkartmış, ikinciyi yine DYP-SHP çıkartmış, ondan sonra bir Bakanlar Kurulu Kararı çıkartmışlar. Bu ikisini iptal ettirince Bakanlar Kurulu Kararına geçerlilik kazandıran bir Yasa çıkartmışlar. Yasayı Ana-Yol hazırlamış, Refah-Yol çıkartmış. Ondan sonraki Bakanlar Kurulu Kararını Refah-Yol çıkartmış. Sonra, Ana-Sol-D-C bir yasal düzenleme yapmış. En son YPK Kararı ve ÖYK Kararı AKP döneminde çıktı, davası sürüyor. Bu da memleketimden insan manzaraları. Bunun davası yeni sonuçlandı üstelik, hatırlayacaksınız. “Çocuk ölmeseydi ailesine 42 milyar lira maliyeti olurdu, bu işten ailesi zararlı çıkardı” dediği zaman, hukuk bilirkişisi “Herkes yuh diyor”. Ama bir Maliye bilirkişisi, bir borsa uzmanı “Erdemir satılmazsa devlete milyarlarca dolar maliyeti olur, bu işten Türkiye zararlı çıkar” dediği zaman ona alkışlıyoruz.

Elektrik dağıtım bölgeleri hakkında not: Buradakilerin çoğu benim

komple teorilerine falan fazla merakım olmadığını bilirler. Hamasetten de olabildiğince uzak kalmaya çalışırım. Yalnız bu elektrik dağıtım bölgelerinin belirlenmesinde şeytan beni dürttü. İlk önce 33'tü dağıtım bölgesi, sonra 25'e düştü, en son 21. Kayseri daha önce imtiyaz olarak verildiği için 20 tane dağıtım bölgemiz var. Geçen sene Maliye Bakanına "Bu bölgeleri neye göre belirlediniz, neden 21 oldu?" diye sorduk. Cevabı "Ekonomik ve teknik gerekçelerle belirlendi dağıtım bölgeleri." Aynısını Özelleştirme İdaresine sorduk. Özelleştirme İdaresi "Yüksek Planlama Kurulu böyle belirledi, benim haberim yok." dedi.

Mesela, 2.3 milyon kw/saat brüt tüketimi olan Kahramanmaraş, Adıyaman tek bir bölge. Ekonomik açıdan baktığınız zaman 3 milyon kw/saat olan Gaziantep ve Kilis'le birleştirdiğinizde yaklaşık 5 milyon kw/saatlik makul bir bölge oluşuyor ama Kahramanmaraş ve Adıyaman tek başına ayrı bir dağıtım bölgesi. Daha önce birinci görev bölgesi olan Adana, Mersin, Hatay, Osmaniye'ye daha önce ayrı bir dağıtım bölgesi olan Gaziantep ve Kilis'i de eklediler ve ortaya İstanbul'dan sonra en büyük dağıtım bölgesi çıktı: 10 milyon kw/saat. Neden? Bir garip tesadüf. Elektrik dağıtım bölgelerinin Sevr Anlaşmasıyla ve Üçlü Pakta karşılaştırdım. Şeytan dürttü. Üstelik Baskın Hocomın sözüne çok dikkat ettim. Dediklerinin hiçbirinin dışına çıkmadım. Kaynak da Baskın Oran'ın "Türk Dış Politikası."

Tesadüf 1: Aras, Çoruh, Van gölü dağıtım bölgeleri Sevr Anlaşmasında tasarlanmış Ermenistan olarak gösterilen bölgeye tekabül ediyor.

Tesadüf 2: Dicle ve Fırat, tasarlanmış Kürdistan olarak gösterilen bölgeye tekabül ediyor.

Tesadüf 3: Sevr Anlaşmasında ve Üçlü Pakta Yunanistan'a bırakılan İzmir ve Manisa Gediz adıyla tek bir dağıtım bölgesi.

Tesadüf 4: Üçlü Pakta İtalyan etki bölgesi olarak tanımlanan Niğde, Aksaray, Akşehir, Afyon, Balıkesir, Aydın, Muğla, Antalya, Balıkesir dışında Menderes, Meram ve Akdeniz aynı bölge.

Tesadüf 5: Toroslar dağıtım bölgesi olarak belirlenen Adana, Antep, Hatay, Mersin, Osmaniye, Kilis 1. Dünya Savaşından sonra Fransızların işgal ettiği bölge. Buna Çamlıbel, Göksu eklendiğinde karşımıza Üçlü Pakta Fransızlara bırakılan nüfuz alanı çıkıyor.

Tesadüf 6: Büyük Taarruza kadar Yunan kuvvetlerinin işgali altında kalan Eskişehir, Afyon, Bilecik, Kütahya, Uşak Osmangazi adıyla tek bir dağıtım bölgesi.

Tesadüf 7: Ama bu coğrafi bir tesadüf, çünkü Trakya'yı başka türlü belirlemek mümkün değil ama o da Lozan'a kadar işgal altında kalan bölgeye denk düşüyor.

İstanbul çok yoğun tüketim nedeniyle şu anda iki bölge. Geriye ka-

lan Sakarya, Başkent ve Yeşilirmak dağıtım bölgeleri Baskın Hoca’ya göre Sevr’de Osmanlı İmparatorluğu’ndan ayrılması tasarlanmamış bölgeye denk düşüyor. Baskın Hoca Türkiye’deki bir yanlışa dikkat çekiyor. Biz Sevr haritalarıyla Üçlü Pakt’ı birleştirip hepsini Sevr’miş gibi asıyoruz duvarlara, o yüzden ben burada Sevr ile Üçlü Pakt’ı özel olarak ayırdım ve Baskın Hoca’nın dediğine aynen uydum.

Nasıl oluyor? Aras ve Çoruh bölgelerinde daha önce açılan ihaleye göre bir değişiklik yok, ancak şimdi Van Gölü adı verilen 27. görev bölgesinden Şırnak, Siirt, Batman çıkarılmış, Dicle Bölgesine dahil olmuş. Dicle ve Fırat bölgeleri bu sayede tasarlanmış Kürdistan’ı oluşturuyor. Üç ilin toplam yıllık brüt tüketimi 1 milyon kw/saatin altında. Dicle bölgesinde yer alan illerden Diyarbakır ve Mardin daha önce ikisi birden 26. görev bölgesiydi, Şanlı Urfa tek başına 25. görev bölgesiydi ki, Türkiye’nin kayıp kaçak oranı en yüksek olan yeri. Batman, Siirt ve Şırnak da Van’la aynı bölgedeydi. Fırat Bölgesi değişmemiş. İzmir ve Manisa baştan beri tek bir görev bölgesi. Menderes’te bir değişiklik yok. Toroslara katılan Antep ve Kilis daha önce 24. görev bölgesi olarak ayrıydı. İlk dağıtım ihalesinde Eskişehir, Bilecik ve Kütahya 8. görev bölgesi, Afyon, Uşak, Isparta ve Burdur 9. görev bölgesiydi. Trakya aynı, İstanbul aynı, Çanakkale ayrılmış vaziyette. Daha önce yaklaşık 2 milyon kw/saat tüketimi olan Sakarya ve Bolu, o zaman Düzce il değildi, 12. görev bölgesiydi, 2 milyon kw/saati aşkın tüketimi olan Kocaeli tek başına 11. görev bölgesiydi. Bugün Ankara, Kırıkkale, Zonguldak, Bartın, Karabük, Çankırı, Kastamonu ile 7 illik bir bölge olan, ki ihale aşamasında, Başkent, daha önce Ankara ve Kırıkkale’den ibaretti. Yaklaşık 6 milyon kw/saat tüketimi var. Zonguldak, Bartın, Karabük ve Çankırı 28. görev bölgesiydi, Kastamonu, Amasya ve Çorum 15. görev bölgesiydi. Bugün tek bir bölge olarak ihaleye çıkılan Samsun, Amasya, Çorum, Ordu, Sinop, yani Yeşil Irmak, daha önce Samsun, Sinop ve Ordu 17. ayrı bir dağıtım bölgesiydi.

Ben sadece alt alta getirdim. Dağıtım bölgelerini alanlar kesinleşene kadar komplo teorisinin bütün haklarını saklı tutuyorum. İnşallah yanılıyorumdur. Zamlara, özelleştirmelere, satışlara, ek vergilere ses çıkartmadınız, kutlarız. Geldik programın son aşamasına, lütfen soyunun ve sırtınızı dönün. Niye biz bu işlerle uğraşıyoruz? Emperyalizm ciddi bir iştir.

Attila İlhan’la bitirmeme izin verin:

“Aynı emaneti taşımaktayım,

hürriyet ve istiklal benim karakterimdir

Aynı emaneti taşımaktayım,

Çünkü hain sinsi ve korkak aynı düşmana karşı savaşıyordum.”

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum.

Herhalde bu komplo teorisi bayağı bir tartışılacak. Gitmeden evvel, eğer bir soru varsa alayım. O soruya da cevap verirseniz iyi olur. Soru var mı?

İkinci sözü Sayın Ali Ekber Yıldırım'a vereceğim. Buyurun. Kendisi tarım konusunda yaptığı çalışmalarla tanınıyor.

ALİ EKBER YILDIRIM- Merhaba herkese. Yemek sonrası tabii ki konuşma dinlemek herhalde dünyadaki en zor işlerden birisidir. Bunu salonda da görebiliyorum. Herkes böyle bir köşeye çekilmiş, sanki uyuyacakmış gibi hazırlık yapıyor gibi. Böyle bir dağılma söz konusu.

Benim öncelikle kendimden kısaca söz etmem gerekiyor, çünkü burada biraz önce yemekte oturduğumda gördüm ki sadece bir kişi beni tanıyor. Daha doğrusu merhaba diyebileceğim bir kişi vardı. Tabii Tayfun Hocam biraz uzakta. İzmir'den birlikte geldik. Teşekkür ederim Hocam. Ben bildiğiniz gibi çiftçi dostu Sadullah Husumi vardı, tarım konularını yazan, onun çırağıyım efendim. Dünya Gazetesi'nde 11 yıldır tarımla ilgili yazı yazıyorum. Bu nedenle de ben sizi özelleştirme konusunda tarımdaki uygulamaları ancak anlatabileceğim.

Sabahki oturumlarda da konuşuldu Türkiye için 1980 tabii ki bir dönüm noktası birçok açıdan. Tabii ki tarım politikaları açısından da böyle, çünkü 1980'e kadar Türkiye için tarım son derece önemli bir sektörken, toplam ihracatın % 80'i geleneksel ürünler dediğimiz tarım ürünlerinden sağlanırken, 1980'den sonra, özellikle 24 Ocak kararlarından sonra tarım ülkesiyiz demenin utanç sayıldığı bir dönem oldu, yıllar oldu. Bu sadece tarım ülkesiyiz demenin utanç olduğu dönemde aynı zamanda birçok değişiklikler, yeniden yapılanma, reorganizasyon, reform, ben ne zaman bu tür sözler duysam, "tarımda reform, tarımda yeniden yapılanma" gibi, çok korkarım, çünkü, kesin tarıma ciddi zararlar verilecektir diye.

Bu yeniden yapılanma çalışmalarının ilki 1985'te yapıldı ve bu dönemde birçok tarımsal kurum kapatıldı. Bunlar arasında Hayvancılığı Geliştirme Genel Müdürlüğü bu yıl kuraklık nedeniyle daha da çok aradığımız Toprak Su Genel Müdürlüğü, buna benzer birçok kurum, kuruluş o dönemde Özal tarafından kapatıldı. Bunlar çünkü gereksiz görüldüler. Bu dönem yine tarımdan zenginlik üretmek yerine, tarımdan kalkınmak yerine, tarımdan nasıl kurtuluruz veya tarım alanını piyasaya nasıl açarız, diye böyle bir çabanın içerisinde olundu hep.

Tabii ki bu dönemde, tahmin edebileceğiniz gibi bu politikalarda da IMF ve Dünya Bankası son derece etkili oldu. Özelleştirme konusunda hep söylendi: önce bir altyapı hazırlanır, altyapı derken hukuki altyapı falan değildir, kamuoyu "Biz bunu yapmaya mecburuz" altyapısı diyorum ben ona, tarımda da böyle oldu. Önce tarım ile sanayi kesimi

karşı karşıya getirildi. “Ya tarım ya sanayi, tercihinizi yapın” denildi ve “Türkiye sanayileşerek büyüyecek, tarımla kalkınmış bir ülke yok. Patates üreterek değil, otomobil üreterek kalkınacağız” dediler. Tabii bunların hepsi kocaman bir yalandı. Gelişmiş ülkelere baktığımız zaman, çoğu öncelikle tarımda gelişmiş ve tarım sorunlarını çözmüş ülkeler olduğunu da görüyoruz.

Tarımdaki özelleştirmeye geldiğimizde, dünyadaki birçok uygulamanın aksine, Türkiye’de özelleştirme biraz da tarımla başladı aslında. Dünyanın birçok ülkesi kendi tarımını desteklerken Türkiye devletle tarım bağıını koparmak için öncelikle özelleştirmeyi buradan başlattı. Yine sabahki oturumlarda söylendi, Dünya Bankası tarafından hazırlanan Özelleştirme Ana Planına da baktığımız zaman birçok tarımsal kuruluş yer aldı. Bunlar arasında Et Balık Kurumu, SEK, Yem San, TİGEM, TÜGSAŞ, Orman Ürünleri, Zirai Donatım Kurumu, TMO, Çay-Kur, Tekel, Türk Şeker ve nihayet Ziraat Bankası.

Tabii bunlar sayıldı, ondan sonra da bunun yine altyapısı hazırlandı. Neden özelleştirmek gerekiyor? Devlet ne yapmaz? Devlet, biraz önce İtler Bey de söyledi, kasaplık yapmaz, sütçülük yapmaz, devlet gübrecilik yapmaz, sigara üretmez, şeker üretmez. Peki devlet ne yapar? Devlet özelleştirme yapar?

Özelleştirilecek kurumlar o haliyle de değil. Sahip oldukları varlıklarıyla, sahip olduğu potansiyeliyle, pazarıyla özelleştirilmedi. Önce değerini düşürerek, önce içini boşaltarak, ondan sonra satışa, özelleştirilecek duruma getirildi. Mesela, et ve canlı hayvan ithalatına izin verilerek SEK ve Et Balık Kurumunun hem piyasadaki etkinliği azaltıldı, hem Türkiye serbest piyasaya açıldığı için bu alanda yerli sermaye ve yabancılara tam bir yatırım ortamı hazırlandı. Aynı şekilde süt tozu ithalatı yine bu dönemde yapıldı. Yatırım yapılmazken, yüksek faizlerle borçlandırıp ve büyük zararlar ediyor diye, çözüm olarak da “Bunları özelleştirelim, çünkü devlet bu zararları karşılayamayacak” denildi.

Kurumlara tek tek baktığımızda, örneğin Süt Endüstrisi Kurumu, SEK, Türkiye’de ilk pastörize sütü üretti, ilk homojenize edilmiş yoğurdu üretti, ilk kez beyaz ve kaşar peyniri vakumlu ambalajlarda paketledi, ilk kez dil peynirini üretti ve ilk kez de o özelleştirildi. SEK 1992’de özelleştirme kapsamına alındı ve 35 süt işletmesi fabrikası vardı ve özelleştirildikten sonra bunların 19 tanesi kapandı ve SEK markası da, yine İlter Beyin söylediği gibi, Koç Holding bünyesinde şu anda devam ediyor. Yine daha önceki oturumlarda da söylendi, bu özelleştirmenin yapıldığı dönemde Fransız Danone firması Türkiye’ye geldi ve ilk yatırımlarını o zaman yaptı. Yaptığı yatırımlar da, daha önce piyasada etkin olan Tikveşli, Birtat ve Missüt, onların özelleştirmeden aldığı fabrikaları daha sonra Danone alarak ve Türkiye’ye gelirken Sabancı Holding’le gelmişti, Türkiye pazarına yerleştikten sonra Sabancı Holding’e “Artık bu kadar evlilik yeter, ayrılık vakti” dedi ve Sabancı’yı dışlayarak şu an sektörde etkin konumda olan

şirketlerden birisi.

Yine, "Devlet kasaplık yapmaz" diye 1992'de özelleştirme kapsamına alınan Et Balık Kurumunda da benzer bir tablo sergilendi. 29 et kombinasyonu vardı. Bunların 22'si özelleştirildi ve bunların 14'ü de kapandı. Daha önce "devlet kasaplık yapmaz" diyen zihniyet sonra tekrar "biz yanılmıyız, kasaplık yapar" dedi ve AKP döneminde Et Balık Kurumu tekrar Tarım Bakanlığına verildi. Burada seçim öncesinde özellikle Et Balık Kurumu aracılığıyla bu işletmelerde kesim yapanlara kilo başına 1 YTL prim vererek de aslında Doğu ve Güneydoğuda ve diğer bölgelerden Et Balık Kurumu üzerinden ciddi oylar aldığını da belirtmekte yarar var.

Bu arada ben iki hafta önce Hakkari'deydim, ondan önce de Van'a gitmiştim. Orada üreticilerle konuştuğumuzda, hepsinin söylediği söz hep aynı. "Et Balık Kurumu gitti, hayvancılık bitti." Hakkari Valisi şu anda Organize Hayvancılık Köyleri diye bir projeye oradaki köylerde üretimi arttırarak çiftçiyi göçten kurtarıp oraya nasıl bağlarım diye çalışıyor. Bir işletmeyi de ziyaret ettik. Oradaki üç kişi bir araya gelmiş, Avrupa Birliği'nden 200.000 euroluk bir fon almışlar. Eski ahıra 47 tane de inek koymuşlar. İçeriye girmek mümkün değil. "Niye bu hayvanlara böyle bakıyorsunuz?" diye sordüğümüzde "Abi, sonuçta inek yani, ne olacak" dedi. Halbuki ineğin de verimli sütü olması için bir konfora sahip olması gerekiyor. Hep özelleştirmeyi konuştuk. Doğu ve Güneydoğu'da inanılmaz bir şekilde, elde çanta, Avrupa Birliği fonlarını pazarlayan ve bu tür işletmeleri kurdurarak ama Et Balık Kurumu dönemi, SEK dönemindeki gibi bu işin yetiştiriciliğini, kültürünü bilmeden oraya hayvanları koyarak, bir süre sonra paraları aldıktan sonra muhtemelen o hayvanlar da kasaba gidecek diye düşünüyorum.

Özelleştirmeden önce Türkiye canlı hayvan ve et ihrac ediyordu. Van'daki bir ihracatçının anlattığı, "Biz Van'da 35 ihracatçı firmaydık, bir tek ben kaldım burada, çünkü ben de bırakamıyorum, dedemden kalma bir meslek. Başka bir iş de bilmiyorum. İhracat yapamıyorum ama iç piyasaya çalışıyorum." dedi. Özelleştirmeden sonra Türkiye bugün kaçak et ve canlı hayvan cennetine döndü. O bölgede hayvanı kesecek bir işletme, bir kombine bile yok.

Yem sanayine baktığımızda 25 yem fabrikası iştirakleri satıldı. Şirket tamamen tasfiye edildi. Aslında bu üçlünün, yani Yem, Et Balık Kurumu ve SEK'in özelleştirilmesiyle hayvancılık sektörü de gerçekten çöktü. Sonraki yıllarda biliyorsunuz birçok teşvik paketleri açıldı, birçok hayvancılıkla ilgili Doğu ve Güneydoğu'ya yönelik paketler açıldı ama bunların hiçbirisi işe yaramadı. Son yıllarda biraz bir kıpırdanma var, o da şu sıralar, Tarım Bakanımız hayvan ithalatıyla bu kıpırdanmanın da önünü kesecek gibi görünüyor.

TİGEM'e baktığımızda, Tarımsal İşletmeleri Genel Müdürlüğüne, 38

işletmeden 14’ü, 30 yıllığına kiralandı ve bu kiralanmış işletmelerden birisi Denizli Acıpayam, şu anda 2.000 damızlık hayvan Amerika’dan ithal ediyor, hayvanlar yolda, yakın zamanda Türkiye’ye gelecek. Bir yandan işletmeleri kaybediyoruz, bir yandan ithalatın kapısını açıyoruz. Kamu ortaklığı süren Kazova çiftliği var Tokat’ta. Bir hafta önce de Tokat’taydım, biraz çok geziyorum galiba. Oradaki Kazova çiftliğine çok kere gittim, orada kamu ortaklığı devam ediyor ve üretim devam ediyor. Gerçekten Dimes Grubunun TİGEM’le birlikte çalıştırdığı bir işletme. Çok da başarılı çalışmalar yapıyor. Bu arada Dalaman, Yalova işletmeleri turizme açıldı ama Ziraat Mühendisleri Odası ve diğer sivil toplum örgütlerinin çabasıyla şimdilik yargıdan döndü.

Tarımdaki ikinci özelleştirme furyası ise 1999-2007, yani günümüze denk geliyor. Bu döneme baktığımızda yine IMF’yle yapılan Standby Anlaşması, Dünya Bankasıyla Tarımda Reform Uygulama Projesi, TRUP ya da ARİP onların deyimiyle, imzalandı. Destekleme sistemi tamamen değiştirildi. Bütün desteklerden vazgeçilerek üretimi değil, üretmemeyi hedefleyen doğrudan gelir desteği sistemine geçildi, yani “siz üretmeyin, biz size parayı veririz, siz de kahvede oturun, keyfinize bakın” gibi bir anlayış var. Ben bir kez de Adıyaman’a gitmiştim, orada tütün üreticilerinin sorunlarını dinlerken ben dedim ki: “Tütün artık üretilmiyor, siz organik tarım yapın, burası uygun gibi görünüyor.” Tabii ben çok saf sormuşum soruyu. Dediler ki: “Burada organik tarım yapmak için önce Ağayı ikna etmemiz lazım. Bütün topraklar Ağanın, önce ona anlatacağız organik tarım nedir diye, eğer Ağa anlarsa ancak o zaman yapabiliriz.”

1999-2007 dönemine devam edersek Şeker Yasası, Tütün Yasası bu dönemde çıkarıldı. Ziraat Bankası tarımdan koparıldı ve 3 yıl süreyle tarım kesimine kredi vermesi yasaklandı deyim yerindeyse. Birlikler Yasası çıkarıldı ve ilk kez bir Yasaya, “birliklere mali destek yapılamaz” diye madde konuldu.

Tekel’e geldiğimizde, Tekel şu günlerde tekrar gündemde. Üçüncü kez özelleştirmeye çıkacak. Aslında özelleştirme çok önceden başlamıştı. Bunu Türkel Hocam da sık sık yazıyor. Sigara ithalatı 1984’te başladı, Özal döneminde, sonra yabancı şirketlerin Türkiye’ye girişi başladı. Amerikan tütününden Amerikan blend sigara üretimine yine iki yıl sonra başlandı ve Türkiye’nin tütün ithalatı artmaya başladı. Philip Morris, Reynolds, JTI daha sonra satın aldı burayı, British American Tobacco ve diğerleri de Türkiye’de fabrika kurdular. Bu arada hatırlayacaksınız, Devlet Bakanı, ki ben ona “Devlet Batanı” diyordum, Eyüp Aşık, Tekel’i Bat’a satmak istedi, bir anlaşma da yapıldı, fakat daha sonra, dört yıl süren görüşmeler sonunda Samsun, Yeni Harman ve Akhisar’daki yapım aşamasındaki sigara fabrikası 49 yıllığına bu şirkete verilecekti. “Tekel oraya da herhangi bir para ödemeyecek, çünkü o ortaklıkta Tekel herhangi bir para koymayacak, fabrikayı koyacak” diye böyle de garip bir uygulamaydı ama daha sonra bu

yürürlüğe girmedi, iptal edildi.

O arada Tütün Yasası çıkarıldı. 10. Cumhurbaşkanı Sezer biliyorsunuz bu yasayı veto etti ama dinlemediler, birçok konuda olduğu gibi, ve Tekel'i parçalayıp biz babalar gibi satarız" dediler. 2003'te yapılan ilk ihalede JTI 1.150.000.000 dolar verdi ve bu fiyat çok düşük görüldü, ihale iptal edildi. Şunu da hatırlatalım, Japon Tobacco Japonya'nın Tekel'i, yani % 66.7'si Japonya Maliye Bakanlığına ait. Japonya'nın Tekel'i bizim Tekel'e aşık, mutlaka almak istiyor.

Alkollü içkiler sanayi, bunun aynı gün ihalesi yapılmıştı ve 292 milyon dolara o zaman satıldı. Tabii ki parası peşin değil, iki yıl ödemesiz, kaç yıl vadeli, onu şimdi hatırlayamadım ama üç yıl geçti ve 900 milyon dolara aynı alkollü içkiler sanayi Teksas Pasifik diye bir Amerikan şirketine satıldı. Dünyada böyle kârlı bir iş var mıdır acaba? Bir işletme alıyorsunuz, üç yıl sonra üç katına, hem de dolar bazında satıyorsunuz.

Tekrar sigaraya döndüğümüzde Tekel aslında artık Tekel değil, pazar payı % 33'e kadar düştü, Philip Morris % 42, Japon Tobacco % 10, British Amerikan Tobacco da % 8'de. Şimdi yeniden ihale açıldı. İhaleye kimler katılacak, kimler istekli en azından, daha önce teklif veren JTI gene teklif vereceğini söyledi. British American Tobacco verecek, Imperial Tobacco, Korean Tobacco o da verecek. Bu arada alkollü içkilerden çok iyi kâr elde eden Konsorsiyumun içinde olan Limak Grubu da bu ihaleye de girmeye karar verdi. Herhalde üç yıl sonra bunu da üç katına satarsam çok ciddi bir kâr elde ederim. Ama çok sürpriz bir grup daha var, Doğan Grubu. Doğan Grubu da Tekel'e talip. Hatta Sabah Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni bu konuda Aydın Doğan'a bir açık mektup yazdı. "Gazeteler, gazeteciler sigarayı özendirmemeli, siz eğer Tekel'i alırsanız bundan sonra gazetelerinizde sık sık sigarayla ilgili haberler yapılır." Bu nedenle bunun doğru olmadığını belirtmişti. Sanırım Pazartesi günüydü, Aydın Doğan bir mektup yazmış, çok iyi mektup yazar kendisi, herkese mektuplar yazıyor. O mektupta 12 yıl önce sigarayı bıraktığını, Tekel'i almak istediğini ama alsa bile sigarayla ilgili gazetelerde kendi grubunda haber yapılmayacağını söylüyor. Tabii ne kadar inandırıcı bilemiyoruz ama herhalde artık bir dönem tencere tava verilirdi, belki sigara mı verirler veya ünlü sanatçılar sigaralı pozlarla mı hep gösterilir televizyonda veya gazetelerde. Bu arada Philip Morris katılmıyor, çünkü pazar payı % 42 olduğu için, burayı da alırsa % 70, % 80'e ulaşacak, Rekabet Kurulu, "Hayır, sen katılamazsın" dedi.

Türk Şeker 1999'dan beri hep gündemde, hep özelleştirilecek diye konuşuluyor. Şeker Yasası da gene 2001'de çıktı. Bu arada Iğın, Bor ve Ereğli en kârlı üç fabrika özelleştirildi, ihalesi yapıldı. Daha sonra Şeker-İş Sendikası'nın başvurusuyla bu iptal edildi ve geçtiğimiz 8 Ekimde Özelleştirme Yüksek Kurulu yeni bir karar aldı. Biliyorsunuz Sanayi Bakanı Zafer Çağlayan özel sektörden geldiğini her fırsatta

söylüyor ve Zafer Beyin söylediğine göre en kısa zamanda bütün fabrikalar satılacak ve bu son Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararında da 24 ay içerisinde şeker fabrikalarının özelleştirilmesi karara bağlandı. Şu an yapılan araştırmalara göre 25 fabrika özelleştirildiği takdirde en az 15 tanesi kapanacak.

Konumuzun bir başlığı da “ne olmalı?” idi. Ben ne olmalı’ya çok bu tür toplantılarda tekrarlanan bir Atatürk’ün sözü var, onu koydum: “Bir devlet ki tebaasına koyduğu vergileri yabancılara koyamaz, bir devlet ki gümrükleri için rüsum vesaire düzenleme hakkında alı konur, bir devlet ki yabancılar üzerinden yargı hakkını uygulamaktan mahrumdur, o devlete bağımsız denilemez.”

O zaman önce bağımsız olunmalı, bunun için de öncelikle IMF ve Dünya Bankası’ndan kurtulmak gerekiyor.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyoruz. Ülke tarımının, ülke hayvancılığının, tarıma ve hayvancılığa dayalı sektörlerimizin nasıl bir vurgun ve talan içerisinde bırakıldığını açıklayan güzel sunum için teşekkür ediyoruz.

Üçüncü konuşmacımız bu oturumda Sayın Öztin Akgüç; buyurun efendim.

ÖZTİN AKGÜÇ- Efendim, çok teşekkür ederim, bu saatlerde bizleri dinlediğiniz için.

Şöyle konuşmama başlayayım: Dünyada bazı kavramlar ortaya atılıyor. Bunlar çok büyümlü kavramlar. Kulağa da hoş geliyor. Bunların içerisinde liberalizm, demokrasi, insan hakları var, hatta özelleştirme de kulağa hoş gelen büyümlü bir laf. Türkiye’de 1980’li yıllardan itibaren bu kavram girdi. Dünyada şöyle bir oyun oynanıyor: Önemli olan gerçeği görmek değil, size bazı güçlerin neyi doğru göstermek istiyorlarsa olayları öyle görmeniz ve yorumlamanız. Dolayısıyla buna Perseftif Management diyorlar. Amerika bunu çok iyi yapıyor. Bazı kavramları güzel pazarlıyor. Kamuoyunu oluşturuyor, kamuoyunda buna destek verenler çıkıyor. Kimisi inanarak bunu destekliyor, kimisi maddi desteklerle bunu sağlıyor. İşte, bu kavramlardan bir tanesi de özelleştirme. Ben sadece özelleştirme demiyorum. Liberalizm nedir, demokrasi nedir, insan hakları nelerdir, yeniden yapılandırma, reform, bunları hep düşünmemiz gerek, irdelememiz gerekli olan kavramlardır. Bunların arkasında neler yatıyor? Ne gibi şeyler bize bilinçaltında işlenmeye çalışılıyor? Bunu iyi görmemiz gerekir.

Özelleştirme 1980’lerde gündeme geldiğinde, tabii bunun bir dış ayağı var, bunu kabul etmek lazım. Bu dış ayak, bugün kısmen söylendi, kapitalizm, onun ileri bir aşaması olan emperyalizmdir. Ben

meseleyi şöyle görüyorum, doğru veya yanlış: Artık bugün kavga, özellikle Batılı ülkelerde, sermayeyle oradaki emek arasında değildir, çünkü orada, sabahleyin gene konuşuldu, sosyal devlet anlayışıyla bir miktar gelir dağılımı düzeldi. Dolayısıyla batıdaki bir emekçi de büyük ölçüde sömürden payını almaya başladı. Şimdi, mesele, az gelişmiş diye ifade edilen ülkeler üzerinde yoğunlaşma ve onların olanaklarını paylaşmaktır. Bugün Amerika'nın BOP'u, Avrupa Birliği'nin Akdeniz projesi, vesairesi bu bağlamda değerlendirilmelidir. Dolayısıyla bunun altında ilk olarak bir emperyalizmin etkisi vardır. Küreselleşme, Thatcher, Reagan vesaire de gündeme getirildi.

İkincisi, peki, bu emperyalizmin iki tane uygulamacısı vardır dünyada 944'te kurulmuş. Bu da Dünya Bankası ve IMF'dir. Dünya Bankası ve IMF de bize kredileri kullandırırken bunları şart olarak öngörmeye başladılar. Dolayısıyla bu şartlar arasında bunlar da öngörüldü IMF ve Dünya Bankası vasıtasıyla. Aslında Avrupa Birliği incelendiği zaman, niye 1990'lı yıllardan sonra Türkiye'de özelleştirme daha hızlandı? Çünkü Avrupa Birliği'ni de irdelemek lazım. "Efendim, biz Avrupa Birliği'ne girelim de şerefimizle, onurumuzla girelim". Bunlar çok naif laflar, boş laflar gibi geliyor.

Bir kere bir Kopenhag kriterlerini okuyan adam, katılım belgesini okuyan birisi kesinlikle bu tip önerilerde bulunamaz. Kopenhag kriterleri ne diyor: "Siz kapitalist bir ülke olacaksınız, kapitalizmin gerektirdiği bütün kurumları kuracaksınız, özelleştirme yapacaksınız, devleti küçülteceksiniz, kısa vadeli şartlar arasında özelleştirme belki tam bir hedef olarak verilmiyor ama bir gösteri olarak ya da bir iyi niyet gösterisi olarak Türkiye'de gösteriliyor ama orta vadede muhakkak özelleştirme yapacaksınız ve elinizdeki bütün kamu teşebbüslerini özel kesime satacaksınız" diyor. Bunları okumak lazım. Hâlâ bir insan "Ben özelleştirmeye karşıyım, ama Avrupa Birliği'nden yanayım, şerefimizle girelim" gibi laflar bana boş laflar gibi geliyor. Her şeyden evvel, dünyada bir emperyalizm olgusunu görmek lazım. Avrupa Birliği niye kurulmuş, amacı ne, bunu görmek lazım. Uğur Mumcu'nun bir lafını söyleyeceğim. Biz bilgi sahibi olmadan fikir üretiyoruz önce. Tabii o fikrin altında bilgi olmadığı için o üretilen fikrin de hiçbir temeli, hiçbir doğru yanı olmuyor. Bunlardan biri de özelleştirme.

Özelleştirme ilk aşamada nasıl başladı? İlk önce KİT'ler kötülenmeye başladı. "KİT'ler zarar ediyor, bunlar kara delik, devlet bütçesine yük." Burada rakam verildi mi? Yok, hayır, verilmedi. Hazineyle KİT'ler arasındaki ilişki incelendi mi? KİT'ler ne veriyor, ne alıyor Hazine'den, bunlar incelendi mi? Hayır. Ama bizim kamuoyu bunu kabul etti. Çünkü bizim kamuoyu devlet bütçesinden anlamaz. Bir bilanço verdiğinizde anlamaz. Politikacılar da anlamaz ama bunu rahatlıkla ifade edebiliyorlar. Ben bir hayli kamuda da çalıştım, öğretim üyesi de yaptım. Herkesin aşağı yukarı bilgi düzeyini Türkiye'de iyi veya kötü biliyorum. Neler bildiğini ya da bilmediğini, biliyorum. Dolayısıyla bu bilançodan

da anlaşılmadığı halde bir kamuoyu oluşturuldu. “Efendim bu KİT’ler kötüdür.” gibi. Sonra bunlar kötü yönetiliyor. Niye kötü yönetiliyor? Partizanlık yapılıyor, adama iş bulunuyor, vesaire, geniş kadrolar var, bunlar arpalıktır, vesaire. Bunlar da genellikle kabul gördü. Sabahleyin malum birtakım olaylar da anlatıldı bu konuda zaten, halk da bunu gördü.

Böylece ilk aşamada KİT’ler kötüleştirildi. Onun ardından özelleştirmenin getireceği yararlar kamuoyuna duyuruldu. Neydi bunlar? “Bir kere mülkiyeti tabana yayacağız.” Niye? “Bunları borsada satacağız, fakir halk, orta gelirli alacak, bundan yararlanacak. Hem mülkiyet tabana yayılacak, hem de o gelirden yararlanacak.” İkincisi KİT’ler yük olmaktan çıkacağı için devlet diğer hizmetlere daha iyi kaynak aktarabilecek, dolayısıyla Türkiye’de devletin yapmış olduğu hizmetlerin kalitesi yükselecek. KİT’ler kaynak yaratamadıkları için teknolojiye yatırım yapamıyor, alan özel teşebbüs yahut yabancı teşebbüsler teknolojiye yatırım yapacak. Dolayısıyla teknolojik atılım yapılacak Türkiye’de. Devlet ilk aşamada yeni iş imkanları yaratılmasa da daha sonra yapılacak olan yatırımlarla genişleyecek olan pazarla yeni iş imkanları yaratılacak, dolayısıyla ilk aşamada bir parça işsizlik olsa bile zamanla bu işsizlik sorunu da çözülecek. Sonra enflasyonist baskı azalacak. Niye? Çünkü KİT’lere artık kaynak aktarmadığımız için bütçe açıkları kapanacak, bu üretilen ürünler de daha ucuza, daha verimli, daha kaliteli ürün üreteceği için bunun da maliyetler üzerinde olumlu etkisi olacak, enflasyonist baskı da azalacak. Bu şekilde de kamuoyuna bu lanse edildi.

Bu özelleştirmede ne gibi sonuçlar alındı? Bunlar sabahtan beri söyleniyor. Ben de yineleyeyim. Türkiye’de özelleştirme esas hızlanması 2002 yılından sonra olmuştur, yani AKP döneminde olmuştur. 1986 ile 2002 arasında yaklaşık 8 milyar dolarlık özelleştirme yapılmıştır. Buna mukabil 2005-2006’da 17 milyar dolarlık özelleştirme yapılmıştır. 10 milyar dolarlık da bu sene düşünülüyor, dolayısıyla AKP döneminde 27 milyara yükselecektir özelleştirme.

AKP döneminde ne oldu da özelleştirme birden daha hızlandı. Bir kere dış etkenleri demin söyledik. IMF’nin, Dünya Bankasının, emperyalizmin dayatmalarını söyledik. İç faktörler nelerdi? Özelleştirme bu 980’li yıllarda gündeme gelindiğinde zaten öngörüldü ve söylendi. Bu bir kaynak aktarma mekanizması olarak çalışıyor. Kime kaynak aktaracağız? İşte, bizim yandaşlarımıza, yahut yandaş gördüğümüz özel kesime aktaracağız bu kaynakları. Ama çok da ciddiye alınmadı. Kamuoyunun bazı şeyleri benimseyip mücadele etmesi lazım. Tüm bu gelişmeler 1980’li yıllarda, eğer onları incellerseniz, birçok gazetede yazıldı, birçok açık oturumda söylendi “bunun sonucu bu olacaktır” diye, ama kimse aldırmadı.

Türkiye’de şöyle bir şey var, bunu üçkağıt olarak söylemiyorum: Kimse o anda cebine dokunmadıktan sonra hiç aldırıyor olayın

nasıl gelişeceğine, bir sene sonra, iki sene sonra ne olacağını görmüyor. Nitekim komplo teorisi dedikleri şey, birkaç sene sonra belki gerçekleşecek Türkiye’de. O “fashinal” komplo teorisi diye görülen şeyler, bir süre sonra uygulama alanına geliyor. Bizim 50 sene evvel düşünmediğimiz şeyler bugün Türkiye’de gündemdedir. Türkiye’nin bölünmesi, şusu, busu, Kürdistan’ı, böyle şeyler yoktu 50 sene evvel biz mektepte okurken. Bir süre sonra bunlar devreye girdi. Nitekim bunlar söylendi, fakat kimse aldırmadı. AKP döneminde ne oldu?

Bir kere AKP önemli bir şekilde yandaşlarına kaynak aktardı. Demin örnekleri verildi, özellikle arsa fiyatına devredildi, işletmeler durduruldu, o arsalar değerlendirilmeye çalışıldı. Bir kısmı yabancılara satılarak büyük kârlar elde edildi. Dolayısıyla bir kaynak aktarma mekanizması olarak kullanılıyor ve kullanılacak.

İkincisi bu tesislerin bir kısmı yurtdışındakilere satıldığı için yabancı para girişi var Türkiye’ye. Türkiye şu sırada büyük bir cari işlemler açığı veriyor. Bunun da sonu tabii krizdir. O krizden kaçınabilmek için bunlar mümkün olduğu kadar satılıyor. Dolayısıyla dışarıdan da sıcak paranın bu tip bir para girişi sağlanmaya çalışılıyor. Böylece cari işlemlerin Türkiye’de bir krize dönüşmesi engellenmeye çalışılıyor.

Üçüncüsü özelleştirme yapıldığı zaman denildi ki: “Hayır, bu özelleştirmeden sağlanacak olan imkanlar yeni yatırımlarda kullanılacak, yahut bazı kuruluşların iyileştirilmesinde, rehabilite edilmesinde kullanılacak.” Halbuki böyle davranılmadı. Bütçeyi inceleyin, bunlar önemli ölçüde bütçe gelirleri arasına girmeye başladı. Bütçe açığımız daraldı övünmesinin ardında yatan en önemli nedenlerden biri özelleştirme gelirleridir.

Bakın bütçeye, ben söyleyeyim, 2006 bütçesinde 8.7 milyar, 2007 bütçesinde 5.7 milyar, 2008 bütçesinde 7 milyar liralık aktarma var, sermaye transferi var. Bu özelleştirmeden gelen para. Dolayısıyla bütçe açıklarının kapanmasında kullanılıyor. Peki biz niye bütçe açığı veriyoruz? Faiz ödüyoruz. Demek ki malları satıyoruz, gelirin de büyük bir kısmını rantiyeye faiz olarak ödüyoruz. Bunları görmemiz gerekir.

Sonra, halka satılacaktı. Halka filan satılmadı bunlar, bunlar hep blok satış yoluyla satıldı. Gizli pazarlık yoluyla satıldı. O şeffaflık falan hep lafta kaldı tabii. Televizyonda yayın yapmak, halkı kandırmaktan başka bir şey değil. Evvelden zaten siz meseleyi anlaşıyorsunuz, kotarıyorsunuz, ondan sonra da halk önünde bir oyun oynanıyor.

Gerçekler maalesef böyle. Paranın bir kısmı da tamamen çarçur oldu. Özelleştirme İdaresi Başkanlığından bahsedildi sabahleyin. Büyük bir KİT yarattınız, orada cari harcamalar, reklam harcamaları, proje satın almalar, fiyat değerlendirmeleri, vesaire diye paranın bir kısmı, üçte birine yakın bir kısmı bu şekilde çarçur edildi.

Türkiye’de bu özelleştirmeye makro düzeyde baktığımız zaman hiçbir yararını görmüyoruz. Türkiye’de işsizlik eski oranından belki daha yüksek devam ediyor. Bütçe açıkları devam ediyor. Evet, denilebilir ki daha azaldı biraz, azalmasının sebebi de, çünkü satıyorsunuz, bunu gelir yazıyorsunuz. Ama satacağınız mal bittiği andan itibaren hem cari işlem açığınızı kapatamayacaksınız, hem de bütçe açığınızı birden korkunç rakamlara yükselecek birkaç sene sonra.

Türkiye’de bence niye Türkiye üzerine bu kadar oynandı? Çünkü bir ülkenin iktisadi gücü yoksa, iktisadi gücü yabancıların eline, kontrolüne geçmişse bunun siyasi bağımsızlığı da yoktur. Bugün bazı yazarlar, “Efendim, bankanız yabancıların elinde, borsanız yabancıların elinde, nasıl Irak üzerine serbestçe hareket edersiniz?” denildiği zaman millet bağıyor. Doğrudur, bütün ekonomik güç yabancıların eline geçmiş, sizin siyasi bağımsızlığınız büyük ölçüde ortadan kalkmış. KİT’lerin varlığı Türkiye’nin siyasi bağımsızlığı açısından, ekonomik bağımsızlığı açısından da son derece önemliydi. Atatürk’ün dediği gibi, yani ekonomik bakımdan bağımsız olmayan bütçe, siyasi bakımdan bağımsız olamaz.

Burada ne olmalı meselesi, bakın “ne olmalı”yı konuşurken bile biz bir ön kabul yapıyoruz, yani özelleştirmeyi kabul ediyoruz da, diyoruz ki “Bu özelleştirmenin gelirlerini nasıl kullanalım? Özelleştirmeyi nasıl yapalım? Hangi alanlarda yapalım?” Halbuki yapılacak şey özelleştirmeye karşı çıkmaktır. Sabahleyin de söyledim, bunlar ahlaksızca sorulardır” diye. Özelleştirme gelirini kime, nasıl sarf edelim veyahut özelleştirmeyi yerli mi yapalım, yabancıya mı yapalım tartışması başlamışsa eğer, o takdirde siz özelleştirmeyi kabul etmişsinizdir. Sadece bunu ayrıntısını veya uygulamasını konuşuyoruz. Halbuki Türkiye’de ilk yapılacak şey özelleştirmenin kendisine karşı çıkmak gerekir.

Tabii ki bir ekonomide zamanla değişim olabiliyor. Zamanla değişim olduğu zaman da siz devletin portföyünü de değiştirebilirsiniz, yani yatırım alanlarını değiştirebilirsiniz, sabit tutmayabilirsiniz. Tipik bir örnek vereyim: Ben bir ara Sümerbank’ın da Genel Müdürlüğünü yaptığım için biliyorum. Pamuk ipliği üretmezsiniz, ama tekstil makineleri üretirsiniz, tekstil boyası üretirsiniz, çok önemli kaliteli şeyler yaparsınız. Yatırım alanlarınızı değiştirebilirsiniz, bu mümkün. Bıraktığınız alanları da belki başka kimselere devredebilirsiniz, bunlar da mümkün ama özelleştirme dediğiniz zaman, yani devleti mülksüzleştirme dediğiniz zaman şunu yapıyorsunuz: Hem siyasi bağımsızlığınızı ortadan kaldırıyorsunuz, hem ekonomik geleceğinizi tehlike altına atıyorsunuz, hem de önemli bir kaynak dengesizliği, gelir dengesizliği, servet dengesizliği yaratıyorsunuz. Dolayısıyla ilk yapılacak şey özelleştirmenin tamamen karşısı bir politika izlemek. Ama bu demek değildir ki her şey sabit kalsın, devletin portföyü değişmesin. Portföyü, zaman içerisinde devlet yatırımları şüphesiz ki değişebilir.

Bugün Türkiye birçok övünmelere rağmen makro değişkenlere

baktığınızda rakamları eğer iyi okursak, giderek dış etkilere açık bir ekonomi haline geliyor bu cari işlemler açığı dolayısıyla. Dış baskılara gayet açık bir ülke haline geliyor. Dış baskılara karşı dayanma gücü son derece zayıf bir ülke haline geliyor. Bunları düzeltmeye kalktığınız anda da maliyeti çok yüksek olacaktır. Giderek de maliyet artıyor. İç tasarruflar azalıyor. İşsizlik sorunu çözülemez. Bilakis % 10'larda devam ediyor. Türkiye yeni üretim alanlarına giremiyor. Böyle bir ülke haline geldik. Bunun için de övünüyoruz. Özelleştirmenin çözebileceği, bize sağlayabileceği yararlardan hiçbiri sağlanmadığı gibi sorunlarımızı da büyük ölçüde arttırdı bu olay. Hiçbir faydası olmadı.

O halde ne yapmak gerekir? Bir kere tutarlı davranmak gerekir. Biz siyasal bakımdan hakikaten bağımsız bir ülke olmak istiyorsak, hakikaten birinci sınıf bir ülke olmak istiyorsak ilk önce yapılacak şey, ekonomiyle siyaseti birbirinden ayıramazsınız, dolayısıyla siz hem Avrupa Birliği'ne gireceksiniz, Kopenhag kriterlerini kabul edeceksiniz ekonomik bakımdan da, o ekonomik bakımdan kabul ettiğiniz zaman işte, kapitalizm de giriyor, özelleştirme de giriyor, devletin küçülmesi de giriyor, hepsini kabul ediyorsunuz, ondan sonra da ekonomik bakımdan kalkınalım, bağımsız bir ülke olalım diyorsunuz. Bunlar tutarlı şeyler değil. İlk önce tutarlı düşünmeyi öğrenmemiz lazım. Eğer hakikaten biz bağımsız bir ülke olmak istiyorsak ilk önce şu Avrupa Birliği'ne, Amerika'nın bu kadar stratejik ortaklığı diye gene süslü bir cümleyle bizi kandırılan bir şeye karşı çıkmamız gerekir ve özelleştirmeye de tabii bu çerçevede içersinde karşı çıkmamızda büyük yarar vardır. Niye Atatürk ve ondan sonra 1940'lara kadar süren bir dönem içersinde Türkiye'de KİT'ler kurulmuştur, kurulmaya çalışılmıştır, bunu düşünmemiz gerekir. Bunların gerekçelerini ve getirdiği yararları düşünmemiz gerekir. Sonra bize söylenen her lafa da inanmamamız, bunu irdelememiz gerekir. Bunun ardında ne yatıyor, bu doğru mu, diye irdelememiz gerekiyor. Maalesef Türkiye'de, sadece Türkiye'de değil, dünyada da tabii birçok kavram böyle yanlış kullanılıyor veyahut da amaçlı bir şekilde kullanılıyor, kamuoyu yanlış yönlendiriliyor.

Atatürk'ün bir cümlesiyle ben de bitireyim. Atatürk diyor ki: "Bir ülke üretmezse eğer, çalışmazsa, öğrenmezse, ilk önce haysiyetini yitirir. Haysiyetini yitiren bir ülke daha sonra istiklalini yitirir. İstiklalini yitirdikten sonra da istikbalini yitirir." O itibarla Türkiye bence bu aşamalara gelmiştir. Belki çok kötümser bir konuşma gibi göreceksiniz ama gelinen noktaları uzun vadeli düşündüğünüz zaman da belki bana hak verirsiniz. Çok teşekkür ederim. Biz, inandıracak bir kişi bile olsa o mücadeleye devam edeceğiz. Salonun bu durumu bizi hiç etkilemez. Bir kişi de olsa kazanç kazançtır Türkiye için. Bu mücadele devam edecek, çünkü bu Türkiye'nin mücadelesidir. Maalesef içimizdeki İrlandalılar da çok kavidir, Mustafa Denizli'nin dediği gibi, maalesef içimizde de bir hayli İrlandalı vardır, onu kabul etmemiz gerekiyor. Belki gene bana kızabilirsiniz, ilk önce uluslaşmamız gerekir. Ulusal devletten evvel ilk önce ulus olmamız gerekir. Ulus olmanın gereği de

belli bir toprağın üzerinde yaşamak değildir, bunun için amaç birliği olması gerekir, ideallerin olması gerekir. İdealleri, amaçları olmayan bir ülke yaşayamaz. Bunun altını çiziyim.

Beni dinlediğiniz için çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkür ediyorum.

Son sözü Metin YeğİN’e vereceğim.

METİN YEĞİN- Merhaba.

Öncelikle aslında ben Türkiye değil dünyadan söz edeceğim de, demin burada sözü edilmeyen bir özelleştirme öyküsünü anlattılar bana, Karabük’te bir itfaiyeci. Karabük’te AKP Belediyesi gelince itfaiyeyi özelleştirmeye çalışıyor. Daha önce itfaiyede önce memurlar çalışıyor, fakat daha sonra bildiğiniz bu kadro meselesinden dolayı işçiler çoğalmaya başlıyor. Daha sonra işçilerin sendika hakları olduğu için, direndikleri için onların maaşları yaklaşık 1.5 milyara vardığında memurlarınki 750-800’e kadar orada kalıyor. Sonra diyorlar ki “bu iş böyle olmaz, işçiler ne kadar çok para alıyor” ve bunu çok iyi bir çözümle Belediye itfaiyeyi özelleştiriyor. Özelleştirdikten sonra alan müteahhit itfaiyeyi o mecburen çıkaramadığı 8 tane memur dışındakilerin yerine yeni işçiler alıyor ve yaklaşık 320 milyon lira vererek gerçekten çok iyi bir tasarruf yapıyor. Sadece burada ufak bir sorun var, yeni gelen işçilerin itfaiyecilikten haberleri yok. Yangın çıkmadığı sürece hiçbir sorun yok tabii ki. yüce Mevla gerçekten öyledir, bana itfaiyeci anlattı memurlardan bir tanesine bir gün bir telefon gelmiş, hani itfaiyeciler izinli olduğu zamanlarda da çağırılabilirler ya, “hemen gel, hemen gel Karabük’e” “Ne oldu?” “İtfaiye binası tutuştu”. Hiçbir memur olmadığı için itfaiye binasını söndüremiyorlar. Alman ZDF televizyonunda çıktı bu olay.

Özelleştirme böyle bir şey. Ben size dünyada özelleştirmeyi anlatmak istiyorum aslına bakarsanız. Ben dolaşırken Arjantin’de bir işçi liderine sormuştum. Hep soruyorum, diyorum ki “Benim ülkemde şu anda inanılmaz bir özelleştirme var, her şeyi satıyorlar.” Adam inanılmaz şaşırıldı “Nasıl yani? Kimse bizi bilmiyor mu? Kimse bizim başımızdan geçenleri bilmiyor mu? Kimse bunları buna anlatmadı mı?” Orada özelleştirme, ki Arjantin 2. Dünya Savaşı sırasında dünyanın 4. zengin ülkesiydi, hâlâ dünyanın 10 zengin ülkesinden biridir. Özelleştirmelerden önce işsizlik oranı sadece % 4’tü, özelleştirmelerden sonra % 70’e vardı. Neoliberalizm böyle büyük bir travmadır.

Tayyip’in yürüttüğü bu politika, yeni bir politika değil ki. Bu Güney Amerika’da yapıldı. Neoliberalizm daha Reagan ve Thatcher bunu adlandırmadan önce ilk defa Pinochet diktatörlüğü zamanında Şili’de başladı ve bunun için Güney Amerika’da bugün artık bana özelleştirmeyi savunan, bana neoliberal politikaları savunan sağcı bir politikacı

gösteremezsiniz, solcu bir politikacı değil, sağcı bir politikacı gösteremezsiniz. Yoktur çünkü. Gene bir işçi lideri diyordu ki Arjantin’de: “Benim ülkemde artık özelleştirme yok, çünkü satacak bir şey kalmadı.” Şimdi evin zengin oğlanı Tayyip evin mallarını satıyor. Şu anda gökdelenlerden düşüyoruz, 70. kattan düştük, 40’ta falanız ve hatta o kadar iyi ki Lale Devri yaşıyoruz. Bir yandan da diyoruz ki “A, güzel, serinledik de”. Çünkü aynı düşünüş içerisinde bir yandan o Lale Devrinin paralarını yiyoruz. Telekom’u yedik, Petkim’i yedik, Aliğa’yı yedik, daha var, biraz daha var satılacak yer, sabredin 1.5, 2 yıl kadar daha var. Şimdi madenleri satacaklar, peşinden elektrik dağıtımını satacaklar, suyu satacaklar ve biz onları hep beraber yiyeceğiz ve o zaman daha dibe düşene kadar belki farkına varmayacağız.

Bütün bu yıkımın, bütün bu satımın karşısında, demin konuşulmuştu, işsizlik oranları falan diye, bunun için de çözüm buldular Arjantin’de, bir festival için çağırıldığımda, krizden hemen sonra Arjantin’e gittiğimde beni bir festival yöneticisi almıştı. Tam krizle birlikte yaşanan bir dönemde yollarda arabayla gidiyoruz, trafik lambalarında durunca araba, hemen önüne iki üç kişi atlıyor, birisi camı siliyor, birisi de bir şey satıyor. Bizdekinin en az on katı kadar. Kimi de hokkabazlık yapıyor, labutlar sallıyorlar, ateşler sallıyorlar. Bana dedi ki festival yöneticisi profesör: “Arjantin Hükümeti işsizliğe çare buldu. Yeni trafik lambaları yapacakmış.” Yeni trafik lambaları yaparsak eğer, trafik lambalarının başında aynı şekilde çalışanlar ve sürdürülür özelleştirme ya da neoliberal politikalar budur.

Özelleştirme ve neoliberal politikalar bugüne kadar gelmemiş, bugüne kadar görülmemiş bir düzenin ve alçaklığın sonucudur. Feodal düzende böyle bir şey yoktu. Feodal düzende tamam ağa köylüsünü döver ama ağa köylüsüne düğün yapmak zorundadır, çünkü öbür ağayla kavga eder. Neoliberalizmde ise bunu yapmaz. Siz bir hiçsiniz, sayısız. Neoliberalizm köleci toplumdan beterdir, çünkü köleci toplumda siz, tamam köle sahibini öldürebilirsiniz, yakabilirsiniz, yıkabilirsiniz bu tamam hukuksal ama bu sizin kendi arabanızı yakmanız, yıkmanız kadar mantıksızdır, çünkü köle sahibi kölesinin 20.000 pound verir ve satın alır ama siz sadece neoliberal toplumda sadece ve sadece 1.5 poundsunuz. Onun için neoliberalizm bugüne kadar gelmemiş bir sömürü düzenidir. O yüzden bunun en büyük ayaklarından bir tanesi özelleştirme, en temel ayaklarından bir tanesi özelleştirmedi.

Bu Aristete diye bir adam vardı Nobel fizik ödüllü ve Haiti’ye devlet başkanı oldu. Haiti’de inanılmaz düzeyde zalim, bugüne kadar görülmemiş gaddar bir diktatör vardı, bunun için Nobel fizik ödüllü Aristete Amerika Birleşik Devletleri’yle anlaşarak Haiti’ye gitti ve bir devlet başkanı olarak seçildi ve ABD’nin ekonomik politikalarına da “evet” diyerek. Yaklaşık beş ay sonra Aristete’yi devirdiler. Aristete şimdi Güney Afrika Cumhuriyeti’nde sürgün olarak yaşıyor. Naomi

Klein onunla yaptığı bir röportajda soruyor, “Siz ABD’yle ekonomik politikalar anlamında anlaşmıştınız ama sonra ABD sizi devirdi, neden?” Aristete diyor ki: “Bunun üç tane nedeni vardır: Özelleştirme, özelleştirme, özelleştirme.” Ben her türlü ekonomik politikaya evet dedim ama aynı zamanda üç tane şeyin özelleştirilmesine, elektriğin, suyun ve telekomünikasyonun özelleştirilmesine karşı çıktım, ABD bu yüzden darbe yaptı.” İşte, ABD özelleştirme darbe yaptırır. Özelleştirme farkında olmadan darbe yaptırır.

Daha bugünlerde yaşanan Pakistan’ı izleyin. Herkesin gözünün önünden kaçan bir durumdur bu. Müşerref Anayasa Mahkemesi Başkanı Çaduri’yi tutuklamasının üç nedeni vardır. Bir tanesi tabii ki Müşerref’in gelecek başkanlığını onaylamayacaktı, bu en çok görünüyor. İkincisi insan hakları savunucusudur. Üçüncüsü de en önemlisidir aslında, özelleştirme karşıtıdır. Herkesin gözünün önünden kaçan bir şeydir. Aslına bakarsanız bu neoliberalizm denen bir ekonomik sistemdir. Esas mesele bu ekonomik sistem üzerine uygulamalar ve sürdürürler. Bu sistem şudur: Adamların Suriye’yi işgal etmesinin nedeni petrolün olup olmaması demek falan değildir. Suriye’yi işgal etmesinin nedeni 17 milyon kişilik müstakbel bir kredi kartı alıcısıdır. Dünyada esas bizi belirleyen o sistem, o plastik kartlar.

Bir tane arkadaşım vardı, annesi Rum, babası Ermeni, hatta 12 Eylül sırasında yargılanırken Rum anneden, Ermeni babadan doğma, doğuştan hain diye yargılanmıştı. Onun anlattığı bir şey var bana. Yunanistan bize acayip benzer, dünyada en bize benzer insanlar Yunanlılardır. Orada soruyor, eski arkadaşlarına rastlıyor, “Sizin dağ köylerinde kan davası vardı, ne oldu onlar?” “Ne kan davası diyorlar, kredi kartı çıktı, kimse kimseyi vurmuyor paraları kim ödeyecek diye.” Sistem böyle bir şey. Esas bize uydurdukları, esas bizi yakaladıkları sistem bu. Dolayısıyla bütün her şeye baktığınız zaman esas, belki çok klasik gelecek ama sınıfsal, inanın böyle, çünkü bunu organize etmek istiyorlar ve bu yüzden Irak’ı işgal ettiler. Irak’ı işgal etmelerinin nedeni sadece ve sadece petrol değil. Irak’ı işgal ettiler, Irak’ta gözden kaçan bir şey, aynı zamanda Irak’ın tohumlarına el koydular. O yüzden Irak’ın tohumlarına el koydular ve sadece ve sadece Monsanto Irak’ta tohum satabilecek. Türkiye’yi işgal etmediler, çünkü buna gerek yok, zaten Tohum Yasası çıktı.

Ben bundan önceki toplantılarda, toplantıdan önce böyle kağıt dağıtıyordum, herkesin eline kelimeler veriyordum: “tamam, oldu, bu, süper, a, şimdi” diye ve altına da adımı yazıyordum, herkes şaşkınca baktığı zaman diyordum ki: “Ben artık dünyanın çeşitli yerlerinde parasız, üç kuruş paraya dolaşmaktan, film yapmaktan, yazı yazmaktan bıktım, para kazanmaya karar verdim, bundan sonra siz o kelimelerin adını ne zaman kullanırsanız bana para ödeyeceksiniz, ben çünkü onların patentini satın aldım.” Diyordum. “Ya, kardeşim sen manyak mısın? Ben bunu annemden öğrendim, annem annesinden öğrenmiş,

sen buna nasıl sahip çıkabilirsin, buna nasıl patent uygulayabilirsin." Sen de bana bunları söylüyorsan o zaman neden çiftçilerin yıllardır, yüzyıllardır kullandığı tohumların patentlenmesine, geçen yıl çıkan Yasaya karşı çıkmadın? Yüzyıllardır çiftçiler bunu kullanırken birileri çıkıyor ve bunun adına da "birim" koyuyorlar. "Biz bunu düzenleyeceğiz, sertifikalar vereceğiz" ve bundan sonra da siz artık yıllarca konuşurken diyordum ki bu neoliberalizm o kadar beter bir şey ki siz artık evinizde saksıda mısır, maydanoz bile yetiştiremeyeceksiniz. Evinizde maydanoz yetiştirdiğinizde arkada patentsiz kaçak maydanoz yetiştirmekten yakalanacaksınız. Televizyonlarda yargılanacaksınız, arkanızda TC ya da AB, önünüzde maydanozlarla TC yazacaklar.

Böyle bir düzen bu neoliberalizm ve bunun içersinde özelleştirme böyle bir yıkım. "Patronsuzlar" kitabını yaparken ben Latin Amerika'daki işgal fabrikalarını geziyordum. Şimdi işgal fabrikaları şöyle bir şey neoliberalizm büyük travmasına karşı: Önce bu büyük fabrikalar satılınca, hani bizde stratejik ortaklıklar denilen büyük fabrikalar satıldıktan sonra mesela Aliğa'da PETKİM gibi plastik fabrikası satıldığında önce 30 ya da 40 kişilik ufak plastik atölyeleri iflas eder, çünkü hammadde 7 kat ya da 10 kat oranında artar minimum. Sonra 50 kişilik, 100 kişilik, 200 kişilik fabrikalar iflas eder, peşinden 500 kişilik, 2.000 kişilik büyük fabrikalar iflas ederler. Latin Amerika'da böyle oldu. Ben kahin değilim. Bütün bunlar iflas ettikten sonra işçiler gidip başka bir yerde fabrikaya giremiyorlar, çünkü o fabrikalar da iflas etmiş oluyor. bunun üzerine işçiler diyorlar ki, "Ulan bu ekonomik durumdan ben sorumlu değilim, ben yönetmiyordum, hani çok bilen adamlar vardı, politikaları onlar yönetiyorlardı. Bu fabrikayı da ben yönetmiyordum, patron vardı. Büyük arabalarla gelip büyük sözler ederdi. Ama siz gelip bu fabrikada benim aletlerime, araçlarıma el koyduğunuz zaman makineleri alıp götürürseniz eğer, siz benim karımın, çolumun, çocuğumun ekmeğini götüreceksiniz. Ben bunu size vermem." Fabrikaları işgal ediyorlar, barikatlar kuruyorlar, işgal ettikleri fabrikaların içersinde aynı zamanda direniyorlar ve üçüncüsü ve çok önemlisi de aynı zamanda üretiyorlar. İşgal et, diren ve üret. Neoliberalizm özel yaşama büyük bir travmadır. Aynı zamanda her travmada olduğu gibi kendi içersinden yeninin, yaratıcının bir gücünü çıkartır.

İşte bu neoliberal dalganın sonucunda, mesela Arjantin'e geldiğimizde, Arjantin'de işsizler vardı, çünkü çok önceden işsiz kaldılar. Mesela Kuzey Arjantin'de Mosconi diye bir kent vardı. İşçilerin çok iyi para aldığı, işçi kulübünde tenis kortunun, yüzme havuzunun olduğu bir kent, orasında bir gecede özelleştirmeden sonra kentin % 80'i işini kaybetti. Kentin bakkal dükkanları kapandı, üniversitesi kapandı, kilisesi kapandı. Ondan sonra bu işsizler gidip Buenos Aires'de işe giremediler, çünkü oradakiler de kapanıyorlardı. O yüzden bunlar kente gelen, daha önce işsiz oldukları için grevci arkadaşlar gibi üretimden gelen güçlerini kullanarak, şalteri indirerek, üretimi durdurup haklarını alamadılar ama anayolları kestiler, anayolları keserek kente

gelen hammaddeyi durdurdular. Kentten çıkan mamulleri durdurdular. Dolayısıyla üretimi durdurdular ve böylece haklar talep ettiler, çünkü anayollar kapitalizmin can damarıdır. İşte bundandır fındık üreticileri anayolları işgal ettiğinde Tayyip bağır bağır bağıryordu. Piketeros hareketi, barikatçılar hareketi aynı zamanda bu neoliberal politikanın arasından çıktı ve toplumsal bir sürü modelle aynı zamanda çalışmaya başladı.

Bolivyalı madenciler, ben yazmıştım televizyondaki programda da söylemiştim, Nobel ödülünün mutlaka Bolivyalı madencilere verilmesi gerekiyordu, çünkü Bolivyalı madenciler dünyada ilk defa dinamiti insanlık yararına doğrudan kullandılar. Bolivyalı madenciler yaptıkları şenlikli, dinamikli lokumlarla, yürüyüşlerle, neoliberal politikaları savunan Parlamento’yu iki defa kafalarına yıktılar. İşte böyle bir karşı çıkış içerisinde aynı zamanda bu büyük travmanın sürdürdüğü bir biçim var. İşte bu büyük travma özelleştirmenin peş peşe getirdiği bu büyük travma bir başka sonuca yol açacak belki de. Ya bunu yapacağız, ya da başka bir şey yapacağız. Bize bir kere önce bir iktisadi düşünme biçimini öğrettiler. “Bu şey de kârlı değil, burayı kapatmamız lazım.”

Bankamatik memurları var. Tabii ki bankamatik memurları var, onlar da partinin adamları, geliyorlar iki ayda bir para çekiyorlar gidiyorlar. İnanın çok daha iyi. Çeksinler en azından bakkal Hüseyin amcadan alışveriş yapar, bakkal Hüseyin amca da gider berber Ali’ye, orada saçını kestirir. Gerçekten daha iyi. Bize öğrettiler, hatta kapanan fabrika işçileri bile diyordu ki: “Ya, benim fabrika da gerçekten çok kârsız.” Esas mesele kârısa, önce kaymakamlıkları kapatsınlar, çünkü hiç kâr getirmez çaycılar hariç. Ondan sonra valilikleri kapatsınlar, çaycılar hariç hiç kâr getirmez. Sonra Parlamento’yu kapatsınlar, çaycılar da dahil hiç kâr getirmez. Esas mesele insandır, insanın üzerinde yürütülmesidir. Biz ne üreteceğiz? Ey IMF sen salaksın, sana bu parayı geri veremeyeceğiz. Arjantin vermedi, veremeyeceğiz geri. Yahu, böyle salakça bir şey mi olur? Ben size para vereceğim, siz mühendislik yapmayacaksınız, inşaat mühendisliği, harita mühendisliği yapmayacaksınız, bunu ben yapacağım, al sana para. Ben bu parayı sana nasıl geri ödeyeceğim? Sen bana para veriyorsun, PETKİM’i alıyorsun, Aliğa’yı alıyorsun, ben bu parayı sana geri veremeyeceğim, vermeyeceğim de zaten. Bu yüzden esas olarak şu mantığı aklımızdan atmamız lazım: Başka bir dünya mantığını yerleştirmemiz lazım.

Hep söylediğim bir şey vardı, İstiklal Caddesi’nde yürüyorum bir gün. Bolulu Hasan Usta tatlıcısı var. Bir tane deli oranın içersine girmeye çalışıyor. Deli, yani aklın hegemonyasından kurtulmuş çok şükür, içeri girmeye çalışıyor, polisler de çektiler, iyi de davranıyorlar adama. Kenara çektiler adamı, “Ne istiyorsun?” dediler. Bu dedi ki, “Ben yemek istedim, vermediler.” Polis “Eee?” dedi. Deli de “İçerde kendileri yiyor ama.” Dedi. Yani demek istiyor ki: Beni ilgilendirmiyor bunların borsaları, bankaları, mesai saatleri, bunu bana vereceksin,

ben insanım, bana yemek yeme hakkı vereceksin, bana su vereceksin, bana eğitim ve sağlık hakkımı vereceksin, bunu vermezsen çekip gideceksin, başka çare yok. Bundan sonra artık sadece güzel günler ütopyası, Çin, sosyalizm ya da falan filan değil, kendi varlığımızı idame ettirmek için bunu yapmak zorundayız. Sadece var olmak için bunu yapmak zorundayız. Bu yüzden ya hep beraber örgütleneceğiz, güzel günler göreceğiz ya da hep beraber cehennemin dibine gideceğiz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Bu coşkulu konuşma için çok teşekkür ederiz. Alkışlardan da aynı coşku geldi.

Ben soru alacağım ama çok fazla olmasın. Bundan sonra da bir oturum var. Bir 15 dakika içinde kapatmamız lazım. Bu uyarı üzerine soru da gelmedi.

Öncelikle tüm konuşmacılara teşekkür ediyorum. Türkiye’de özelleştirme uygulamalarının yanlışlıklarını tüm çıplaklığıyla ortaya koydular. Aslında yapılması gerekenin de altını çizdiler. Özelleştirmeye karşı mücadele, tüm konuşmacıların da söylediği gibi, emperyalizme ve kapitalist küreselleşmeye karşı top yekun bir mücadeleden geçmekte. Metin Yeğin Beyin de anlattığı üzere, sadece bir ülkede verilen mücadelede yeterli değil, küresel bir karşı çıkış, küresel top yekun bir duruş da gerektiriyor. Küresel politikaların ve onların uzantısı olan liberal politikalar ve özelleştirmelerin karşısında durmak.

Ben eşit, demokratik ve özgür bir Türkiye özlemiyle bu oturuma katılan herkese, konuşmacılara ve sizlere teşekkür ediyor, oturumu kapatıyorum.

ÜÇÜNCÜ OTURUM

“ÖZELLEŞTİRMELERE KARŞI NELER YAPILDI, NELER YAPILMALI”

Oturum Başkanı:

Mehmet TORUN

(Maden Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Başkanı)

Konuşmacılar:

İsmail SAĞDIÇ (KESK-Eğitim-Sen)

Ülkemizde Eğitim ve Özelleştirme

Dr. Ercan YAVUZ (TTB)

Sağlık ve Sosyal Güvenlik Alanında Yaşanan Özelleştirme Uygulamaları

Serkan OPAK (KİGEM)

Türkiye Banka Özelleştirme Uygulamalarının Amaca Uygunluk Değerlendirmesi

İbrahim DOĞANGÜL (Petrol-İş)

Özelleştirmeyi Topluma Sunarken Neler Dediler? Sonuçları Ne Oldu?

Serhat SALİHOĞLU (YAYED)

Yerel Yönetimler ve Altyapı Hizmetlerinde Yaşanan Özelleştirme Uygulamaları

OTURUM BAŞKANI- Değerli konuklar, üçüncü oturumu açıyoruz. Oturumun bu gündeminde özelleştirmelere karşı neler yapıldı ve yapılmadı ve neler yapılmalı sorularına cevap arayacağız. Bununla ilgili olarak ülkemizde eğitim ve özelleştirme konusunda KESK Eğitim-Sen'den Sayın İsmail Sağdıç, buyurun. TTB'dan Dr. Ercan Yavuz Bey, KİGEM'den Serkan Opak, Petrol-İş'ten İbrahim Doğanül ve YAYED'den Serhat Salihoğlu.

Vakit kaybetmeden ilk konuşmacımız Sayın İsmail Sağdıç KESK Eğitim-Sen adına "Ülkemizde Eğitim ve Özelleştirme" konulu sunumu yapacaklar. Buyurun İsmail Bey.

İSMAİL SAĞDIÇ (KESK Eğitim-Sen)- Teşekkür ediyorum.

Bugün eğitim sisteminin içerisinde bulunduğu hemen hemen bütün sorunların kaynağı, eğitimdeki özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamalarından kaynaklanan sorunlar dersek abartılı bir tespit yapmış olmayız. Birazdan da bunu sizlerle paylaşacağım. Az zamanda daha çok şey söyleyebilmek için biraz da hızlı bir sunum yapacağım, yoksa eğitim sisteminde özelleştirme uygulamaları bu sempozyumun, en azından bu bölümün sınırlarını aşan bir konu.

Değerli arkadaşlar, bir toplumun gelişmişliğiyle eğitim sistemi arasında yakın bir ilişki vardır. Eğitim sisteminin niteliğine ilişkin olarak ortaya çıkan sorunlar az gelişmişliğin hem nedeni hem de sonucunu oluşturur. Bu neden-sonuç ilişkisine eğitimin temel bir insan hakkı olarak, kamusal niteliğini de kattığımızda karşımıza tüm toplum kesimlerini ilgilendiren bir olgu çıkıyor. Eğitime bir bütün olarak baktığımızda, insanı yetiştirme süreci olarak tanımlayabiliriz. Bireyin, fiziksel veya işsel etkinlikler sonucu güç oluşturabilmesi ya da davranış değişikliği gösterebilmesi için planlı, örgün ve yaygın eğitim alması gerekir. Tüm bunların gerçekleşebilmesinde en önemli faktör, her ülkenin kendi ekonomik, toplumsal yapısı çerçevesinde oluşturduğu eğitim sistemi ve uyguladığı eğitim politikalarıdır.

Kapitalizm uluslararası alanda hayata geçirmeye çalıştığı ve ulusal sistemleri de içine alan, yeniden yapılandırma politikalarının en önemli hedeflerinden birisi dünyanın pek çok ülkesinde bugüne kadar kamusal niteliğiyle ön plana çıkmış olan eğitim ve sağlık sistemleri olmuştur. Türkiye ve benzeri ülkelerin özellikle eğitim sisteminde yaşanan ticarileştirme ve özelleştirme uygulamalarının arkasında yatan tarihsel nedenlerin bilinmesi, söz konusu sorunlara doğru yanıtlar verebilmemiz açısından zorunludur. Eğitim hakkının bir insan hakkı olarak kabul edilmesiyle birlikte pek çok gelişmiş kapitalist ülkede parasız, nitelikli kamusal eğitim hakkının ön plana çıkmıştır. Ancak 1970'li yılların ortalarından itibaren etkisini hissettiren neoliberal politikalar, her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da serbest rekabetin geçerli olduğunu savunmuş ve ulusal ekonomilerin rekabetçi bir nitelik kazanmasının ancak kamuya ait, onunla özdeşleşmiş hizmetlerin piyasa ilişkileri

içine çekilmesi, dolayısıyla ticarileştirilmesiyle mümkün olabileceğini iddia etmişlerdir. Bu öneriler gelişmiş ülkelerde büyük tepkilere neden olmuş, bu nedenle eğitim sisteminde yeniden yapılanma anlayışları özel olarak Türkiye gibi, az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler için gündeme getirilmiştir.

Eğitimde yeniden yapılanma kuşkusuz diğer alanlardan bağımsız olarak ortaya çıkmamaktadır. 1980’li yıllarda az gelişmiş ülkelerin kapitalist sisteme uyumu ve onlarla bütünleşmesini amaçlayan ve ulusal ekonomilerin uluslararası kapitalist sistemle bütünleştirilmesini hedefleyen yapısal uyum politikaları bir bütün olarak kapitalist sistemin yeniden yapılanması amacıyla hayata geçirilmiştir. Bu bağlamda bakarsak, eğitimdeki özelleştirme uygulamaları içinde eğitim sistemimiz yıllardır sürdürülen bilinçli politikalar sonucu tam bir sorun yumağı haline gelmiş olduğunu görürüz. Öyle ki, eğitim sistemimiz, okul öncesi eğitimden üniversite sistemine kadar tüm alanlarda temel işlevlerini bile yerine getiremez hale getirilmiştir. Türkiye’de yıllardır, ülkenin, halkın ihtiyaçları doğrultusunda bir eğitim politikası oluşturulamamış, aksine bütün iktidarlar işbaşına geldikten sonra kendi amaçları doğrultusunda eğitim politikaları belirleyerek eğitim sistemimizi yap-boz tahtasına dönüştürmüşlerdir.

Türkiye ekonomisi ve Türkiye’de yaşanan toplumsal gelişmelere ve özellikle merkezi bütçe çerçevesinde kamu kaynaklarının dağılımına baktığımızda 1980 sonrası oluşturulan merkezi bütçelerin giderek piyasa mekanizmasıyla bütünleşmeyi sağlayacak şekilde oluşturulduğunu ve kamusal kaynaklar sosyal hizmetlerin dışındaki alanlara kaydırılarak, pek çok alanın piyasaya terk edildiği görülmektedir. Bütçe içinde son derece kısıtlı olan sosyal harcamalar içinde önemli bir paya sahip olan eğitim harcamaları, sosyal harcamaların her geçen gün azaltılması, daha doğrusu özel kesime yönelik kaynak olarak aktarılması nedeniyle sürekli olarak kısıtlanmıştır. Böylece eğitim sistemimiz içinden çıkamayacağı bir kriz içine itilmiştir. Özellikle 1990 sonrasında yaşanan ekonomik krizlerin bu süreci tetiklediği söylenebilir.

Türkiye, kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini içeren GATS Anlaşmasını 1995 yılında onaylamıştır. Uluslararası Para Fonu, yani IMF, Dünya Bankası, Dünya Ticaret Örgütü gibi uluslararası emperyalist kuruluşlar, özellikle tam anlamıyla piyasaya açılmamış ülkelerin kamu hizmetlerinin rekabetçi bir yapıya kavuşması amacıyla uyum programları hazırlamış, bu programların hayata geçirilmesi için milyon dolarlarla ifade edilen rakamlarda kredi vermişlerdir.

Yıllardır Kamu Reformu olarak adlandırılan kamu hizmeti ve kamu örgütlenmesini tasfiye planı 1980’den bu yana kararlı ve bilinçli bir şekilde sürdürülmektedir. 1980’li yıllarda parçalı ve dağınık biçimde yürütülen çalışmalar uluslararası sermayenin gereksinimlerine uygun, sanayi işgücü yaratmak amacıyla, ilki 1984 ve ikincisi 1988 yılında Sınai Eğitim Projesi, 1985 yılında Endüstriyel Okullar Projesi

ve 1987 yılında Yaygın Meslek Eğitim Projesi konularında Dünya Bankası Kredileri çerçevesinde yürütülmüştür. Eğitim sistemine topluca müdahale 1990'lı yıllarda belirginlik kazanmıştır. Dünya Bankasıyla 1990 yılında imzalanan 90 milyon dolarlık Milli Eğitimi Geliştirme Projesi kredisi, 1998 ve 2002 yıllarında imzalanan 300'er milyon dolarlık iki tane Temel Eğitim Proje kredisiyle gerçekleştirilmiştir. Bu krediler 1995'te imzalanan GATS Anlaşması ve AB tarafından katılım ortaklığı belgesinde yer verilmiş olan hizmetlerin serbestleştirilmesi hedefi doğrultusunda eğitim sistemini amaçları ve yapısı bakımından dönüştürmeyi amaçlamaktadır.

Eğitimde kamu hizmeti, öncelikle eğitimde katkı payı uygulamasıyla özel sermaye kesimlerinin doğrudan okul işletmeciliğine girmek üzere desteklenmesiyle eğitim hizmetlerinin kantin, taşıma, temizlik işleri, ders kitapları sağlama gibi temel destek alanlarında ticarileştirilmesi ve taşeronlaştırılmasıyla kapitalist piyasa sistemine açılmıştır. Türkiye'deki bu bağlamda eğitimde özelleştirme adımlarını da şöyle sıralamak istiyorum.

Türkiye'deki en geniş ve en yaygın kamu hizmeti alanlarından birisi olan eğitim işkolu, kamuya yönelik her türlü yapısal uygulamanın başlatıldığı temel alanlardan biri halindedir. Esnek çalışmanın etüdü niteliğinde olan norm kadro uygulaması öncelikle eğitim iş kolunda başlatılmış ve sonrasında kamunun diğer alanlarında da uygulanmaya başlanmıştır. İstihdam biçimlerine ilişkin olarak yapılan temel çalışma 1999'dan bu yana geçerli olan norm kadro uygulamasıdır. Bu uygulamanın temelinde kamuda temel görevler, adalet, savunma, içişleri gibi hizmetlerin dışında kalacak her çalışanı esnek biçimde gereksinim olan yerde görevlendirebilme uygulaması yatmaktadır. Öğretmenlerde norm kadronun belirlenmesinde özellikle ders yükleri, branşlar gibi başlıklar belirleyici olmaktadır. Halen de norm kadro uygulaması çeşitli değişikliklerle sürdürülmektedir.

Eğitimde özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamaları Bakanlık, bürokrasi ve sermaye kesimlerinin işbirliği ve koordinasyonu altında gerçekleştirilmektedir. Eğitimin finansmanında kamunun payının daha da düşürülmesi gerektiği, verimlilik için kaynakların özele aktarılması gerekli olduğu vurgulanmakta ve piyasacı, özelleştirmeci eğitim anlayışı, basın yayın organlarında yer alan haberlerle meşrulaştırılmaya çalışılmaktadır. Özellikle AKP Hükümetleri döneminden ben başlamak istiyorum. 59. Hükümet, ilk uygulaması yoksul öğrencilerin kamu kaynaklarıyla özel okullarda okutulması olmuştur. Bundan amaçlanan 10 000 tane, onların deyimiyle söylüyorum, yoksul ve başarılı öğrenci devlet kesesinden özel okullarda okutulacaktı. Ama Eğitim-Sen'in açtığı bir dava sonrasında bu uygulama başarılı olmadı. Daha sonra çıkarılan yasayı da Cumhurbaşkanı Meclise iade edince bu uygulamada başarı elde edemediler.

Bir diğer önemli özelleştirme hamlesi de ,2005 yılında Milli Eğitim

Bakanlığının yayınladığı bir genelgeyle okul aile birliklerinin okullarda başış adı altında kayıt parası toplamaya, okul kantinlerini, otoparklarını, spor salonlarını işletirmeye yetkili kılınması olmuştur. Bununla aynı zamanda özelleştirme, doğrudan okulların satılması boyutuyla değil de, piyasa koşullarına göre işletilmesi ve okul aile birliklerinin, özellikle merkezi yerlerdeki okullarda çok büyük paralar alarak kayıt yaptırılmasına kadar varmıştır. Bir şey daha olmuştur, özellikle kantin, otopark ve servis işleri noktasında mafyanın da alanına girmiştir. Bu hizmetler ve buralarda mafya çatışmalarına varan boyutlara ulaşmıştır. Tabii okul aile birliklerinin bir işlevi daha var. Okul aile birlikleri, aynı zamanda yönetim kavramı çerçevesinde verilerin okulun finansmanına katılımının önünü de açmıştır. Biz demokratik katılım mekanizmalarını işletin derken onlar, daha çok işin finansmana katılım boyutuyla ilgilenmişlerdir.

Bir bütün olarak kamu hizmetlerinde çalışma biçimlerinin, yani üretimin, hizmetin, örgütlenme biçiminin değiştirilmesi öngörülmektedir. Elbette bu yeni biçimin adı, diğer alanlarda olduğu gibi esnek çalışmadır. Buna göre performansla göre çalışma ve işe göre ücretlendirme temel ilkedir. Ücretlendirmeye sadelik getireceği gerekçesiyle performansla dayalı ücret politikası hedeflenmektedir. Kamuda ücretlendirmede temel belirleyen hizmetin gerektirdiği nitelikler olmaktan çıkarılmakta, tıpkı özel sektörde olduğu gibi rekabet ve performans esaslarına dayandırılmaktadır. Bu uygulamanın temelinde kamu emekçileri arasında rekabet yaratılarak personel maliyetlerinin düşürülmesi ve güvencesizleştirme vardır. Bu konuda hükümetin yasal olarak Kamu Personel Rejimini çıkarmak gibi bir hedefi olduğunu biliyoruz. Bundan önceki hükümetlerin olduğu gibi bu Hükümetin de böyle bir hedefi var.

Bir diğer eğitimdeki özelleştirme uygulaması da 29 Ocak 2003 tarihinde ve 2003/5213 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Milli Eğitim Bakanlığına bağlı örgün eğitim kurumlarında kısmi zamanlı geçici personel çalıştırması uygulamasına geçilmesi olmuştur. Daha sonra bunu bütçe kanununa koymuşlardır, daha sonra da 657 sayılı devlet memurları kanununun 4. maddesinin C bendinden B bendine alarak sözleşmeli, ücretli, vekil ve/veya taşeron çalışmayı yasallaştırmışlardır. Böylece hem eğitim emekçilerinin iş güvenceleri ellerinden alınmaya çalışılıyor, hem de gerçekten aynı işi yapanların, aynı sosyal haklardan, aynı sağlık haklarından ve aynı gelecek güvencesinden yararlanmalarının önüne geçilmiş oluyor. Bu uygulama eğitimdeki özelleştirme uygulamasının en temellerinden birini oluşturuyor. Bundan sonraki adımı da bu ücretli çalışan, sözleşmeli çalışan öğretmenlerin parasını da öğrenci velilerinden alınması olacaktır. Bugün için devlet karşılıyor ama, bundan sonraki adımın bu şekilde olacağından kimsenin şüphesi olmamalıdır.

Burada biraz Avrupa Birliği uyum sürecine de girmek istiyorum.

Çünkü Türkiye'deki diğer alanlarda olduğu gibi, eğitimdeki özelleştirme ve piyasalaştırma uygulamaları sadece Dünya Bankası, IMF ve GATS sözleşmeleri çerçevesinde değil, Avrupa Birliği'ne Uyum Yasaları çerçevesinde de Türkiye'de dayatılıyor.

Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde ülkemizde eğitim sisteminde önemli değişiklikler arzulanmaktadır. Bu değişiklikler Türkiye'nin üyelik sürecinde yayınlanan AB ilerleme raporlarında açıkça ifade edilmektedir. Bunlar arasında özel okulların eğitimdeki payını arttırmak en başta gelen talep arasındadır. Diğer yandan eğitimin kamusal niteliğine dönük bu piyasalaştırma tehditlerinin yanında özelleştirmeci, piyasacı ideoloji, eğitim kurumları ve müfredat aracılığıyla sisteme dahil edilmek istenmektedir. Bu noktada en büyük pay Türkiye'de küreselleşmenin kod adı olarak yansıtılan Avrupa Birliği'nindir. Zira Avrupa Birliği 2000 yılında benimsediği Lizbon stratejisi uyarınca küresel rekabette öne geçmek için eğitim sistemlerini küresel piyasanın gereksinimleri doğrultusunda yapılandırmayı öncelikli gündemine almış ve o tarihten bu yana AB üyesi ülkelerde eğitim sistemlerinde hem yapısal, hem de ideolojik olarak küreselci dalga okulları etkisi altına sokmuştur. Üyelik sürecindeki Türkiye'den de aynı değişimler beklenmektedir. Piyasanın gereksinimlerine kolaylıkla uyum sağlayacak girişimci öğrenci modeli yetiştirilmesi, yine her an yenilenecek teknolojik gelişmelere uyum sağlayacak bir çalışma modeline uyumlu yaşam boyu öğrenim stratejisi hep bu anlayışın uzantısıdır.

Elbette eğitimde çok fazla özelleştirme uygulamaları var ama ben biraz daha özetleyerek gideyim. Bir diğer önemli uygulama da müfredat. Aslında müfredatı getirenler çağdaş bir müfredat anlayışını getirdik diyorlar. Ancak eğitime dinci, gerici öğeleri daha fazla sokmak gibi öznel amaçları da var. Aslında bizim anladığımız çağdaş müfredatla egemenlerin anladığı çağdaş müfredat arasında büyük fark var. Egemenlerin anladığı çağdaş müfredatta girişimci insan tipini yetiştirmek, yeni liberal düzenin istediği insan tipini yetiştirmek hedefleniyor. Bizim anladığımız müfredatın da bilimsel olması, demokratik olması, laik olması ve uygulanması açısından parasız olmasının önemi vardır. Biz çağdaş müfredattan bunu kastediyoruz.

Eğitimdeki bir diğer özelleştirme uygulaması da 2006 yılında 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasasında yapılan değişikliktir. Bugün devlet okullarına devlet okulun sadece elektrik, su ve ısınma parasını veriyor, başka hiçbir şeye katılmıyor. Ama 625 sayılı Yasada yapılmak istenen değişiklikle devlet özel okulların her türlü harcamasını vergiden muaf tutuyor. Hatta yasa tasarısında öğrencinin giderinin yarısının devlet tarafından karşılanması, kredi çektiğinde veli bunun faizinin yarısının devlet tarafından karşılanması, tabii en tehlikelisi, hizmet satın almayı getiriyor. Bakın bu hizmet satın alma, özellikle sağlık sistemini çökerten bir uygulama. Eğitim sistemi de özel eğitim kurumlarından hizmet satın alma anlayışına geçerse, eğitim sistemin-

de bugün var olan haliyle bile çökecektir.

YÖK ve yükseköğretim alanında değinmek gerekiyor. Aslında yükseköğretimde mevcut iktidarla YÖK çatışıyor gibi görünüyor ama ortaklaştıkları en temel nokta, yükseköğretim alanının bir bütün olarak ticarileştirilmesidir. Bu durumu, gerek ulusal, gerekse uluslararası şirketlerin AR-GE faaliyeti yapacakları bir boyuta gelmesi olarak özetleyebiliriz. Burada YÖK ile hükümetin yasa tasarısı aynıdır. Tamamen üniversitenin maliyetini öğrenciye, veliye yıkan ve şirketlerin projelerinden, o şirketlerin amaçlarına uygun yaptığı projeden elde ettikleri gelire yüksek öğrenimin finansmanını karşılamayı amaçlayan yasalar bunlar. YÖK’ün Strateji Raporu da buna uygun bir şekilde hazırlanmıştır.

Bütün eğitim kurumları gibi üniversitelerimiz de daha önce ifade ettiğim anlayış çerçevesinde yeniden yapılandırılmaktadır. Bu yeniden yapılandırmaya karşı üniversitelerin bilimsel bilgiyi üreten, ürettiği bilgiyi toplumla paylaşan kurumlar olması ve kamusal bir anlayışla yeniden tanımlanması gerekir. Üniversitelerin sermayeden ve siyasal iktidardan özerk kurumlar olması bir diğer olması gereken özelliktir.

Piyasacı eğitim sistemi yaşamın her alanına yayılmak isteniyor, her alanında kabul ettirilmek isteniyor. Bunun için ilk adım aslında bizim beyinlerimizi teslim almak oldu. O, Kenan Evren’in “Kendi okulunu kendin yap” kampanyasıyla başlayan süreç, bugün AKP’nin eğitime yüzde yüz destek projesiyle devam ediyor. Her şeyden önce “bu ülkede topluma, eğer iyi bir eğitim almak istiyorsanız, buna katkı yapmanız gerekir. Aksi takdirde devletin eğitime ayıracak payları sınırlıdır” denilerek bu anlayış tüm topluma kabul ettirilmeye çalışıldı. Öncelikle bu anlayışın dışına çıkmak gerekiyor. Çünkü biz zaten eğitime katkılarımızı vergilerimizle yapıyoruz. Hem de önemli oranda yapıyoruz.

2000 yılında aslında bir hedef konulmuştur. 1998 yılında sadece bazı temel tüketim maddelerine eğitime katkı payı getirilmiştir. Bugün o halen devam ediyor. Bütün bunlar üzerinden biz eğitime katkı yapıyoruz. Eğitimin niteliklerini sayarken parasız, demokratik, bilimsel ve laik olması gerekir diyoruz. Gerçekten çağdaş eğitim anlayışı budur. Bir yandan eğitimin içeriğinin demokratik, laik, bilimsel ve parasız olması noktasında bir çabamız sürüyorken, bir yandan da eğitimin özelleştirme uygulamalarına yönelik olarak bir karşı duruş gerçekleştirmek gerekiyor. Bunun için aslında yapılmak istenenin sorunun ideolojik temelini koymak, uluslararası bağlantılarını ortaya koymak, bunun için bir aydınlatma ve teşhir faaliyetini yürütmek ve eğitim bileşenleriyle birleşmek gerekir.

Okul aile birlikleri bunun için önemli bir olanaktır. Her velimiz okul aile birliğinin doğal üyesidir. Eğer okul aile birliğinden doğal bir itiraz gerçekleşirse, ki sistem aslında örgütlenebileceğimiz bir ağın da yaratmış bize. Bugün için okul aile birliklerine en iş bitirici velileri

yönetimlere seçiyorlar veya en iş bitirici öğretmenleri seçiyorlar. Eğer biz okul aile birliklerini gerçekten parasız eğitimin dayanağı haline getirebilirsek işimiz biraz kolaylaşır, yoksa Eğitim-Senli öğretmenler, bugün için hepsi açısından da bu durum söz konusu değil. Öğrenci velisiyle, okul idaresiyle para toplarım, toplamam boyutunda karşı karşıya geliyor. Bunun velilere genişlemesi gerekiyor. Özellikle liseli ve üniversiteli gençliğin parasız eğitim mücadelesiyle birleşmesi gerekiyor. Her şeyden önce eğitim işkolunda örgütlü sendikaların parasız eğitim talebi etrafında, eğitimde ticarileştirme, piyasalaştırma uygulamalarına kararlı bir karşı duruşu gerçekleştirmesi gerekiyor.

Ben şuna da inanıyorum, sadece eğitimdeki özelleştirme uygulamalarını başlı başına durdurmamız çok da mümkün görünmüyor. Bugün Eğitim-Sen ve diğer kesimlerin verdiği mücadeleyle bunu yavaşlatmış durumdayız. Ancak şu açık bir gerçek ki, PEKTİM'in özelleştirilmesini durdurabilirsek, Haber-İş'deki esnek çalışma uygulamalarını durdurabilirsek veya diğer kurumların özelleştirilmelerini durdurabilirsek, bu kesimlerle bir mücadele birlikteliği yakalayabilirsek eğitimdeki piyasalaştırma ve özelleştirme uygulamalarını da durdurabilir, geriletebiliriz. Parasız, bilimsel, demokratik eğitim mücadelemizi o zaman gerçekleştirebiliriz.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- İsmail Beye biz de teşekkür ediyoruz.

Tabii aslında söylenecek çok şey var ama süremiz dolunca böyle bazen müdahale etmek durumunda kalıyoruz. Şimdi Dr. Ercan Yavuz, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Alanlarında Yaşanan Özelleştirme Uygulamalarıyla ilgili sunumunu yapacak.

Buyurun Ercan Bey.

Dr. ERCAN YAVUZ (Türk Tabipleri Birliği)- Merhaba arkadaşlar.

Ben bu sunumumda bazı tespitlerde bulunarak sağlık ve sosyal güvenlik alanında özelleştirmenin hangi argümanlarla yapıldığını okuduğumuz metinlerin çözümlemesini nereden yapacağımız konusunda bilgi vermek istedim.

1970 yılında tüm dünya ekonomisinin yarattığı maddi değerlerin % 0.5'iyle 1'i kadarı tıbbi teknoloji ve ilaç endüstri sanayisinin hanesine yazılmış. 1970'li yıllardan 1980, 2000'li yıllara geldiğimizde tıbbi teknoloji, hastane işletmeciliği ve ilaç sanayinin dünya ekonomisindeki yeri askeri sanayi teknolojisini, savaş teknolojilerini kapladığı payla eşdeğer hale gelmiş. Dolayısıyla dünyadaki askersel sanayinin işgal ettiği dünya ekonomisindeki yeri kadar sağlık sektörünün de bir yer kapladığını ve hatta sağlık sektörünün dünyadaki toplam mali sektörün

askeri sanayi sektörün geçeceği gelecek 10 yılda öngörülüyor.

Buradan şuraya gelmek istiyorum, 2006’da Türkiye’deki toplam sağlık harcamalarımız, AKP Hükümetiyle beraber 6 yıllık süreçte neredeyse üçe katlandı. 7.5 milyar dolarla aldılar, 21.5-22 milyar dolarla kapattılar. Bu şu demek oluyor: Sağlık Bakanlığı’nın bütçesi geçen yıl itibarıyla Milli Eğitim Bakanlığı’nın bütçesini geçmiş durumda ve bu kadar para bu alanda harcandı. Ama bu harcanırken ölkemizin sağlık çıktıkları üç katı düzeyinde iyileşmedi. Dolayısıyla sağlıkta harcanan para eğitimde harcanan parayı bu yıl itibarıyla geçmiş durumda. Bu önemli. Eğitime verdiğimiz önem açısından önemli.

Bu yıllar içinde şöyle gelişmeler oldu: 2005 yılında, 19 Şubat’ta, burada Petrol-İş’ten arkadaşlarım var, SSK’nın Sağlık Bakanlığına devri çok önemliydi. Açıkçası 2003 yılında AKP Hükümetinin Sağlıkta Dönüşüm Projesinde çok açıktan yazdıkları bir paragraf vardı. Burada diyordu ki Sağlık Bakanlığı, “Artık Sağlık Bakanlığı sağlık hizmeti üretmeyecek, denetim yapacak, planlama yapacak.” Dolayısıyla ne demiş oldu, Sağlık Bakanlığı’nın bütün sağlık hizmeti veren üniteleri, birinci basamakta sağlık ocakları, ikinci basamakta devlet hastaneleri ve üçüncü basamakta da eğitim hastaneleri, bir şekilde Sağlık Bakanlığının, yani kamunun elinden çıkacak.

Burada SSK’nın önemi vardı. Hem geri ödeme kurumu olarak, hem de sağlık sektöründe piyasa deneyimiyle bir aktör olarak SSK hastaneleri, ki 200’e yakın hastanesi vardır, çok önemli bir görevi vardı. Eğer SSK hastanelerini bir şekilde işçilerin ve SSK’nın elinde tutabilseydik bu dönüşüm çok ciddiym gerçekleşmeyecekti.

Bugün Mecliste Aile ve Sosyal Komisyondan alt komisyona geçen hafta itibarıyla bir yasa geri gönderildi. Bu yasa hastane birlikleri, değişik hükümetler döneminde çok değişik isimler aldı. Esasında bundan önceki versiyonu, hastane işletmeciliğiydi ama biraz toplumsal tepki çekebilir inancıyla Hastane Birlikleri Yasa Tasarısı haline getirildi. Bu Hastane Birlikleri Yasa Tasarısında hastanelerin bir mütevelli heyeti tarafından yönetileceği, alım, satım, kiralama, hizmet alımı gibi bütün işlerinin bu mütevelli heyeti tarafından yapılacağı ve çalışanlarının da sözleşmeli olacağı bu yasa tasarısında var. Dolayısıyla SSK hastanelerinin devrinin böyle kritik bir önemi var.

Buradan bir iki tespit daha yapmam gerekecek. Peki 2003 yılında AKP, yani Tayyip Erdoğan’la başlayan Refah Yol ya da Refah Partisi içindeki bu grubun nasıl oldu da ayrılıp bu hükümet olabilme, büyük parti olabilme, % 47’ye kadar oy alabilmesini düşündüğüm zaman aslında ABD başta olmak üzere Avrupa Birliği’nin ve ABD’nin daha çok yeşil proje, İlimli İslam Projesiyle bunu yakalamış olması ve dünyadaki bu liberalleşme sürecini yakalamış olması bu ekibin, bu AKP’nin önünü açtı. İlimli İslam’la beraber hem İslam’ın o sert yönünü emperyalistler yumuşatmış oluyorlar ama aynı zamanda da iktidarda olan bu

projenin sahipleri de kendi sermaye gruplarını bir şekilde beslemiş oluyorlardı. Bundan önceki anlatılanlar da aynı şeydi ama sağlıkta bu çok özel olarak görülüyor. AKP'ye yakın sağlık sermaye kuruluşları bu özelleştirme projelerinde, hastane birlikleri olsun, hizmet alımı olsun, müthiş şekilde yararlanıyorlar. Bazı sermaye grupları var ki, acayip şekilde hastane yapımı ve tıbbi teknolojiye yatırım yaptılar ve bunun meyvesini alıyorlar. Dolayısıyla sadece sağlık alanından bile baktığımız zaman, AKP liberalleşmeyi, piyasa ekonomisini yakalamış bir parti ve bununla dünya konjonktürüyle, dünya projeleriyle, ılımlı İslam Projeleriyle yakalamış ve karşılıklı bir çıkar birliğine varmış bir Parti olarak aslında bana bir şekilde sözüm ona çağdaş bir Parti olarak geliyor, çünkü çağı yakalamış ve kendi çıkarlarını da bir şekilde realize etmiş durumda.

Demek ki, sağlıkta arkadaşlar, çok önemli bir sac ayak vardır. Bir, sağlık finansmanını nasıl karşılayacağız? Bu sosyal güvenliğe giriyor. Sağlık sunumunu nasıl yapacağız? Organizasyonu nasıl yapacağız? Sağlık sunumu sisteminde bir yere kadar yol aldılar. Ama ben 1978 Ankara Tabip Odası dergilerini topluyorum şu anda. Orada bir sayıda şöyle diyordu: "Genel Sağlık Sigortasına karşı bu piyasalaşmaya karşı mücadelemizi yükseltelim. 1978'den bu yana Genel Sağlık Sigortasına ve sağlığın piyasalaştırılmasına karşı bir hekim örgütü olarak cidden çok ciddi bir mücadele örneği veriyoruz.

Sağlık sunumu böyle. Demek ki AKP'nin 2003 yılındaki Sağlıkta Dönüşüm Projesini bir adım daha ilerletmiş durumda. Aslında bir de finansman konusu var. Bu finansman konusunda da, Genel Sağlık Sigortasıyla belli bir yere kadar geldiler. Aslında Genel Sağlık Sigortası üç kere şimdiye kadar Meclise geldi geçmiş yıllarla beraber ama Meclisten yasalaşarak çıkarılma imkanı AKP Hükümeti buldu. Bildiğiniz gibi bir kısım maddeleri çok önemli ama küçük ama önemli bir maddesi Anayasa Mahkemesi iptal etti, şimdi yeniden bir kanun mu yapalım yoksa Mayısta mı çıkaralım, hemen mi çıkaralım gibisinden tartışmalar yürüyor. Mayıs ertelemeleri söz konusu, yerel seçimleri de Mart ayına çekmek için çalışıyorlar. Şundan dolayı Genel Sağlık Sigortası önemli onlar için, aslında 22 milyar dolar sağlıkta harcama yapılarak bu Hükümetin bu kadar oy almasının nedeni olarak da gösteriyorlar, çünkü cidden 8-9 milyon yeşil kartın çok büyük olanaklarla, eskiden farklı olarak istediği hastanede ayakta ve yatırılarak tedavisi sağlanmış oldu. Bunların hepsi belki halka bir borç olarak döndü 22 milyar doların ama geniş, yoksul kesimlerin bir şekilde sağlık problemlerine dönük projeler de üretildi. Yeşil kartta böyle, SSK'nın merkezi eczanelerinin dışarıya açılımı böyle ve hiçbir ülkede tıp disiplinine uymayan sevk zinciri olmaksızın, birinci, ikinci, üçüncü basamakları kullanabilme imkanı hemen seçimden önce verilmişti. Bunlar da popülist yaklaşım olarak AKP'nin bu dönem seçimi kazanmasında etkin olduğunu düşünüyorum.

Genel Sağlık Sigortası, esasında bir sigortacılık sistemi. Sosyal Güvenlikten çok farklı. Sosyal Güvenlikte işçiler bir emek gücü olarak oraya prim koyarlar. İşverenler patronlar olması hasebiyle oraya bir prim verirler ve devlet de bu iki karşıt gücün mutabakatı olarak da prim koyar. Sosyal Güvenliğin finansman mekanizması böyle gelişir. Dolayısıyla, işçi, emek ve patron arasındaki mücadelede devlet de kendi rolünü üstlenerek sosyal güvenlikle bir prim koyarak üçlü bir prim sistemi vardır. Ama Genel Sağlık Sigortasından hem devlet, hem de işverenin, patronun prim yükünü azaltarak tamamen işçiye ve bireyselleştiren bir sigorta sistemi vardır. Tam bir sigorta sistemidir. Bu sigorta sistemine parayı yatıran, yani primini yatıran bundan sonra sağlık hizmeti alabilecek demektir. Ülkemize de baktığımız zaman bu çok uygun bir model değildir, çünkü kayıt dışı ekonomi bir yandan ve mesela şöyle örnek verebilirim, ülkemizde Bağ-Kurluların % 18’i ancak tam olarak borçsuzdur, yani primlerini düzenli yatıran Bağ-Kur hak sahiplerinin % 18’i primini yatırabilir. Dolayısıyla gelecekte eğer kanunlaşırsa bu Bağ-Kurluların % 18’inin sağlık hizmeti alacağı anlamına gelir. Tarım sigortalılar yüksektir, 8 milyon kadardır, burada da borcu olmayanın sayısı % 8 civarındadır. Dolayısıyla öyle primli sigortacılık sistemi Genel Sağlık Sigortasında olduğu gibi bize uygun bir model değildir.

Sonuçta ben AKP Hükümetinin sağlık politikalarıyla sağlıktaki bu finansmanı bir şekilde popülist kullanımlarıyla oy potansiyelini artırdığını, sağlıkta bir müddet sonra cennetin biteceğini, hem sağlık çalışanları olarak hem de buradan hizmet alan geniş yurttaşlar olarak artık cehennemle karşılaşacağımızı, belki de AKP Hükümetine seçim kaybettirecek bu projelerin yakında hayata geçeceğini düşünüyorum.

Bu Avrupa’da da böyle açıkçası arkadaşlar. Mesela Fransa’da bir dergide yayınlandı: Sosyal güvenlik kurumları Fransa’da 90 yaşını geçenlerde sosyal ötenazi önerdi. 70 yaşına kadar çalıştırdıkları işçileri, emekçileri 90 yaşında artık sağlık harcamaları ve sosyal güvenlik harcamaları dayanılmaz derecede yükselmesi nedeniyle sosyal ötenazi önermiş bulunuyor.

Sempozyuma gelirken bir de “ne yapmalı” kısmı vardı. Aslında şöyle: Sosyal devletin Avrupa’da ve Türkiye’de bir şekilde sönümlendiğini ve sönümlenirken yerine neoliberal politikaların piyasa ekonomisinin hakim kılınmaya çalışıldığı bir kapitalist sistemle karşı karşıyayız. Kapitalizm sosyal devlet durağını bırakıyor ve yeni bir durağa doğru, mecraya doğru kendini salımlanıyor, bu durakta da yerleşecek gibi gözüküyor. Dolayısıyla buradan sosyal devlet politikalarının, yani tarihi de geriye döndüremeyeceğimize göre sosyal devleti savunmalı mıyız, kuramsal ve modelsel aşamada sosyal devleti savunmalı mıyız yoksa yerine daha emekçilerin hakim kılındığı başka model arayışlarını mı koymalıyız sorusuyla karşı karşıyayız açıkçası.

Ben mesela sağlığın bir hak olduğu sistemin ve sağlığın bir kâr olduğu iki sistemin bir arada olamayacağını düşünüyorum. Hak edilmiş şey aslında bir değerler manzumesidir, değerlerle ölçülür. Kâr ise piyasanın belirlediği bir kavramdır. Bu iki kavramın bir yerde örtüşemeyeceğini düşünüyorum. Nasıl ki Müslümanların faizsiz kâr payı veriyoruz mantığıyla ilerlettiği gibi aslında sosyal devlet ya da sosyal piyasa gibi kavramların kapitalizmin ilerlemesi ve yaşamı için bizi illüzyona götürdüğünü, o illüzyondan kurtulmamız gerektiğini, piyasacı devletin ya da piyasa ekonomisinin dinin imanın kâr olduğunu bilmeliyiz. Dolayısıyla sosyal piyasa diyerek buralarda çok oyalanmamalıyız diye düşünüyorum. Direkt olarak belki de bir Marksist analizle bugünlerde hak kavramının, yani sağlığın bir hak olduğunu, eğitimin bir hak olduğunu, insanca yaşamın bir hak olduğunu, bir sistem içinde yaşayacaksak bunun tekrardan bir adının olması gerektiğini düşünüyorum. Açıkçası son söz olarak da bu sosyalizmin bir şekilde yıkıldıktan sonra Marksizm'in sosyal politikaların, sosyal demokrat partilerin bir kazanda artık durulduğunu düşünüyorum. Bu durulmadan bir politika, bir ideoloji çıktı, yeni sosyalist insan tipinin belirlenmesi konusunda bence sosyalist Petroviç bu konuda bayağı ilerledi, çünkü eylemlikleri, seminerleri ve bu konudaki çabaları hem Türk-İş içinde hem de işçi sınıfı hareketi içinde göze çarpıyor Petrol-İş'in.

Buradan dünyayı artık eski sloganlarımızla götürmeyeceğimiz de açık ama yeni tip modelin, yeni tip bir örgütlenme modelinin de gelişeceğini düşünüyorum. Her gün bu konuda yol alıyoruz. Bu sempozyumun da bu yol alışımıza bir etken, bir ivme kazandıracağını düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Ercan Beye biz de teşekkür ediyoruz.

Şimdi sunumunu yapmak üzere Sayın Serkan Opak'a söz veriyorum.

SERKAN OPAK (KİGEM)- Merhaba, büyük bir ihtimalle salonda neredeyse hiç kimse beni tanımıyor. KİGEM aracılığıyla buradayım. İsmim Serkan Opak. Bu anlatacağım konuyla çok bağlantılı olduğumu açıklamak için söyleyeceğim. Daha önceden Emlak Bankası'nda Teftiş Kurulu'nda göreve başladım. Emlak Bankası'nın kapatılmasının ardından Ziraat Bankası şu anda Milli Piyango İdaresi'nde görev yapıyorum. 2004 yılında KİGEM'de özelleştirme serisi başladığında çalışma ekibi kurulduğunda Bankacılık konusunda çalışmak için davet almıştım. Bankacılık, kamu bankalarının özelleştirilmesi konusu, tüm basın önünde olan ve başarısızlığı belki de en tescilli konu aslında. Bugün bütün sokaktaki insanların bildiği, Sümerbank ve Etibank örneğinden dolayı herkesin bildiği bir gerçek.

Bu çalışmayı yaparken bu gerçeğin yanında bir de bilinmeyen küçük nüansları gördük. Mesela hiç dikkat edilmeyen, Türkiye’deki kamu bankacılığının dünyada diğer devlet ya da kamu sermayeli bankacılığından farkları olduğunu gördük. Mesela hep okullarımızda öğretilir ya Avrupa sistemi, Alman sistemine benzer bizim kamu bankacılığımız. Aslında çok da benzer tarafı yokmuş. Kendi kendine 1930’lu yıllarda öngörülen, sermaye yokluğundan dolayı o zamanki yönetimin bir keşfi aslında. İlk önce banka kuruluyor, sonra o sektör. Dünyadaki örneklerinde ise bir sektörü geliştirmek üzere banka kuruluyor. Sümerbank ve Etibank’ın, ki asıl bugün üzerinde duracağımız özelleştirilen ve daha sonradan çok büyük zararlarla kamu tarafından el konulan bankaların ilk kuruluş hikayeleri böyle aslında.

Küreselleşme süreciyle birlikte bankacılık sektörünü ilgilendiren bir gelişme oldu. Likidite fazlası ve sermayenin hareket etme istemi doğdu. İlk önce sermaye önündeki engeller kaldırılın, 1970’den 1985’li yıllara kadar talep edilen şey buydu. Ardındansa, bu hareketliliği sağlayan araçların bağımsızlığı, bunu şöyle anlayabiliriz: İlk Kemal Derviş geldiğinde ilk çıkarılan kanunlardan birisi Merkez Bankası’nın bağımsızlığı idi. Avrupa Merkez Bankası birliklerine bağlanmıştı. Merkez Bankası ve bankacılık sisteminin tarafsızlığı, daha sonradan da uluslararası oyuncuların eline geçmesi bu açıdan çok önemliydi. Türkiye’de de ilk önce Merkez Bankası’nın bağımsızlığını yaşadık aslında, ilk bu tartışmaları yaşadık.

Bir başka yanılgı daha var. Türkiye’yi dünya örneklerine benzetecek olursak, aslında Türkiye’deki banka özelleştirmeleri daha başlamadı. Sümerbank’la Etibank örneği var denilecektir ama asıl banka özelleştirmeleri önümüzdeki dönemde olacak. Dünya örnekleri de bunu çok destekliyor. Bankacılık sektörü, nedense, en son özelleştirmeye tabi tutulan sektörlerden birisi. Arjantin, Brezilya, Meksika, Güney Kore örneği, Güney Kore ki en son çok büyük bir krizden sonra bankacılık sektörünü elden çıkarmış. Hükümetler her ne kadar neoliberal olsa da bu konuda direnç göstermişler. Türkiye’nin de önümüzdeki dönemde gerçek anlamda bankacılık özelleştirmeleriyle karşılaşacağını düşünüyorum.

Türkiye’deki banka özelleştirmelerine kısaca değinmek istiyorum. Sümerbank ve Etibank, birisi 1932, birisi 1935 yılında kurulan ve devletçilik söylemiyle birlikte keşfedilen bir modelin ilk örnekleri. Görev verildikleri sektörü kurmak, geliştirmek, ki bunların geliştirdiğini şöyle görebiliriz, bu iki bankanın kurulduğu sektörlerde hâlâ Türkiye çok ilerde. Tekstil sektöründe çok ileri düzeyde, enerji sektöründe, madencilik sektöründe çok ileri düzeyde. Bu bankalar kurulduktan sonra ilk önce bu sektörleri kurmuşlar, daha sonra 1950’li yıllardan sonra getirilen bir yeni görev olmuş. Aynı zamanda bu sektörlerde faaliyet gösteren özel sektör firmalarını desteklemek. 80’li yıllardan sonra 13 tane kamu bankası vardı, ki bugün 3 tane. 80’li yıllardan

sonra sektörel görevli bankaların yok edilmesi başladı. Bu sürece özelleştirme diyemeyiz tam olarak. İlk önce birleştirmelerle başlıyor. Mesela Denizbank, Anadolu Bankası, aslında Sümerbank ve Etibank, ki görevleri alınıyor, mevduat toplama ve kredi verme görevleri alınıyor. Aslında kapatılıyor. Özelleştirme ise, "Nasıl olsa kapatacağız, bunları satalım" mantığıyla çıkıyor. 1993 yılında Sümerbank'la başlıyor özelleştirme süreci. 1995'te Sümerbank satılıyor. İlk ihalesi başarısız, ikinci ihalede satılıyor. Etibank 97'de satış işlemine başlanıyor, 98'de satılıyor. Çok ünlü isimlere satılıyor. Birisi Garipoğlu, o zamanki Cumhurbaşkanımızın aile fotoğrafında yer alan bir gruba, ikincisi ise basın sektöründeki en büyük gruplardan biri olan Dinç Bilgin ve yine aileden birisi olan Cavit Çağlar'ın ortaklığına satıldı.

O dönem için Türkiye'de yaklaşık 40'a yakın akademik çalışma yapılıyor. Bankacılık sektöründeki özelleştirmeler hakkında. Bütün çalışmalar özelleştirmeleri destekliyor, çünkü başarılı bulunuyor. Bankacılık sektörünün diğer sektörlerden farkı gözetilmeden yapılıyor, çünkü bu iki bankada şube sayısı artmış, personeli artmış, kârı artmış gözüküyor. Bu süreç 1999 yılına kadar sürüyor. 1999 yılında bankaların TMSF'ye alınmasıyla gerçek bilançoları ortaya çıkıyor. Aynı dönemde 6.4 trilyon kâr ettiği söylenen Sümerbank'ın aslında 490 milyon dolar zarar ettiği, benzer şekilde Etibank'ın 555 milyon dolar zararının olduğu ortaya çıkıyor. Banka bilançolarıyla yapılan tüm değerlendirmelerin boşuna olduğu ortaya çıkıyor. Bu noktada tüm analizlerde kullanılan bilanço analizinin artık geçerliliği kalmadığı ortaya çıkıyor, çünkü bankacılık sektöründe bilançolarla oynanıyor.

Bu noktada bizim geliştirdiğimiz, "ne amaçlanıyordu?" diye sorduk. Tüm özelleştirmelerde ne amaçlandığı sabahtan beriki oturumlarda işlendi aslında. Bankacılıkta ne amaçlanıyordu? Özel söylemleri vardı bankacılığın. Mesela ekonomik ve mali amaçlar bölümünde yer alan bankacılık sektöründe rekabetin yaratılması vardı. Bankacılık sektöründe verimlilik etkinliğinin sağlanması vardı. Gelir elde etmek vardı. Siyasal amaçlar vardı. Kamu bankaları iyi işlemiyor, siyasal müdahaleler var, bunun önüne geçeceğiz. İstikrarı sağlayacağız, ki bu konuda evet, sağlanmıştır. Misyon sona ermiştir, bunu geri getireceğiz.

Dördüncüsü ise uluslararası kuruluşların bir etkisi vardı. Çağdaş yönetim mantığı, artık kamu bankacılığı sektörü yok, bu sektörün yok edilmesi. Yapısal bazı amaçları vardı özelleştirme sürelerinin. Özerkleştirme mümkün değildi. İstihdam politikalarını değiştirmemiz lazım, çünkü personelden verim alamıyoruz, kaliteli personel çalıştıramıyoruz.

Üçüncüsü ise "kamu bankaları dinamik değildi, çağdaş yönetilmiyordu" söyleminden yola çıkarak, ki teknolojik destek getirmek amacıyla bu bankaları yenilememiz lazım, bu yenileme kamudayken yapılamaz, özel sektör yapabilir mantığıyla.

Bu amaçların hepsini tek tek değerlendirirsek, birer cümle, “bankacılık sektöründe rekabet yaratılacak” denildi, bu cümlenin altında aslında üç tane varsayım vardı. Birincisi “oligopolistik bir yapı var bankacılık sektöründe, bunu kıracağız, bu kamu yüzündendir” diye söylendi. Aslında verilere bakıldığında tam tersiydi. Mesela Türkiye’de özelleştirme olduktan sonra, ki daha önce daha azdı, beş bankanın elde ettiği pay % 62. Hele bir de son kalan üç tane kamu bankasını çıkardığımızda beş tane holding grubunun 1999’daki payı % 80.

Bu rekabetin yaratılması söylemindeki ikinci ana varsayımlardan birisi, kamu bankaları kamunun tüm kaynaklarını alıyorlar, kredileri kamuya yönlendiriyorlar ya da kamunun istediği kişilere yönlendiriyorlar. Özel sektörü dışlıyorlar. Dışlama etkisi dediğimiz, bankacılıktaki bir söylemle çıkıyorlardı. Bunun önüne geçeceğiz. Özel bankalar ve yabancı bankaların bilançoları incelendiğinde bu söylemin de geçersiz olduğu ortaya çıktı, çünkü likit varlıklara yatırım en fazla bunlardaydı, yani devlet kağıtlarına yatırım yabancı bankalarla özel bankalardaydı. Kamu bankalarında olan daha düşüktü.

Rekabetle ilgili üçüncü söylem, iflasla cezalandırılmamaları. Hatta bu konuda hâlâ söylenir, kamu bankaları haksız rekabet yaratılıyor, çünkü kamunun olduğu için güven unsuru var, insanlar batmayacağını düşünüyorlar, paralarını kamu bankalarına yatırıyorlar. Aslında bu söylem de 1995 yılında çürütüldü. Tüm bankaların mevduatlarının tümüne garanti verildi. TMSF’ye alma döneminde 1999-2001 krizinde bu ispatlandı.

İkinci ana özelleştirme söyleminin amaçları olarak söylenen, bankacılıkta verimliliğin ve etkinliğin arttırılması, ki sabahtan beri kamuyla özel sektörün verimlilik etiğinin karşılaştırmalarının açıklandığı bildiriler sunuldu. Bunun çok geçerli olduğunu düşünmüyorum. Sadece şu sonucu söylemek yeterli belki de: 1999 krizinden sonra yaklaşık 20 milyar dolara yakın bir bankacılık sektörüne kaynak aktarımı yaşadı bu ülke. Sadece bu rakam bile özel sektörün kamudan daha iyi yönetildiğine yönelik savı çürütmeye yeter, diye düşünüyorum.

Üçüncü ana başlığımızda, “gelir elde edeceğiz” diyorlardı, bankacılık sektörü güçlü, buradaki büyük kuruluşlar satılırsa gelir elde ederiz.” Toplam iki bankadan 2000 yılında hesaplanan zarar 902 milyon dolardı. Çünkü bankalardan birisi 1995 yılında 101 milyon dolara, bir tanesi de 155 milyon dolara satılmıştı. Sümerbank’ın toplam zararı 359 milyon dolar, Etibank’ın 543 milyon dolar olarak hesaplandı. Yani 902 milyon dolar zarar ettik.

Buraya kadarki deneyimimiz çok kötü, ama önümüzde üç tane daha banka var. Vakıfbank, Halk Bankası ve Ziraat Bankası özelleştirilecek büyük bir ihtimalle önümüzdeki tarihlerde. Bunun tartışmasını yaşayacağız. Bu başarısızlığın unutulması bekleniyor ve hak özelleştirmeleri dönemi bitti. Önümüzdeki beş sene içinde ilk önce Halk Bankası’nın,

ki Vakıfbank'ta çalışmalar başladı. Sonra Ziraat Bankası'nın özelleştirileceğini düşünüyorum. Bu noktada özelleştirmenin önüne geçilebileceği tahmininde değilim ben diğer konuşmacılar gibi. Karşı çıkış noktalarının ne olması gerektiğini anlatmak istiyorum.

Özelleştirmeyle birlikte dünya örneklerinde yabancılaşmanın aynı anda gittiğini bugünlerde Türkiye'de de bu tartışmanın başladığını düşünüyorum. Türkiye'de bu tartışma başlamak için aslında çok uygun zaman. Bilançolara baktığımızda hâlâ % 15'i yabancıların elinde bankacılık sektörünün tümünün. Önümüzdeki dönemde bunun % 60'a çıkması bekleniyor, çünkü örtülü olarak bir % 20'lik kısmın yabancıların elinde olduğu tahmin ediliyor. Mesela Akbank'ın yıllardır stratejik ortak olarak yabancı bankalarla birlikte olduğu, altın hissesinin yabancı bankalarda olduğu söylenir. Ardından İş Bankası'nın gideceğini düşünüyoruz. Kamu bankalarıyla birlikte dünyadaki 5-10 sene arkadan takip ettiğimiz Arjantin, Güney Kore'nin bir benzerinin de Türkiye'de yaşanacağını öngörüyoruz.

Bu yabancılaşma konusunda getirilen birkaç tane model var. Birincisi gelişmiş ülkelerde yaşanan model: Belli bir sınırlama konuluyor. Mesela Fransa'da % 20 civarında. Bir bankanın % 20'den fazlasına yabancı sahip olamıyor. İkinci modelse Macaristan örneğinde görülen bir model: Bankalara alınacak stratejik ortakları ülke ve sahiplik bazında ayırıyorlar. Bankacılık piyasasındaki % 7-8'den fazla bir ülkeden gelen bir bankanın sahip olmasına engel olmuşlar, ikincisi aynı oranda, aynı şirket tarafından alınmasını engellemişler. Bu modelin uygulanabileceğini, yoksa 1999 krizini hepimiz hatırlarız, bankacılık sektöründe olanlar daha iyi bilirler, beş bankanın hareketi başlatmıştır 1999 krizini. Diğer belki bir Süt Kurumu, bir kağıt endüstrisi bir ülkenin krize girmesini hemen sağlayamaz ama bankacılık sektöründe sadece iki bankanın kolektif hareket etmesinin krize sokacağını düşünüyorum. Bunun için tekrar bir değerlendirme gerektiğini düşünüyorum. Teşekkür ederim.

İBRAHİM DOĞANGÜL (Petrol-İş)- Merhaba, Sendikamız Petrol-İş adına hepinize saygılar sunuyorum. Başta TMMOB olmak üzere emeği geçen herkesi de kutluyorum.

Bizim Araştırma Servisimizin hazırladığı bu başlıkla ilgili rapor var, onu sunum halinde ben sizlere aktarmak istiyordum ama onları biz not olarak Sempozyum kitapçığında yer almak üzere arkadaşlara verelim, ben daha ziyade sonuçları üzerinden biraz konuşmak istiyorum.

Neler dediler?

Biliyorsunuz yola çıkarken ne dediklerini -zaten buradaki herkes özelleştirmeyle ilgili en az bizim kadar bilgi sahibi.

Sonuçları neler oldu? Bu da iki oturumda da ortaya kondu.

Sektör olarak (Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerleri olarak) bakarsak:

Sadece bir cümle söyleyebilirim: Çok ciddi kayıpları var ülkenin. Ülkenin kayıpları var derken, şöyle bir yaklaşıma da biz hiç itibar etmedik, “Vatan elden gitti” üzerinden hiçbir tavrımız olmadı. Doğrusu ben şahsen de onun çok doğru bir yaklaşım olduğunu düşünmüyorum, ama ülkenin üzerinde yaşayan insanların birtakım kayıpları olmuşsa, bunu vatan elden gitmiş olmakla eşdeğer tutanlara da bir itirazım yok, her türlü ifade edilebilir.

Sektörümüzde çok ciddi bir üretim kaybı bir kere söz konusu. İşçilerin başına neler geldi, belki ülkeyi çok fazla ilgilendirmeyebilir. Birilerine göre üretimdeki “verimlilik artışı” olarak bile sunulabilir. Mesela Türkiye, büyük ölçüde gübre sektöründe üretimden tamamen çekildi, ithalat yapıyor şu anda. Dışa bağımlılık bu anlamda arttı. Tekel konumundaydı pek çok bizim sektörümüzdeki şirket, örneğin TÜPRAŞ ve doğal olarak da aslında tekel olmak zorundaydı. Şimdi bir özel tekelin elinde.

Onun dışında örgütsüzleşme, ülkenin demokrasisi açısından da özelleştirmenin sonuçları var, en sonunda zaten bunu söylüyoruz. O açıdan da bir sürü olumsuzlukları söz konusu. Bunları biz beraber yaşadık.

Peki, biz ne yaptık -en azından Petrol-İş olarak “ne yaptık?”ı- kısaca özetleyeyim. Aşağı yukarı 20 yıldır, hatta biraz da geçti, 1987’nin ortalarından itibaren gündemimizde bizim özelleştirme. O gün bugündür Petrol-İş Sendikası bir şekliyle mücadele ediyor özelleştirmeye karşı. İlk 230 sayılı Kararnameyle PETKİM ve Sümerbank anonim şirket haline getirildi, satılmak için. Sümerbank’ın maalesef, üzülererek söylüyorum yerinde yerler esiyor ama PETKİM’i hâlâ satamadılar. Dolayısıyla biz “ne yaptık?”ı önümüze koyarken başarılı mıyız, değil miyiz tartışmasını da belki koymak gerekiyor. Bu anlamda ben Petrol-İş’in mücadele etme konusunda başarılı olduğunu düşünüyorum. Kendi Sendikam, o Sendikanın bir mensubu olduğum için değil, ama gerçekten başarının kriterleri herkese göre farklı olabilir ama biz bu anlamda eksiklerimizle birlikte başarılı olduğumuzu düşünüyorum, ki o yüzden burada pek çok sendikanın başına özelleştirme belası gelmesine karşın buraya biz çağrılmışsak, biz varsak, bu da aslında bunun bir göstergesi.

Ne yaptık da, tırnak içinde o “başarı”ysa eğer, başarılı olduk. Bir kere asla, öyle pek çok sendikanın yaptığı gibi, “yazık, günah değil mi işçilere, burayı satarsanız işçiler sokağa atılacak” üzerinden bir yaklaşımımız hiç olmadı. Onu biz kendi problemimiz olarak gördük ve kamuoyuna hep şunu söyledik: Örneğin, “TÜPRAŞ satılırsa Türkiye zarar görür bu işten”, dedik. Örneğin, PETKİM’i satarsanız PETKİM işçisine belki bir şey olmaz, çünkü biz orada örgütlüyük, burada üretimin, istihdamın, yatırımın da aslında güvencesi biziz. Biz bir şekilde kendi ekmeğimizin mücadelesini sendikalı olarak çalışma hayatımızın sürdürülmesi konusundaki mücadelemizi bir şekliyle veririz. Bize yardım ederse diğer demokratik kitle örgütleri, kardeş sendikalar,

partiler, ülkesini ve demokrasiyi seven insanlarla beraber mücadele ederiz, tıpkı bizim onlara destek vermeye çalıştığımız gibi; ama eğer PETKİM'i satarsanız Türkiye'nin aşağı yukarı 30'a yakın sanayi sektörüne girdi sağlayan bir şirketin ipini çekmiş olursunuz. Bundan da başta küçük-orta büyüklükteki işletmeler olmak üzere pek çok sanayici zarar görür.

Bu yaklaşım biçimimiz bizim, bundan önceki Oturumda arkadaşların hangisiydi hatırlamıyorum, bağışlasın, söylediği şeyleri bizim pek yaşamamamıza yol açtı, o da şu: işçiler bir yerlerde birtakım tepkiler gösterirken, özellikle son 10-15 yıldır, sebebi ne olursa olsun, hep şöyle algılandı (çünkü bunlar sendikalı işçilerdi ve sendikaların büyük bir bölümü kamudaydı, kamu işçileriydi, kamu işçileri de soyutlanmıştı toplumdan. Her anlamda, hem kendilerinin de tabii bunda kabahati var) o işçiler bağırırken, yoldan geçen vatandaşlar hep şöyle dediler: "Ya, mutlaka kendi bireysel ya da grupsal çıkarları için bir şeyler istiyorlardır, tepki gösteriyorlardır, adam sen de, boş ver." deyip, dönüp gittiler. İşte biz, demin söylemeye çalıştığım söylemle, yaklaşımla özelleştirmeye karşı çıktığımız için bir parça karşılık buldu. Pek çok sanayi çevrelerinden de bize o yönde işbirliği, katkı sunma çağrıları, yaklaşımları geldi.

Onun dışında kamuoyunda etkili olabilmeyi bilimsel tekniklerle yapmaya çalıştık, bu işin uzmanlarıyla çalıştık. Elbette bizim yaklaşımlarımızdı onlar ama artık bu iletişim çağında eski metotlarla, hani bizim gece bazen afişlemeye ya da duvara yazı yazmaya çıktığımız yöntemler başkalaştırılmıyordu, geliştirilmeliydi ve o anlamda "Bir Özelleştirme Harekatı Irak" diyerek savaşa, işgalle özelleştirmeyi birleştirerek sloganlaştırdık. Bu çok tuttu mesela. Pek çok ilginç şey de yaşadık. "Bir yıkım harekatı; ne varsa satılık" afişi asmıştık ve bunun üzerine en az üç tane anekdot anlatabilirim ama en ilginç suydü: Telefonlar yağdı bize. Mesela bir kısmı "Kamyonu gönderdim abi, mallar hazır mı?" diyordu. Bir yıkım şirketinin sahibi bizi arıyordu. Böyle şirketler var, biliyorsunuz, geliyorlar, yıkıyorlar, sonra içindeki işe yarayan malları ucuza alıyorlar. Aslında bu trajikomik bir şey ama sunu gösteriyor, yani o afiş ilgi çekmiş!

Onun dışında biz hukuki mücadeleyi önemsedik ve bu işin çok iyi uzmanlarıyla çalıştık ve idari yargı alanında Türkiye'de, (Mümtaz Hoca'nın KİGEM'le birlikte başlattığı bir mücadelesiydi bu) ama çok gelişmiş hukukçularımız da yoktu. Petrol-İş'in açtığı davalar, biliyorsunuz, kamuoyunda çok ciddi yankılar uyandırdı. Mesela yüzde 65.66'sını 1.3 Milyar dolara satacaklardı ne olduğu belirsiz, Tatnef adlı tabela şirketine, biz hukuki mücadeleyle bunu engelledik; arkasından yüzde 51'i 4 milyar dolara gitti ve bize kızan gazeteler bile "İyi ki Petrol-İş var" dediler. "Neden?" "Daha çok para kazandırdınız Hazineye". Oysa biz daha çok para kazandırmak için yapmıyorduk bu mücadeleyi. Ama sonuçta hukuki mücadele de bu anlamda çok önemliydi.

Bütün bunların ötesinde, bütün bunları yaparken Petrol-İş olarak biz bir şeyi de yapmayı ihmal etmedik ve asıl bence orası önemlidir, çünkü bir sendikanın asıl mücadele alanı çalıştığı fabrikadır, örgütlü gücüdür. Başta PETKİM işçisi olmak üzere, ta Petlas’ından başlayarak Petrol Ofisindeki arkadaşlarımız pek çok mücadele ortaya koydular. Bütün bunlar toplumda tabii ki belli yansımalar yarattı aslında. Örneğin bu çabaları biz diğer birkaç sendikayla ortaklaştırmaya çalıştık, maalesef yalnız kaldık. Şimdi burada yoklar kendileri, o yüzden de arkalarından konuşmak istemem ama, ERDEMİR için beraber mücadele ettik, Türk Metal Sendikasıyla, ama ERDEMİR’i OYAK alınca dava bile açmadılar ve Makine Mühendisleri Odası sanıyorum Ereğli’deki davayı açtı. Sendika dava bile açmadı. Dolayısıyla burada Petrol-İş Sendikası yerli mi, yabancı mı, hangi yöntemle, kaç, hiç buna bakmadan özelleştirmenin bütün halka zararı dokunacak bir saldırı olduğunu düşünerek karşı çıktı ve aslında belli bir şey de yarattı.

Biz bir anket yaptırдық çok tarafsız, bağımsız bir kuruluşa. TÜPRAŞ özelleştirme sürecindeydi bu. Bütün bu kampanya faaliyetlerinden sonra yüzde 70’e yakın, 73 yanılmıyorsam, “TÜPRAŞ’ın özelleştirmesine hayır” dedi. Burada eksik ne? Ne yaptık, ne yapılmalı? Hemen iki cümlede onu söyleyeyim: Burada bir faaliyet gösteriyorsunuz, yanlış olduğunu söylüyorsunuz. Buraya kadar anlaşılabilir. Peki, ne yapılmalı? Yerine ne koymak lazım? Petrol-İş Sendikasının bir parça yapmaya çalıştığı buydu. Biz mesela özelleştirmelere karşı çıkarken her seferinde, hemen şunu da ilave ettik: KİT’lerin bugünkü haliyle de gerçekten halkın malı olmadığını, o amaçla da kurulmadığını, kurulmak zorunda kaldığını, bugün her şeye karşın satılmaması gerektiğini ama bu haliyle de verimli olamayacağını, halkın yararına olamayacağını, mutlaka bir rehabilitasyona, bir iyileştirmeye, reforme edilmeye ihtiyacı olduğunu söyledik ve bunun için bilim insanlarından, uzmanlarımızdan vakıf oluşturduk, onu üretmeye çalıştık ve bütün bunların sonunda aslında bir karşılık buldu, demin de söyledğim gibi.

Peki, eksik ne? O da şu: Biz bir Sendikayız, yani Türk-İş’e bağlı, hem üye sayısı bakımından, hem ekonomik gücü bakımından orta karar bir Sendikayız. 25 000 üyemiz var bizim, ama öyle bir noktaya geldik ki, ülkedeki neredeyse pek çok başka problemin de çözümünün biz ve bizim gibi sendikalardan beklenmesi sonucunu doğurdu. Aziz Bey de sanıyorum yarın bu konularla ilgili konuşacak ve Aziz Bey de aslında bir parça siyasetçi sayılır. Siyasi nokta burada, o alan çok eksikti ve eğer biz kaybettiysek, yenildiysek o nedenle kaybettik. Şöyle bir şey olamaz: 22 Temmuz seçimleri hangi ortamda, hangi zeminde aşıldı, gelindi bugüne biliyorsunuz. Son derece yanlış bir şeydi. Biz şahsen Sendika olarak İnuu yaratmaya çalıştık: Bu seçim Çankaya’daki oturacak vatandaşın karısının başının örtüsünün üzerinden tartışılmaması gerektiğini, 4.5-5 yıllık hükümet uygulamalarının, yani neoliberal politikaların sorgulanması gerektiğini ve bu politikalara karşı kimin, hangi alternatifini ortaya sunduğunun tartışılması gerektiğini söyledik. Seçim

bu demektir, adı üstünde seçiyorsunuz: bunu mu, şunu mu? Oysa bir bakıyoruz, 80'li yılların ortalarından itibaren, o rahmetli Calp'in "sattırırım, sattırmam" tartışmasından sonra birden bire, az önce İlder Ertuğrul'du galiba, sundu, özelleştirme 4046'dan başlayarak geriye doğru hangi Meclis dönemlerinde, hangi siyasi partinin iktidarda olduğu dönemlerde kanunlaştığını koydu. Aslan sosyal demokratlarımızın bu konuda günahı, vebali bence çok diye düşünüyorum.

Şöyle bir şey olamaz: Bir parti sağ partidir ve doğası gereği de sermaye sınıfının temsilcisidir, "ben özelleştirmeden, liberal ekonomiden yanayım" der. Bunu allar, pullar, halkın yararına bir şeymiş gibi sunabilir. Ama kendisine "sol partiyim" diyen bir parti, "ben özelleştirmeyi daha iyi yaparım" diyemez. Derseniz solcu olmazsınız. Bizim de bugün tam da böyle bir şey yapmamız lazım. Bu özelleştirme politikalarına karşı çıkmak istiyorsak -ki PETKİM şu anda ÖYK kararını bekliyor ve sanayideki son kale o, ondan başka sanayi üretiminde özelleştirilecek yer kalmadı ama- daha özelleştirilecek çok şey var. Bizim halkımızın uyanmasına sebep olacak daha çok musibet de kapıda. Biz eskiden bağıryorduk, "Halkın malıdır, satılmamalıdır" diye. Şimdi de "hadi oradan, neresi halkın malı. Ben halksam burası benim işyerim, peki beni niye kapıdan içeri sokmuyorsunuz siz? Benim oğlum, kızım orada iş bulamıyor, dolayısıyla bu benim malım değil" dedi. Peki dedik, haklısın, doğrudur, bir yabancılaşma var.

Şimdi suyu özelleştirecekler, yani Metin Yeğin çok güzel belirtti, hayatın her alanını özelleştiriyorlar. Peki, o zaman ne yapacak halk? Şöyle de bir şey yok ama "Ellemeyin, gittikçe gitsin, dibe vursun, nasıl olsa bir gün bu halk uyanır." Vallahi uyanmaz, ben size söyleyeyim. Çünkü burada dip diye bir şey yok. Şöyle bir şey olacağını zannediyoruz biz solcular: Halkımızın gözü açılacak, diye düşünüyoruz. Niye açılın ki durduk yere? Karşısına problem çıktığında, o problemin neden sonuç ilişkisini kurabilecek kadar gelişkin bir halkımız olsa zaten bunca şeyi yaşatmaz ki o halk. Örgütlenir, mücadele eder falan. Başına bir musibet geldiğinde, hele zaten toplumsal kültürümüz buna son derece uygun, ne diyor? "Allah'tandır" diyor. Allah'a sığınmayı daha da arttırıyor. Siz umut verirsiniz, örgütlerseniz, başka bir hayat, başka bir ekonomi, başka bir toplumsal ilişki, başka bir dünya mümkün dersiniz ve bunu inandıracak şeylerle de koyarsanız insanların önüne, iş kolaydır o zaman.

Öğleden önceki Oturumda Haber-İş Başkanımız konuştu, Telekom grevini anlattı, grev gözcüsü arkadaşlarımız da oturuyordu. "Bu kadar belanın yararı da yok mu" kısmına dair bir şeyle kapatayım ben konuşmamı. Hayatlarında ilk defa eylem yapıyor arkadaşlarımız. Neden yapıyorlar? Çünkü artık bir patronla karşı karşıyalar ve bu kadar bela, musibet, biz işçilere sınıf kimliklerimizi de, ancak mücadeleyle haklar elde edebileceğimizi de hatırlattı ve eskisinden çok daha sendikalarına, örgütlerine bağlılıkları arttı. İşte buradan yola çıkarak şimdi biz

de önümüze, eğer bu işi savuşturmak, engellemek, daha güzel bir dünya yaratmak istiyorsak eylem şart. İzzettin Hocam, İşaya Üşür ve Türkel Minibaş’ın Oturumunda benim biraz siyaseten kafam karıştı ama, doğru anlaşılırsa sorun yok, diye düşünüyorum. Orada şöyle bir şey çıktı ortaya: “Kapitalist sistem içerisinde yaşıyoruz; zamanında devletin egemen sınıflar lehine yapmak istediği şeydi KİT kurmak, şimdi de aynı amaçla özelleştirmek gerekiyor. Her şey onların ihtiyaçları doğrultusunda yapılıyorsa, siz ne demeye karşı çıkıyorsunuz ki. Bu sistemle biraz da çelişiyor” filan gibi. Hayır, ben öyle düşünmüyorum. Korkut Hocamın söylediği şey çok doğru: “Tahammülleri yok bunların.” Her şey aynı olsa bile oradaki çalışma ilişkileri daha insani, daha demokratikleştirilebilir, örgüt var vesaire falan, bir patron yok. Bu bile tahammüllerini sınırlıyor. Kamu kelimesini, toplumsalcılığı, her şeyi yok etmek istiyorlar.

O nedenle biz sendika olarak hep şunu söyledik: Bizi şu ikileme hiç kimse getiremez. Özel mi, devlet mi? Biz şunu söyledik: Kamu, yani halk, toplum. Devletin olabilir mülkiyeti ama devlet kimin, diye sorduğunuz zaman, temel soru ortaya çıkar. Biz dolayısıyla kamu kuruluşlarının kalanlarının hâlâ savunulmaya devam edilmesini, saldırılara her anlamda, her alanda hep beraber karşı çıkılmaya devam edilmesini, ama en iyi savunmanın da saldırı olduğunu düşünerek özelleştirmeye karşı top yekun kamulaştırmayı istiyoruz. “Her şey üretenlerin olmalıdır” diyorduk biz. Bunlar çok eski şeyler, 30 yıl öncesinde kaldı ama, hâlâ mümkün diye düşünüyorum. Kapitalizmin krizi varmış, başka türlü aşamazmış, aşamasın kardeşim, derdimiz de bu değil mi zaten. Krizinde gebersin gitsin.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ediyoruz Serkan Beye.

Şimdi de “özelleştirmeyi topluma sunarken neler dediler ve sonuçları ne oldu?” sorusuna cevap aramak üzere Sayın İbrahim Doğangül’e söz veriyorum.

Buyurun.

İBRAHİM DOĞANGÜL (Petrol-İş)- Merhaba, Sendikamız Petrol-İş adına hepinize saygılar sunuyorum. Başta TMMOB olmak üzere emeği geçen herkesi de kutluyorum.

Bizim Araştırma Servisimizin hazırladığı bu başlıkla ilgili rapor var, onu sunum halinde ben sizlere aktarmak istiyordum ama onları biz not olarak Sempozyum kitapçığında yer almak üzere arkadaşlara verelim, ben daha ziyade sonuçları üzerinden biraz konuşmak istiyorum.

Neler dediler?

Biliyorsunuz yola çıkarken ne dediklerini -zaten buradaki herkes özelleştirmeye ilgili en az bizim kadar bilgi sahibi.

Sonuçları neler oldu? Bu da iki oturumda da ortaya kondu.

Sektör olarak (Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerleri olarak) bakarsak: Sadece bir cümle söyleyebilirim: Çok ciddi kayıpları var ülkenin. Ülkenin kayıpları var derken, şöyle bir yaklaşıma da biz hiç itibar etmedik, "Vatan elden gitti" üzerinden hiçbir tavrımız olmadı. Doğrusu ben şahsen de onun çok doğru bir yaklaşım olduğunu düşünmüyorum, ama ülkenin üzerinde yaşayan insanların birtakım kayıpları olmuşsa, bunu vatan elden gitmiş olmakla eşdeğer tutanlara da bir itirazım yok, her türlü ifade edilebilir.

Sektörümüzde çok ciddi bir üretim kaybı bir kere söz konusu. İşçilerin başına neler geldi, belki ülkeyi çok fazla ilgilendirmeyebilir. Birilerine göre üretimdeki "verimlilik artışı" olarak bile sunulabilir. Mesela Türkiye, büyük ölçüde gübre sektöründe üretimden tamamen çekildi, ithalat yapıyor şu anda. Dışa bağımlılık bu anlamda arttı. Tekel konumundaydı pek çok bizim sektörümüzdeki şirket, örneğin TÜPRAŞ ve doğal olarak da aslında tekel olmak zorundaydı. Şimdi bir özel tekelin elinde.

Onun dışında örgütsüzleşme, ülkenin demokrasisi açısından da özelleştirmenin sonuçları var, en sonunda zaten bunu söylüyoruz. O açıdan da bir sürü olumsuzlukları söz konusu. Bunları biz beraber yaşadık.

Peki, biz ne yaptık -en azından Petrol-İş olarak "ne yaptık?"ı- kısaca özetleyeyim. Aşağı yukarı 20 yıldır, hatta biraz da geçti, 1987'nin ortalarından itibaren gündemimizde bizim özelleştirme. O gün bugündür Petrol-İş Sendikası bir şekliyle mücadele ediyor özelleştirmeye karşı. İlk 230 sayılı Kararnameyle PETKİM ve Sümerbank anonim şirket haline getirildi, satılmak için. Sümerbank'ın maalesef, üzülererek söylüyorum yerinde yerler esiyor ama PETKİM'i hâlâ satamadılar. Dolayısıyla biz "ne yaptık?"ı önümüze koyarken başarılı mıyız, değil miyiz tartışmasını da belki koymak gerekiyor. Bu anlamda ben Petrol-İş'in mücadele etme konusunda başarılı olduğunu düşünüyorum. Kendi Sendikam, o Sendikanın bir mensubu olduğum için değil, ama gerçekten başarının kriterleri herkese göre farklı olabilir ama biz bu anlamda eksiklerimizle birlikte başarılı olduğumuzu düşünüyorum, ki o yüzden burada pek çok sendikanın başına özelleştirme belası gelmesine karşın buraya biz çağrılmışsak, biz varsak, bu da aslında bunun bir göstergesi.

Ne yaptık da, tırnak içinde o "başarı"ysa eğer, başarılı olduk. Bir kere asla, öyle pek çok sendikanın yaptığı gibi, "yazık, günah değil mi işçilere, burayı satarsanız işçiler sokağa atılacak" üzerinden bir yaklaşımımız hiç olmadı. Onu biz kendi problemimiz olarak gördük ve kamuoyuna hep şunu söyledik: Örneğin, "TÜPRAŞ satılırsa Türkiye zarar görür bu işten", dedik. Örneğin, PETKİM'i satarsanız PETKİM

işçisine belki bir şey olmaz, çünkü biz orada örgütlüyüz, burada üretimin, istihdamın, yatırımın da aslında güvencesi biziz. Biz bir şekilde kendi ekmeğimizin mücadelesini sendikalı olarak çalıştırma hayatımızın sürdürülmesi konusundaki mücadelemizi bir şekliyle veririz. Bize yardım ederse diğer demokratik kitle örgütleri, kardeş sendikalar, partiler, ülkesini ve demokrasiyi seven insanlarla beraber mücadele ederiz, tıpkı bizim onlara destek vermeye çalıştığımız gibi; ama eğer PETKİM’i satarsanız Türkiye’nin aşağı yukarı 30’a yakın sanayi sektörüne girdi sağlayan bir şirketin ipini çekmiş olursunuz. Bundan da başta küçük-orta büyüklükteki işletmeler olmak üzere pek çok sanayici zarar görür.

Bu yaklaşım biçimimiz bizim, bundan önceki Oturumda arkadaşların hangisiydi hatırlamıyorum, bağışlasın, söylediği şeyleri bizim pek yaşamamamıza yol açtı, o da şu: işçiler bir yerlerde birtakım tepkiler gösterirken, özellikle son 10-15 yıldır, sebebi ne olursa olsun, hep şöyle algılandı (çünkü bunlar sendikalı işçilerdi ve sendikaların büyük bir bölümü kamudaydı, kamu işçileriydi, kamu işçileri de soyutlanmıştı toplumdan. Her anlamda, hem kendilerinin de tabii bunda kabahati var) o işçiler bağırırken, yoldan geçen vatandaşlar hep şöyle dediler: “Ya, mutlaka kendi bireysel ya da grupsal çıkarları için bir şeyler istiyorlardır, tepki gösteriyorlardır, adam sen de, boş ver.” deyip, dönüp gittiler. İşte biz, demin söylemeye çalıştığım söylemle, yaklaşımla özelleştirmeye karşı çıktığımız için bir parça karşılık buldu. Pek çok sanayi çevrelerinden de bize o yönde işbirliği, katkı sunma çağrıları, yaklaşımları geldi.

Onun dışında kamuoyunda etkili olabilmeyi bilimsel tekniklerle yapmaya çalıştık, bu işin uzmanlarıyla çalıştık. Elbette bizim yaklaşımlarımızdı onlar ama artık bu iletişim çağında eski metotlarla, hani bizim gece bazen afişlemeye ya da duvara yazı yazmaya çıktığımız yöntemler başkalaştırılmıyordu, geliştirilmeliydi ve o anlamda “Bir Özelleştirme Harekatı Irak” diyerek savaşa, işgalle özelleştirmeyi birleştirerek sloganlaştırdık. Bu çok tuttu mesela. Pek çok ilginç şey de yaşadık. “Bir yıkım harekatı; ne varsa satılık” afişi asmıştık ve bunun üzerine en az üç tane anekdot anlatabilirim ama en ilginç şeydi: Telefonlar yağdı bize. Mesela bir kısmı “Kamyonu gönderdim abi, mallar hazır mı?” diyordu. Bir yıkım şirketinin sahibi bizi arıyordu. Böyle şirketler var, biliyorsunuz, geliyorlar, yıkıyorlar, sonra içindeki işe yarayan malları ucuza alıyorlar. Aslında bu trajikomik bir şey ama sunu gösteriyor, yani o afiş ilgi çekmiş!

Onun dışında biz hukuki mücadeleyi önemsedik ve bu işin çok iyi uzmanlarıyla çalıştık ve idari yargı alanında Türkiye’de, (Mümtaz Hoca’nın KİGEM’le birlikte başlattığı bir mücadelesiydi bu) ama çok gelişmiş hukukçularımız da yoktu. Petrol-İş’in açtığı davalar, biliyorsunuz, kamuoyunda çok ciddi yankılar uyandırdı. Mesela yüzde 65.66’sını 1.3 Milyar dolara satacaklardı ne olduğu belirsiz, Tatnef adlı tabela

şirketine, biz hukuki mücadeleyle bunu engelledik; arkasından yüzde 51'i 4 milyar dolara gitti ve bize kızan gazeteler bile "İyi ki Petrol-İş var" dediler. "Neden?" "Daha çok para kazandırdınız Hazineye". Oysa biz daha çok para kazandırmak için yapmıyorduk bu mücadeleyi. Ama sonuçta hukuki mücadele de bu anlamda çok önemliydi.

Bütün bunların ötesinde, bütün bunları yaparken Petrol-İş olarak biz bir şeyi de yapmayı ihmal etmedik ve asıl bence orası önemlidir, çünkü bir sendikanın asıl mücadele alanı çalıştığı fabrikadır, örgütlü gücüdür. Başta PETKİM işçisi olmak üzere, ta Petlas'ından başlayarak Petrol Ofisindeki arkadaşlarımız pek çok mücadele ortaya koydular. Bütün bunlar toplumda tabii ki belli yansımalar yarattı aslında. Örneğin bu çabaları biz diğer birkaç sendikayla ortaklaştırmaya çalıştık, maalesef yalnız kaldık. Şimdi burada yoklar kendileri, o yüzden de arkalarından konuşmak istemem ama, ERDEMİR için beraber mücadele ettik, Türk Metal Sendikasıyla, ama ERDEMİR'i OYAK alınca dava bile açmadılar ve Makine Mühendisleri Odası sanıyorum Ereğli'deki davayı açtı. Sendika dava bile açmadı. Dolayısıyla burada Petrol-İş Sendikası yerli mi, yabancı mı, hangi yöntemle, kaç, hiç buna bakmadan özelleştirmenin bütün halka zararı dokunacak bir saldırı olduğunu düşünerek karşı çıktı ve aslında belli bir şey de yarattı.

Biz bir anket yaptırдық çok tarafsız, bağımsız bir kuruluşa. TÜPRAŞ özelleştirme sürecindeydi bu. Bütün bu kampanya faaliyetlerinden sonra yüzde 70'e yakın, 73 yanılmıyorsam, "TÜPRAŞ'ın özelleştirmesine hayır" dedi. Burada eksik ne? Ne yaptık, ne yapılmalı? Hemen iki cümlede onu söyleyeyim: Burada bir faaliyet gösteriyorsunuz, yanlış olduğunu söylüyorsunuz. Buraya kadar anlaşılabilir. Peki, ne yapılmalı? Yerine ne koymak lazım? Petrol-İş Sendikasının bir parça yapmaya çalıştığı buydu. Biz mesela özelleştirmelere karşı çıkarken her seferinde, hemen şunu da ilave ettik: KİT'lerin bugünkü haliyle de gerçekten halkın malı olmadığını, o amaçla da kurulmadığını, kurulmak zorunda kaldığını, bugün her şeye karşın satılmaması gerektiğini ama bu haliyle de verimli olamayacağını, halkın yararına olamayacağını, mutlaka bir rehabilitasyona, bir iyileştirmeye, reforme edilmeye ihtiyacı olduğunu söyledik ve bunun için bilim insanlarından, uzmanlarımızdan vakıf oluşturduk, onu üretmeye çalıştık ve bütün bunların sonunda aslında bir karşılık buldu, demin de söylediğim gibi.

Peki, eksik ne? O da şu: Biz bir Sendikayız, yani Türk-İş'e bağlı, hem üye sayısı bakımından, hem ekonomik gücü bakımından orta karar bir Sendikayız. 25 000 üyemiz var bizim, ama öyle bir noktaya geldik ki, ülkedeki neredeyse pek çok başka problemin de çözümünün biz ve bizim gibi sendikalardan beklenmesi sonucunu doğurdu. Aziz Bey de sanıyorum yarın bu konularla ilgili konuşacak ve Aziz Bey de aslında bir parça siyasetçi sayılır. Siyasi nokta burada, o alan çok eksikti ve eğer biz kaybettiysek, yenildiysek o nedenle kaybettik. Şöyle bir şey olamaz: 22 Temmuz seçimleri hangi ortamda, hangi zeminde aşıldı,

gelindi bugüne biliyorsunuz. Son derece yanlış bir şeydi. Biz şahsen Sendika olarak İnuu yaratmaya çalıştık: Bu seçim Çankaya’daki oturacak vatandaşın karısının başının örtüsünün üzerinden tartışılmaması gerektiğini, 4.5-5 yıllık hükümet uygulamalarının, yani neoliberal politikaların sorgulanması gerektiğini ve bu politikalara karşı kimin, hangi alternatifi ortaya sunduğunun tartışılması gerektiğini söyledik. Seçim bu demektir, adı üstünde seçiyorsunuz: bunu mu, şunu mu? Oysa bir bakıyoruz, 80’li yılların ortalarından itibaren, o rahmetli Calp’in “sattırırım, sattırmam” tartışmasından sonra birden bire, az önce İlter Ertuğrul’du galiba, sundu, özelleştirme 4046’dan başlayarak geriye doğru hangi Meclis dönemlerinde, hangi siyasi partinin iktidarda olduğu dönemlerde kanunlaştığını koydu. Aslan sosyal demokratlarımızın bu konuda günahı, vebali bence çok diye düşünüyorum.

Şöyle bir şey olamaz: Bir parti sağ partidir ve doğası gereği de sermaye sınıfının temsilcisidir, “ben özelleştirmeden, liberal ekonomiden yanayım” der. Bunu allar, pullar, halkın yararına bir şeymiş gibi sunabilir. Ama kendisine “sol partiyim” diyen bir parti, “ben özelleştirmeyi daha iyi yaparım” diyemez. Derseniz solcu olmazsınız. Bizim de bugün tam da böyle bir şey yapmamız lazım. Bu özelleştirme politikalarına karşı çıkmak istiyorsak -ki PETKİM şu anda ÖYK kararını bekliyor ve sanayideki son kale o, ondan başka sanayi üretiminde özelleştirilecek yer kalmadı ama- daha özelleştirilecek çok şey var. Bizim halkımızın uyanmasına sebep olacak daha çok musibet de kapıda. Biz eskiden bağırıyorduk, “Halkın malıdır, satılmamalıdır” diye. Şimdi de “hadi oradan, neresi halkın malı. Ben halksam burası benim işyerim, peki beni niye kapıdan içeri sokmuyorsunuz siz? Benim oğlum, kızım orada iş bulamıyor, dolayısıyla bu benim malım değil” dedi. Peki dedik, haklısın, doğrudur, bir yabancılaşma var.

Şimdi suyu özelleştirecekler, yani Metin Yeğin çok güzel belirtti, hayatın her alanını özelleştiriyorlar. Peki, o zaman ne yapacak halk? Şöyle de bir şey yok ama “Ellemeyin, gittikçe gitsin, dibe vursun, nasıl olsa bir gün bu halk uyanır.” Vallahi uyanmaz, ben size söyleyeyim. Çünkü burada dip diye bir şey yok. Şöyle bir şey olacağını zannediyoruz biz solcular: Halkımızın gözü açılacak, diye düşünüyoruz. Niye açılın ki durduk yere? Karşısına problem çıktığında, o problemin neden sonuç ilişkisini kurabilecek kadar gelişkin bir halkımız olsa zaten bunca şeyi yaşatmaz ki o halk. Örgütlenir, mücadele eder falan. Başına bir musibet geldiğinde, hele zaten toplumsal kültürümüz buna son derece uygun, ne diyor? “Allah’tandır” diyor. Allah’a sığınmayı daha da arttırıyor. Siz umut verirsiniz, örgütlerseniz, başka bir hayat, başka bir ekonomi, başka bir toplumsal ilişki, başka bir dünya mümkün dersiniz ve bunu inandıracak şeylerle de koyarsanız insanların önüne, iş kolaydır o zaman.

Öğleden önceki Oturumda Haber-İş Başkanımız konuştu, Telekom grevini anlattı, grev gözcüsü arkadaşlarımız da oturuyordu. “Bu kadar

belanın yararı da yok mu” kısmına dair bir şeyle kapatayım ben konuşmamı. Hayatlarında ilk defa eylem yapıyor arkadaşlarımız. Neden yapıyorlar? Çünkü artık bir patronla karşı karşıyalar ve bu kadar bela, musibet, biz işçilere sınıf kimliklerimizi de, ancak mücadeleyle haklar elde edebileceğimizi de hatırlattı ve eskisinden çok daha sendikalarına, örgütlerine bağlılıkları arttı. İşte buradan yola çıkarak şimdi biz de önümüze, eğer bu işi savuşturmak, engellemek, daha güzel bir dünya yaratmak istiyorsak eylem şart. İzzettin Hocam, İşaya Üşür ve Türkel Minibaş’ın Oturumunda benim biraz siyaseten kafam karıştı ama, doğru anlaşılırsa sorun yok, diye düşünüyorum. Orada şöyle bir şey çıktı ortaya: “Kapitalist sistem içerisinde yaşıyoruz; zamanında devletin egemen sınıflar lehine yapmak istediği şeydi KİT kurmak, şimdi de aynı amaçla özelleştirmek gerekiyor. Her şey onların ihtiyaçları doğrultusunda yapılıyorsa, siz ne demeye karşı çıkıyorsunuz ki. Bu sistemle biraz da çelişiyor” filan gibi. Hayır, ben öyle düşünmüyorum. Korkut Hocamın söylediği şey çok doğru: “Tahammülleri yok bunların.” Her şey aynı olsa bile oradaki çalışma ilişkileri daha insani, daha demokratikleştirilebilir, örgüt var vesaire falan, bir patron yok. Bu bile tahammüllerini sınırlıyor. Kamu kelimesini, toplumsalcılığı, her şeyi yok etmek istiyorlar.

O nedenle biz sendika olarak hep şunu söyledik: Bizi şu ikileme hiç kimse getiremez. Özel mi, devlet mi? Biz şunu söyledik: Kamu, yani halk, toplum. Devletin olabilir mülkiyeti ama devlet kimin, diye sorduğunuz zaman, temel soru ortaya çıkar. Biz dolayısıyla kamu kuruluşlarının kalanlarının hâlâ savunulmaya devam edilmesini, saldırılara her anlamda, her alanda hep beraber karşı çıkılmaya devam edilmesini, ama en iyi savunmanın da saldırı olduğunu düşünerek özelleştirmeye karşı top yekun kamulaştırmayı istiyoruz. “Her şey üretenlerin olmalıdır” diyorduk biz. Bunlar çok eski şeyler, 30 yıl öncesinde kaldı ama, hâlâ mümkün diye düşünüyorum. Kapitalizmin krizi varmış, başka türlü aşamazmış, aşamasın kardeşim, derdimiz de bu değil mi zaten. Krizinde gebersin gitsin.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- İbrahim Beye teşekkür ediyoruz. Mikrofonu verince müdahale etme şansım da kalmadı ama güzel konuştu, ağzına sağlık.

Son konuşmacımız Serhat Salihoğlu. “Yerel Yönetimler ve Altyapı Hizmetlerinde Yaşanan Özelleştirme Uygulamaları”yla ilgili bilgi verecekler.

SERHAT SALİHOĞLU (YAYED)- Sayın Başkan, değerli izleyici arkadaşlarım; Yerel Yönetim Araştırma Yardım ve Eğitim Derneği (YAYED) adına hepinizi sevgiyle selamlıyorum. Belki İbrahim Beyin kaldığı yerden, kaldığı değil, daha doğrusu bitirmiştiniz ama oradan

devam edebiliriz. Özelleştirme uygulamalarında ve özelleştirme pratiğimizde hakikaten siyaset çok önemli. Biz bütün konuşmalarımıza 1980 darbesi ile başlatılan ekonomi politikaları ile giriyoruz. Bugün 2007 tarihindeyiz, 27 sene geçmiş, neredeyse 30 yıla yakın bir süre geçmiş ve biz halen onları tartışıyoruz ve bu politikalara değinmek zorunda hissediyoruz.

Tabii bütün dünya da tartışıyor ama geldiğimiz nokta pek iç açıcı değil. Özelleştirmenin, neoliberal politikaların toplum yaşamına etkisi bakımından, bu etkileri bertaraf etmek, bunları ortadan kaldırmak, seçenekler üretmek, bunları uygulamak bakımından çok başarılı bir noktada değiliz. Bir siyaset alanı, bir siyasal iktidar problemiyle karşı karşıyayız aslında. Eğer siyaseti, iktisadi kaynakların, toplumsal kaynakların kim adına kim tarafından yönetileceği süreci olarak tanımlıyorsak şu soruyu yanıtlamalıyız: Toplumsal kaynaklara, ülke kaynaklarına, iktisadi kaynaklara kim sahip olacak ve bunlar kimin yararına kullanılacak? Böyle bakarsak, ortada ciddi bir problemimiz var demektir. Buradaki arkadaşlarımızın hepsi herhalde sosyal demokrat, solcu, hepimiz birbirimizi tanıyoruz, biliyoruz. Bu mesele bizim baş gündem meselemiz olarak duruyor.

Benim konuşmam “Yerel Yönetimler ve Altyapı Hizmetlerinde Özelleştirme Uygulamaları”. Yerel yönetimler şu bakımdan çok önemli: Yerel yönetimler deyince bizim aklımıza hemen demokrasi geliyor. Yerel yönetimleri biz demokrasinin beşiği gibi algılıyoruz, görüyoruz. Toplum daha doğrusu böyle algılıyor ve yerel yönetimlere çok fazla kaynak ayrılması, onlara çok fazla yetki verilmesi yönündeki gelişmeler, uygulamalar sanki demokrasi geliştirmiş gibi bir hava yaratıyor. Bu aslında bizi yöneten yerel yönetimlerin pratiklerine baktığımız zaman tam bir yanılsama. Bizim istediğimiz, ki Anayasada tanımlanan biçimiyle “idare, merkezi ve yerel yönetimleri kapsamak üzere, bir bütündür ve bu bütün içinde yerel yönetimler, belediyeler, il özel idareleri ve köylerden oluşur. İdarenin bütünlüğü çerçevesinde yerel yönetimler yerinden yönetim kuruluşlarıdır. Belediye başkanlarını, belediyenin yönetim organlarını halk seçer ama kamudur buralar esas itibarıyla. Ama uygulamalara baktığımızda halk olarak bizler gidiyoruz, oyumuzu veriyoruz, birilerini seçiyoruz ve onlar da yönetiyorlar. Son 15 yılın pratiğine bakarsak aslında bütün yerel yönetimlerde, belli başlı metropollerde, büyük il belediyelerinde vs, neoliberal bir kadronun, yereli yönettiklerini görüyoruz ve bunlara egemen olan düşünce neoliberal politikalar ve özelleştirme uygulamaları.

Bunları hepimiz biliyoruz. Ben biraz borç meselesi üzerinde durmak istiyorum. Bugün geldiğimiz nokta itibarıyla, yerel yönetimler ve altyapı hizmetlerinin özelleştirilmesi meselesinde, kritik kavramlardan bir tanesi borçlanma. Borç meselesini de birkaç güncel uygulamayla size aktarmak istiyorum. Birtakım projelerden bahsetmek istiyorum. Bir tanesi Dünya Bankası’nın İller Bankası Projesi; 2005-2010 yılları

arasında sürecek bir Proje. Proje dokümanında belediye borç piyasasının gelişmemiş olması altyapı yatırımlarındaki eksikliğin nedeni olarak gösteriliyor. Bunu dikkatinize sunuyorum. İkincisi Dünya Bankasının yine İstanbul Büyükşehir Belediyesi Altyapı Projesi; 2007-2011 yılları arasında sürecek. Biliyorsunuz Dünya Bankası'nın temel mekanizmalarından bir tanesi ülke yardım stratejileridir ve ülke yardım stratejileri ekseninde ülkelere projeler açılır, krediler verilir. O stratejilerde de, Dünya Bankası temel ilkelerini belirtir, ortaya koyar. Bu kapsamda İstanbul Büyükşehir Belediyesi Altyapı Projesinde bahsettiğimiz Dünya Bankası Stratejisinin yönetim ve cazip iş iklimi yaratmak ilkeleri temel ilkeler olarak belirlenmiş. Proje dokümanında da mali özerkliğin yükseltilmesi talebi var; yani yerel yönetimlerin mali olarak tam özerk olmadıkları ve buradan hareketle mali özerkliklerinin artırılması gereğine vurgu yapılmış. Bir de UNDP'nin MEDA finansmanı ile yürüttüğü 2005 yılında başlatılan Yerel Yönetim Reformu Destek Projesi var; Bu Projede yürütücü kuruluş UNDP, finansör örgüt ise MEDA; biliyorsunuz MEDA projeleri Avrupa Birliği Komisyonu tarafından yönetilir.

Bu üç proje bugün geldiğimiz aşamayı aslında ana hatlarıyla özetliyor; yani yerel yönetim hizmetleri ve altyapı hizmetlerindeki özelleştirme uygulamalarını özetleyiyor. Şu bakımdan: Bugün geldiğimiz noktada bütün bu projelerin ve Dünya Bankası'nın talebi şudur: Yerel yönetimlerin, ki onlar yerel yönetim olarak da tanımlamıyorlar, bütün bu projelerde kullanılan kavram ulus altı idarelerdir, mali özerkliğe kavuşturulması. Bir talep bu. İlk başta söylediğim, demokrasiyi geliştirmek bu küresel kuruluşların dokümanlarında da vardır; hesap verebilir yönetim, demokratik yönetim, yönetim kavramı sıklıkla kullanılan kavramlar olarak karşımıza çıkıyor ama bunların gelip dayandığı yer sonuçta yerel yönetimlerin mali özerkliğe kavuşturulması talebidir.

Bir de şu kavram çok önemli: Belediye borç piyasasını geliştirmek, belediye kredi piyasasını geliştirmek. Bu noktada idari değişikliklere biraz değinelim. Kapıdaki gelişmeler nedir? İl Özel İdareleri ve Belediye Gelirleri Kanun Taslağı var gündemde, İller Bankası A.Ş. Kanun Taslağı var, bir de Anayasa Taslağı var veya Anayasa çalışması var, taslak değil şimdilik. Bütün bunlarda da yerel yönetimlerin bir reforma tabi tutulması, bugüne kadar yerel yönetim alanlarında görevli olan kuruluşların işlevlerinin yeniden tanımlanması düzenlemeleri var ve bunların temelinde de yerel yönetimlere mali ve idari özerklik sağlanması gereği var. Anayasa taslağında incelemiştinizdir mutlaka, orada da idarenin yapısı kısmında yok ama mali hükümler kısmında yerel yönetimlerin mali özerkliği meselesine vurgu var.

Buradan borçlanma meselesine gelmek istiyorum. Yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilmesinde süreç itibarıyla baktığımızda temel mekanizmalardan bir tanesi borç mekanizması. Burada da bir adım daha ileriye gidersek, altyapı hizmetleriyle başlıyor süreç. Altyapı

hizmetlerinin finansmanında kullandığınız kaynak sizin o hizmeti nasıl yapacağınızı, kamu eliyle mi, özel sektör eliyle mi yapacağınızı belirler hale geliyor. 1981 yılına döndüğümüzde, o yıl İSKİ Kanunu çıkarıldı biliyorsunuz, daha sonra İSKİ Kanunu 1984 yılında büyükşehir belediyelerinin kurulmasıyla bütün büyükşehirlere yaygınlaştırıldı. 16 büyükşehir belediyesi, İSKİ Kanunuyla idare ediliyorlar. Bunun temel gerekçesi, belediye yapısından su ve kanal idarelerini ayırtırmak, özerk bir bütçeye kavuşturmak olarak ilan edildi. Ondaki sonraki dönemde, yani 1984 sonrası dönemde özerkleştirilen veya bağımsızlaştırılan su ve kanal idarelerinde altyapı yatırımlarının finansmanında kamusal finansmanın aşamalı olarak geri plana itildiğini görüyoruz. Altyapı yatırımları finansmanında bizim elimizdeki temel kaynak, temel kurum biliyorsunuz İller Bankası idi, ancak 1984 yılından itibaren İller Bankası’nın yerel yönetimlerin altyapı yatırımlarının finansmanındaki rolü giderek azaltıldı ve kamu kaynakları yerine yabancı kaynak kullanımını öne geçti ve 1996 yılında yüzde 67 oranına yükseltildi.

Altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılan yabancı kaynaklar, dış krediler, özellikle de küresel finans kuruluşları eliyle kullanılan krediler koşullu kredilerdir ve bunların temel koşulu, bütün ihale süreçlerinin sadece piyasaya değil, küresel piyasaya açılmasıdır. Dolayısıyla İller Bankası A.Ş. taslağında, bu yıl veya önümüzdeki yıl kanunlaşmasını beklediğimiz bu taslakta İller Bankasının bir banka olarak yapılandırılması, bir özel banka gibi, bir piyasa bankası gibi yapılandırılması, ve arkasındaki o muazzam kamu finansman gücünün ortadan kaldırılması planlanmaktadır. Şunu hatırlatalım: 2005 yılında başlatılan Dünya Bankası’nın İller Bankası Projesinde belediye borç piyasasının gelişmemiş olması altyapı yatırımlarının yapılmamasında en önemli etkidir denilmekteydi. Yani yerel yönetimler mali özerkliğe kavuşturulsun, mali özerklik ile piyasadaki serbestçe borçlanma olanağı verilsin ve bir yerel kredi ve borç piyasası oluşsun. Zaten bugün küreselleşmenin temel itici güçlerinden bir tanesi şu değil midir? Finansal serbestleşme, finans sermayesinin güçlenmesi, gelişmesi.

Daha birçok örnekler verilebilir: Son 2-3 yılda çıkarılan Büyükşehir Belediye Kanunu, Belediye Kanunu, Mahalli İdare Birlikleri Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu şu soruları artık netleştirmiştir: Yerel altyapı yatırımlarının finansmanında kullanılacak kaynak ne olacaktır, belediye hizmetleri kimler tarafından yapılacaktır?

Belediye Kanunundaki değişiklikler, hizmetlerin yapılmasını, yaptırılmasını, işletmelerin işletilmesini, işlettilmesini öngörüyor. Yine Belediye Kanununda belediye meclisleri kararlarıyla dış borç yapabileme, dış borçlanma olanakları getiriliyor. Türkiye’de yerel hizmetlerde özelleştirme meselesine baktığımız zaman yine Dünya Bankasının kritik önemde rol oynadığını gördüğümüz bazı projeler var başarıyla sonuçlanmış. Antalya’da Antalya suyunun özelleştirilmesi yarım kalmış ve yabancı firma bunu işletmekten vazgeçmiş; Çeşme

Alaçatı'da yine Dünya Bankası koşullu kredisiyle uluslararası piyasaya açılan bir özelleştirme girişimi var. Aynı zamanda yine bu süreç içinde yapılan mevzuat değişiklikleriyle bütün yerel hizmetlerin piyasaya yaptırılmasını öngören düzenlemeler var.

Belki piyasanın getireceği demokrasi nedir, diye bir soruyla da bitirebiliriz. "Her şey demokratik olsun, yerel yönetimlere yetki, kaynak aktaralım" diyen bir anlayış bir de bakıyorsunuz, mesela 2007 yılında, karşımıza bir norm kadro yönetmeliği getiriyor ve o norm kadro yönetmeliğinde belediyelerin hizmetleri kendi eliyle yapmasını yasaklıyor. Bu piyasanın mantığıdır. Piyasanın mantığında demokrasi yoktur. Yerel yönetimler alanında ülkenin, yerel yönetimlerin yaşadığı bu gelişmeler, aslında küresel finans piyasasının geliştirilmesini onun ihtiyaçları doğrultusunda adımlar atılmasını beraberinde getiriyor. Bu doğrudan bir sonuç, karşı karşıya kaldığımız şey bu.

Burada ne yapılabilir meselesinde de çok kısaca, siyaset çok önemlidir, siyasal iktidar meselesi çok önemlidir; halkı aydınlatalım ama en önemli şey hakikaten siyasal iktidar meselesidir.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Evet, değerli uzmanlarımız görüşlerini açıkladılar. Ben de kısaca bir iki şeye değinmek istiyorum. Ben Maden Mühendisiyim, bizim madencilik sektöründe de özelleştirmeler hızla devam etti bu süreçte. Şu anda kamunun elinde bir bor madeni kaldı. Bir miktar da kömür var ama kömür de yine özelleştirmeye açıldı. Gazetelerde okuyoruz: "Bor'da dev adımlar" diye başlıklar dönmeye başladı. Bu da herhalde borda da bir özelleştirmenin kapısıdır diye düşünüyorum, dikkat çekmek istiyorum özellikle bu konuya.

Tabii bütün bu uygulamalar, Başkanın da söylediği gibi, neoliberal sistemin bir yansıması, sonuçları. Bize bir reçete sunuyor, biz de o reçeteyi uygulamaya çalışıyoruz ama bu reçetenin de bu hastaya iyi gelmediğini uzmanlarımız da söylüyor, biz de söylüyoruz.

Temel'le Fadime evliler, bir de çocukları olmuş, bir çözüm arıyorlar. Doktorlara gidiyorlar, bir sürü yöntemler falan ama bir türlü de sonuç alamıyorlar. En sonunda Fadime ben doktora tek başıma gideceğim, bir öğreneyim nedir bunun yolu, diye. Doktora anlatıyor, doktor da "O zaman yataklarınızı ayırın. Biriniz salonda yatsın, biriniz yatak odasında yatsın" diyor. Fadime'nin aklına yatıyor bu. Dönüyor, geliyor, diyor ki: "Temel, herhalde böyle olacak bu. Başka çözümü yokmuş" diyor. Temel düşünüyor "Valla ben de muzdaripim bu konuda. Eğer bir faydası olacaksa ben de seninle beraber salonda yatayım" diyor.

Bu şekilde reçeteler veriyorlar ama hiçbir şekilde sonuca varamıyoruz. Umarım kendi reçetemizi kendimiz buluruz, diye düşünüyorum. Bunun yolu da siyasetten geçiyor arkadaşların dediği gibi. Biz de meslek odaları, sendikalar, demokratik kitle örgütleri olarak elimizden geleni

yapmaya gayret ediyoruz ama herhalde daha çok siyasete emek vermek gerekiyor diye düşünüyorum.

Zamanımız daraldı ama 10 dakikamız daha var. Bu 10 dakika içinde salona bir soru-cevap şeklinde süre vermek istiyorum. Bu 10 dakikayı değerlendirelim.

İBRAHİM GÜR- Ziraat mühendisiyim. Bu yükü ekonomik dinamiklerin bir üst kurumu olarak Anayasayı oluşturmasında sözünü ettiğiniz o saptamanıza katılıyorum. Bugünkü Anayasa taslakları demeyeyim de, tartışılan Anayasa çalışmalarında sözünü ettiğiniz bu neoliberal politikaların yansımaları, baskısı olduğundan söz ettiniz. Buna aynen katılıyorum, bir de sanırım kamu yönetimi, ki önümüzdeki siyasi iktidarlarca gündeme getirilecek, kamu yönetimi reformu adı altında. Bu mevcut Anayasa taslağında da bunun yansımaları var mı, siz bunun saptamasını yaptınız mı?

Teşekkür ederim.

İBRAHİM DOĞANGÜL- Benim görebildiğim kadarıyla, zaten Kamu Yönetimi Temel Kanunundan bahsediyorsunuz, Kamu Yönetiminin yeniden yapılandırılmasından. 2004 yılında Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ortaya çıktığında biz hepimiz buna muhalefet ettik ama daha sonraki süreçte o tasarı zaten biliyorsunuz o zaman veto etmişti Cumhurbaşkanı, ama ondan sonraki süreçte o tasarıdaki bütün düzenlemeler neredeyse kanunlaştı, çünkü aslında o tasarıda şu yerel yönetimlerle merkezi yönetim arasında işbölümü yapmak, yetki ve görevleri, sorumlulukları paylaştırmak, vesaire olarak sunulmuştu ve Kamu Yönetimi alanının bütününü neoliberal bir temele oturtuyordu. Biraz önce söylediğim gibi yerel yönetimlerle ilgili çıkarılan bütün kanunlarda, düzenlemelerde ve çıkarılması düşünülenlerde bütün bu düzenlemeler yapılmış durumda. Dolayısıyla mevcut Anayasa Taslağında bunu birebir görmesek bile aslında şu anki bizim idari yapımızın oturduğu yasal düzlem, 2004 tasarısı bugün artık tasarı olmaktan çıkmıştır ve bu şekilde Türkiye’nin idari yapısı kurgulanmıştır. Bu bahsettiğim kapıdaki gelişmeler, Belediye Gelirleri Yasası mesele, Anayasadaki bir iki mali hükümlerle ilgili düzenlemeler Türkiye’de önümüzdeki dönem federal bir sisteme mi geçiyoruz tartışmasını bile başlatabilecek boyuttadır bu il özel idaresi ve belediye gelirleri kanun taslağına baktığınız zaman orada yerel yönetimlere getirilmek istenen idari ve mali özerklik, çünkü vergi koyma yetkisinden veya vergi oranlarını belirleme yetkisinden bahsediyor. İster istemez de bu tartışmalar açılacaktır önümüzdeki dönemde ama neoliberal bir idari yapı şu anda var. Üst kurullarla var, yerel yönetim yasalarıyla var, yerel yönetim gelirlerini düzenleyen şeylerle var. Burada çok endişeye mahal yok.

AYFER EĞİLMEZ- Petrol-İş, Kimya Mühendisleri Odası. Hasbelkader bu konuları biliyorum. İlk açılışta şunu söylediniz yerel yönetimler için: Kuramsal olarak doğru, teorik olarak demokrasinin beşiği denilen yerler. Niye denir? Orada yaşayan halkın ortak ve yerel hizmetlerini temin eden idari yapılar oldukları için halkın katılımıyla o kararlar alınır. Teorik olarak böyledir. Ne yaparlar? Belediye Meclisine gider, onları izler, o kararlara müdahale eder. Mesela ben bir tez yaptım, hiç de öyle değil. Şöyle değil: Sadece üç ay belediye meclisi topraklarına girdim, kararlar nasıl alınıyor diye, halkı görmedim ama minibüsçüleri gördüm. Fiyat için geliyorlardı. Esnafı gördüm, lokantacıyı, berberi gördüm. Oysa yerel yönetimlerin halkın genel ve ortak hizmetleriyle ilgili bir görevleri var ve bütçeyle de ilişkilendirilmesi budur. Onun için acı duyuyorum, mali özerklik deniliyor duruyor, bu şudur: "Bütçeyle ilişkini kes, finansmanını ve kaynağını kendin bul." Üniversitelere de aynı şeyi söylüyorlar. Hekimler çok iyi bilir, hastanelere de aynı şey söyleniyor.

Biz bu özerklik lafını duyuyoruz ya, çok şık, çok demokratik gibi sarılıyoruz. Hayır, tam tersi. Orada söylenen şu: "Sana kaynak yok. Git kredi al, git borçlan. Bunu halka vergi olarak getir." Ne vergisi? "Emlak vergisi olarak getir, hizmet vergisi olarak getir, su vergisi olarak getir." Oysa yerel yönetimlerin görevi bu değil. Anlatabiliyor muyum? Hastanelere eskiden döner sermayeydi, şimdi "Git, proje yap, bul, kaynağını kendin yarat, performansla dayalı çalışma yap, oradan kaynağını sağla, dolayısıyla maaşını kendin arttır."

Ben federatif yapıdan öteye bir şey söylemek istiyorum. Evet, Avrupa'da şu var: Özerklik Şartı diye bir sözleşme var, biliyorsunuz, ama bizde o da yanlış anlaşılıyor, federatif yapıymış gibi anlaşılıyor. Hayır, o Özerklik Şartında bu idari vesaiti en aza indirmek, yani merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki idari vesayetini en aza indirmek. Çünkü o halk katılımıdır, oralarda hizmetler halka veriliyor. Dolayısıyla katılımcı olması gereken halk, bunun anlaşılması gerekirken, biz tamamen başı boş, başlı başına cumhuriyetlerdir, bütün mesele de ana bütçeden koparmaktır, çünkü o bütçeyle ilişkisini İller Bankası kuruyordu. Dolayısıyla piyasalaştırmak bu. Bunun faturası halka, pahalı hizmet, su hizmeti, elektrik hizmeti, kanalizasyon hizmeti, altyapı hizmetleri gibi, bu tip pahalı hizmetler olarak gelecektir. Mali özerklik ve idari özerkliği de nasıl anlamanız gerektiği konusunda hakikaten çok iyi düşünelim.

Teşekkür ederim.

İBRAHİM DOĞANGÜL- Size ben bir iki noktada ekleme yapayım. Bu piyasalaştırma ve mali özerklik "kendiniz bulun, nasıl bulursanız bulun, piyasadaki borçlanın, kredi bulun, biz buna karışmayız, vesaire, bunun faturasını halk ödesin, yani kullanan ödesin. Liberalizmin temel ilkelerinden bir tanesi bu, yani kullanıyorsan ödeyeceksin,

kirletiyorsan ödeyeceksin, biri bu. İkincisi de, mesela bu özerklik şartından bahsettiniz. Aslında olması gereken şudur: Bir belediye düşünelim, hizmetleri bellidir, görevleri bellidir, dolayısıyla ona uygun personelini kendisinin belirlemesi gerekir ama demin bahsettiğim norm kadro yönetmeliğinde Bakanlar Kurulu, Hükümet her belediye için kaç tane insan çalıştırabileceğini belirliyor. Hani nerede demokrasi, nerede özerklik. Bu işte sizin söylediğiniz şey.

OTURUM BAŞKANI- Evet, değerli konuklar, ben teşekkür ediyorum katıldığınız için.

DÖRDÜNCÜ OTURUM

“ÖZELLEŞTİRMELERE KARŞI NE YAPTIK?”

Oturum Başkanı:

Nadir AVŞAROĞLU

(TMMOB Özelleştirmelerin Takibi Çalışma Grubu Başkanı)

Konuşmacılar:

Necati İPEK (TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası)

Enerji ve Telekomünikasyon Alanında Yaşanan Özelleştirmeler

Ali Ekber ÇAKAR

(TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi)

Türkiye’de Özelleştirmelere Uygulamalarına Karşı

TMMOB Makina Mühendisleri Odası’nın Çalışmaları

Fatih TAŞDÖĞEN (TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası)

Tarım Sektöründe Yaşanan Özelleştirme Uygulamaları ve Gerçekler

Nilgün ERCAN (TMMOB Kimya Mühendisleri Odası)

Kimya-Petrokimya Alanlarında Özelleştirme Uygulamaları

Ali Fahri ÖZTEN (TMMOB Harita ve Kad. Mühendisleri Odası)

Yabancılarla Toprak Satışı ve Özelleştirmeler

OTURUM BAŞKANI (Nadir Avşaroğlu)- Değerli konuklar, sayın katılımcılar; Sempozyumumuzun ikinci günü, dördüncü oturumuna hepiniz hoş geldiniz diyorum. Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği olarak biz, bu oturumu kendimize tahsis ettik. Kendi ilgi alanlarımızda, meslek alanlarımızda, ilgili odalarımızın neler yaptığıyla ilgili çalışmaları burada sizlere aktarmak istiyoruz. İlk olarak ben konuşmacıları davet etmek istiyorum.

Elektrik Mühendisleri Odası'ndan Necati İpek Bey, Makine Mühendisleri Odamızdan Ali Ekber Çakar Bey, Ziraat Mühendisleri Odamızdan Fatih Daşdöğen Bey ve Kimya Mühendisleri Odamızdan Nilgün Ercan Hanım, Harita Mühendisleri Odası Başkanımız Ali Fahri Özten Bey, şu anda Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde bir etkinliği var, oradan hemen ayrılarak aramızda olacaklar. Gene programda yazıyor olmasına rağmen maalesef Metalürji Mühendisleri Odamızın bir cenazesi olması nedeniyle oturuma katılamayacaklarını bildirdiler. Bunu da sizlerle paylaşmak istiyorum.

Odalarımız kendi ilgi alanlarıyla ilgili yaptıkları çalışmaları bizlere aktaracaklar, paylaşacaklar. Bu çalışmaları sunmak için vaktimiz elverdiğince, yaklaşık 20'şer dakikalık bir sunum yapacağız.

Ben programda yazmış olduğu üzere ilk sözü Sayın Necati İpek'e bırakmak istiyorum.

NECATİ İPEK (Elektrik Mühendisleri Odası)- Sayın Başkan, teşekkür ederim. Sayın katılımcılar, hoş geldiniz. Katılımı biraz az ama önemli değil. Az olsun, öz olsun, önemli olan nicel değil nitel büyüklük. Grev sürecinde, Telekom'dan arkadaşları görüyorum, onlara da hoş geldiniz diyorum.

Elektrik Mühendisleri Odası olarak bu Sempozyum için bize verilen görev Elektrik Enerjisi alanında ve iletişim alanında / Telekom'da yaşanan özelleştirmeler idi. Ben elektrik enerjisi alanında yaşanan özelleştirmelere değineceğim, ancak Telekom'da yaşananlarla ilgili olarak hazırlık yapacak, eski bir Telekom çalışanı olan arkadaşımız şu anda çalıştığı TRT'nin görevlendirmesiyle Ankara dışında olduğu için o konuya fazlaca giremeyeceğiz. Ancak, belki kitapta yer alacağını umuyorum, Telekom'da yaşanan özelleştirmelerin.

Öncelikle, hepinizin bildiği siyasi genellemelerden, belleklerimiz tazelemek için kısaca söz etmek istiyorum. Soğuk savaşın sone ermesi, Sovyet Sisteminin çöküşü ve Berlin duvarının yıkılması süreci, sermayeye kapitalizmin zaferini ilan etmesine zemin yarattı. Sermaye elde ettiği bu tarihsel kozu serbest pazarın evrensel ve ebedi bir değer olduğunu kanıtlamak için kullanmakta gecikmedi. Zira, Keynes'yen ekonomi yaklaşımının sosyal devlet pratiği ve toplumsal uzlaşmaya dayalı endüstriyel sistemin burjuvaziye sağladığı hegomonik üstünlük artık ciddi bir aşınma içindeydi. Sınıflar arası işbirliği ve toplumsal

güçler arasında görece dengeyi esas alan “Sosyal Devlet” sermaye egemenliği açısından uygun bir ortam olmaktan çıkmıştı, artık..!

Sonunda sermaye, gerek içine düştüğü ekonomik darboğazını aşmak, gerekse meşruiyetini tazelemek sorunuyla yüzleşmek zorunda kalmıştı. Kapitalizm bu sıkışıklığını aşmak için yeniden yapılanma sürecine girecek ve bu süreçte kendini tahkim etmek için üç evreli bir süreç başlatacaktı.

Yeniden yapılanma için gerekli üç evre:

1. Yeni bir artık değer rejimini yaşama geçirecek yeni sermaye birikimi

modelleri,

2. Yeni birikim modellerine bağlı yeni üretim organizasyonları,

3. Emek güçlerinin de bu süreçlere dönüşümünü sağlayacak esnek istihdam stratejileri

olarak belirlendi.

Diğer yandan üretim ve pazarın esnekleşmesi, sermaye hareketlerinin önündeki tüm engellerin kaldırılmasını gerektirmekte ve bu anlamda kamu işletmeciliği ve kamusal hizmet sunumu en büyük engel olarak görülmekteydi. Küresel oligarşi, stratejik hedeflerine ulaşabilmek için iktisadi ve siyasi araçlar, bir anlamda “Bermuda Şeytan Üçgenleri” diyebileceğimiz araçları oluşturuyordu. Birbirini destekleyen iki farklı üçgen var. Birinci üçgeni ekonomik alandaki Dünya Ticaret Örgütü, IMF ve Dünya Bankası, İkinci üçgeni sosyal/siyasal alandaki; NATO, Vakıflar ve Yardım Kurumları oluşturuyor., [Bu arada dün de sözü edildiği gibi Yardım (?) Kurumları, her ne demekse “sivil toplum kuruluşu” olarak niteleniyor. Bu kavram da tartışılması gereken ayrı bir sorun, “sivil toplum kuruluşu”, “sivil olmayan (belki askeri) toplum kuruluşu” ?]

Durum George Soros’un sözleriyle somutlanmakta: “Dünya devletleri giderek birbirlerine bağımlı hale geldikçe, “Ulus Devletler” üzerine kurulu dünya düzeni insanlığın ihtiyaçlarını gözetemeyecektir. Bugün dünya üzerindeki acı ve zenginliğin kaynağı kötü hükümetler, kötü temsiliyet, yolsuzluğa dayalı rejimler ve zayıf devletlerdir. “Ulus Devlet” düzenine dayalı sistem önümüze dikildiği sürece bu tür iç işlere müdahale etmek zordur.”

Hedef, her türlü kısıtlılıktan uzak, tek bir pazar ve insanlığın bu pazara biat etmesi, tapınması.

Bu kısa girişten sonra ülkemiz elektrik alanında tarihçeye kısaca bakmak istiyorum. Elektrik enerjisi alanında 1935, 1940’lı yıllarda, bugün de varlığını değişik biçimlerde devam ettiren EİEİ, Etibank, MTA, daha sonra DSİ, TKİ, TPAO, iller Bankası, 1953 yılında 1.

İstişare Kongresi, 1963'te Enerji Bakanlığının kurulması, 1970'te TEK'in kuruluşu süreçlerini yaşamış ve bugüne kadar gelmişiz. Burayı geçiyorum.

Konumuz genel olarak enerji alanında özelleştirmeler olmakla birlikte Odamızın ilgi alanı olması nedeniyle ben daha çok elektrik enerjisi alanındaki özelleştirmeden söz etmek istiyorum. Elektrik enerjisi alanında özelleştirmeleri iki ana başlıkta toplayabiliriz. Bunlardan bir tanesi, meşhur 4628 sayılı Yasa çıkmadan önceki dönem, diğeri de yasa çıktıktan sonraki dönem. 3096 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği yıllarda elektrik sektörü genel olarak üretim, iletim ve dağıtımın bir çatı altında toplandığı bir KİT olarak, bildiğiniz TEK yapısı içinde, yapılmış ve planlamadan, yatırım ve işletmeye, tüm hizmetler TEK tarafından yerine getirilmmişti.

Önce Yap-İşlet, Yap-İşlet-Devret ve İşletme Hakkı Devri modelleri çerçevesinde özel sektörün elektrik üretimine katılması sağlanmaya çalışıldı. Ancak özel sektör eliyle yatırım yapılmasının sağlanması amaçlı kullanılan bu modellerin temelindeki "Alım Garantisi" maddesinin daha sonrasında hedeflenen serbest piyasa şartlarının oluşturulmasını zorlaştıracak bir husus olduğu gerçeği göz ardı edildi. Dolayısıyla o dönemde daha çok kamu finansman sorununun, özel sektörün devreye sokularak, aşılması amacıyla kullanılan modeller, sonrasında, planlanan sistemin bütününe yönelik yaklaşım getirmekten uzak kaldı.

Dağıtım alanında da benzer bir anlayışla yalnızca özelleştirme yapma adına kimi girişimlerde bulunuldu. 1989 yılında İstanbul'un Anadolu yakasında elektrik üretim, İletim ve dağıtımını, özel bir şirket olan Aktaş Elektrik'e verildi. Şirketin; yeterli hukuksal ve teknik donanıma sahip olmaması ve amaç boşluğu, rehabilitasyon ve yatırım yapmama vb. gibi nedenlerle gerek sözleşme aşamasında, gerekse uygulamada pek çok sorun yaşandı. Sonuçta Aktaş Elektrik ile imzalanmış olan imtiyaz sözleşmesi ODA'mızın açtığı bir dava sonucu Danıştay tarafından iptal edildi ve 2002 yılında sistem tekrar TEDAŞ'a devredildi. Aynı durum 3096 sayılı Kanun Hükümlerine göre görevli şirket haline getirilen ÇEAŞ ve Kepez için de geçerli oldu. ÇEAŞ'ın sözleşmesinin iptali konusu yapıldığı davada Danıştay "hukuka aykırılıklar" belirledi ve davadan feragatleriyle sonuç alınamaması üzerine hem ÇEAŞ'a hem de Kepez'e el konularak kamuya devredildi.

4628 sayılı Yasa döneminde serbest piyasa modeli oluşturmak amaçlı yapılan yapısal değişim çalışmaları 3 Mart 2000 tarihli Resmi Gazetede yayınlanıp yürürlüğe giren Elektrik Piyasası Yasası ile başlar. Bu Yasanın temel amacı, sözüm ona, elektriğin yeterli, kaliteli, sürekli, düşük maliyetli ve çevreye uyumlu bir şekilde tüketiciye sunulması olarak verildi. Bu hedef doğrultusunda rekabet ortamında özel hukuk kurallarına göre faaliyet gösterebilecek, mali açıdan güçlü, istikrarlı ve şeffaf bir elektrik piyasasının oluşturulması ve bu piyasada bağımsız

bir düzenleme ve denetim sağlanması amaçlandı.

Bu çerçevede Yasa; elektrik üretimi, iletimi, dağıtımı, toptan satışı, perakende satışı, ithalat ve ihracatıyla ilgili hususları kapsamakta, bağımsız kurumun görev ve sorumluluklarını sıralamaktaydı. Serbest piyasaya geçiş aşamasında sektörde yapılması gerekli görülen çalışma ve yöntemler sayıldı. Bu doğrultuda, elektrik sektöründe faaliyet gösteren tüm üretim ve dağıtım tesislerindeki kamu payının azaltılması ve bu alanlarda bundan böyle gerçekleştirilecek bütün yatırım ve işletme faaliyetlerinin piyasa ve rekabet kuralları içinde özel şirketlerce yürütülmesi amaçlanmıştı. Bu Yasayla dikey entegrasyon yerine yatay entegrasyon modeli, şeffaf ve adil bir piyasa ile her piyasa faaliyeti için maliyetlere dayalı bir fiyatlandırma hedeflendi. Güvenilir, kaliteli ve ucuz elektriğin tüketicilere sunulması da Kanun ana amaçlarından olmuştur. (Ancak gerçek olan bu değil..!)

Yasayla getirilen yeniden yapılandırmanın temelinde yatırımlardaki kamu payının daraltılması, özel sektör payının artırılması, kamunun denetim ve yönlendirme faaliyetlerindeki etkinliğinin çoğaltılması amacı yatmaktaydı. Yasanın genel gerekçesinde yer alan değerlendirmelerde mevcut elektrik enerjisi kurulu gücünün zaman içerisinde hızla artacak talebi karşılayamayacağı ve bu talebi karşılayacak üretim, iletim ve dağıtım tesislerinin yatırımları için gereken finansman ihtiyacının özel sektörden karşılanmasının zorunluluğu üzerinde önemle durulduğu görülmektedir.

Yasa gerekçelerinden birinde; Yerli kaynakların yetersiz kalacağı ve elektrik enerjisinin üretim, iletim ve dağıtımının kesintisiz, güvenli ve kaliteli olarak yapılması ve düşük maliyetli olarak tüketiciye sunulmasına yönelik bu modelin yerli ve yabancı özel sektör yatırımcılarının ağırlıklı olduğu bir piyasa yapısı dahilinde işleyeceği varsayılmıştır.

Yeni piyasa tasarımı pazara girmek için ihale yöntemiyle oluşturulan rekabet yapısından, pazar içinde yer alan tüm aktörlerin rekabetine dayalı bir yapılanma öngörülmüş ve rekabet ortamının yaratılabilmesi için yeterli miktarda özel yatırımcının herhangi bir devlet garantisi olmaksızın piyasaya girmesinin sağlanması ve zaman içerisinde elektrik enerjisi arz fazlası yaratılması amaçlanmıştır. Ancak 4628 sayılı Yasa öncesi yapılan "Alım Garantili" üretim santrallerinin devreye girmesiyle Türkiye'nin elektrik üretiminde bir arz fazlası oluşmuştur. Özel sektörün arz fazlasının var olduğu dönem boyunca alım garantili olmaksızın yeni üretim tesisi yapmada gönülsüz davrandığı görülmüştür. Özel sektörün arz talebinin olduğu zamanlarda bile, tesisi daha kısa süreli, geri kazanımı hızlı yatırımlara ve bu bağlamda dışa bağımlı doğal gaz kaynaklı santrallara yönelikleri görülmektedir. Böylece arz talebini karşılamada çok daha etkin olabilecek büyük kapasiteli üretim tesislerinin yapılmasında Kamu'nun var olması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Görünen o ki, 2001 yılına kadar yapılan uygulamaların temelinde serbest piyasa modeli oluşturmak gibi bir düşünce yatmamaktadır. Özel sektöre birbirleriyle tezat oluşturacak pek çok yöntemle yukarıda belirtilen alanlarda yer verildi, ancak beklenen / istenen (?) arz güvenliği, kalite, güven, süreklilik, ucuzluk ve rekabet sağlanamadı. Özetle; Enerji yönetimindeki politika belirsizliği bu dönemin en belirgin özelliğidir ve daha sonra yaşanacak yapısal dönüşüm istemlerinin önünde ayak bağı olacak gelişmelere de sahne olmuştur.

Yasa, siyasi otoriteden bağımsız elektrik, petrol, doğalgaz ve LNG piyasaları için ortak bir düzenleyici ve denetleyici bir kurum olan EPDK oluşmasını da öngörmüş olup ikincil mevzuatın çıkartılması, piyasada faaliyet gösterecek şirketlerin lisanslanması ve sektörün her yönüyle denetlenmesi görevleri EPDK'ya verilmiştir. Yasa çerçevesinde TEAŞ, iletim faaliyetleri alanında TEİAŞ, özel sektöre devredilmemiş üretim tesislerinin işletilmesi alanında EÜAŞ ve mevcut sözleşmeleri devralan bir toptan satış kamu şirketi TETAŞ olmak üzere üç ayrı kamu şirketi olarak faaliyet göstermeye başlamıştır. Böylelikle tekel konumunda olan elektrik iletim faaliyetleri sürekli olarak kamuda, yani TEİAŞ'ta kalmıştır. Üretim tesislerinin ise Yasanın öngördüğü şekilde özelleştirilmesi hedeflendiğinden portföy şirketleri olarak bölünerek özelleştirilmesi öngörülmüştür.

Yasanın öngördüğü 18 aylık geçiş döneminin tamamlanmasıyla birlikte elektrik enerjisi alanında bugüne kadar gösterilen en önemli faaliyet kimi özel şirketlere elektrik üretim lisansı verilmesi olmuştur. EPDK tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışma ise çok sayıda ikincil düzenlemenin yapılmış olmasıdır. Ancak Kurul tarafından çıkartılan yönetmelikler, tebliğler ve kararlar incelendiğinde sürekli bir değişimle karşılaşmaktadır. Kurul adeta el yordamıyla bir arayışı gerçekleştirmektedir. Nitekim 4628 sayılı Yasada öngörülen piyasanın şekillenmesine ilişkin yeterli düzenleme bulunmamaktadır. Pek çok konu boşlukta kalmıştır ve bunlar Kurul eliyle doldurulmaya çalışılmaktadır.

Dağıtım özelleştirmelerinden kısaca söz etmek istiyorum. Strateji belgesinde öngörülen takvim dağıtım özelleştirmeleri konusunda da aşılmış olmakla birlikte kimi gelişmeler de yaşanmıştır. Türkiye 21 bölgeye ayrılarak, Kayseri ili dışında 20 dağıtım bölgesinde 20 ayrı dağıtım şirketi oluşturulmuş ve EPDK tarafından dağıtım ve perakende satış lisansları verilmiştir. İşletme hakkı devri sözleşmesi imzalayan bu şirketlerin hisselerinin blok olarak satışı gündeme getirilmiş ve üç bölgenin ihale süreci de başlatılmıştır. Ancak hükümet seçim öncesinde oy kaygısıyla bu özelleştirmeleri ötelemek zorunda kalmıştır. Şu an için 20 dağıtım şirketinin gerçek birer anonim şirket olarak yönetilmesi mümkün olmayıp şirketler TEDAŞ'a bağlı olarak faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Bu arada kamuoyunda elektrik iletim hizmetlerinin TEİAŞ tarafından

yürütüldüğü ve TEİAŞ’ın bir kamu şirketi olduğu bilinir. Çok yakın bir tarihte, geçtiğimiz Nisan ayında, kıdeme-liyakata, bilgi, beceri ve deneyime bakılmaksızın siyaseten yapılan haksız atamalara daha fazla “tahammül” edemeyerek emekli olan bir TEİAŞ çalışanı olarak çok iyi biliyorum ki TEİAŞ, her ne kadar bir kamu kuruluşu olsa da, en asli görevlerinden biri olan Trafo İşletmeciliği, tesis-bakım-onarım dahil birçok işini, burada yazıldığı gibi, özel sektöre yaptırmaktadır.

Kalıcı ve uzun vadeli bir “Enerji Vizyonu” ve “politikası” oluşmamış Türkiye’de 80’li yıllara kadar tamamen kamu kuruluşlarının kontrolü ve tekelindeki enerji piyasası 80’lerden sonra ve özellikle 90’lı yıllardan itibaren özel sektörün yatırımlarına açılmıştır. 4628 sayılı Yasanın yürürlüğe girdiği 2001 yılından itibaren hep özel sektörün yatırım yapması istenirken, kamunun yeri ve ortaklığı yeterince tanımlanmamıştır.

4628 ülkemizde amaçlanan bir yapının Yasası olmasından çok 2001 yılında yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle dünya arenasında yapılan bir yasadır.

Bu nedenle de yasalaşma aşamasında yeni getirilen model hemen hiç tartışılmadan, gelecekte olabilecek iyice kestirilmeden ve böylesi bir modelin tercih edilme nedenleri somut olarak ortaya konulmadan bir çeviri metni olarak yürürlüğe girmiştir. Özellikle üretim, iletim ve dağıtım dengesinin kurulması yönündeki planlama anlayışından tamamen uzaklaşmış olması, sistemin en büyük açmazını oluşturmaktadır. Öngörülen talebi karşılayacak üretimin gerçekleşmesi her boyutta planlama yapılmasını gerektirirken, bütün üretim yatırımlarının piyasa koşullarına ve özel sektöre terk edilmesi yatırım açığını tetiklemiştir. Serbestleşme ve özelleşme süreci tamamlanmadan öngörülen modellerin ihtiyacı karşılamadığı ortaya çıkmış ve modelin tartışılmasını tekrar gündeme getirmiştir.

Elektrik enerjisinin özellikleri yanı sıra uygulanacağı ülke koşullarının dikkate alınmadığı bir modelin başarılı olamayacağı açıktır. Dolayısıyla dünyanın her yerinde uygulanabilir model önermesi ya da başka ülkelerde benimsenen modellerin Türkiye’ye uygulanması gibi çalışmalar olumlu sonuç vermeyecektir. Nitekim ülkemizde bugün uygulanan Yasa kapsamındaki piyasa modeli, İngiltere’de uygulanan piyasa yapısının “çevirisi” yoluyla elde edilmiş ve ülkemiz koşullarını dikkate almamış olmasından dolayı da pek çok soruna çözüm üretmekten uzak kalmıştır.

Gelinen aşamada, bütüncül bir enerji politikasından uzaklaşmış ve günübürlük yasal düzenlemelerle ilerleme sağlanmaya çalışılan bir sistemsizlikle karşı karşıya kalınmıştır. Oysa yaşanan gelişmeler, belirli bir sistemin tercih edilmesini ortaya koyarken, tercih edilebilecek modelleri de açığa çıkarmıştır. Bu alanda yeni bir düzenlemeye gidilerek 1312’yle yürütülen sistemin olumsuzluklarının bertaraf

edildiği kamusal faaliyete dönülmesi bir seçenek olarak göz ardı edilmemelidir.

Halen dünya nüfusunun %20'si toplam enerjinin %60'ını, gelişmekte olan ülkelerdeki yaklaşık 5 milyar nüfus ise %40'ının tüketmektedir. Bugün dünyada 1.6 milyar insanın ticari enerjiye erişim olanağı bulunmadığını görüyoruz.

TMMOB ne öneriyor?

Enerji sektörünün gerek stratejik önemi, gerekse kaynakların rasyonel kullanımı açısından düzenleme, planlama, eşgüdüm ve denetleme faaliyetlerinin koordinasyonu açısından merkezi bir yapıya ihtiyaç var. Elektrik enerjisi projeleri yüksek maliyetli ve uzun süre gerektiren yatırımlar. Bu nedenle enerji kaynağı, yakıt temini, elektrik üretim merkezlerinin, iletim ve dağıtım merkez ve hatlarının tesisi bir bütünlük içinde ele alınmalı ve tüm yatırım aşamaları bir plan dahilinde ve eşgüdüm içinde gerçekleştirilmelidir. Ek olarak planlama çalışmalarında sorunun tüketim boyutuna yönelik çözümler de yapılmalı ve en düşük maliyetli seçenekler, uzun vadeli ekonomik, toplumsal ve çevresel sonuçlar göz önünde bulundurulmalıdır.

KALİTELİ, KESİNTİSİZ, GÜVENİLİR VE UCUZ ELEKTRİK İÇİN, GELİN EL BİRLİĞİ, GÖNÜL BİRLİĞİ VE AKIL BİRLİĞİ İLE GÜNEŞİ ZAPT EDELİM.

Telekom özelleştirmeleriyle ilgili olarak, süre kısıtı nedeniyle devam etme olanağım yok. Ama görünen o ki ; Telgrafın tellerinden OGER'i indirmek ve kuşların tekrar konmasını sağlamak için zorlu bir mücadele süreci bizleri bekliyor.

Teşekkürler.

OTURUM BAŞKANI- Necati Beye sunumundan dolayı biz de teşekkür ederiz.

Bir sonraki sunum, Makine Mühendisleri Odamızın sunumu. Makine Mühendisleri Odasından da Ali Ekber Çakar Bey bizlere, özellikle Makina Mühendisleri Odamızın özelleştirmelere karşı gerçekleştirdiği hukuk mücadelesi ve yaptığı çalışmalar hakkında bilgi verecek.

Buyurun Ali Ekber Bey.

ALİ EKBER ÇAKAR (TMMOB Makina Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sekreteri)

GİRİŞ

İçinde yaşadığımız tarihsel süreçte küresel sermaye uyguladığı neo liberal politikalarla, sömürsünü topyekûn bir saldırıyla yoğunlaştırıp, yaygınlaştırmaya çalışmaktadır.

Bu amaçla güçlü bir ideolojik manipülasyonla özellikle geri bıraktırmış ve gelişmekte olan ülkelerde yeniden yapılandırma programları uygulamaya sokulmuştur

Dünya Bankası, Uluslararası Para Fonu, AB, OECD gibi kuruluşlar tarafından dayatılan politikalarla ulusal düzenlemeler küresel piyasa kurallarına bağımlı kılınmaktadır. Bu ülkelere önerilen yapısal uyum programlarında ücretlerin azaltılması, devletlerin sosyal alandan çekilmesi, gümrük vergileri, kotalar ve ithalattaki tüm kısıtlamaların ortadan kaldırılması, ekonomilerin ihracata yönelik hale getirilmesi, kamu işletmelerinin özelleştirilmesi ve yabancı sermayeye yatırım olanakları sağlanması dayatılmaktadır.

Çok Taraflı Yatırım Anlaşması (MAI), Yatırım Garanti Sözleşmesi (MIGA) ve Uluslararası Tahkim gibi anlaşma ve sözleşmelerle, yabancı yatırımlar tek yanlı olarak korunmakta, az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayi alt yapısı bitirilmektedir.

Dayatılan bu politikalar çerçevesinde emperyalist tekeller geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerin tüm artı değer ve zenginliklerine el koymaktadır. Özelleştirme uygulamaları da böylesine kapsamlı bir saldırı ve yok edişin ana eksenini oluşturmaktadır.

ÜLKEMİZDE DURUM

Dünyada 1970 sonrasında neo liberal politikalarla uygulanmaya başlayan özelleştirmeler, Türkiye’de 1980 sonrasında gündeme taşınmıştır.

Özelleştirmeler yıllarca “kamu işletmelerinin siyasi arpalık olduğu, zarar ettiği” vb. söylemlerle meşrulaştırılarak gerçekleştirilmiştir.

12 Eylül askeri darbesiyle birlikte 1983 yılından sonra gündeme gelen özelleştirme programı için gerekli hukuksal yapı, düşe kalka ilerleyen onlarca düzenleme ile oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu süreçteki ilk hukuksal düzenleme, 29.02.1984 tarihinde çıkarılan 2983 sayılı yasa ile yapılmış, 1984 yılından günümüze özelleştirme konusunda birçok yasa ve Kanun Hükmünde Kararname (KHK) çıkarılmıştır. 24.11.1994 tarih ve 4046 sayılı “Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile önemli bir düzenleme yapılmıştır. Bugünkü özelleştirmeler, üzerinde birçok değişiklik ve ek yapılan adı geçen Yasa ve Anayasa’nın (“devletleştirme ve özelleştirme” şeklinde) değiştirilmiş 47. maddesi üzerinden yapılmaktadır. Böylece Cumhuriyetten bugüne kadar ülke ekonomisine çok önemli katkıları olan kamu kurum ve kuruluşları ile KİT’ler, birer birer yerli ve yabancı tekelere açılmıştır.

Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’nın 1998 yılında yayımladığı bir yayında, özelleştirme şöyle çerçeveselendirilmektedir: “Özelleştirmenin ana felsefesi, devletin, asli görevleri olan adalet ve güvenliğin

sağlanması yolundaki harcamalar ile özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımlarına yönelmesi, ekonominin ise pazar mekanizmaları tarafından yönlendirilmesidir.” Burada yalnızca adalet ve güvenlik mekanizmaları devlete bırakılmakta, yararçı bir yaklaşımla “özel sektör tarafından yüklenilemeyecek altyapı yatırımları” yani özel sektör için başlangıçta “rantabl” olmayan temel yatırımlar devlete bırakılmakta, ancak altyapısı tamamlanmış kuruluşlar da dahil olmak üzere ekonominin tamamının özel sektöre devri amaçlanmaktadır.

ÖİB bu yayını daha sonra yenileyip güncellemiş ve özelleştirmenin nihai amacına ilişkin artık tam bir açıklık sergileyerek, “Özelleştirmenin temel amacı nihai olarak, devletin ekonomide işletmecilik alanından tümüyle çekilmesini sağlamaktır” ifadesiyle özelleştirmeye ilişkin bakış açısını daha da netleştirmiştir. Burada sermayenin, devleti tamamen dışlayan yeni bir politikaya daha açık olarak yöneldiği gözlenmektedir.

Özelleştirme devlete ait kamusal, nihai anlamıyla ise toplumsal mülkiyete ilişkin varlık ve hizmetlerin özel şahıslara satışını, bir mal veya hizmetin üretim veya dağıtımını için imtiyaz verilmesini, mal/hizmet üretim veya dağıtımının kuralılaştırılmasını ve nihayet kuralları belirleme ve uygulama yetkilerinin özerk düzenleyici kurul, kurum ve kuruluşlara devri gibi geniş bir alanı kapsamakta ve farklı uygulamaları bulunabilmektedir.

Bu yönelim çerçevesinde, küreselleşme sürecine uyum adı altında peş peşe gündeme gelen ve halkın ihtiyaçlarını yok sayan IMF yasaları ile eğitimden sağlığa, sosyal güvenlikten altyapıya, tarımdan yerel hizmetlere, kültürel mirastan haberleşmeye, ulaştırmadan enerjiye dek en temel sektör ve hizmetler özelleştirilerek serbest piyasa işleyişine açılmış ve açılmaya devam etmektedir.

Emekçilere ve topluma yönelen bu piyasacı dalga, giderek kamu hizmetleri ve çalışma yaşamının bütününe kapsar hale gelmiştir. Kamu Yönetimi Temel Kanunu, Kamu Personeli Kanunu, Sosyal Güvenlik, Genel Sağlık Sigortası, Gelir İdaresi ve diğer IMF buyruk ve yasaları ile stratejik sektörlerdeki özelleştirmelere dek toplum ciddi bir saldırı ile karşı karşıyadır.

Ülkemizin yüz akı olan SÜMERBANK, TÜGSAŞ, PETKİM, TÜPRAŞ, TEKEL, LİMANLAR, TELEKOM, THY, ERDEMİR, SEKA gibi entegre tesislerimiz özelleştirilerek sanayi alt yapımız büyük ölçüde dağıtılmış ülke ekonomisinin dışa bağımlılığı daha da pekiştirilmiştir.

Gerçekleştirilen özelleştirmelerin sonuçlarına baktığımızda ise “ekonomik rasyonalite” adına bile tam bir fiyaskonun söz konusu olduğunu ifade etmeliyiz.

Özelleştirme başladığından bu yana blok satış, tesis/varlık satışı,

halka arz, İMKB’de satış ve diğer bütün devirlerden elde edilen toplam gelir, 29 milyar 949 milyon dolar olmuştur. Oysa Türkiye’nin dış borçları bugün 205 milyar dolara, cari açığı ise 40 milyar dolara ulaşmıştır. Aynı şekilde Türkiye’nin yalnızca Gümrük Birliği’ne girdiği 1 Ocak 1996’dan sonraki dış ticaret açığı 279,8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu açık, cumhuriyet tarihi boyunca verilen dış ticaret açığının % 70’i ile rekor bir düzeye ulaşmıştır.

Sonuçta küreselleşme süreci ve izdüşümü olan özelleştirme politikalarıyla kamu yönetimi ve kamu işletmeciliği ve üretici büyük ölçüde tahrip edilmiş ve maddi açıdan büyük kayıp ve zararlar gerçekleşmiştir.

Yaşanan süreç, özelleştirme uygulamaları başladığı günlerden itibaren, Odamızca TMMOB örgütlülüğü çerçevesinde yakın izlemeye alınmış olup, özellikle meslek disiplinlerimizi ilgilendiren alanlarda ve TMMOB adına Odamızın düzenlediği “TMMOB Sanayi Kongresi” ve benzeri ortamlarda konu sürekli olarak gündemde tutulmuş, oluşturulan görüş ve öneriler sürekli olarak kamuoyuna sunulmuştur.

Odamız meslek alanlarımızla bağlantılı olarak özelleştirmelere karşı şu çalışmalarını hayata geçirmiştir:

ARAÇ MUAYENE İSTASYONLARININ ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Bilindiği üzere araç muayeneleri, araçların sahip olması gereken donanım ve aksamlarının işlevsel yeterliliğinin periyodik olarak kontrol edilmesini sağlayan, trafik ve insan güvenliğinin yanında trafikteki araçların taşıt tekniğine, ilgili mevzuata ve standartlara uygunluğunun denetlenebildiği, yarattıkları çevresel etkilerin kontrol edildiği tek araçtır. Bu nedenle, araç muayene hizmetinin kamu yararına yürütülmesi gereken bir kamu hizmeti olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.

Anayasa’nın 128.maddesi uyarınca da kamu hizmetinin kamu görevlileri eliyle yürütülmesi esastır. Ülkemizde araç muayene hizmetleri Karayolları Genel Müdürlüğü’nün yetki ve sorumluluğunda yürütülmekte, Emniyet Genel Müdürlüğü de yol üzeri denetimler ve tescil işlemlerini yaparak araç sicillerini tutmaktadır. 71 il ve 13 ilçede sabit, 10 il ve 578 ilçede seyyar olmak üzere toplam 672 noktada araç muayene istasyonu bulunmaktadır.

Odamız mevcut durumda,

- Karayolları Genel Müdürlüğü’nün bu hizmeti gereği gibi yürütmediğini,
- Personel, araç-gereç ve yer sorunundan kaynaklı örgütlenmenin yetersiz olduğunu,
- Muayene istasyonlarının teknik altyapı, teknik teçhizat, donanım

ve personel açısından yetersiz bırakıldığını,

- Hizmetin bir makina mühendisliği hizmeti olduğunu ve bu nedendir ki makina mühendislerince görülmesi gerektiğini;
- Teknik personele, trafikteki araçlara ve bunların muayenelerine ilişkin mevzuat ve standartların hizmetin gereği gibi yürütülmesini sağlayıcı nitelikte olmadığını,

toplumsal sorumluluğu ve bilinci gereği her türlü platformda dile getirmiştir.

Odamızın konuya ilişkin tüm çabalarına karşılık; yıllar yılı bu hizmetten elde edilen gelir, yine bu hizmetin iyileştirilmesinde kullanılmayarak ve yukarıda belirtilen olumsuzluklar giderilmeyerek, hizmetin özelleştirilmesine gerekçe hazırlanmaya çalışılmıştır.

Nihayet, Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti, Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 04.06.2003 tarih ve 2003/36 sayılı kararıyla özelleştirme kapsamına, yine Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 22.09.2003 tarih ve 2003/64 sayılı kararıyla da özelleştirme programına alınmıştır.

2918 Sayılı Trafik Kanun'un 35. maddesi 31.07.2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5228 sayılı Kanunun 45 inci maddesiyle değiştirilmiş, 01.01.2005 tarihinden geçerli olmak üzere; hizmetin yetki verilen gerçek veya tüzel kişilere ait muayene istasyonlarında yürütüleceğine hükmedilmiş ve böylece özelleştirme sürecine hukuki dayanak da oluşturulmuştur.

Akabinde,

- Ulaştırma Bakanlığı tarafından 23.09.2004 tarih ve 25592 sayılı Resmi Gazete'de 01.01.2005 tarihinde yürürlüğe girmesi kaydıyla " Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik" yayımlanarak muayene istasyonlarında aranacak vasıflar belirlenmiştir

- Anılan kararlar çerçevesinde; Araç Muayene İstasyonları Hizmeti "İşin Gereğine Uygun Sair Hukuki Tasarruf" yöntemi ve "pazarlık" usulü ile özelleştirileceği 24.09.2004 tarihinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nca ilan edilmiş ve ihale süreci başlatılmıştır.

- İhale ilanında 23.11.2004 olarak belirlenen teklif verme süresi, ÖİB tarafından 07.12.2004 tarihine uzatılmış, bu tarihten sonra teklif sahipleri ile görüşme süreci başlamış, açık artırma sonucunda teklifler değerlendirilerek, 20.12.2004 tarihinde ihaleyi kazanan ortak girişim grubu açıklanmıştır.

- İhalenin sonuçlandırılmasından sonra dosya Rekabet Kurumu'na gönderilmiş, Rekabet Kurumu'nun izni sonrasında da ÖYK onayına

sunulmuştur. ÖYK’nın dava konusu 14.02.2005 tarihli onay kararı ile de süreç sona erdirilmiştir.

Odamız hizmetin sağlıklı bir şekilde yürütülmesinin yolunun mutlaka özelleştirilmesi olmadığı, yıllar yılı bu hizmetten elde edilen gelirin, yine bu hizmetin iyileştirilmesinde kullanılmayarak hizmetin özelleştirilmesine gerekçe oluşturulmaya çalışıldığı, ülke insanının can ve mal güvenliğini doğrudan ilgilendiren böylesine önemli bir hizmetin yürütülmesinin, özel sektörün inisiyatifine bırakılamayacağı gibi temel gerekçelerle hizmetin özelleştirilmesine karşı hukuksal mücadele süreci başlatılmış ve özelleştirilme sürecinde tesis edilen işlemlere karşı çok sayıda (toplam 6) dava açılmış olup, davalar sürmektedir.

Bunlar:

- “Araç Muayene İstasyonlarının Açılması, İşletilmesi ve Araç Muayenesi Hakkında Yönetmelik” in İptali İstemiyle açmış olduğumuz dava
- Araç Muayene İstasyonlarının Özelleştirilmesine İlişkin İhale İlanı ve Bu İlane Dayanak Karar’ın İptali İstemiyle açmış olduğumuz dava
- Özelleştirme İhalesinin Onaylanmasına İlişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı’na karşı açmış olduğumuz dava
- Araç Muayene İstasyonları/Hizmetinin Özelleştirme Yoluyla Devrine İzin Veren Rekabet Kurulu Kararı’na karşı açmış olduğumuz dava
- Özelleştirme Yüksek Kurulu’nca Alınan 2. Onay Kararı’na karşı açmış olduğumuz dava
- Rekabet Kurulu’nun Devir İşlemine İkinci Kez İzin Verme Kararı’nın İptali İstemiyle açmış olduğumuz davadır.

Odamızın yürüttüğü hukuksal süreçte hizmetin özelleştirilmesinin getireceği sakıncalar ortaya konulmuş ve hizmetin hukuksal niteliği vurgulanmıştır. Hizmetin niteliği gereği, 4046 Sayılı Kanun kapsamında özelleştirilebilecek hizmetlerden olmadığı ve özelleştirmenin Kanun’un genel amacı olan “kamu yararı” ve özel amacı olan “ekonomide verimlilik artışı ve kamu giderlerinde azalma sağlama” amaçlarına uygun olmadığı; Anayasa’nın özelleştirmeyi düzenleyen maddesinde de, bu nitelikteki bir hizmetin özelleştirilecek hizmetler arasında gösterilmediği, Anayasa gereği bu nitelikte bir hizmetin kamu idaresi ve kamu görevlilerince yerine getirilmesinin gerektiği dile getirilmiştir.

Odamızın açtığı ilk davalar sonucu,

- Araç muayene hizmetinin kamu hizmeti olduğu, asıl olarak da kamu idaresince yürütülmesi gerektiği,

• Yasa maddesinde hizmetin asıl olarak kamu idaresince yürütülmesine ilişkin bir düzenleme bulunmadığı,

• Ayrıca alt işleticilere devir konusunun da tamamen ihaleyi kazanan işletmeciye bırakıldığı, bu nedenlerle kamu idaresiyle hizmet arasındaki bağın koparılmış olduğu

gerekçeleriyle, hizmetin özelleştirmenin dayanağı olan 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 35.maddesi anayasa Mahkemesi'ne gönderilmiştir.

Ancak Yasa maddesi Anayasa Mahkemesi önündeyken, söz konusu madde üzerinde yapılan değişikliklerle, hizmeti yürütme konusunda Ulaştırma Bakanlığı'na da yetki tanınmış, alt işleticilere devir hususu da yine aynı Bakanlığın onayına tabi kılınmıştır.

Yasa maddesinde yapılan değişikliklerle, hizmetin salt özelleştirme yoluyla yetki verilenlerce yürütülebileceğine ilişkin zorunluluk ortadan kalkmış, hizmeti görmekle asıl yetkili olarak Ulaştırma Bakanlığı işaret edilerek, hizmetin özelleştirilmesi mutlak bir zorunluluk olmaktan çıkarılmıştır.

Ancak, Yasa değişikliğiyle ortaya çıkan bu esaslı durum, siyasi iktidarca değerlendirmeye bile gerek duyulmaksızın göz ardı edilmiş Yasa maddesinin öngördüğü ikincil durum tercih edilerek, özelleştirme sürecine devam edilmiştir.

Özelleştirme sürecinde tesis edilen tüm işlemler yargı aşamasındayken ve henüz kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da mevcut değilken, yangından mal kaçırmaya devir sözleşmesi 15 Ağustos 2007 tarihinde imzalanarak AKFEN-DOĞUŞ OTOMOTİV-TÜVSÜD konsorsiyumuna hizmet devredilmiştir. Konsorsiyumda bir müteahhitlik firması, bir otomotiv firması ve bir yabancı mühendislik kuruluşu bulunmaktadır.

Bu devir her yönüyle ülke ve kamu çıkarlarına aykırıdır.

Araç muayenesinin özelleştirilmesi ile kamu alanında yeni tekel yaratılacak ve bu tekel mutlak piyasa egemenliği kurabilecektir.

ÖİB'in ihale ilanında ve yapılan yasal düzenlemelerde; ihaleye katılacaklara ilişkin herhangi bir kriter ya da ihaleye katılacakların yalnızca araç muayene işiyle iştigal edebileceklerine ilişkin bir koşul öngörülmemiştir. Bu belirsizlik nedeniyle araç imal eden firmalar da ihaleye katılmış, böylece araç imal eden firmaların kendi imalatlarına onay vermelerine imkan tanınmıştır. Bu durum AB standartlarında bir muayene kuruluşunda olması gereken ve TS-EN 45004 standartlarında öngörülen tarafsızlık ve bağımsızlık kriterine de aykırı bulunmaktadır.

Araç muayenelerinde sorun yaşamak istemeyen araç sahipleri, bu

firmanın imal ettiği araçları almaya, araçlarının bakımını bu firmalara yaptırmaya yönelebilecek; bu firmalara otomotiv sanayiine ilişkin araştırma ve geliştirme çalışmalarını yerinde ve birebir yürütme ayrıcalığı tanınarak, gerekli veriler sunulacak, dolayısıyla ihaleyi alan firma diğer araç imal eden firmalardan üstün konuma gelerek, üretim piyasasında mutlak tekel oluşturabilecektir.

Kamu alanının sermayeye devredilmesi ülke güvenliği ile ilgili sakıncalı sonuçlar doğuracaktır

Araç Muayene Hizmetinin özelleştirilmesi ile devletin görevlendirme ve yedekleme planlarında yer alan araçlara ait bilgiler ile tüm araçlara ilişkin adli takibat bilgileri de özel muayene kuruluşlarına iletilecektir. Bu durum ülke/toplum güvenliğine ilişkin verilerin yerli-yabancı sermayenin bilgisine sunulması ve yurt dışına çıkarılması gibi sakıncaları da beraberinde getirecektir. İhaleyi alan Konsorsiyum içerisinde bir müteahhit firma, bir otomotiv tekeli yanı sıra bir de yabancı bir mühendislik organizasyonunun olması bu yöndeki kaygılarımızı doğrular niteliktedir.

Türkiye iki bölgeye ayrılarak araç muayenesi daha da etkisiz kılınacaktır

Ayrıca yapılacak özelleştirmeyle, araç muayene istasyonları iki bölgeye ayrılacak, araç sahipleri yalnızca tescilli oldukları bölgede muayene yaptırmak zorunda bırakılarak zaten mevcut araç sayısının üçte bir oranında seyreden araç muayenesinin daha da azalması sonucunu doğuracaktır.

Kamu Ekonomik anlamda zarara uğratılacaktır

Araç Muayene İstasyonlarının kamu eliyle aynı koşullarda sürdürülebilmesi için sadece 100 milyon dolarlık bir yatırımın devlet eliyle yapılması yeterli olacaktır. Ülkedeki motorlu taşıtların yarısının muayeneye geldiği varsayılsa bile, belirlenen ücretler üzerinden söz konusu yatırımın 2 yıl 20 günde amorti edileceği tespit edilmiş durumdadır. Yalnızca 2003 yılında araç muayene hizmetinden elde edilen gelirin bugün itibarıyla özelleştirme gerekçelerinde belirtilen 100.000.000 dolara tekabül ettiği bilinmektedir. Ayrıca mevcut araç muayenesindeki kaçak oranının üzerine gidilmesiyle bu gelirin 300.000.000 doların üstüne çıkacağı da aşikârdır. 20 yıllık ihale bedeli olan 613,5 milyon dolar olan hizmetin kamu eliyle yürütülmesiyle; söz konusu gelirin 2,5 yılda elde edileceği açıktır. Araç muayene istasyonlarının iyileştirilmesi için gerekli kaynak ayrılmayarak söz konusu gelir yerli ve yabancı sermayeye aktarılarak kamu zarara uğratılmakta, kamu kaynakları özel çıkarılara peşkeş çekilmektedir. Dolayısıyla kamu lehine ciddi bir gelir kaybı söz konusudur.

Trafik, Yol ve Araç Güvenliği Bütünselliği Bozulacaktır.

Karayolları Genel Müdürlüğü tarafından yapılan araç muayenesi ile

Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından yapılan yol üzeri denetim ve tescil işlemleri, karayolları ve araçlara ilişkin bir bütünlük oluşturmaktadır. Bu bütünlüğün bir kısmının kamu elinden çıkarılması, kamu hizmetlerinin yara alması yanı sıra bizzat kamu organizasyonunu da tek ayaklı ve malul duruma düşürecek, ülkemizdeki trafik sorununun daha da derinleşmesine yol açacaktır. Bunun yanında bir kamu hizmetinin ticarileştirilerek özel ellerde tekele dönüştürülmesi ile toplumun can ve mal güvenliği tehdit edilmektedir.

Kamuoyunun bilmesi gerekmektedir ki, araç muayene istasyonları/ hizmetinin özelleştirilmesine karşı Odamızca açılmış olan davalar halen devam etmekte ve kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da bulunmamaktadır.

Özelleştirme sürecinde tesis edilen tüm işlemler yargı aşamasındayken ve henüz kesinleşmiş herhangi bir yargı kararı da mevcut değilken bu devrin yapılması ülkemiz ve halkımızın çıkarına değildir.

Artık ülkenin ve kamunun genelini ilgilendiren özelleştirmelerde, devir yapılmadan bu özelleştirmelere karşı yürütülen yargı sürecinin beklenmesi, Kanuni İdare İlkesinin bir gereği olarak kabul edilmelidir. Hukuk devleti ilkesine bağlı ve hukuka saygılı bir kamu idaresinden beklenen, dava konusu edilmiş her türlü tasarrufta yargı sürecinin sonlanmasını beklemektir. Yargı süreçleri sonlanmadan yapılacak bir devir, ileride çok önemli hukuksal sorunların ortaya çıkması ve kamunun daha büyük zararlara uğraması ihtimallerini de taşımaktadır.

ERDEMİR'İN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Bir ülke ekonomisi ve sanayileşmesinin en önemli bileşkesi demir-çelik sektörünün mevcudiyeti ve gelişmesidir. Demir çelik sektörünün üretim ve tüketim büyüklükleri sanayileşmenin temel göstergelerinden biri sayılmaktadır. Kişi başına tüketilen çelik miktarı ve bu tüketim içerisinde yassı çelik oranı ülkelerin gelişmişlik kriteri olarak kabul edilmektedir.

Ülkemizde de bu nedenle 1926'lerden itibaren bu sektörün oluşumuna yönelinmiş ve 1930'lar ile 1960'lar asıl hamlelerin yapıldığı, temel tesislerin kurulduğu yıllar olmuştur. Diğer adımlarla birlikte, Türkiye böylece belirli bir gelişme çizgisine girebilmiştir.

Bugün Türkiye, 2006 yılı itibarıyla 23,3 milyon ton ham çelik üretimi ile dünya sıralamasında 11. sırada yer almaktadır.

Ancak 1980'li yıllardan itibaren uygulana gelen planlamayı, yatırımı, üretimi, sanayileşmeyi ve sosyal devlet anlayışını dışlayan özelleştirmeci küresel politikaların yıkıcı sonuçları demir çelik sektörün de de yaşanmaktadır.

Bu süreçte kamu işletmeciliğini bitirmek adına, entegre demir

çelik tesislerimize bakım, yenileme ve kapasite artırma yatırımları yapılmayarak bu tesisler bilinçli bir şekilde zarar ettirilmiştir. Kalkınmada sürekliliğin sağlanması ve dışa bağımlılığın azaltılması için demir cevheri ihtiyacının öncelikle ülke kaynaklarından karşılanması gerekliliği göz ardı edilmiş, demir cevheri arama faaliyetlerinden vazgeçilmiştir. Türkiye demir cevheri rezervleri 10 yıl içinde tükenebilecek konuma getirilmiştir.

Özellikle Divriği, Hekimhan ve Attepe’de 20 yıllık ihtiyacımızı karşılayabilecek demir rezervimiz bulunmasına rağmen yurtdışından demir cevheri ithal edilmektedir. 1980 sonrası Devlet Planlama Teşkilatının plan hedeflerine uymayan yatırım teşvikleriyle uzun ürünlerde iç tüketimin üstünde bir kapasite yaratılırken, yassı ürünlerde ise planlamanın ve dünya ölçeklerinin çok gerisinde kalınmıştır. Yassı çelik mamul üretiminin toplam üretime oranı dünyada % 47 iken Türkiye’de % 18’dir. Plansız yatırım ve teşvik politikaları sonucu ülkemizin uzun ürün üretimi iç tüketimin iki katına ulaşmıştır.

Demir çelik sektörü; bir taraftan ülkenin iç tüketim açığını yassı ürün ithal ederek karşılarken, diğer taraftan uzun ürünü üretebilmek için hurda demir ithal edilmektedir. Her iki durumda da sektör dışa bağımlı hale getirilmiştir. Türkiye ithal ettiği hurda demir ile dünya sıralamasında birinci sıradadır. Sektörde uzun ürün fazlalığına rağmen yurtdışından dampingli fiyatlarla uzun ürün ve kütük ithalatına izin verilmektedir.

Bu yapısal çarpıklığın en önemli nedeni IMF ve Dünya Bankasının direktifleriyle uygulanan özelleştirme ve serbestleştirme politikalarıdır.

Bu politikalarla, ülkemizin en büyük KİT’lerinden olan TDÇİ işlevsiz kılınmış, KARDEMİR, İSDEMİR ve DİVHAN gibi kuruluşlar gözden çıkarılmıştır. 1995 yılında KARDEMİR özelleştirilmiş, İSDEMİR üretimin yassı ürüne dönüştürülmesi kaydıyla ERDEMİR’e devredilmiş, DİVHAN ise özelleştirme kapsamında ERDEMİR’e satılmıştır.

Karabük, İskenderun, Divriği ve Hekimhan’da yerleşimin ve sanayiinin tamamı demir çelik sanayiine endeksli iken, bu yerleşkelerimiz zaman içinde kendi kaderlerine terk edilmiştir.

Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları T.A.Ş. (ERDEMİR), Türkiye’nin ithalat yoluyla karşılanan yassı haddelenmiş demir çelik ihtiyacını yurt içinden karşılamak üzere, dışa bağımlılığı ortadan kaldırarak, kendi-kendine yeter hale gelebilmek amacıyla 28 Şubat 1960 tarih ve 7462 sayılı Kanun ile kurulmuş bir kuruluştur. Haziran 1961’de temeli atılan tesisler 42 ay süren inşaat ve montaj çalışmalarından sonra, 15 Mayıs 1965 tarihinde 470 bin ton/yıl yassı çelik üretim kapasitesi ile fiilen işletmeye alınmıştır.

Kurucuları arasında; Türkiye İş Bankası, Türkiye Demir Çelik Genel

Müdürlüğü, Sümerbank Genel Müdürlüğü, Ankara Ticaret ve Sanayi Odası ile ABD Koppers Associates S.A. yer almaktadır.

ERDEMİR bünyesinde; İSDEMİR, Erdemir-Maden (Türkiye'nin en önemli demir cevheri ve tek pelet üreticisi konumunda olan Divhan A.Ş.), Erdemir-Lojistik, Erdemir-Romanya, Erdemir Çelik Servis Merkezi, Erdemir Mühendislik ve Danışmanlık Hizmetleri A.Ş ve Çelbor firmalarını da barındırmaktadır. Borçelik, Sollac Ambalaj Çeliği A.Ş, GERKONSAN A.Ş ve Sivas Demir Çelik A.Ş.'de de iştirakleri bulunmaktadır.

ERDEMİR ve yan kuruluşları yassı çelik, silisyumlu yassı çelik, uzun çelik, dikişsiz boru üretiminde ciddi bir kapasite yanısıra, Türkiye'nin demir cevheri arama ruhsatının yarısına, 2 büyük ve stratejik limana, bir kok, 1 sinter, 1 kireç fabrikasına, yüksek fırına, çelikhaneye, sürekli dökümlere, sıcak ve soğuk haddehanelere, kalay ve krom kaplama hattına, galvanizleme hattına, yatırım, danışmanlık, mühendislik, projelendirme açısından önemli bir zenginlik ve birikime sahiptir.

1965 yılında üretime başlayan ERDEMİR, bugün ulaştığı 3 milyon ton/yıl düzeyinde ham çelik üretim kapasitesi ile halen Türkiye'nin en büyük demir çelik kuruluşu ve tek entegre yassı çelik üreticisi olma özelliğine sahiptir.

ERDEMİR Türkiye'deki ortalama performansın çok üzerine çıkmış bir kurum niteliği taşımaktadır. Kamuya yük olmadığı gibi, küresel düzeyde rekabet ederek ayakta kalmayı başarabilecek niteliğe sahiptir. Yarattığı gelirin önemli bir kısmını kuruluş sözleşmesi gereği yeniden yatırıma dönüştürmek zorunda olduğundan dolayı işsizliğin yaygın olduğu ülkemiz için vazgeçilmez bir konumu bulunmaktadır.

Kamu işletmeciliğinin çökertildiği bir ortamda ERDEMİR, büyük bir gelişme içindedir. 500 en büyük kuruluş içinde ERDEMİR, kârda, üstelik "özel sektör" kategorisindeki kârda birinci gelmektedir.

Erdemir'in 2004 yılında elde ettiği net kâr, satış rakamının neredeyse 3'te 1'i oranındadır Yani ERDEMİR her 3 yılda bir, satılmasıyla elde edilecek geliri zaten hazineye kazandırmaktadır. Oysa ERDEMİR'in yalnızca kuruluş değeri 12 milyar dolar civarındadır.

ERDEMİR'in stratejik konumu ve. ERDEMİR'in savunma sanayiine yönelik namlu, zırlı çelik vs. üretimi ve gemi inşa sacları üretimine yönelik yatırımları ile savunma ve gemi sanayisi için taşıdığı önem tartışılmaz. Aynı şekilde Türkiye'nin enerji, doğalgaz ve petrol ulaşım hatları üzerinde oynamaya başladığı rol ve bu hatlara yönelik malzeme ve boru tedariki ERDEMİR'e yine önem kazandırmaktadır.

Böylesine devasa bir üretim kapasitesi olan ve sürekli olarak kar eden ERDEMİR'in özelleştirmesi uzun zamandan bu yana ülke gündemine oturmuş, konu değişik platformlarda tartışılmış, özelleştirilmesi ile ilgili çok şeyler söylenmiştir. Odamızı doğrudan ilgilendiren ERDEMİR'deki

kamu payının özelleştirmesine karşı Odamız üzerine düşen görev ve sorumluluğu yerine getirmiştir.

Bu bağlamda, Odamız,

Anayasa ve Yasaya uygun olmayan bu özelleştirmede,

• “Ekonomide verimlilik artışı” ve “kamu giderlerinde azalma” sağlama koşulları mevcut olmadığından, ERDEMİR’deki kamu payının 4046 sayılı Kanun kapsamında özelleştirilmesi mümkün olmayıp, kamu yararına aykırılığı,

• ERDEMİR’deki kamu payının özelleştirilmesinin özel tekel yaratacağı gerçeğiyle Anayasa’nın 167. Maddesine aykırılığı,

• İhaleyi kazanan OYAK ile ARCELOR firmasının ortaklığının hukuka aykırılığı,

• Özelleştirme sürecinde yürütülen işlemlerin usul yönünden de hukuka aykırılığı
gerekçeleriyle

ERDEMİR sermayesindeki % 46.12 oranındaki kamu hissesinin, 4 Ekim 2005 tarihinde yapılan ihale ile blok satışına izin veren Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararının iptali ve Yürütmenin Durdurulması,

ERDEMİR hisselerini devralan OYAK’ın kurduğu Ataer Holding A.Ş. adlı şirketin % 41 oranındaki hissesinin ARCELOR S.A.’ya devrinin uygunluğuna ilişkin Özelleştirme Yüksek Kurulu’nca verilen Kararın iptali ve Yürütmenin Durdurulması,

İstemiyle iki dava açılmıştır.

Bu davalarda, ERDEMİR özelleştirmesinde Rekabet Kurulu’nca verilen izin kararının, yasal mevzuatta öngörülen usullere uygun olmadığı tespit edilerek, iptaline karar verilmiş, bunun paralelinde bu işleme dayanarak tesis edilen diğer işlemlere karşı açtığımız davalarda da yürütmenin durdurulması kararları verilmiştir.

Yürütmeyi durdurma kararının gerekçesi Rekabet Kurulu’nun ERDEMİR’in devrine izin verdiği Kararını 7 kişiyle alması gerekirken, Yasa’ya aykırı olarak 8 kişi toplanarak almasıdır. Yürütmeyi durdurma kararına karşı yapılan itiraz Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu’nca da reddedilmiştir.

ERDEMİR’in devrinin hukuka aykırılığı, Rekabet Kurulu’nun izin Kararı’ndan sonra, Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun satışa onay Kararı’nın da yürütmesinin durdurulmasıyla bir kez daha tespit edilmiştir.

Kamuya ait tüm değerlerin önü alınamaz bir istekle özelleştirilmelerinde yürütülen işlemlerde böylesine önemli hataların

yapılması; özelleştirmelerdeki aceleciliği ve dolayısıyla kamu yararına uygunluk değerlendirmesinin yeterince yapılmadığını açıkça ortaya koymaktadır.

Bunun üzerine Rekabet Kurulu'nca yeni bir devir işlemine izin kararı alınmış olup, söz konusu izin kararına karşı da Odamızca dava açılmıştır. Davalar halen devam etmektedir.

ERDEMİR özelleştirmesine ilişkin kamu yararını gözeten hukuk mücadelemiz sürecektir.

Odamız hukuki platformdaki mücadelesi ile birlikte, "ERDEMİR GERÇEĞİ" Raporunu hazırlamış ve kamuoyu ile paylaşmıştır. Bu raporda gündemdeki ERDEMİR özelleştirmesi ile ilgili olarak dünyada ve ülkemizdeki demir-çelik sektörü, sektörün ana girdi hammaddeleri olan demir ve kömür madenciliği, demir-çelik sektörünün dünya ve ülkemizdeki konumu ile ülkemizdeki demir-çelik sektörünün gelişimi topluca irdelenmiş; ERDEMİR'in ekonomik ve stratejik konumu somutlanmıştır; özelleştirmesi ile karşılaşılabilecek sorunlara dikkat çekilmiş, Odamızın konuyla ilgili çalışmaları bu raporda bütünleştirilmiştir.

Yıllardır ERDEMİR'de "Demir Çelik Kongresi" düzenleyen ve tesislerde çalışan çok sayıda üyesiyle birlikte, "ERDEMİR satılamaz" diyen ve ERDEMİR özelleştirmesini Danıştay'da açtığı davalar ile yargıya taşıyan Odamız, ERDEMİR'in stratejik konumu ve ülkemizin dışa bağımlılığına karşı taşıdığı ulusal ekonomik değeri itibarıyla kamuoyunun dikkatini çekmeye çalışmıştır.

SEKA'NIN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 06.12.1997 tarih ve 1997/54 sayılı Kararı ile özelleştirme kapsamına alınan SEKA 15.07.1998 tarih ve 1998/51 sayılı Karar ile Özelleştirme Programı'na alınmıştır. Yöntem olarak "varlık satışı"nın benimsenmesi nedeniyle 24 Kasım 1998 tarihinde Ana Sözleşme'de değişiklik yapılarak müesseseler, işletmeye KİT statüsü de anonim şirket statüsüne dönüştürülmüştür.

Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun 14.09.1998 tarih ve 1998/71 sayılı kararı ile SEKA İzmit işletmesinin kapatılması ve arsalarının yeşil alan, spor alanı, otel alanı ve lüks konut olarak İzmit Büyükşehir Belediyesi'nce yapılan İmar Planı doğrultusunda düzenlenmesi; bu düzenleme içinde yer alan yeşil alanların ve spor alanlarının İzmit Büyükşehir Belediyesi'ne devri, kaydı ile uygun görülmüştür. Ancak bu Karar Kocaeli halkının, SEKA çalışanlarının ve demokratik kitle örgütlerinin yoğun tepkisi ile karşılandığından, özelleştirme işlemi 28.10.1998 tarih ve 1998/84 sayılı Karar ile 1 ay sonra iptal edilmiştir.

SEKA İzmit İşletmeleri 10 Mart 2005 tarihinde AKP hükümeti ile Türk-İş arasında yapılan protokol sonucunda çalışanları ve tüm

varlıklarıyla beraber İzmit Büyükşehir Belediyesi’ne devredilmiştir.

Makina Mühendisleri Odası, SEKA’nın özelleştirilmesine karşı, SEKA işçileri ve Selüloz-İş Sendikasının yürüttüğü mücadelede her zaman yanlarında olmuş, eylem ve etkinliklerinde destek vermiştir. SEKA özelinde çıkarılan Oda Raporlarımız ile konunun önemi canlı tutulmaya çalışılmış, görüşlerimiz ilgili tüm kesimlerle paylaşılmıştır. Yine ulusal düzeyde 1993 yılından beri düzenlenen Kağıt Sempozyumlarında konunun tarafları bir araya getirilmiş, çözüm önerileri üretilmiş ve çıkan sonuçların hayata geçirilmesi için ilgili kurumlara baskı yapılmıştır.

Bu etkinliklerde özel girişimciliğin kağıt sektörüne girdiği 1970’li yıllara kadar ülkenin gereksinim duyduğu selüloz, kağıt ve karbon ürünlerinin yanı sıra kağıt sanayiinin gereksinim duyduğu kalifiye eleman ve bilgi birikimini yaratan SEKA’nın özelleştirme gerekçesiyle atıl duruma getirilmesinin, gerekli yatırımlarından yoksun bırakılmasının akılcı olmadığı, dünyada birçok örneğinin olduğu gibi kamu girişimciliğinin özellikle sektörde katma değer yaratarak varlığını sürdürebileceği, bunun için teknolojik ve yönetsel anlamda yapısal değişikliklere gereksinim olduğu vurgulanmıştır.

TELEKOM’UN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Türk Telekom’un özelleştirmesinin üzerinden birkaç yıl geçmeden hileli zam gibi kamu zararına uygulamalar ortaya saçılmıştır. Kamu hizmetini yok sayan özel bir tekel yaratılmıştır. Ne kablolu TV ne de Telekom’un altyapısını kullanan diğer işletmecilerin Türk Telekom karşısında seçenek oluşturmadığı bugün açıkça ortadadır.

Yargı çeşitli hukuka aykırılık noktalarında kararlar vermesine rağmen, kılıfına uydurulmuş işlemler yapılmakta, yargının yetkisi daraltılmakta, kimi zaman yargı hedef tahtası haline getirilmektedir. Hukuk devleti yalnızca yasaların uygulanmasıyla sağlanamaz. Hukuk devletinin gereği yürütmenin icraatında meşruiyetin sağlanmasından geçmektedir.

Bizler, özelleştirmenin, kamusal kaynakların sermayeye peşkeş çekilmesi olduğunu ve asli amacı kamu yararını gözeterek topluma hizmet vermek olan kurumları kar peşinde koşan şirketlere dönüştüreceğini defalarca söyledik. Bu doğrultuda her türlü eylem, etkinlik ve hukuk mücadelemize rağmen Türk Telekom, devletin kendi koyduğu yasalar bile göz ardı edilerek AKP Hükümeti döneminde “babalar gibi” satıldı. Ancak mücadelemizi sürdürdük ve özelleştirme kararına karşı dava açtık. Bu davalardan biri de, Türk Telekom’un yüzde 55 oranındaki hissesinin blok satışına ilişkin 1 Temmuz 2005 tarihli kararın iptali istemiyle Danıştay’da açılan davadır. Ancak 9 Temmuz 2007 tarihinde davayı esastan sonuçlandıran Danıştay 13. Dairesi, Türk Telekom’un özelleştirilmesi kararının iptal istemini oybirliğiyle

reddetmiştir. Danıştay'ın verdiği ret kararı hukuki sürecin sonlandığını göstermemektedir. Bu kararın temyiz aşaması bulunmaktadır.

Türk Telekom'un OGER firmasına devrinin üzerinden geçen süreçte kamunun zararına uygulamaları belgelenmiştir.

Özelleştirme her yurttaşın ulaşabilmesi gereken ve kamusal bir hak olan haberleşme hakkına indirilmiş bir darbe olmuştur. Nitekim Türk Telekom, ev abonelerinin yoğun kullandığı hatlarda ve şehir içi görüşmelerde yüksek oranda zam yapmış, yargıya yapılan başvuru sonucunda bu zam şimdilik engellenmiştir.

Türk Telekom'un özel tekele devredilmesiyle Türkiye telekomünikasyon alanındaki tüm iddiasını kaybetmiştir. Kurumu işleten firma, kuruma tek kuruşluk yatırım yapmamıştır.

Özelleştirme ile sabit telefon ve internet hizmetlerinde özel bir tekel yaratılmıştır.

Devlet milyarlarca dolarlık gelirden mahrum bırakılmıştır. Bu kaynak OGER firmasına aktarılmıştır.

Kamu çalışanları adeta özel tekele kiraya verilmiştir. Nitelikli birçok eleman kurumdan ayrılmak zorunda bırakılmış, birçok insanın işine son verilmiştir.

Türk Telekom'un devrinden ülkenin stratejik çıkarları, halkımız ve çalışanlar hiçbir şekilde kazanmamıştır. Bu devirden tek kazanan OGER firması olmuştur. Türk Telekom'un özelleştirilmesi usule uygun olabilir, ancak açıkça kamu yararına aykırıdır.

Türk Telekom gibi dünyanın 13. büyük şebekesine sahip Türkiye'nin en önemli kurumlarından birisinin halkın malı olduğu yönündeki mücadelemizi ısrarla sürdüreceğiz. Türk Telekom' da yaşanan her türlü gelişmeyi halkımızla paylaşmaya ve doğru biçimde bilgilendirmeye devam edeceğiz.

EGO'NUN ÖZELLEŞTİRİLMESİNE KARŞI YÜRÜTÜLEN ÇALIŞMALAR

Yerel yönetimlere bağlı kamu kurumu niteliğindeki Kentsel Gaz Dağıtım Kuruluşlarının özelleştirilmesi, tüm kentsel kamu hizmetlerinin özelleştirilmesini ve piyasa faaliyeti haline dönüştürülmesini öngören Dünya Bankası ve IMF politikalarının bir parçasıdır. Nitekim bu husus Doğal Gaz Piyasası Yasasında hükme bağlanmış ve bugüne dek ESGAZ ile BURSAGAZ özelleştirilmiştir.

Bu çerçevede 4646 Sayılı Doğal Gaz Piyasası Kanunu'nun geçici 3.maddesine eklenen bir hükümlerle kentsel gaz dağıtım kuruluşu olan EGO'nun, bağlı olduğu yerel yönetime bu konuda daha önce uygulanmamış ayrıcalıklı yetkiler verilerek özelleştirilmesi gündeme gelmiştir. Yerel yönetimin iştirakiyle kurulan ve kamusal yönü olan

İGDAŞ’ın ve diğerlerinin de bu kapsamda tamamen özelleştirilmesi söz konusudur. Ancak Odamız bu alanlarda dava açmamış, ancak bir siyasi parti tarafından dava açılmasına katkıda bulunmuştur.

Odamız, Doğal Gaz Piyasası Yasası’nı, “Türkiye’nin Doğal Gaz Temin ve Tüketim Politikalarının Değerlendirilmesi” başlıklı çeşitli çalışmalarında ayrıntılı bir şekilde irdeleyerek eleştirmiş, Yasanın amacının piyasanın serbestleştirilmesine yönelik olduğu belirtilerek sektördeki özelleştirmelere esastan karşı çıkmıştır. Yine aynı yasa yoluyla belediyelerin etkinliğinin azaltılması da tarafımızdan eleştirilmiştir.

Odamız, ulaşım ve toplu taşıma ile ilgili uzun yıllardır çalışmalar yapmaktadır. Doğal gazla ilgili olarak da 1989’dan yana Türkiye’nin dört bir yanında binlerce üyesinin katıldığı eğitimler, seminerler, kongre ve sempozyumlar düzenlemiş, binlerce sayfa yayın yapmıştır. Üyelerinin mesleki bilgi birikimini kurumsal bilgi birikimiyle bütünleyen Odamız metro, ulaşım, toplu taşıma ve doğal gaz uygulamaları konularına, kamu ve toplum yararı açısından bakarak Ankara Büyükşehir Belediyesi ve EGO, ASKİ, BUGSAŞ vb. bağlı kuruluşların çalışmalarını irdelemekte ve aşağıdaki soruları sormaktadır.

- Süren metro projelerinin başlangıçta öngörülen keşif bedelleri ve bitiş tarihleri nelerdir? Şimdi ise hedeflenen keşif tutarları ve bitiş tarihleri nedir? Gecikmelerin ve keşif artışlarının nedenleri nedir? Bu projeler ne zaman sonuçlanacak ve Ankara halkının hizmetine ne zaman sunulacaktır?

- Metro gibi temel kentsel altyapı yatırımlarının sağlam finansal kaynaklar bulunmadan, siyasi çıkar gözetilerek plansız-programsız başlatılması, sonra “para kalmadı” denilerek yıllarca sürüncemede bırakılması ve halkın hizmetten yararlanmasının gecikmesi, halk yararına bir uygulama mıdır?

- Büyükşehir Belediyesi Hazine’ye en çok borcu bulunan ikinci belediyedir. Doğal gazı aldığı BOTAS’a 1 milyar YTL gibi büyük borçları vardır. Metro için asıl giderin yapılan kaba inşaat değil mekanik ve elektronik sistemlere yönelik olacağı düşünüldüğünde bu proje nasıl bitirilecektir?

- Borçlarını ödemeyerek BOTAS’ı zor duruma düşüren EGO’nun bağlı bulunduğu Ankara Belediyesi, EGO’nun vatandaştan topladığı gaz bedellerini, ilk yağmurda göle dönen ve kaza oranlarını artıran alt geçitlerde, yayalara değil araçlara öncelik ve ağırlık veren ve kent içi ulaşım arterlerini birer yarış pistine alanına çeviren lüks yol projelerinde ve bu projeleri süslemek için yurt dışından ithal edilen ağaçlarda harcamaya devam etmesi ne anlama gelmektedir?

• İlgili mevzuata göre doğal gaz abonelerinden bağlantı bedeli olarak 150 USD+KDV alınması gerekirken, EGO Genel Müdürlüğü 01.01.2005'e kadar neden haksız bir biçimde abonelerden 300 USD tahsil etmiştir?

• EGO Genel Müdürlüğünün EPDK'dan aldığı doğal gaz dağıtım lisansının sınırları Ankara Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırlarıdır. Doğal Gaz Müşteri Hizmetleri Yönetmeliği'nin 36. maddesinde, "Dağıtım Şirketi, sorumluluk alanında oturan tüketicilere talep etmeleri halinde, dağıtım şebekesine bağlamakla yükümlüdür" denmektedir. Hal böyleyken, EGO Genel Müdürlüğü, yasal sorumluluğu olan Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki tüm kentsel yerleşimlere gaz götürme yükümlülüğünü, neden bir fedakârlık olarak göstermektedir?

• Ankara'da son yıllarda büyük doğal gaz yapım ihalelerini hep aynı firmanın alması basit bir rastlantı mıdır?

• Halihazırda EGO'nun gaz alış fiyatına eklediği hizmet ve amortisman bedelinin gaz alış fiyatının % 17'si olduğu EGO kaynaklarınca ifade edilmektedir. Bu rakam, cari fiyatlarla metreküp başına 0.06 YTL (60.000 TL) mertebesindedir. Oysa, EPDK'dan ihale yoluyla kentsel gaz dağıtım lisansı alan şirketlerin, birim hizmet ve amortisman bedelleri 0-0.037 YTL (0-37.000 TL) arasındadır. Bu durumda, EGO gazı en ucuz değil, en pahalı satan kuruluşların başında gelmektedir.

SONUÇ OLARAK

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, dün olduğu gibi bugün de kamusal kaynaklarımızın talanına açılması anlamına gelen tüm özelleştirmelerin kategorik olarak karşısında yer almaktadır.

Özelleştirme uygulamaları başladığı günlerden itibaren yaşanan süreç, Odamızca TMMOB örgütlülüğü çerçevesinde yakın izlemeye alınmış olup, özellikle meslek disiplinlerini ilgilendiren alanları kapsayan ve TMMOB adına Odamızın düzenlediği "TMMOB Sanayi Kongresi" v.b. ortamlarda konu sürekli olarak gündemde tutulmuş, oluşturulan görüş ve öneriler kamuoyuna sunulmuştur.

Bu kapsamda Odamız başlıca şu etkinliklerde bulunmuştur:

• SEKA, TELEKOM, ERDEMİR ile ilgili Oda Görüşü ve raporlar oluşturulmuş, ayrıca Özelleştirme Gerçekleri isimli bir de kitapçık çıkarılmış ve Oda yayınları olarak kamuoyu ile paylaşılmıştır.

• TELEKOM özelleştirilmesine karşı HABER-SEN ve EMO ile birlikte TELEKOM Raporu hazırlanmıştır.

• HABER-SEN'in açtığı TELEKOM davasına müdahale talebinde

bulunulmuştur.

- Özelleştirmeye karşı mücadele, aynı zamanda kapitalist küreselleşmeye karşı mevzileri savunma ve başka bir dünya kurma mücadelesidir. Bu mücadeleyi tüm emek güçleri ile yan yana ve omuz omuza sürdürmektedir. Özelleştirmelere karşı SEKA’da, Seydişehir’de gerçekleşen topyekûn karşı duruş, TELEKOM’un özelleştirilmesine karşı kurumda örgütlü olan HABER-SEN’in direnişi, TÜPRAŞ ve PETKİM’in özelleştirilmesine karşı PETROL-İŞ’in ve ERDEMİR çalışanları ile halkının yürüttüğü mücadele hepimizin mücadelesi olarak görülüp, bu özelleştirmelere karşı eylemlere aktif katılım sağlanmıştır.

- Doğrudan meslek alanlarımızla ilgili olan Araç Muayene İstasyonları/Hizmeti ve ERDEMİR özelleştirmesine ilişkin çok sayıda davalar açılmıştır.

- TÜPRAŞ’ın özelleştirilmesine karşı açılan davaya müdahil olunmuştur.

- Yine doğrudan meslek alanlarımızla ilgili kongre, kurultay ve sempozyumlar ve sonuç bildirgelerinde, özelleştirmelere karşı çıkmıştır.

- TMMOB yürütücülüğünde, TMMOB, TÜRK-İŞ, HAK-İŞ, DİSK, KESK, TTB ve KİGEM tarafından düzenlenen “20. Yılında Türkiye’de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu’na katılmış ve Oda Görüşleri aktarılmıştır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası olarak,

- Küreselleşme süreçlerinin nedensellik ve sonuçlarına dikkat çekmenin,

- Türkiye’nin dışa bağımlılığına son verilmesinin,

- Ekonomik ve sosyal tahribatlara yol açan özelleştirmelere son verilmesinin,

- Kamu eliyle yaratılan ve toplumsal değerlerimiz olan KİT’lerin birer mevzi olarak savunulmasının,

- Ülkemizin bağımsızlık, planlama ve kalkınmaya ilişkin ekonomik paydaların geliştirilmesinin,

- Sanayileşme, demokratikleşme ve başka bir Türkiye’nin mümkün olduğuna

dikkat çekmek istiyoruz.

Bu kapsamda ve toplumsal yarar doğrultusunda;

• Özelleştirmeler durdurulmalı; kamu hizmetleri eşit, yaygın, nitelikli ve parasız olarak devlet bütçesinden karşılanmalıdır.

• IMF, Dünya Bankası, DTÖ gibi finans kuruluşlarının yönlendiriciliği ile ardı ardına çıkarılan yasalarla ve özelleştirme uygulamalarıyla, sanayi tesislerimizin, kamusal varlıklarımızın ormanlarımızın, tarım alanlarımızın, madenlerimizin, kültürel mirasımızın yağmalanmasına son verilmelidir.

• Özelleştirme ve onun doğal sonuçlarından olan taşeronlaştırma, sendikasızlaştırma, işsizleştirme ve yanlış istihdam uygulamalarına son verilmelidir.

• Bütün bu uygulamalarda sorumluluğu bulunan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı lağvedilmeli, yargı sürecinde iken devredilen kuruluşlar geri alınmalı, ülkemizin aleyhine olduğu açık olan bütün özelleştirmeler durdurulmalı, ülke, kamu ve toplum çıkarlarını esas alan bir kamulaştırma programı başlatılmalıdır.

Türkiye neo-liberal uygulamalar dışında başka bir seçenek üretmek zorundadır.

TMMOB Makina Mühendisleri Odası, özelleştirmelere karşı kamulaştırmacı bir bayrağın açılması gerektiğini düşünmektedir. Sempozyumumuz bu açıdan bir fonksiyon da üstlenmeli; kamucu ve kamulaştırmacı bir yaklaşımı benimseyerek en önde dile getirmeli, diğer bütün emek ve meslek örgütlerine ve ülkemize yaymalıdır.

Odamız bu konuda üzerine düşen sorumlulukları yerine getirmeye, bu süreçlerin takipçisi olmaya kararlılıkla devam edecektir.

OTURUM BAŞKANI- Ali Ekber Beye biz de sunumundan dolayı teşekkür ediyoruz.

Program gereğince Ziraat Mühendisleri Odamızdan Yönetim Kurulu Genel Sekreteri arkadaşımız Fatih Taşdoğan Bey, bize tarım sektöründe yaşanan özelleştirmelerle ilgili bilgi verecek. Daha önce sizlere mazeretini aktardığım Harita ve Kadastro Mühendisleri Odamız Başkanı Ali Fahri Bey de aramızda, onu da kürsüye alıyoruz.

Buyurun Fatih Bey.

FATİH TAŞDOĞEN (TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası)- Teşekkür ederim Sayın Başkan. Değerli katılımcılar, değerli dostlar, Ziraat Mühendisleri Odası adına sizleri saygıyla selamlıyorum. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği tarafından "Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği" adı altında gerçekleştirilen bu Sempozyuma katılmış olmanız dolayısıyla da teşekkür ediyorum, aynı zamanda TMMOB'yi bu anlamda tebrik ediyorum. Her ne kadar katılım az olmuş olsa bile, her

ne kadar beklenen ilgiyi yeterince sağlayamamış olsak bile, aslında Türkiye’nin en önemli sorunlarından bir tanesi olan Türkiye’deki yaşanan soygunun, talanın, düzeni emperyalistlere, kapitalistlere terk etmenin yeni araçlarından biri olarak bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye’de de kullanılan bu sürece halkımızın ilgisiz kalmasını üzüntüyle karşıladığımı ifade etmek istiyorum. Ancak nitelikli bir katılım bulunduğunu ve bizim yılmadan, bıkmadan bu süreci herkese anlatmak için çaba sarf etmemizin bir görev olduğunu da bir kez daha ifade edeyim.

Tarım, biliyorsunuz, Türkiye’nin en önemli konularından bir tanesi. Sadece Türkiye’nin değil, gelişme yolundaki ülkelerin ana konularından bir tanesi, çünkü istihdamın önemli bir bölümünü tarım sağlıyor. Bütün dünya ülkelere bakıldığı zaman birçok ülkede böyle, gelişme yolundaki ülkelere bakıldığı zaman ağırlıklı böyle, ülkemizde de bakıldığında, kırsal alanda yaşayan insanların % 37 oranında bulunduğu, bununla birlikte istihdamımızın yaklaşık % 30’unu kapsayan çok önemli bir sektör.

1950, bakıyorsunuz, Türkiye de dahil olmak üzere, bugün yeni oluşturulmaya çalışılan yeni dünya düzeninin, İkinci Dünya Savaşından sonraki önemli dönüm noktası, önemli tarihi, çünkü İkinci Dünya Savaşından sonra henüz dünya üzerinde savaşın ortaya çıkarmış olduğu duman kalkmamışken, yeni bir dünya düzeni oluşturmak amacıyla o sürece hükmeden ülkeler Amerika’nın New Hampshire kentinde 1945 yılında bir dizi konferanslar dizgesi oluşturdu ve o konferanslar dizgesi sonucunda dünyaya üç tane yeni kardeş örgüt çıktı. Buradan bir tanesi IMF idi, 1945 yılında oluşturulmuş olan bir örgüttü. Bir tanesi Dünya Bankasıydı, aslında uluslararası yatırım ve kalkınma bankasıydı, 1946 yılında kurulmuştu. Bir tanesi de Dünya Ticaret Örgütüydü, yani Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması adı altında 1947 yılında da bu örgüt kurulmuştu.

Buradaki tarihlere bakıldığı zaman bir hata, 55, 56 ve 57 olarak geçiyor, onları 40 olarak lütfen kabul edin.

Neydi amaç, neden bu üç örgütün oluşmasına gerek vardı? Çünkü dünyada temel olarak süreci kontrol etmenin üç tane aracı vardı. Bunlardan bir tanesi mali sistemin kontrol edilmesiydi. Bir tanesi üretim araçlarının ve üretimin kontrol edilmesiydi, üretimin yönlendirilmesi gerekiyordu. Bir tanesi de üretilmiş olan metanın, yani ticarete konulacak üretime konulmuş olan değerın mutlaka kontrol edilmesi gerekiyordu. Bunun için 45 yılında kurulmuş olan IMF dünya ölçeğinde parasal işlemleri yürütmek, parasal işlemleri istenilen düzene oturtmak, kur sistemini aktif hale getirmek ve istenildiği şekilde para geçişkenliği üzerinde rol oynamak için kurulan bir sistemdi. Uluslararası Yatırım ve Kalkınma Bankası’nın gayesi, ki bu aynı zamanda birkaç ayağı olan düzlemdir, Dünya Bankası’dır bir ayağı, Dünya Bankası’nın bütün istemi, bütün amacı da dünya ölçeğinde hedeflerine uygun olabilecek

yatırımın yönlendirilmesi isteğiydi. Ticaretin yönlendirilmesi için de 1947 yılında yine GATT kurulmuştu.

Merkezi ülkeler arasında yeni oluşmuş olan bu düzeni denetleyebilmek için de değişik örgütler ortaya çıktı. Bunlardan bir tanesi, en çok zengin olan, dünyayı sömüren, dünyaya hükmetmeyi, kendi aralarında paylaşmayı becerebilen GEIA organizasyonudur, bir tanesi 21 ülkeden oluşan Uluslararası Kalkınma Örgütü, OECD'dir, bir tanesi de aynı zamanda 1947 yılında kurulmuş olan GATT'ın devamı olan Dünya Ticaret Örgütüdür.

Bu sürecin Türkiye'ye yansımaları, biraz önce de arkadaşlarımdan ifade etmiş olduğu gibi, 1980'li yıllarla başlayan ve bugün artık ağırlığını iyice hissettirmiş olduğu hem Dünya Bankası kredi anlaşmaları, hem de IMF'yle yapılan standby anlaşmalarıdır. 1980 ile 2002 yılları arasında bakıldığı zaman ülkemizde tam bu anlamda 15 anlaşmanın imzalandığını görüyoruz.

Bunlardan 1985 yılında birkaç tanesini örnek vermek istiyorum. Sektörel kredi anlaşmalarına bakıldığı zaman ulusal plan ve programların hedef ve stratejilerini yönlendirmek amacına hizmet ettiğini, kamu sektörü, kamu yönetiminin örgütlenmesi ve işlevleriyle çalışma ilişkilerinin değiştirilmesine dönük çalışmalar yürüttüğünü söylemem mümkündür. Yine 2000 yılında Ekonomik Reform Kredi Anlaşmasına, ki bazılarını sadece örnek olarak vermek istiyorum, önemli, 2001 yılında ülke çapında doğrudan gelir desteğine geçişi sağlayan ana anlaşmadır bu Kredi Anlaşması, yine tarımsal kredi sübvansiyonlarının aşamalı olarak kaldırılmasını ve üretimi değil, tamamen tüketimi, üretimden uzaklaşmayı hedef alan yeni bir kredilendirme, yeni bir sübvansiyon sisteminin hedef olarak alındığını söyleyebilmek mümkündür. Yine bu süreç içerisinde önemli argümanlardan bir tanesi de tarımsal KİT'lerin özelleştirilmesi ve tarımsal devlete ait olan ve regülasyon görevi yapan firmaların bir anlamda özleştirilmesine hizmet eden altyapıyı hazırlamaktı ve daha sonra özelleştirmeyi sağlamaktı.

Bu unsurlardan tarıma ilişkin önemli anlaşmalardan ve anlaşmaya dayalı projelerden bir tanesi, Tarım Reformu Uygulama Projesi, ARİP 2001 yılında ortaya konulmuş olan bir projeydi. Bu Projenin kapsamı doğrudan gelir desteğinin düzenlenmesiydi. Çiftçi geçiş programı, yani alternatif ürün projesinin hayatiyete geçirilmesi birçok üründe üretim fazlası varmış gibi azaltılması yoluna gidilmesi hedefti. Bunlardan bir tanesi mesela fındıktı. Dünyada toplam fındık üretiminin yaklaşık % 80'ini üreten Türkiye ve dünyada çikolata sanayinin alternatifsiz kullanmak zorunda olduğu fındığı üreten bir Türkiye böyle bir gücü elinde bulundurması gerekirken, Orta Avrupa'da ve özellikle Akdeniz kuşağında yer alan Avrupa ülkelerinin birçoğunda geliştirilmek istenen fındık üretim alanlarına hizmet edebilmek için Türkiye fındık alanlarında daraltmaya gitti. Yine bütün bunlardan bir tanesidir. Tütünde bu ülke şark tipi tütünü dünyaya tanıtmış ve bütün dünyadaki sigaraların

içerisinde aroma kattığı sebebiyle katılması mecburi gibi görülen bir unsur olmasına rağmen ve Türkiye’de kırsal alanlarda suya ihtiyaç duyulmayan şekilde ve birçok çiftçimizin geçim kaynağını temin eden bu alanda daraltılmaya gidildi, çünkü ithalat yoluyla Türkiye piyasasına giren yabancı şirketlerin beklentisini karşılayacak şekilde bir tercih yapılmıştı. Yine proje destek hizmetleri ve Bakanlığın yeniden organizasyonuna ilişkin kapsamı bu proje kapsamında görüyoruz maalesef.

Yine 1999’daki standby hükümleri kapsamında niyet mektupları imzalandı biliyorsunuz. Bu niyet mektupları bugüne değin her yıl neredeyse, her imzalanan niyet mektubuyla birlikte tekrarlanmakta, 1999’daki ana etken olan, temeli oluşturan anlaşmayla ortaya konulmuş olan, öncelikle yerel destekleme fiyatlarının dünya fiyatları ölçeğine indirgenmesi idi beklenen, girdi ve çıktıya dayalı destekleme sisteminin ortadan kaldırılmasıydı. Nedendi bu? Biraz önce ifade etmeye çalıştım, çünkü girdi desteğinin yapılmadığı, üretim desteğinin yapılmadığı, ürünle ilintili destek yapılmadığı koşullarda çiftçiyi üretimden uzaklaştırmak ve dolayısıyla ithalata dayalı bir politika üretmek gibi bir amaca hizmet ettirmek gibi bir niyet vardı bu niyet mektuplarının içerisinde ve bu niyet mektupları maalesef dönemin ve bugünün hükümeti tarafından da güçlü bir şekilde, kendi amacına uygun olacak şekilde kullanılmıştır. Bunu ifade etmek mümkündür.

Yine doğrudan gelir desteğine geçileceğini ifade etmiştim. Birçok örgütün tasfiye edileceğini, Ziraat Bankasının tasfiye edileceğini, birçok tarımsal KİT’in yine özelleştirme adı altında ortadan kaldırılacağını ve çeşitli yasalarla kurullar kurulacağını, kurumlar üzerinde kurullar eliyle kurumları inaktif hale getirmek amacına hizmet ettirilecek bir araç kullanılacağı net bir şekilde ortaya çıkmıştır zaten. Tabii ki asıl beklenen Dünya Ticaret Örgütü’nün de tetiklemiş olduğu gibi sektör üretime halkın yanında, halka beklenen katkıyı sağlayacak şekilde üretime dönük değil, rantın beklentisini karşılayacak şekilde, ticaretin yerel güç odaklarıyla birlikte işbirliği yapan uluslararası güç odaklarının beklemiş olduğu beklentiye hizmet edecek bir hizmet anlayışı vardı ve bu anlamda liberalize edilerek sektörün rekabete açılması hedef haline getirilmişti ve tabii ki bunlar Dünya Bankası tarafından da desteklenecekti.

Özelleştirme ana planı kapsamında tarım alanına bakıldığı zaman ne tür önceliklerin mevzuatta yer aldığını izin verin hemen kısa süre içerisinde geçmeye çalışayım. İfade edilen özelleştirme ana planı kapsamında Yem San’ın, yani yem sanayinin çoğunluk payının satılabileceği, TİGEM’in tarımsal işletmelerin ve Türkiye’de tarım sektörüne büyük hizmetler yapmış olan Türkiye’de tarım sektörünün mekanizasyonu için tarım tekniğinin yeterince ve nitelikli olarak kullanımını temin için yöre çiftçilerine önder olabilmek için ihtiyacımız olan tohumluk ve buna bağlı girdilerin temini için çok

önemli roller üstlenmiş olan TİGEM'lerin büyük bir kısmının satılması gene özelleştirme ana planının kapsamındaydı. Hedef tarımı tasfiye etmekte çünkü. Yine Süt Endüstrisi Kurumu'nun bazı bölümlerinin satılabileceğini, geri kalan kısmın da rehabilite edilebileceğine ilişkin hüküm vardı ama aslında bakılan, görülen ve nihayetinde gelinen nokta olarak SEK'in tamamen tasfiye edileceğini ve özel sektörün, birkaç firmasına aracı olarak kullanılan bir unsur haline dönüşmesinin beklendiği bugün yaşayarak öğreniyoruz maalesef. Et Balık Kurumu'nun yine özelleştirilebileceğini ve bu kapsamda biliyorsunuz şehrin artık ticari merkezi olabilecek şekilde ortasında kalmış olan birçok fabrikanın bugün ticaret merkezi olarak tamamen amacından uzaklaşmış bir şekilde işlevsizleştirilerek, fabrikalar yıkılarak tarımın hizmetinden bu üretim araçları çıkarılarak, başka amaçlara hizmet edilecek şekilde dönüştürüldüğünü hep birlikte yaşayarak öğreniyoruz.

Yine ÇAYKUR'un, Şeker Fabrikalarının, TÜRKSAŞ'ın yine özelleştirileceğini, TMO'nun ve Türkiye Zirai Donatım Kurumu'nun da yine üçüncü öncelik olarak özelleştirileceğini, bu özelleştirme planı kapsamında görüyoruz.

Bir çizelge, bakıyoruz, KİT'ler arasındaki karşılaştırma. Kamu çalışanların yapısına bakıyorsunuz. Aynı zamanda KİT'lerin büyük bir istihdam alanı olduğunu ve Türkiye'de tarım alanına büyük oranda hizmet eden araçlar olduğunu görüyorsunuz.

Bu tespiti yaparken aslında ifade edilmesi gereken temel amaçlardan bir tanesi de şu, gayet iyi hatırlıyorum, sizler de eminim hatırlayacaksınız: Dünya Bankası ve IMF Türkiye'ye yeni tarım politikaları önerirken, yeni tarım politikalarını ilerleme raporlarında destekleyen Avrupa Birliği, aynı zamanda kendi ülkesinde, kendi hinterlandında, yani 25 Avrupa Birliği üyesi ülke içerisinde tam 23 ürün için müdahale fiyatı belirleyecek şekilde müdahale örgütü kurmuştu, ya bunlar şu anda tıpkı Et Balık Kurumu gibi kurumlar şeklinde devlet eliyle kontrol edilen kurumlarla yapılıyordu, bunu özel firmalara ama yüksek oranda kendi denetimini yapmak kaydıyla yaptırılıyordu ya da özel sektörün kendi dinamizmi içerisinde bazı ürünler için bu yöntemleri uyguluyordu. Ama garip olun şudur: Kendi bu yöntemleri uygularken Türkiye Dünya Bankası ve IMF'nin dayatmalarıyla yeni tarımsal destekleme sistemine ve tarımda tasfiye sürecine girilirken ilerleme raporlarıyla birlikte şunu öneriyordu Türkiye'ye: "Siz doğru yoldasınız. Biz de nihayetinde sizin bulunduğunuz noktaya geleceğiz. Aslında siz bizden çok öndesiniz. Devam edin arkanızdayız." diyordu. Bu ahlaksızca bir teklifti. Tamamen uygulamış oldukları sistemden farklı bir sistemdi ve kendileri bugün 2007 yılında konsolide etmiş oldukları bütçede 43 milyar euro tarımsal destek vermeleri gerekirken tam bunun üzerine 5 milyar euro daha ilave ederek 48 milyar euro tarımlarına net destek yaparken yapısal ve sosyal formlardan

aktarılmış olan kaynak hariç olmak üzere Türkiye’ye “Siz tarımsal destekleme vermeyin” diyecek kadar ahlaksızlardı. Türkiye’yi gerçekten de kendileri için bir tarım ürünü ihracatı yapacak pazar olarak gördüklerinin önemli bir aracıydı.

Tarım sektöründeki özelleştirmelere bakıldığı zaman hayvancılık alt sektöründe Et Balık Kurumu, SEK, Yem-San, yine yerli üretim ve dağıtım yapan alanlarda faaliyet gösteren Türkiye Zirai Donatımı, TÜRKSAŞ, İKSAŞ, Ziraat Bankası, TİGEM gibi işletmeler ve örgütler, tarım ticareti alanında faaliyet gösterenler, yine Şeker Fabrikaları, Tekel, ÇAYKUR, TMO gibi örgütlerdi. Toprak ve su varlığının özelleştirilmesi yine bu anlamda ana hedeflerden bir tanesi. Tarımsal altyapı hizmetlerinin özelleştirilmesi ana amaçlardan bir tanesiydi.

Satış tarihlerine baktığımız zaman, SEK’in 1993 ile 1998 yılları arasında ve bütün fabrikaların toplam 69 milyon dolara satıldığını görüyoruz. Yem Sanayinin 1993-1995 yıllarında yine çok cüzi rakam diyeceğimiz 21 milyon dolar gibi bir rakamla, KÖYTEKS’in yine 3 milyon dolar civarında rakamla, ORÜS’ün, Zirai Donatım Kurumunun, TÜRKSAŞ’ın ve birçok örgütün gerçekten de bakıldığı zaman komik rakamlara özelleştirildiğini görüyoruz.

Yem Sanayine bakıldığı zaman varlıkların toplamı. Evet, bu çizelgede de gördüğünüz gibi 21 milyon dolar civarındaki bir varlığa tekabül ediyor. Yine süt alanındaki yapılan özelleştirmelere ilişkin bir çizelge. Hızlı bir şekilde geçmek adına çok detaya girmiyorum. Et Balık Kurumu’nun yine bakıldığı zaman birçok işletmesinin özelleştirildiğini, ancak son beş işletmesinin regülasyon görevi yapsın diye Tarım Bakanlığı tarafından Özelleştirme İdaresi Başkanlığı’ndan geri alındığını ve yanlıştan bir nebze olsun dönüldüğünü ifade edebilirim, ancak tabii ki asıl bu sektöre hizmet eden fabrikaların, Ankara Et Fabrikası’nın da keza özelleştirildiği ve bugün üstünde ticaret merkezi olduğunu biliyoruz. Bu amaca hizmet ettiğini söylemek mümkündür.

Alan, tabii ki devlet tekellerinin işlevsizliği, devlet tekellerinin hantallığı, devlet tekellerinin halka hizmetten uzak olduğunu, birilerine peşkeş çekildiği iddiasıyla yok edilmesini amaçlayan bir anlayış, bir irade, halkı maniple ederek aslında tamamen amaçlarının ticari tekellerin, özel tekellerin sürece hükmetmesinin altyapısını hazırlayacak şekilde halka ve herkese yalan söylüyorlardı. Bunu hepimiz gayet iyi biliyoruz. Bugün de zaten yaşıyoruz. Tütün sektöründe bakıyorsunuz, bugün Philsa’nın, JTI’nin ve BAT-Koç işbirliğinin neredeyse sektörün tamamını doldurduğu ve biraz sonra anlatacağım şekilde Tekel’in tütün bölümünün de, sigara bölümünün de özelleştirilmesiyle birlikte tamamen yerli tekelinin, devlet tekelinin sermaye tekeline dönük, özel sektör tekeline dönük bir evrilme dönemine girdiğini de ifade edebilmem mümkündür.

Yine traktör üretimine bakıyorsunuz ki Koç ve Uzel’in tekeli haline

dönüştüğünü; gübre sektöründe bakıyorsunuz, Tekfen'in tekeli haline dönüştüğünü; süt, yoğurt sektöründe Danone'nin, Nestle'nin, Koç ve Barilla'nın tekel haline dönüştüğünü; şeker sektöründe yine Cargill'in, nişasta bazlı şeker üretmek kaydıyla sektöre bu anlamda hâkim olduğunu, hububat sektöründe Cargill'in, Ilancor'un ve Dreyfus'un aktif olarak kendi amaçlarına hizmet edecek şekilde süreci kendi destekçileri vasıtasıyla, araçları vasıtasıyla başarılı olacak şekilde dönüştürdüğünü görüyoruz.

Yine yoğurt, süt alt sektörünü incelemeye başladığımız esnada görüyoruz ki, 1963 yılında kurulmuş olan süt ürünleri sanayinde kurulu kapasitenin yaklaşık % 27.4'üne sahip olan, açıkladığı fiyatlarla piyasada büyük oranda regülasyon görevi yapan, piyasada denge unsuru olabilen ve bugün bakıldığı zaman piyasada tamamen özel sektörün hizmetine, amacına terk edildiği bir alanda büyük oranda kamu yararını sağlayan örgüt konumundaydı. 32 süt işletmesinin tamamı 1993 ile 1998 aralığında 70 milyon dolara özelleştirildiğini ve bazı sadece firmaların, yabancı firmaların tekeline hizmet edecek şekilde özelleştirme yapıldığını ifade edebiliriz ve bu işletmelerden 13'ü faaliyet göstermekte maalesef ve 32 işletmeden 2/3'sinin kapandığını ve tamamen yabancı özel sektörce doldurulduğunu biliyoruz.

Yine boşaltılan bu kamu alanının yerli şirketlerce ya da yabancı şirketlerin yerli işbirlikçileri tarafından ilk evrilme aşamasında ortaklıklar ya da iştirakler kurmak kaydıyla paylaşıldığını ama süreç içerisinde ağırlıklı olarak tamamen süt sektörünün, yabancı özel sektörün tekeline geçtiğini ve çiftçinin elinden alınan, süte ödenen bir birim fiyatın 3 katıyla, 4 katıyla pazara ulaştırıldığı ve dünyada böyle bir örneğin görülmediği, Avrupa'da bu korelasyonun 1'e 2 oranında olduğunu ifade ederek ne kadar aslında kamu yararından öte kendi emperyalist düşüncelerini gerçekleştirmek için bu süreci kullandıklarını gösteren önemli bir araçtır.

Bu alanda baktığımız zaman Danone ve Sabancı Birtat'a, Danone, Dani ve Tikveşli'ye sahip olduklarını, Koç'un SEK ve Migros'a sahip olduğunu, Nestle'nin Nestle, Mis markasına sahip olduğunu, Yaşar'ın Pınar, Ülker'in içim ve Süttaş'ın da Süttaş ve Gima'ya sahip olduğunu görüyoruz.

Yine süt alt sektöründe bakıldığı zaman fiyat ile hammadde arasındaki çelişkiyi ortaya koyan bir çizelge bu. Şeker alt sektörüne bakıldığı zaman yine Türkiye'de şeker fabrikalarında büyük oranda, biliyorsunuz Şeker Kanunuyla birlikte dünyada olmayacak ölçüde yüksek oranda, % 10 nispetinde bir kota sağlandığını ve bu sağlanan alana Amylum Nişasta'nın, Sunar'ın, Cargill'in ve işbirliği halinde Coca Cola, Fruko ve IMP danışmanlığının Ak Gıda, Oğuz Gıda arasında bir işbirliğiyle hakim olduğunu görüyoruz.

Türkiye'deki şeker fabrikalarına baktığımız zaman 33 şeker

fabrikasının var olduğunu, bunun 25 tanesinin kamuya, 6 tanesinin kooperatife, 1 tanesinin özel sektör ve kamu işbirliğine ve 1 tanesinin de özel sektöre ait olduğunu görüyoruz. İşlenen pancardaki randıman oranına bakıldığı zaman % 14 civarında ortalama bir oran olduğunu görüyoruz ve burada bu toplam üretilen 21 milyon ton toplam pancar içerisinde 13 milyon tonunun yaklaşık olarak kamu tarafından işlendiğini görüyoruz. Tabii ki bu düzeneğin de bozulması amacıyla yeni bir özelleştirme süreci başlamıştır. Bu kapsamda yine Türkiye’ye yakın zaman içerisinde şeker alanında da bir tasfiye sürecine gidilecektir.

Nişasta bazlı şeker oranına bakıldığı zaman bir Avrupa’yla Türkiye arasında bir mukayese yapabilmek adına bunu söylemek istiyorum, hedef olarak kendimize girmek için yıllardan beri uğraş vermiş olduğumuz ve yaptığı her şeyi taklit etmek için, tabiri caizse, çırpındığımız, hukuksal düzlemimizi, sosyal düzlemimizi, hatta psikolojimizi bile onlara uygun hale getirmek için yarıştığımız Avrupa Birliğinde bakıyorsunuz ki nişasta bazlı şeker oranının Almanya’da % 1.2, Fransa’da 0.60, İngiltere’de 2.33, Polonya’da 1.58 ve İtalya’da 1.29, toplam Avrupa Birliği, 25 ülkesi içerisinde ortalama 2.84 olduğunu ama bizim Şeker Kanunuyla birlikte pancar alanında çalışan Türk çiftçisini tasfiye etmek ve GDO’lu mısır ithalatına dayalı nişasta bazlı şeker üretimini tahrik edebilmek için % 10 kota koyduğumuzu ve buna da kararnameyle % 50 oranında arttırılıp azaltılabileceğine ilişkin bir hüküm konulduğunu ve her yıl da bu arttırma, eksiltme oranının hep arttırma yönünde kullanıldığını ve ortalama olarak toplam şeker kotası içerisindeki % 15 payın nişasta bazlı şekerle ayrıldığını ve bunun da % 80’inin Cargill tarafından üretildiğini ve Cargill’in de Amerika Birleşik Devletlerinden GDO’lu mısır ithalatıyla bu işlemi gerçekleştirdiğini sizlerin dikkatin sunmak istiyorum.

Şeker Fabrikaları 2000 yılında özelleştirme kapsamına alındı, 2003 yılında özelleştirme için yol haritası belirlendi, 2004 yılında Amasya ve Kütahya şeker fabrikalarında bulunan kamu hisseleri satılarak özelleştirildi. Ancak yeni bir sürece girildi. 21 Ocak 2005 tarihinde revize edilen özelleştirme yol haritasıyla Türk şekerin özelleştirmeye hazırlık sürecinin 31.12.2006 tarihine kadar uzatılmasına, Kayseri Şeker Fabrikası’nda bulunan kamu hisselerinin 31 Aralık 2005 tarihine kadar satışı suretiyle özelleştirilmesine, Adapazarı Şeker Fabrikası’ndaki kamu hisselerinin de özelleştirme planına alınarak 12 ay içerisinde özelleştirilmesine şu anda karar verilmiş durumda.

Bor, Ereğli, Iğın şeker fabrikaları Özelleştirme Yüksek Kurulu’nun 6.12.2005 tarih ve 2005/130 sayılı kararıyla özelleştirme programına alınmış, ancak İdari Yargı kararıyla, doğru kararlar iptal edilmiştir. Tabii ki bu İdari Yargı kararını uygulayan hükümet seçime gideceği esnada biraz da kendi için uyutma politikası izliyordu. Hemen yeni hükümeti kurduktan sonra Resmi Gazetede yayınlanan yeni bir Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı var. Şu anda verilen karar, biraz önce saymış

olduğum bütün şeker fabrikasına ait olan fabrikaların 24 ay içerisinde özelleştirileceğine hükmediyor, sadece bu değil, aynı zamanda 12 Aralık 2007 tarihine kadar, yani yaklaşık bir ay içerisinde, 28 gün içerisinde Türkiye Şeker Fabrikaları'na ait olan bütün personelin ya başka kuruma gönderilmesine, ya emekli edilmesine, ya da kamu personeli havuzuna alınmasına dönük bir tercih zorlamasıyla personel karşı karşıya. Bütün personel dağıtılacak. Dağıtılmış olan personelin tabii ki işletmeyi yürütmesi mümkün olmayacak, kısa zaman içerisinde özelleştirme gerçekleştirilmiş olacak.

Makarna alt sektörünü hızla geçiyorum. Biraz önce ifade ettim, Pastavilla, Koç, Sabancı, Barilla, Doğu gibi öteki özel sektör aracılığıyla ve yabancı sektör aracılığıyla sektöre hükmedildiğini biliyoruz.

Çok önemli olan Tekel'in içki bölümünün özelleştirilmesi konusunda hepimizin dikkatini çekiyorum. Gerçekten de burada tam bir vurgun vardır. Bu aslında Türkiye'deki özelleştirme sürecinin nasıl algılandığına ve nasıl devletin soyulduğuna çok önemli bir örnektir. 2004 yılında Tekel'in alkollü içkiler bölümü 292 milyon ABD doları bedelle Mey Alkollü İçkiler Sanayi Ticaret A.Ş.'ye % 50'si peşin 2 yılda geriye kalanının ödenmesi kaydıyla özelleştirildi. Çok ilginç, izin verin hemen bunu bitirmeye çalışacağım, önemli çünkü bu.

146 milyon dolar Mey İçki'den ki Mey İçki'yi oluşturan üç tane firma vardı Konsorsiyumu oluşturan: Nurol-Limak-Özaltın-TÜTSAB Konsorsiyumudur bu. 18 il ve ilçede bulunan Tekel'in içki bölümünün fabrika, depo veya arsalarını 27.2.2004 tarihinde devralırken Tekel'in kasasında arkadaşlar 348.4 trilyon para vardı. Tekrar ediyorum 146 milyon dolar alıp da Tekel'in 18 il ve ilçede bulunan tesis, depo ve arsaları bu firmaya devredilirken Tekel'in kasasında aktif varlık olarak tam 348.4 trilyon TL para vardı, yani 348.4 milyon YTL. Aldığının neredeyse 2.5 katı. Bitmedi, 120 milyon YTL değerinde de depolarda içki vardı.

Şöyle bir rakam oluşturdum: Satış bedeli 292 milyon dolar, devir işlemi için % 50 peşin alındığında net $348.4 + 120 = 468.4$ milyon YTL, yani yaklaşık 390 milyon dolar kasada hazır para vardı. Nurol-Limak-Özaltın Grubunun firması olan Mey İçkiler Sanayi 292 milyon dolara satın aldığı Tekel'in içki bölümünün % 92'sini bir ABD firmasına, Teksas Pasifik Gruba tam 810 milyon ABD dolarına sattı 8 ay sonra. Rakamları üst üste koyalım. Yaklaşık 8 ayda 1 milyar dolarlık vurgun.

Tütün alt sektörüne geliyoruz. Çok zamanım yok ve aslında söylenecek çok şey var ama vurgunun boyutunun ne kadar önemli olduğunu sizlerin dikkatinize sunmak üzere açıklamak istedim. Tütün alt sektöründe Philip Morris ve Sabancı işbirliği içerisinde Philsa'yla, British American Tobacco'yla Koç BAT-Koç adı altında işbirliği içerisinde, Japon Tobacco International JTI olarak şu anda markalarını görüyorsunuz üretiyor Türkiye'de ve Tekel'in üretmiş olduğu 4-5 tane marka, nihayetinde kalan.

Uluslararası danışmanlık kuruluşlarının bile 2.5 - 3 milyar dolar değer biçtiği Tekel’in sigara bölümü 2003 yılında yapılan ihale ile yaklaşık olarak 1.150.000.000 dolar Japon Tobacco International tarafından verilen en yüksek rakamla özelleştirilmek istenmiş ama tepkilerle özelleştirme iptal edilmiştir. Ama şu anda yeniden Özelleştirme İdaresi Başkanlığı Tekel’in sigara bölümünü özelleştirmek üzere yeni ihale sürecine girdi. Rakamın 1.2 ile 1.6 milyar dolar olabileceği yönünde manipulasyonlar var, demin ifade etmiş olduğum gibi 3 milyar dolar civarında uluslararası danışmanlık firmalarının bile değer biçmiş olduğu Tekel’in bu bölümünün maalesef o rakamlarda gidebileceği konusunda kuşkumuz var. Yine yansıtmış olduğum gibi İstanbul, Samsun, Tokat, Adana, Bitlik, Malatya sigara fabrikaları içerisinde yer aldığı arazilerle birlikte devredileceği, İstanbul arsasının çok yüksek değerde olduğu sebebiyle bunun da sadece intifa süresi ya da kullanım hakkı verileceği gibi bir iddia vardır metnin içerisinde ama biz bunu inandırıcı bulmuyoruz. Asıl amaç, asıl Tekel’in İstanbul’daki arazisinin üzerine rantiyecilerin oturma isteğidir.

Özelleştirme altyapısını hazırlayabilmek için günlük 20-25 ton olan fabrikalarda üretim 14-15 tona çekilmiştir. Amaç özelleştirmenin mali, sosyal, siyasal ve psikolojik altyapısının hazırlanmasını sağlamaktır. Bazı müesseselerin pazarlama ve dağıtım bölümleri kapatılmıştır. Yine bakıyorsunuz ki Tekel’in sigara bölümü % 80, % 90’lık Türkiye’deki paya sahipken, % 38.7’ye indirilmiştir bu oran. İhaleyle ilgilenen yatırımcılar arasında yine bakıyorsunuz ki oldukça yüksek oranda talep var. JTI, BAT, Korean Tobacco, Imperial Tobacco gibi ve Koç, Doğan gibi yerli birçok firmanın bulunduğunu görüyoruz.

Tarım sektöründe yaşanan bu tasfiye sürecine, uluslararası güç odaklarına hizmet edecek firmalar ve onların Türkiye’deki işbirlikçi ajanları tarafından yeni bir tasfiye sürecine girdiğini ve artık büyük oranda yol kat ettiklerini biliyoruz. Türkiye tarım sektöründe istihdam edilmiş insanları doyurmadığı takdirde, büyük oranda yerinde istihdam etmediği takdirde, büyük oranda sosyal, siyasal olaylara gebe, bunun maliyeti ekonomik olarak tanımlanmış, rakamlandırılmış ve rakamlarla ifade edilmeyecek boyutların çok üzerindedir. Bunu Türk tarımına hizmet eden örgütler olarak ve bunların ana örgütlerinden bir tanesi olan Ziraat Mühendisleri Odası olarak ifade ediyoruz.

Türk tarımının yerinde müreffeh kurulmasının dünya ile rekabet etmenin ana aracının mutlaka dünya ölçütünde maliyetle hesap üzerinden üretim yapılmasının zorunlu olacağı, Türkiye’deki stratejik beklentiye uygun tarımsal üretimin yapılabilmesi için halkın nitelikli ve kaliteli gıdaya, tarımsal ürüne ulaşmasının sağlanabilmesi için tarım sektöründe istihdam edilen insanların diğer sektörlerle eşit seviyede gelir seviyesine sahip olabilmesi için yeni bir tarım politikasına ihtiyaç vardır. Bu anlamda yeni bir destekleme politikasına ihtiyaç vardır, Türkiye’de yeni bir anlayışa ihtiyaç vardır, Türkiye’de yeni bir düzene ihtiyaç vardır ve bu anlamda hepimize düşen göreve ihtiyaç vardır.

Hepimize düşen çok önemli görevler vardır. Yılgınlığa düşmeden, kendi aramızda kıskançlıkları elimine ederek, işbirliğini geliştirerek, güç birliğine dönüştürerek ülkemizi geleceğe taşımak isteğimi bir kez daha ifade ediyorum ve Ziraat Mühendisleri Odası adına sizleri bir kez daha saygıyla selamlıyorum.

OTURUM BAŞKANI- Fatih Beye biz de sunumu için teşekkür ediyoruz.

Bir sonraki sunumumuz Kimya Mühendisleri Odasından Kimya ve Petrokimya Alanında Gerçekleştirilen Özelleştirme Uygulamaları hakkında bize Nilgün Ercan Hanım bilgi verecek.

Buyurun Nilgün Hanım.

NİLGÜN ERCAN (Kimya Mühendisleri Odası)- İyi günler diliyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce bir çerçeve çizmem gerekiyor sanıyorum. Bugün bu Oturumda benden beklenen, Sayın Başkanın da belirttiği gibi kimya ve petrokimya sektöründeki özelleştirmeler konusunu sizlerle paylaşmak; ancak sizlerin de dünden beri izlediğiniz gibi, Sempozyumda şu ana kadar gerçekten son derece değerli konuşmacılar çok önemli noktalara, hususlara değindiler ve değindikleri konular arasında bugün benim aktarmam beklenen kimya ve petrokimya sektörü de vardı. İkincisi de bu Sempozyum TMMOB'nin ve bağlı odalarının yaptığı bir sektörel sempozyum veya bir sektörel etkinlik değil. O anlamda bu etkinliği izleyen sizler, bu konuları, özelleştirme konusunun arka planını, derinliğini belki bizlerden daha iyi bilen, bu konulara vakıf olan katılımcılarınsınız, çünkü bu tür etkinlikler gerçekten sektörel etkinliklerden daha farklı bir izleyici ve katılımcı grubuyla yapıyor. O yüzden ben sizin affınıza sığınarak, hem bazı tekrarlar da yapmayı göze alarak, olabildiğince kısa, ana hatlarıyla kimya ve petrokimya sektöründe olan özelleştirmelerden bahsedeceğim. Daha sonra da, aslında belki oturum başlığımıza daha uygun olan, yani ne yaptık, ne yapmalıyız gibi bir başlığa daha uygun olan ve dünden beri izlediğim Sempozyumda benim dikkatimi çeken ve bu anlamda da sizlerle paylaşmak istediğim bazı hususlara değineceğim.

Dün de aktarıldı, artık uzun bir süredir, sanıyorum artık herkesin kabul ettiği gibi özelleştirme uygulamaları ne Türkiye'de ne de herhangi bir az gelişmiş ülkede bu ülkelerin iç ihtiyaçlarından ortaya çıkan, kendilerinin yöneldikleri ekonomik tercihler veya yönelişler değil. Kapitalist sistemin, girmiş olduğu krizden çıkış için ortaya koyduğu, çok daha kapsamlı siyasi yönleri, ideolojik yönleri olan, neredeyse hayatımızın her alanını etkileyen, hatta ve hatta bilinçlerimizi dahi teslim alan çok kapsamlı bir programın bir parçası özelleştirme ve önemli bir parçası. Bu politikaların bizim gibi ülkelere

ihracı söz konusu.

Gene dün değinildiği gibi, bugün de arkadaşım biraz önce bahsetti, bu politikaların Türkiye’ye ihracına bakıldığında da, başta 24 Ocak kararlarını görüyoruz. Yine bu süreçte uluslararası sermayenin temsilcisi olarak bu özelleştirmelerde ve yeni liberal politikaların ülkemizde yerleştirilmesinde çok önemli bir rol oynayan Dünya Bankasının, 24 Ocak kararlarının hemen akabinde ya da o süreçte 1980’den 84’e kadar verdiği önemli yapısal uyum kredileri söz konusu. Bu kredi anlaşmalarına, bir anlamda diğer alanlarda olduğu gibi, Türkiye’deki sanayinin de, imalat sektörünün de geleceğini belirleyen temel altlıklar, diye bakabiliriz. Biraz önce bahsedildi, Dünya Bankası tarafından 1984’ten sonra da mali sektör, tarım, enerji gibi alanlarda daha çok sektörel düzeyde uyum kredileri veriliyor.

1980-84 yılları arasındaki Dünya Bankası Kredilerinin ana hatları arasında, Türkiye’de ithalatın serbestleştirilmesi, bunun yanı sıra KİT yatırımlarının ve kamu yatırımlarının bir anlamda kontrol altına alınması, sınırlandırılması, örneğin imalat sektörü KİT’lerine kaynak transferinin sınırlandırılması sayılabilir. 1984 yılında verilen son Yapısal Uyum Kredisine bakıldığında da, orada artık Beş Yıllık Kalkınma Planının strateji ve hedeflerinin de yapısal uyum programıyla uyumlu hale getirilmesi gerektiği belirtiliyor. Tabii KİT’lere ilişkin reformların ve KİT personel sisteminde yapılacak düzenlemelerin de takibi söz konusu ediliyor bu anlaşmalarda.

Bu süreçte, hep söz edildiği üzere, yaygın olarak bilinen 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname, Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılmasına dair 2983 sayılı Kanun, arkasından 1986 yılında KİT’lerin özelleştirilmesinin yanısıra yedi ayrı Kanun’da değişiklik yapılmasını içeren 3291 sayılı Yasa ve diğer kanun hükmünde kararname benzeri düzenlemeler yapılıyor ülkemizde. Ama arkadaşlarımızın da belirttiği gibi esas itibarıyla 1994’te 4046 sayılı Özelleştirme Yasası, 99’da Anayasada özelleştirmenin önündeki engelleri kaldırmaya yönelik yapılan değişiklikler Türkiye’deki iç düzenlemelerin ana başlıkları olarak sayılabilir.

Bu dönemde fiili duruma bakıldığında, her ne kadar kimya sektörünün içinde mütalaa edilmiyorsa da çimento sektöründeki özelleştirmenin önemli olduğunu düşünüyorum. “Halka arz kaydıyla blok satış” olarak tanımlanan bir yöntem ile 1989 yılında ÇİTOSAN’ın bağlı ortaklıkları Afyon, Ankara, Balıkesir, Trakya ve Söke Çimento Fabrikaları ile daha sonra 1992 yılında Niğde ve Denizli Çimento Fabrikalarındaki kamu hisselerinin satışı söz konusu o dönemde. Bunun sonucunda neler oldu, diye bakıldığında, KİGEM’in 2003 yılında yaptığı bir çalışmayı referans veriyorum, sonuçta özelleştirmelerden sonra çok anlamlı görülmeyen bir ufak üretim artışından bahsetmek mümkün genel toplamda, ama tek tek fabrikalara girildiğinde çoğu fabrikada üretimin azalması söz konusu.

Önemli sayıda işçi çıkarmaları, sonuçta da fabrikaların belli birtakım şirketlerin, Rumeli Holding, Set Grup (İtal Cementi), Lafarge Grubu, OYAK Grubu gibi grupların eline geçmesi ve bu grupların fiyat kontrolü yapabildikleri bölgesel tekeller oluşması söz konusu sektörde. Daha sonraki yıllarda, özellikle Irak savaşı nedeniyle çimento ihracatı hızla artmakla birlikte, çimento sektörü iç piyasaya daha pahalı ürünün verildiği, rekabet ihlallerinin en fazla olduğu ve Rekabet Kurumu'na göre de kartelleşmenin yaşandığı bir sektör haline gelmiştir. Son yıllarda yeni yapılan yatırımlarla üretim kapasitesi artmış ve bazı yeni sermaye grupları piyasaya girmiş görünmektedir.

Buradan kimya sektörüne devam edecek olursak, gene o dönemlerde, yani ilk başlarda gündeme gelen Petlas özelleştirmesiyle karşı karşıyayız. Petlas 1976 yılında temeli atılan bir kuruluşumuz ancak şunu da kabul etmek lazım, özelleştirme öncesinde de oldukça sorunlu. Uzun yıllar tamamlanamamış bir yatırım, hatta teknolojisinin çok ciddi boyutta eskidiğinden bahsedilen bir yatırım; 1994'teki ekonomik krizde hükümet Petlas'ı kapatma kararı alıyor. Sanıyorum Ayfer Eğilmez arkadaşımız da bu raporun hazırlanması aşamasında katkı koydu ya da hazırlayanlardan biriydi, KİGEM'in o dönemde resmi olarak kurulup kurulmadığını hatırlamıyorum. Ancak hükümet birtakım rehabilitasyonlarla bu kuruluşun kapatılmasından vazgeçilmeye ikna ediliyor bir süre; ancak daha sonra burada da yine satış, özelleştirme gündeme geliyor. Başta ihalede teklif alınamaması ya da Türkiye'de özelleştirmeler konusunun hukuksal olarak sürekli sorunlu gitmesine bağlı birtakım engeller çıkıyor, fakat daha sonra Petlas 1997 yılında Kombassan Holding'e satılıyor. Tipik bir olay burada da karşılaşılan; alan şirketin taksiti ödememesi, verilen taahhütleri yerine getirmemesi, yatırımları zamanında yapmaması gibi sorunlar karşımıza çıkıyor; Petlas zarar eden bir kuruluş olarak devam ediyor ve nihayet önce 2005 yılında % 90 hissesi, sonra 2007 yılında kalan hisseleri Kombassan Holding tarafından bir lastik pazarlama şirketine satılıyor.

Dün Sayın Ayla Yılmaz burada bahsetti. Özelleştirilen kuruluşların özellikle sosyoekonomik yapı açısından çok önemli olduğu bazı illerimizde özelleştirmeler sonrasında ne oldu türünde alan araştırması yapılması hakikaten önemli diye düşünüyorum. Bu tür araştırmalar, ki kendisi Petlas için Kırşehir'de böyle bir çalışma yapıldığından bahsetti, bu anlamda konunun takibi ve özelleştirme sonrasında belgelendirilmesi, hem önümüzdeki yıllara aktarmak hem de savlarımızı ileri sürerken bunları delillendirmek açısından son derece önemli olacaktır.

Gene kimya sektöründe devam edecek olursak, gübre önemli bir alan. 1953 yılında Bakanlar Kurulu kararı ile Azot Sanayii T.A.Ş. olarak kurulan kamu kuruluşumuz 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameyle TÜGSAŞ haline dönüştürülüyor, 1998 yılında özelleştirme kapsamına

alınıyor. TPAO’nun bir iştiraki olarak kurulan ve yine aynı tarihte özelleştirme kapsamına alınan İGSAŞ’ın, yani Kocaeli’ndeki ve tek üre üreten kuruluşumuzun hisseleri de 15.04.2002 tarihli Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı uyarınca TÜGSAŞ’a devrediliyor. Özelleştirmeler sonucunda görülen şu: TÜGSAŞ’ın Elazığ fabrikası kapatılıyor ve malzemeleri ile demirbaşları Fırat Üniversitesine, başka kamu kurum ve kuruluşlarına devrediliyor. Bunun dışında İGSAŞ’da, alan firma tarafından bir müddet sonra, doğalgaz fiyatlarındaki artış nedeniyle üretim tamamıyla durduruluyor, diğerlerinde üretimin düşmesi söz konusu. Şöyle ki, artık sadece gübre hammaddesi değil, gübre de ithal ediliyor. Türkiye’de 1982 yılında yerli gübre üretiminin yanında ancak çok küçük bir oranda gübre ithalatı söz konusu iken, yakın zamanlarda neredeyse üretim ve ithalat başa baş hale gelmiş durumda. Özelleştirilen Gemlik, Kütahya, Samsun fabrikalarında çok sayıda işçinin çıkarılması, sendikasızlaştırma uygulamaları ile karşılaşılıyor. Bu arada tarım kesimi de devletin kontrolünden çıktuktan sonra gübre fiyatlarının çok yüksek oranda artmasından şikayetçi.

Bir başka özelleştirme örneği ile devam edersek; büyük ölçüde medyaya da yansıdı, belki medya grupları arasındaki çatışma nedeniyle de bu ölçüde medyaya yansıdı. Burada Petrol Ofis özelleştirmesini kastediyorum. Petrol Ofisi’ndeki kamu payının % 51’i, 2000 yılında Türkiye İş Bankası ve Doğan Şirketler Grubu’na satıldı. Satıştan sonra beş yıl, 21 Temmuz 2005 tarihine kadar geçerli olması gereken altın hisse 2002 yılında ÖYK kararı ile kaldırılarak ihale sırasında getirilen koşullar değiştirilmiş, dolayısıyla ihaleyi alan grup lehine haksız rekabet oluşturulmuş oldu. Bu arada kamunun elindeki % 25.8’lik POAŞ hissesi, büyük ölçüde yine POAŞ hisseleri teminat gösterilerek, aynı grup tarafından alındı. Karlı durumdaki POAŞ, Aralık 2002’de 1.2 milyar dolar borcu olan İş-Doğan Şirketi ile birleştirilmesi sonucunda zararda olan bir şirket haline dönüştürüldü. İş Bankası’nın hisselerini 2005 yılında almasıyla Doğan Grubu’nun hisse payı % 86.73’e yükseldi; Mart 2006’da ise şirketin % 34’lük hissesi, Yönetim Kurulu’nda eşit temsil koşuluyla Avusturya şirketi OMV’ye satıldı. Bu şekilde Türkiye’de çok büyük bir medya grubunun, son derece kârlı bir kuruluşu devraldıktan sonra bunu zarar eden bir kuruluşuyla birleştirerek vergi kaçırması, taahhütlerini yerine getirmemesi ve sonuçta ülkemizde bir kamu kuruluşu özelleştirilirken Avusturya’nın devlet kontrolündeki bir şirketinin sektörde belirleyici hale gelmesi gibi gelişmeler yaşandı. Tabii bu alanlarda müdahil olan Petrol İş Sendikasına da gerçekten teşekkür etmek gerekiyor. Gerçekten bu olayların sıkı sıkı takibini yapan ve hukuk alanı dahil son derece önemli bir mücadele veren, övgüye değer çalışmalar yapan bir sendikamız Petrol İş.

Diğer bir konu, daha yakın bir tarihte TÜPRAŞ’ın % 51’lik hissesinin özelleştirilmesi. Özelleştirilmesine 1990 yılında karar verilen TÜPRAŞ’ın ilk olarak 1991 yılında % 2.5 oranındaki hisse senedi

halka arz yoluyla satılmış, daha sonra yapılan halka arzlarla 2000 yılında İstanbul ve Londra Menkul Kıymetler Borsalarında işlem gören TÜPRAŞ hisselerinin oranı % 34. 24'e çıkmıştır. 2004 yılında yapılan ihalede TÜPRAŞ'ın % 65.76'lık hissesinin Efremov Kautschuk ve Anadolu Ortak Girişim Grubuna satılmasını İdare Mahkemesi iptal etmiş, bu karar Danıştay tarafından da onaylanmıştır. Bilahare, 2005 yılında, kamuoyuna açıklanmayan bir ÖYK kararı ile % 14.76'lük kamu hissesinin Ofer'e satılması da Ankara 12. İdare Mahkemesinin kararı ve Danıştay 13. Dairesinin onayı ile iptal edilmiştir. Son olarak 2005 yılında TÜPRAŞ'ın % 51 hissesi Koç-Shell ortaklığına satılmıştır. Bu şekilde ülkemizin en karlı kuruluşlarından biri, Hazine'ye önemli gelir sağlayan bir kuruluşumuz kamunun elinden çıkarılmıştır. Bir diğer açıdan da, rafinaj sektöründeki tekel kamudan koparılmış ve bir özel tekel yaratılmıştır. Şu anda her ne kadar EPDK'dan lisans almak üzere yüksek kapasiteli rafineri başvuruları varsa da, halen TÜPRAŞ özel bir tekel olarak son derece kârlı bir alanda Türkiye'de faaliyetini sürdürmektedir.

Son olarak gündemde olan, ihale ve değerlendirme prosedürlerinin devam etmekte olduğunu düşündüğümüz bir konu; şu anda yurtdışındaki birtakım yayınlarda aslında ihale tamamlandı, diye bakılıyor. Bahsettiğim kuruluşumuz da PETKİM.

PETKİM Petrokimya AŞ, 3.3.1965 tarihinde TPAO öncülüğünde kurulmuştur. Türkiye'de petrokimya sanayiinin kurulmasına I. Beş Yıllık Plan döneminin başlangıcı olan 1962 yılında karar verilmiştir. Yarımca Kompleksi'nde 1970 yılında, önce 5 fabrika işletmeye açılmış, hızla artan talebi karşılamak için, fabrikalarda yüzde 100'lere varan tevsiler gerçekleştirilmiştir.

Talep karşılanamayınca, III. Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde PETKİM'in ikinci kompleksinin Aliğa'da kurulması kararlaştırılmış ve 1985 yılında işletmeye alınmıştır. PETKİM, 11.9.1987 gün ve 87/12184 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile özelleştirme kapsamına alınmıştır. Daha sonra % 4.14'lük hissesinin halka arzı, özelleştirme stratejisinin belirlenmesi, Yarımca kompleksinin 2001 yılında TÜPRAŞ'a devri, bazı taşınmazlarının devri gibi gelişmeler yaşanmıştır.

PETKİM'in kamuya ait olan % 88.9'lük hissesinin özelleştirilmesi için Ocak 2003'te ihaleye çıkılmış, 06.06.2003 tarihinde yapılan ihaleyi, Standart Kimya Petrol Doğalgaz Sanayi ve Ticaret AŞ (Uzan Grubu) kazanmıştır. Ancak, firmanın Özelleştirme Yüksek Kurulu tarafından verilen süre içerisinde yükümlülüklerini yerine getirmemesi sonucunda, PETKİM ihalesi iptal edilmiştir.

PETKİM'in % 34.5 hissesi, 2005 yılında Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın koordinasyonunda halka arz edilmiştir. Son olarak da 2007 yılının başında % 51 hissesinin blok satış yoluyla özelleştirilmesi konusunda Özelleştirme Yüksek Kurulu (ÖYK) karar almıştır.

Petrokimya sanayi ham petrol veya doğal gazın rafinasyonu sonucu elde edilen ürünleri hammadde olarak kullanan ve plastikler, elyaf-tekstil, boya, gübre, temizlik malzemeleri, solvent imalatı, ilaç-kozmetikler gibi geniş bir sektörler yelpazesine yönelik ilk ve/veya ara ürünleri imal eden bir sanayi koludur. Son derece yaygın bir kullanım alanı olan kimyasalları üretmesinin yanısıra teknoloji yoğun bir sanayi dalıdır.

Bugün dünyada petrokimya sektöründeki önde gelen üretici şirketler büyüme eğilimindedir. Dünyanın en önde gelen on şirketi 1995 yılında dünya etilen kapasitesinin üçte birini üretirken, 2006 yılında söz konusu 10 şirket hemen hemen üretimin yarısına yaklaşmıştır. Bu oranın 2015 yılında yüzde elliye ulaşacağı tahmin edilmektedir. Petrokimya sektöründe üretimin ağırlığı Batı’dan Orta Doğu ve Çin’e kaymaktadır.

Bir diğer dikkat çekici gelişme de, dünyada ulusal kimya ve petrol şirketlerinin artan önemidir. Bu bilgiler, özel bir sermaye grubunun, Shell’in bir yetkilisinin yaptığı çalışmadan alınmadır. Yaklaşık on yıl önce ulusal nitelikli şirketler dünya toplam kapasitesinin % 11’ini oluştururken bugün payları % 17’ye çıkmıştır. 2015’te bu oranın % 25’e çıkacağı öngörülmektedir. Ulusal şirketler sadece petrol ve doğal gaz kaynakları açısından zengin olan ülkelerde değil, aynı zamanda iç ihtiyacı fazla olan ülkelerde de kurulmakta ya da korunmaktadır.

Yurt içi petrokimyasal ürün ihtiyacımızın yaklaşık % 30’u PETKİM tarafından karşılanmakta, geri kalanı ithal edilmektedir. Türkiye’de kişi başına düşen termoplastik tüketimi gelişmiş ülkelere göre düşük, buna karşılık petrokimya ürünlerine olan talep artış hızı çok yüksektir; dünya ortalamasının iki katıdır. PETKİM yetkililerinin ifadesine göre, “Ülkemiz petrokimya ürünlerine olan talep itibarıyla Çin’den sonra, dünyanın en cazip ikinci pazarı haline gelmiştir..” Ülkemizdeki talep artış hızı dünya ölçeklerinde petrokimya tesisi kurulmasına olanak sağlayacak düzeyde olup, yeni petrokimya tesisine ihtiyaç olduğu yıllardır vurgulanmaktadır. Böylesine bir durumda özel sektörün mevcut kamu kuruluşunu almak yerine, yeni yatırım yapmasına engel bir durum yoktur. Ancak sermaye grupları için, altyapısı hazır tesislerimizi düşük fiyatlarla “almak”, “yapmak” tan daha cazip olmaktadır.

Bölgemizdeki hammadde zengini ülkeler için Türkiye hedef pazarlardan biridir. Yurt içi pazarımızın kaybedilmemesi, katma değer in yurt içinde kalmasının sağlanması, istihdam yaratılması amacıyla sektörde kamunun varlığının korunması, kamu eliyle yeni yatırımlar yapılmasının sağlanması önemli ve gereklidir.

Türkiye Vizyon 2023 diye bir çalışma yaptı biliyorsunuz. Cumhuriyetin 100. yılında Türkiye’de nasıl bir sanayileşme, bir anlamda nasıl bir teknolojik gelişme öngörülebilir, diye. Bu çalışmanın içerisindeki

önemli hususlardan biri de, kimya sektörü olduğu için söylüyorum, TÜPRAŞ-PETKİM entegrasyonu içerisinde kimya ve petrokimya kökenli bir endüstri öbeğinin oluşturulmasıydı. Bu da nasıl olacaktı; bu entegrasyonla birlikte, etrafında eğitim kurumları, araştırma kurumları ve diğer yan sanayilerle birlikte çok önemli bir ivme kazandırabilecek bir yapıdan bahsediliyordu. Ancak bir tarafta devletin birtakım kurumlarında uzmanlarca, konunun ilgilileri tarafından bu görüşler ortaya koyulurken, raporlar hazırlanırken, diğer tarafta zaten TÜPRAŞ ve PETKİM entegrasyonu bozulmuştu, artı, bunları özelleştirmekle ve özel sektöre devretmekle bu tür bir sanayi öbeğinden ne tür bir toplumsal kazanım elde edeceğimiz, burada hiç yerli-yabancı sermaye ayrımı yapmadığıma lütfen dikkat edin, nasıl bir toplumsal geri kazanım, toplumsal bir yarar elde edeceğimiz de tamamıyla boşlukta kaldı. Nitekim bu entegrasyon bozulduğu gibi, bu özelleştirmelerde, Türkiye'nin sadece bugünkü kayıplarını görmek yeterli değildir. Sadece bugün bahsettiğimiz tesislerini, içindeki ekipmanlarla, kolonlarıyla, kompresörleriyle satmakla sınırlı kalınmamakta, bir anlamda ülkenin geleceği de ipotek altına alınmaktadır. Konu zaten PETKİM'e gelmişti; zira burada kaybedilen tesisten çok aslında ülkedeki iç pazardır. Şöyle bakmak lazım: İleriye yönelik herhangi bir teknoloji hamlesi yapabilmeniz, bir teknoloji geliştirebilmeniz üzerinde yükselebileceğiniz bir sanayi altyapısıyla mümkündür; iç pazarın büyüklüğü de önemli bir faktördür. Dolayısıyla bunları şu veya bu şekilde kamunun kontrolünden çıkararak, üzerlerindeki ekonomik denetimi yok ederek, iç pazarınızı yabancı sermayeye vererek geleceğe yönelik olarak yapabileceğiniz bir teknolojik gelişmeyi ve bundan elde edebileceğiniz toplumsal kazanımları da bir anlamda yok etmekteyiz.

Bu iç pazarın yok oluşu, sanıyorum neredeyse artık Türkiye'deki sermayeyi de bir anlamda düşündürmeye başlamıştır. Geçenlerde bir gazetemizde çıkan bir değerlendirmeyi aktarmakta yarar görüyorum. Yazının başlığı "Yerli sanayi Ne Kadar tehlikede?". İstanbul Sanayi Odası, sanıyorum bir sanayi kongresi düzenleyecekmiş, onun hazırlık toplantıları kapsamında sanayicilerle gazeteciler bir araya geliyorlar ve orada, sanırım İSO Başkanı'nın dikkat çektiği bir konu; yerli sanayi, daha doğrusu "Türk sanayi artık yabancıların eline geçiyor." anlamında bir ifade yer alıyor. Yine bu konularla ilgili olarak bir başka sanayici tarafından belirtilen bir husus "Mühim olan pazarı elde tutabilmek". Bu anlamda pazarın elden gitmesine de dikkat çekiliyor.

Ankara Ticaret Odası ile Kimya Sektör Platformu tarafından 12-13 Haziran 2007'de düzenlenen II. Kimya Endüstrisi Gelişme Şurası başlıklı bir çalışmada da benzer bir endişe dile getirildi. Söyledikleri şuydu: Eczacıbaşı, biliyorsunuz yıllar yılı yerli bir sermaye grubu olarak Türkiye'nin ilaç sektöründe üretici olarak faaliyet göstermekteydi; fakat bir anda Eczacıbaşı'nın ilaç sektöründe faaliyet gösteren kuruluşundaki yüzde 75 hissesi yabancı bir firmaya satıldı. Bu sanayicileri de telaşlandırmış görünüyordu. Sordular, oraya çağırılmış

Eczacıbaşı temsilcisinden özellikle bu konuyu aktarmalarını istediler. O da çok doğal olarak çıkarlarının bu yönde tezahür ettiğini belirtti. Tabii ben burada şundan bahsetmiyorum: Sermayenin herhangi bir şekilde bir sınıfsal bilinç yalpalaması ya da şaşkınlığı içinde olduğunu söylemiyorum, ama neredeyse onların bile dikkatini çeken bir vaziyette, iç pazar gitmektedir ya da yerli sanayi hızla yabancı sermayenin eline geçmektedir, böyle bir olgu vardır.

Tekrar PETKİM’e gelince, biraz önce şu noktaya dikkat çekmeye çalıştım; yani PETKİM’in ne kadar kârlı bir kuruluş olduğu, ülkemiz sanayi için ne kadar büyük bir ivme yarattığı, PETKİM’in çok sayıda, 6 bin-8 binler seviyesinde küçük ve orta ölçekli sanayi kuruluşuna hammadde verdiği gibi hususların yanı sıra, gerçekten ülkenin ilerisi için kurgulanabilecek herhangi bir teknolojik gelişmeyi de bu kuruluşları satarak, elden çıkararak, hiç fark etmiyor yerli veya yabancı sermayeye satarak, buradan alacağımız, elde edebileceğimiz toplumsal yararları, kamunun elindeki araçları da yok ediyoruz, diye düşünüyorum.

PETKİM konusunda bence şöyle de ilginç hususlar oldu. Hatırlıyorsunuz tam seçim öncesiydi PETKİM’in ihalesinin sonuçlanması. Türkiye’de kamuoyu ne yazık ki PETKİM’in özelleştirilmesinden ve yüzde 51 hissesinin satılmasından çok, alan firmanın veya ihalede en yüksek teklifi veren Konsorsiyumun büyük ortağının etnik kökeniyle, milliyetiyle ilgilendi, bunun etrafında bir gürültü koptu. Ana muhalefet partisi başkanının, liderinin karşı çıkışı daha da ilginçti. O, “seçime 3 gün kala böyle bir satış yapılabilir mi, durduralım bu satışı” dedi. Seçim oldu, genel seçimler sonucunda iktidar partisi uzun bir süre için gerçekten önemli bir vize almış oldu. Bu anlamda herhalde ana muhalefet partisinin artık bir karşı çıkışı da söz konusu değil.

Bu arada ÖİB, ortaklardan birinin milliyeti nedeniyle gürültü koparılan ve teklif safhasında en yüksek rakamı veren Konsorsiyumu gerekçesi anlaşılmayan bir şekilde devreden çıkararak, Rekabet Kurulu’na ikinci sıradaki Socar-Turcas-Injaz grubunun teklifini gönderdi. Burada dünden beri de bahsediliyor; Rekabet Kurulu Özelleştirme İdaresi Başkanlığına görüş bildirdi, daha bekleniyor, ihale resmi olarak tamamlanmamış durumda. Fakat yurtdışındaki bazı yayınlara baktığımızda, Socar Grubunun yanında yer alan Suudi Arabistan kökenli İnjaz’ın vermiş olduğu birtakım açıklamalar bunlar, oralara baktığımızda, aslında bu Grup, yani Socar-Turcas-Injaz Grubu bu ihaleyi almış diye görünüyor. Hatta bu haberlere göre, Kazaklar da bu Konsorsiyumun içine girmiş durumdadır; yani bir anlamda yurtdışında bu ihale, PETKİM ihalesi sonuçlanmış, diye bakılıyor. AKP’nin zaten bu konularda son derece gözü kara gittiği ve kararlı olduğu, Özelleştirme İdaresinin rakamsal olarak verdiği, yıllara göre özelleştirme dökümlerinden de belli oluyor.

Bizler, Odalar olarak özelleştirmeler konusunda neler yaptık

noktasına gelince, eğer kimya, petrokimya sektörü ve de Kimya Mühendisleri Odası olarak bakılırsa, açıkçası özelleştirmenin ilk başlangıcından itibaren bir irade beyanı söz konusu oldu. Gerek TMMOB, gerekse bağlı odaları ya da bağlı odaların büyük bir çoğunluğu özelleştirmeye karşı çıkma yönünde bir irade beyanında bulundular. Bazı odalarımız, ki burada özellikle Elektrik Mühendisleri Odasını söylemek durumundayım, ben de uzun yıllar çok sayıda elektrik mühendisinin çalıştığı bir enerji kuruluşunda, önceki adıyla TEK, son adıyla Elektrik Üretim A.Ş.'de çalıştım; Elektrik Mühendisleri Odasının özellikle hukuksal alanda özelleştirmelere karşı bir irade beyanının ötesine geçen çabaları olduğunu biliyorum.

Kimya Mühendisleri Odası olarak da, dediğim gibi, Ayfer Eğilmez arkadaşımızın gerek TMMOB Yönetim Kurulu üyeliği sırasında, gerek bizim Odamızın Yönetim Kurulu üyeliğinde, gerekse KİGEM çalışmaları sırasında araştırmalar anlamında çok ciddi katkıları olmuştur. Kimya Mühendisleri Odası'nın da TÜPRAŞ'ın özelleştirilmesi safhasında Petrol İş'in açtığı davalarda müdahil olması, açılan birtakım standlarda, kamuoyu oluşturmaya yönelik yapılan çalışmalarda Odamızın Ankara Şubesi ve Petrol İş Ankara Şubesinin birlikte hareket etmeleri, imza toplamaları, sokak eylemleri içinde bulunmaları, bütün bunlar söz konusudur.

Ancak bence, düşünülmesi gereken bir başka nokta daha vardır. Odalar elbetteki sadece yönetimleri bazında düşünülmemelidir. Kendi Odam özelinde söyleyeyim, Kimya Mühendisleri Odası 10 000'i aşkın kimya mühendisinin temsilcisi olan, onların üye olduğu bir örgüt konumundadır. TMMOB'ye geldiğimizde, bilemiyorum son sayıyı ama en az 200 000'ler seviyesinde mühendis üyeden bahsedilmektedir. Yani Odalar denince esas itibarıyla bu örgütlerin öznesi olan mühendisler söz konusudur.

Ben yaklaşık 10 yılı aşkın bir süredir yönetimlerde değilim, ama biraz izleyebildiğimi zannediyorum. Gene çalıştığım kamu kurumundan edindiğim deneyimler var. Mühendisler özelleştirme konusuna nasıl bakmıştır noktasına gelince, haksızlık etmek istemiyorum, ancak mühendislerin pek de oda yönetimleri ya da TMMOB Yönetimleri gibi baktığı kanısında değilim. Bunların sorulması gerektiğini düşünüyorum. Bu çeşitli nedenlerden kaynaklanabilir, dün gene gündeme getirildi, sistem ve birey ilişkisi anlamında, yani sistemin birey üzerindeki etkinliği anlamında bakılabilir; ancak mühendisler özelleştirmenin söz konusu olduğu kurumlarda, belki mevcut durumlarından rahatsızlık duyuyorlardı; belki de kamuda altüst olmuş liyakat sistemlerinin ve atamaların sonucunda, kendi kalifikasyonlarının ya da niteliklerinin özel sektör tarafından daha iyi değerlendirilebileceği gibi birtakım düşüncelerle ya da özel sektörde çok daha yüksek kazançlar elde edebilecekleri gibi görüşlerle esasta pek de özelleştirmelere karşı çıkmamışlar ya da duyarsız kalmışlar, hatta yer yer içten içe veya

açıkça taraf da olmuşlardır, diye düşünüyorum.

Sanıyorum gene Sendikadaki arkadaşlarla konuşuyorduk, örneğin Aliğa’da Petrol İş işçisi direnirken orada mühendislerin, ki ağırlık kimya mühendisleri olması lazım, bu anlamda bir özelleştiri olarak değerlendirilebilir, kimya mühendislerinin veya diğer mühendislerin böyle bir direnişe nasıl baktıkları, bunu paylaşıp paylaşmadıkları bence Sendikacı arkadaşlardan da dinlenmelidir. Odalar tarafına da bakıldığında, örgütlerin yönetimlerinde de böyle bir irade beyanı olmasına karşılık gene zaman içerisinde bir anlamda bu konulara duyarsız kalındığı, duyarlılığın kısmen kişilere bağlı kaldığı, ama genelde de bir duyarsızlığın ya da ilgisizliğin giderek daha ağır bastığı yönünde düşüncelerim veya izlenimlerim vardır.

Son olarak da şunu söylemek istiyorum, 2005 yılında yapılan geçen Sempozyumun Sonuç Bildirgesinde dikkatimi çeken bir husus oldu. Orada şöyle bir cümle geçiyor: Sendikaların ve meslek örgütlerinin bu konudaki kararlı tavırlarına ve karşı çıkışlarına rağmen, özelleştirme yönünde ikna edilmiş kitlenin üzerinde yeterince etkin olamamalarının başlıca nedeni, özelleştirmeye destek veren bazı medya gruplarıdır, deniliyor. Bunun yeterli bir açıklama olup olmayacağı konusunda, olayı yeterince izah edip etmeyeceği konusunda benim açıkça kuşkularım var. Tabii buradan çıkarak bir reçete sunmuyorum. İçinde bulunduğumuz dönemdeki egemen politikaları ve bunlar doğrultusunda şekillendirilen toplumsal yapıyı ve bilinci aşan bir şeyler önermek tabii ki benim de haddimi aşıyor. Çoğu zaman odaların da, meslek örgütlerinin de boyutunu aşan, dün de burada çok sık dile getirildiği üzere, siyasi alanda gelip düğümlenen sorunlarımız var. Ancak bunların da, madem burada bir değerlendirme içindeyiz; en azından Kimya Mühendisleri Odasının bir üyesi olarak, mühendis örgütleri içinde kendimize sorulması gerektiği inancındayım. Ben konuşmamı daha fazla uzatmak istemiyorum. Dinlediğiniz için çok teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Nilgün Hanıma sunumu için biz de teşekkür ediyoruz.

Bu Oturumumuzun son konuşmacısı Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası Başkanımız Ali Fahri Özten tarafından yapılacak. Kendisi bizlere Yabancılar Toprak Satışı ve Özelleştirmeler konusunda bilgi verecek. Buyurun Ali Fahri Bey.

ALİ FAHRİ ÖZTEN (Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası)- Sayın Başkan, değerli katılımcılar; sizleri Harita ve Kadastro Mühendisleri Odası adına saygı ve sevgiyle selamlamak istiyorum. Sevgili TMMOB Başkanı Mehmet Soğancı’nın dediği gibi Türkiye’nin TMMOB gereksinimi vardır. Gerçekten neden gereksinimi olduğunu hem Kimya Mühendisleri, hem Ziraat Mühendisleri, hem Makine Mühendisleri

arkadaşlarımız neden Türkiye'nin TMMOB'ye gereksinimi olduğunu burada yaptıkları açıklamalarla bir kez daha ortaya koydular.

Gerçekten Türkiye'de bu özelleştirme sürecinde, ne menemse bu özelleştirme, ki dün de çok net şekilde anlatıldı, bu özelleştirme sürecinde PETKİM'den, ERDEMİR'den, TÜPRAŞ'tan, Tekel'den Şeker Fabrikası'na kadar, Et Balık Kurumu'na kadar nasıl talan edildiğini arkadaşlarımız çok güzel çalışmalarla ifade ettiler. Tabii ki, şunu da ifade etmek durumundayız: Türkiye'de özellikle özelleştirme sürecinin 1980'li yıllarda başladığında hatırlayın, bu kitlenin nasıl zarar ettirildiğini, nasıl özel bankalardan yüksek faizlerle borçlandırıldığını ve daha sonra medyanın ve ilgili kurum ve kuruluşların çok ağırlıkla birlikte nasıl KİT'lerle Türkiye'nin batırılma noktasına taşındığı halka anlatıldığında halk şunu söylemeye başlamıştı: Devlet süt üretimi, Et Balık Kurumu ne işe yarar, diye, o noktadan hareketle söze gelmişlerdi ve bugün TÜPRAŞ'ı, Telekom'u, PETKİM'in satışında da artık nasıl yanıldıklarını bir kez daha görmek durumundalar. Tabii ki bizler bunları anlatmak durumundayız, açıklamak durumundayız. Türkiye'nin eğitilmiş insanları, bu ülkenin aydınları, ilericileri, çağdaş insanları bunları kamuoyuyla paylaşmak durumundayız. Mutlaka zorluklarımız var tabii ki ama bundan da geri durmamak gerekiyor. Zaten neoliberalizmin savunucuları, 1970'leri başından itibaren bütün dünyaya ancak kendi önerilerini yaşama geçirdikleri takdirde refah düzeylerine ulaşabileceklerini hem öğütlemekteler hem de ifade etmekte olduklarını biliyoruz. Burada özellikle ziraat mühendisi arkadaşımızın tarım alanındaki süreçte bize öğütledikleri bunlar işte, bunları yaparsanız refah düzeyine çıkacak Türkiye. Tabii ki onların verdikleri ödevler, sonuçta devletin piyasadan çekilmesi, serbest piyasa ekonomisine geçilmesi, sosyal devletin tasfiyesi, kamu hizmetlerinin ticarileştirilmesi olduğunu çok net görebilmekteyiz.

Biz Harita Kadastro Mühendisleri Odası olarak bu özelleştirme sürecinde konunun mülkiyet açısından ele alınmasını, yabancılara toprak satışını, mera, orman ve bu alandaki çalışmalarla birlikte, son dönem gündemde olan ve hâlâ gündemde olan İller Bankası konusundaki Odamızın çalışmalarını sizlerle paylaşmak istiyoruz. Tabii ki, arkadaşlarımızın ifade ettiği gibi, kapitalizm ilk ortaya çıkışından ve özellikle 1800'lü yılların ilk yarısından itibaren küresel düzeyde örgütlenmeyi savuna gelmiş ve bunu da uygulamak istemiştir. Dolayısıyla küreselleşmenin aslında yeni bir kavram olmadığını görebiliyoruz. Dün de ifade edildiği gibi, küreselleşmenin siyasal, ekonomik ve kültürel boyutta, üç boyutta olduğunu da ifade etmek gerekiyor. Arkadaşlar yine ifade ettiler, aslında özelleştirme fikri temelde küresel bir sistem yaratma ve krizdeki kapitalizme yeni alanlar açarak nefes aldırılmayı hedeflediğini biliyoruz. Bugün gelinen noktada gelişmekte olan ya da üçüncü dünya ülkeleri diye ifade ettiğimiz tanıma baktığımızda bu ülkelerin zengin ülkelere, IMF, Dünya Bankasına, Dünya Ticaret Örgütüne ve bu ülkelerin finans sektörlerine

1 trilyon dolar borcu olduğunu da görüyoruz.

Toprak satışı, orman ve mera alanlarına baktığımızda şöyle bir değerlendirme yapıyoruz, diyoruz ki artık özelleştirmeler sadece KİT’ler üzerinden yürütülmektedir. Bu gerçeği görmek özelleştirmelerin daha doğru bir zeminde tartışılmasının da önünü açacağını söylüyoruz ve tabii ki özelleştirmeler bir ideolojinin aracı olduğunu söylüyoruz. Özelleştirme bu ekseninde sermayenin, hatta yabancı tekellerin çıkarına işleyen bir sistem taşıyıcısı olduğunu da ifade ediyoruz. Bu bağlamda özelleştirmeyle çok büyük çapta kamu kaynakları el değiştirmekte ve dolayısıyla bu ilişkiye rahatlıkla yeni sömürgeleşme süreci olarak söyleyebiliriz. Gayrimenkulların özelleştirilmeleriyle siyasal iktidarlar kendilerine yeni bir alan açmaktalar ve satılacak tesisler için bir iyileştirme yok, dolayısıyla harcanacak bir kaynak da yok. İşsiz kalacak insanlar, çalışanlar da yok, çünkü bu sadece toprak ve gayrimenkul. Hatırlayın, 1986’yla 2004 arasında yapılan özelleştirmelerde, özelleştirmeden önce tesislere, varlıklara yapılan harcamaların neredeyse özelleştirme bedeline denk geldiği düşünülürken gayrimenkullar üzerinden bir özelleştirme sürecinin ne kadar kârlı olduğu da kendini göstermektedir.

Buradan şuraya geçmek istiyorum: Yabancılar toprak satışıyla birlikte sürecin nasıl başladığını, 1800’lü yıllara indiğimizde, 1860’larda Osmanlı’ya gittiğimizde Osmanlı ekonomik sıkıntı yaşadığı dönemde dış borçlanmaya gidiyor ve bu dış borçlanma sonucu aldığı kredileri ödeyemeyince yeniden borçlanmaya gidiyor, tekrar borçlanmaya gittiğinde hemen dayatıyorlar artık yabancılar: “Toprak satışını serbest bırak” diye. İlk kez 1860’lı yıllarda yabancılar toprak satışının önünü açıyor Osmanlı ve 1900’lü yıllara geldiğimizde, başta Ege olmak üzere tarım alanlarının 3’te 2’sinin yabancıların eline geçtiğini görüyoruz. Lozan Anlaşmasıyla Türkiye’de yeni bir süreç başlıyor. 1924 yılında Köy Kanunu çıkartılıyor ve Köy Kanununda tabii ki eskiden gelen, kapitülasyonlar sürecinden gelen ve yabancıların toprak edinimiyle ilgili tanıdıkları haklar süreciyle toprak satışı engellenemiyor ama özellikle köy alanlarının satışını engelliyor bu Köy Kanunu. 1934’te Tapu Kanunu çıkartılıyor ve yabancılar toprak satışının önünde belli kısıtlamaların getirilmesi hayata geçiyor ve karşılıklılık ilkesiyle birlikte konut satışı noktasında bir çıkış yakalanıyor. Ama 1934’ten sonra 1984’lere gelince, 50 yıl boyunca yabancıların bu karşılıklılık ilkesi üzerinde, konut üzerindeki taşınmaz edinimde bir sorun yaşanmıyor ama 1980’lere geldiğimizde, ki biliyoruz 24 Ocak kararları yeni bir sürecin başlatılması anlamını taşıyor.

Burada, 1984 yılında ilk kez karşılıklılık ilkesi olmaksızın Suudilere, ki bugün yine Türkiye’de bu insanlar, İstanbul’un Sevda Tepesini satıyor dönemin siyasal iktidarı. Anayasaya aykırı olmasına rağmen yapıyor bunu.

1984’ten sonra yabancılar toprak satışıyla ilgili bu yasa dört kez

değiştiriliyor ve her değişikliğin de Anayasa Mahkemesinden geri geldiğini görüyoruz. Tabii ki yabancılara toprak satışı noktasında aslında bugün gündeme gelen KİT'lerin ya da bu KİT'lerle birlikte arsalarının satışı gündeme gelmesi tamamıyla bu yasalarla bağlantılı. Şunu da görebiliyoruz: 5018 sayılı yasada yapılan değişikliklerle, örneğin kamu kurum ve kuruluşlarının elinde bulunan taşınmazlar Hazine üzerine devrediliyor. Örneğin Devlet Su İşleri ya da Karayollarının mülkiyetindeki taşınmazlar Hazine üzerine tescil ediliyor. Tabii ki Hazine üzerine tescil edilmesiyle birlikte bunların yarın satışında herhangi bir sürecin, herhangi bir sıkıntının olmadığını görüyoruz. Tabii ki burada Tapu Kanunu'nda yapılan değişikliğin önemli ayağı yabancı sermayeli şirketler. Bunlar bugün satışı yapılan birçok kamu kurum ve kuruluşunun bu yabancı sermaye ya da Türk Ticaret Kanunu ya da Türkiye'de kurulan şirketleriyle yabancı sermayeli şirketlerin Türkiye'de sınırsız mülk ediniminin hem KİT'lerle, fabrikalarla birlikte arsaların da elde edilmesinin önünü açmaktadır. Türkiye'de bu yabancı sermayeli şirketlerin sayısının bugün 14.000'e yaklaştığını görüyoruz ve bu 14.000 şirketin, ki bunların ortakları tamamıyla yabancı ve Türk Ticaret Kanununa göre kurulan şirketler, bunların 2.000 tanesi de gayrimenkulla ilgilenen şirketler. Demin de söyledik, özellikle kamu kurum ve kuruluşların, özellikle Devlet Su İşleri ve Karayolları gibi kurum ve kuruluşların üzerindeki mülkiyetlerin Hazine'ye devredilmesi ve plan alanlarında, imar planlarında bu alanların kamu arazisinden, kamu alanından çıkartılarak ticaret alanlarına dönüştürülmesi ve daha sonra da satışının önünün açılmasını görüyoruz. Bu da diğer bir yaklaşımı.

Buradan tabii ki, 1985-2007 yılı arasındaki özelleştirme kapsamına alınan kuruluşların ya da taşınmazların ya da otoyol, Boğaz Köprüsü gibi, tesis gibi, liman gibi birçok alanın olduğunu, özellikle tarım alanının da olduğunu arkadaşlarımız ifade ettiler. Buradan şuna gelmek istiyorum. İşte bu yabancılara toprak satışı konusunda olayın çok yalın ele alındığını ama 1800'lerden, Osmanlı'dan daha sonra gelen süreçte nasıl yabancılara toprakların pay pay satıldığını gördüğümüzde işte burası İstanbul'da Riva bölgesi. 1 milyon metrekaarelik bir alan. Burayı İngilizler Osmanlı döneminde çok almak istemişler ama bir türlü olmamış. Hatta o dönemin sadrazamını bile yemişler ama bugün Türkiye'de yabancılara toprak satışıyla birlikte bu alan Ottoman şirketine satılmıştır. Burası Turizm Teşvik Kanunu çerçevesinde İzmir Alaçatı'da 49 milyon metrekaarelik bir alan, buranın da satışı gene gündemde. İşte Karayolları, demin de ifade ettim, biliyorsunuz, özelleştirme kapsamında olmayan kuruluşların mal varlıkları satılamaz ama Karayolları özelleştirme kapsamında olmadığı için bu arazi, demin bahsettiğim kanun değişikliği birlikte Tekel'e devredildi, Tekel özelleştirme kapsamı içinde olduğu için de Karayollarının bu arazisinin satışı yapıldı ya da gündemde olan Galataport'un alanı ki, şu an Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma

Kurulu’nun plan tadilatı üzerinde anlaşılmadığı alan burası. Burası da yakında satışa çıkacaktır. Burası İETT garajının satıldığı alan. Bunun da hepimiz sürecini biliyoruz zaten. İşte, Dalaman, demin bahsettiğim değişiklikleri yapılarak bu alanların satışa çıkacağı yerler.

Burada tabii ki acaba bu oran nedir, biz mi bunu paranoya yapıyoruz. Nedir Türkiye’de yabancılara satış oranı diye baktığımızda, örneğin 1935 öncesi toplum taşınmaz sayısı 629 olarak görünüyor, yanında yüzölçümü var zaten. Oradan görebiliyorsunuz. Örneğin 10 yıl sonra, 1945’te bu 600 rakamının 1.200’e çıktığını, bir 10 yıl sonra bu rakamın 2.000’e çıktığını, yine bir 10 yıl sonra sanki böyle bir lineer gibi, 10 yılda bir iki katına çıktığını görebiliyoruz ama 2000’li yıllara geldiğimizde rakamın ne kadar yükseldiğini ya da 85’ten sonra Tapu Kanunundaki değişikliklerle birlikte rakamın artık 20.000, 30.000, 40.000’lere çıktığını, rakamsal olarak da yandaki değerleri verebiliyoruz.

Bu sizi yanıltmasın. Bu sadece tapu kayıtlarında alabildiğimiz gerçek kişilerin edindikleri mülkler. Peki, “şirketlerin edindiği mülkler nerede?” diye sorarsanız, onun kayıtları yok. Yabancı şirketler, bu Turizm Teşvik Kanunu çerçevesinde kurulan şirketler, Türk Ticaret Kanununa göre sermayesi yabancı olan şirketlerin bugün Türkiye’de edindikleri alanlar mal varlıklarının kayıtları maalesef tapu kayıtlarında görünmüyor. Biz de bunları bilmiyoruz. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü’yle yaptığımız görüşmede bunu aslında Sanayi Bakanlığında olduğu ifade edilebiliyor. Tabii ki bu aslında zor bir olay değil, bugünkü bilişim sistemiyle kurulacak program çerçevesinde sorgulamayla bu alanlar çıkabilir ama şu an elimizde yabancıların, şirketlerin, bunlar gerçek kişiler, şahıslar bunlar ama gerçek kişilerin ne kadar mülk edinebildiğini şu an bilmiyoruz. Bunu henüz daha tespit edecek kurum ve kuruluş ortada yok. Öneriyoruz, ivedilikle yapılması gerekiyor. Özellikle Sanayi Bakanlığı ve Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü’nün bu anlamda işbirliği yapması gerekiyor.

Buradan bir örnek demin ziraat mühendisi arkadaşımızın verdiği bir örnek vardı, çok etkileyiciydi. Biz de bir değişik olayın mülkiyet boyutundan ele alınım verilmesini uygun gördük. Örneğin, Malatya’da Sümer Holding’in yeri, biz tabii buranın mülkiyetiyle biraz fazla ilgilendik. 1998 yılında özelleştirmeye çıkıyor ve 11 milyon dolar öneriliyor. Bu bedel düşük görülüyor, fakat daha sonra 2004 yılında buranın 6 milyon dolara satıldığını görüyoruz. Ziraat Mühendisleri Odası arkadaşımız Mey İçki’yi anlattı, 8 ay sonra da 3 katına, 4 katına milyon dolarlara kimlere satıldığını ifade ettiler. Burada da bu alanla ilgili 11 milyon dolar öneriliyor, verilmiyor, daha sonra 2004’te 6 milyon dolara satılıyor. Neresi burası, burada görüntüyü güzel alamadık ama bu sefer başka birine çekim yaptırıldı. Burada, işte şu tam Malatya’nın göbeğinde bir yer, şu gördüğünüz alan. Bunun özelliği ne kadar? 600 dönümlük, Çez’de fabrikası var, elektrik üreten bir de santrali de var ve o günün tespitleriyle, 2004’te bu arazinin arsa bedelinin 57 milyon

dolar olduğu. Ne kadara satıldığını söyleyeyim size: 6 milyon dolara satıldığı Resmi Gazetede yayınlandı. Yerini görebiliyorsunuz. Yeşil alan kalan bir alan aslında burası. Malatya'nın ortasında bir yer. Daha sonra 57 milyon doların sadece arsa bedeli olduğunu söyleyebiliriz.

Yine burada Orman alanlarıyla ilgili satışlar var. Onları zaman dar diye geçiyorum. Buradan mera alanlarımıza geçmek istiyorum. Devletin hükümet tasarrufu altında bulunan ormanlar, mera ve yaylalar, ve kıyı alanlarımız, aslında bugün küresel sermayenin göz diktiği doğal zenginliklerimiz olarak karşımıza çıkmaktadır. 1923'teki mera alanlarımız aslında ülke yüzölçümünün % 56'sı, yani 44 milyon hektara denk gelmekteyken, 2007 yılında bu alanların % 16'ya düştüğünü görüyoruz. Biliyorsunuz mera alanları, mera, yayla, kışlak, kamuya ait otlak ve çaydır, aslında devletin hüküm ve tasarrufu altında olan yerler idi ama son çıkartılan 4342 sayılı Mera Kanununda çıkartılan değişiklikler ile 2005 ve 2007 yılında, artık bu alanların özel mülkiyete açıldığını görüyoruz hem de kaçak yapılaşmaya bir imar affı şeklinde taşınarak bu alanların özel mülkiyete geçirildiğini, tabii ki bu özel mülkiyete geçen bu alanların yakın zamanda da küresel sermayenin eline geçeceğini söylemek yanlış olmasa gerek.

Buradan diğer bir alana geçmek istiyorum, orman arazilerine, ki bu Türkiye'de en çok tartışılan konulardan bir tanesidir. Biliyorsunuz ormanlarımız, sahillerimiz, limanlarımız, kamu kurum ve kuruluşlarımıza ait diğer alanlarımız özelleştirilerek, satılarak elden çıkartılmaktadır. Her şeyden önce orman alanlarımız sadece ağaçlar topluluğu olarak ya da kaynak yaratacak alanlar olarak görülmemeli. Doğal kaynak değil, doğal varlık olarak algılanmalıdır. Ormanlarımız su havzalarını ve su rejiminin temelini oluşturan, içinde 9.000 canlı bitki türünü ve 10.000'lerce canlı hayvan türünü barındıran yaşam alanlarıdır. Ormanlarımızın iklimi yumuşaması, oksijen üretmesi, hava kirliliğinin önlenmesi yanında erozyon, susuzluk gibi çevre sorunlarının çözümü için de, özetle yaşamın her alanında olmazsa olmaz doğal zenginliklerimiz, yaşam alanlarımızdır. Ormanlarımızla ilgili konuya bütüncül olarak bakıldığında sürecin bilimsel, teknik, ekonomik, politik, toplumsal, hukuksal, etik, kentsel, ekolojik ve dolayısıyla siyasal boyutuyla son derece önemli alanlar olduğunu söyleyebiliriz ve ormanlarla ilgili düzenlemede, korunmasında ve sürekliliğinin sağlanmasında devletin elinde bulunmasında, devletçe idare ve işletilmesi ilkelerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Bu genel ifadeden sonra ormanlarla ilgili Gündeme gelen 2-B alanlarıyla ilgili en çok tartışılan konu o idi ve 1986 yılında bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybeden alanların orman vasfı dışına çıkartılarak orman rejimi dışına çıkartılması gündeme geldi ve bu alanların mevcut anayasanın 169. ve 170. maddelerinde bu alanların orman köylüsünün kullanımında olacağı, mülkiyetinin değil, sadece kullanımında olacağı ifade edilmekteydi, fakat hatırlayın,

siyasal iktidar geldiğinde bu alanların satılarak ilk olarak 25 milyar dolar bütçeye ek olarak gelir sağlayacağını ifade ederken daha sonra bu rakam şu an 40 milyar dolar olarak ifade edilebiliyor ve bizim 1981’den önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybeden alanların toplamı 480 bin hektar alan. Ama mevcut Anayasaya göre bu alanların satılması değil, sadece orman köylüsünün kullanımında olabileceği yer almakta. Tabii ki bununla ilgili yasalar çıkartıldı. Bu yasalar da Anayasa Mahkemesinden bir kısmı geri döndü, bir kısmı da şu an bekletilmekte. Ne yapmak gerekiyor, çok doğal olarak artık bunun sürece girebilmesi için Anayasanın ilgili maddelerini değiştirmek gerekiyor. Tam da zamanı, şu an anayasa değişikliği gündemdeyken orman alanlarıyla ilgili yapılan değişiklikler nedir diye baktığımızda karşımıza çıkan tablo tam da özelleştirmenin kendisi olduğunu görebiliyoruz. Buradan biliyorsunuz mevcut Anayasada orman alanlarının devlet tarafından yönetilip işletilebileceği yer alırken taslak Anayasada “işletilir” ifadesiyle özelleştirmenin önü açılıyor.

Diğer bir yaklaşım, orman alanlarının, 2B alanlarının tarım ve eğer bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybetmesi ve tarım alanlarına dönüştürülmesinde yarar görülen alanlar orman rejimi dışına çıkartılması ifadesi yer alırken Anayasa çalışmasının taslağında başka alanlara dönüşümü. Nedir bu başka alanlar dediğimizi? Bunları biraz sonra, kısa bir sürede izlememizde fayda olduğunu düşünüyorum.

En önemlisi bunların satılamayacağı mevcut Anayasada yer alır iken, şu andaki Anayasada gerçek ve tüzel kişilere satılmasının önü açılıyor. Demek ki orman alanlarımız da bu süreçten payını alacaktır. Mevcut Anayasada orman alanlarının yönetilmesi ve işletilmesi süreciyle birlikte, işletilir ifadesiyle birlikte... Bir de şu önemli konu var: 1981 tarihinden önce bilim ve fen bakımından orman niteliğini kaybeden alanların tarihi 23 Temmuz 2007’ye çekiliyor, yani 25 yıl sonrasında tekrar bu alanların 1981’den sonra şimdi 2007 tarihine çekiliyor bu alanların genişletilmesi. Zaten demin ifade ettiğim 480.000 hektar idi 1981 tarihinden önce, şimdi 1981’den 2007’ye kadar bu alanların genişlemesi ve yasayla birlikte de önünün açılması. Tabii ki son olarak şunu söyleyebiliriz orman alanlarıyla ilgili: Artık orman alanlarımızda bu yeni Anayasal değişiklikle birlikte özelleştirmenin alanına girecektir.

Burada son olarak bir iki dakika içerisinde İller Bankasıyla ilgili bir konuyu açıklamak isterim. Geçen dönem siyasetçiler tarafından İller Bankası’nın anonim şirket olarak dönüştürülmesi çalışmaları yapıldığı, Plan ve Bütçe Komisyonuna getirildi bu konu, fakat daha sonra erken seçim kararıyla kadit olduğunu biliyoruz. Şu an, Ekim ayı içerisinde tekrar Bakanlar Kurulu tarafından İller Bankası ele alındı. İller Bankası’nın anonim şirkete dönüştürülmesiyle ilgili yasanın Tali Komisyon olan Sanayi ve Ticaret Komisyonu’ndan geçtiğini biliyoruz.

Nedir İller Bankası diye baktığımız? İller Bankası 1930'lu yıllarda kurulan Cumhuriyet kurulundan olan bir kurum. Temel işlevi şu: Türkiye'de 3.225 belediye, 81 il özel idaresi olmak üzere bu belediyelere hem mühendislik yapılarının, içme suyu, kanalizasyon, harita planlama, arıtma alanlarında hem teknik destek vermek, diğer taraftan finansman sağlamak. Finansmanı nasıl sağlıyor? Birincisi bütçeden aldığı % 3'lük fon vardı ki o fon 2003 yılında kaldırıldı. En önemlisi İller Bankası'nın 3.225 belediyesi ortağı, yani İller Bankasının ortakları belediyeler. Belediyelerin bütçelerini oluşturan fonla birlikte tüm belediyelerin bu altyapı çalışmalarında kredilendirme süreci işletiliyordu.

İller Bankasının bu yapısı, tabii ki bu yerel yönetimlerin uluslararası finans sektörüyle ilişkilerinin kurulması noktası, artı, iller bankasının kendi şu an vermekte olduğu düşük, yani % 8, 9 oranıyla verdikleri faiz oranından çıkarak İller Bankası'nın Bankacılık Kanunuyla yürütülmesiyle birlikte yüksek faizle bu yerel yönetimlere kaynak aktarılacağı, diğer yandan tabii ki İller Bankası yerel yönetim bankacılığı alanında faaliyet gösteriyor idi, kamu yönetimi, A tipi sektörü, bankacılık sektörünü bir araya getiren bir alandı. Bu alandan İller Bankası'nın çıkartılmasıyla birlikte başka uluslararası bankaların devreye girmesi gündeme gelecektir. Kimdir bunlar, diye baktığımızda, yerel yatırım ve kalkınma bankacılığı alanında, Denizbank'ı satın alan ve Belçika-Fransız ortaklığı olan Dexia diye bir Bankayı görebiliyoruz. Bu banka bu alana mutlaka girecektir diye de düşünüyoruz.

Son olarak Sayın Başkanım bir iki dakikam kaldı, hemen toparlıyorum. Buradan şunu söyleyebiliriz: İller Bankası'nın tasfiyesi salt bir örgütlenmenin son bulması anlamına gelmemekte, yerel yönetimlerin mali sisteminin dönüşümünü, yerel yönetim hizmetlerinin merkezi planlaması dışına çıkartılarak bireysel yatırım sürecine girmesine işaret etmektedir. Küreselleşmenin ekonomik ayağı olan özelleştirme ve yerleşmede yerel yönetimlerin uluslararası finans kuruluşlarıyla borçlanma sürecine girmenin önü açılacağını söylüyoruz.

Son olarak şunu ifade etmek istiyorum: Özelleştirme süreci başladığında odalar başta meslek odaları ve sendikalar sürece girdiğinde hep şu söylenmiştir: "Bu zarar eden KİT'leri, bu kamu kuruluşlarını savunanlar vatan hainidir" diye, yani "özelleştirmeye karşı duranlar vatan hainidir" diye o dönemin basınında yer alan ifadeler olduğunu biliyoruz. Tabii ki biz de Oda olarak özelleştirme sürecinde yaptığımız basın açıklamalarıyla kamuoyunu duyarlı olmak noktasında çalışmalarımızı yürüttük ve bu konuda gerek raporlarımızı kitap haline dönüştürerek kamuoyuna ve ilgili birimleri ilettik ve son olarak da diyoruz ki, Nazım'ın dediği gibi, özelleştirmeye karşı olan odalar vatan hainliğine devam ediyor.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Ali Fahri Beye sunumu için biz de teşekkür ediyoruz.

Aslında bu sunumlardan da anlaşıldığı gibi arkadaşlar, yaşamın tüm alanı biz mühendisleri, mimarları bir şekilde meşgul ediyor, bizim ilgi alanımız oluyor. Mühendislerin, mimarların örgütlü yapısı, Türk Mühendis Mimar Odaları Birliği’ne, yaşamın bu her alanına müdahil olmaya ve mücadele alanı olarak belirlemeye gayret sarf ediyor, böyle de bir gayret gösteriyor.

Programımıza göre aslında süremiz doldu. Bir soru-cevap sürecine giremeyeceğiz ancak Sayın Vekilim eğer bizlerle görüşlerini paylaşmak isterse ona bir süre ayırmak isterim.

Buyurun.

YAŞAR AĞYÜZ- Teşekkür ederim.

Sayın konuşmacı arkadaşlarım olağanüstü bir performansla Türkiye’de yaşanan özelleştirme gerçeklerini çok somut bir şekilde ortaya koydular. Ben Gaziantep milletvekiliyim, Cumhuriyet Halk Partisinden, Yaşar Ağyüz, harita mühendisiyim. İlgi alanımda da bulunan konular olduğu için bugün özellikle 2. oturumunuza Bayındırlık Komisyonundaki toplantımı keserek katılma gereğini hissettim. Çok da verimli olduğunu kendi açımdan değerlendirdim. Bu tür toplantıların anlamı hem ilgi alanına giren insanlara ve meslektaşlarımıza hem de kamuoyuna belirli mesajlar vermektir. Bu toplantılarda çok az sayıda katılımın olması hiç kimseyi umutsuzluğa düşürmemesi gerekir. İşbaşında bulunan Hükümet, her şeyi satıp savarak Türkiye’nin geleceğini tehdit eden, geleceğini yok eden davranışlar içersindedir. Bu işin siyasi boyutu. Ayrıca da küreselleşme dediğimiz olgunun baskısı altında sürdürülen özelleştirmelere karşı çıkmak da bizim temel görevimiz.

Tabii sizlere, bizim düşünceleri üreten arkadaşlarımıza, kurumlara, sivil toplum örgütlerine sahip çıkmak biz siyasetçilerin temel görevi. Parlamento çatısı altında verdiğimiz mücadelede sizlerden destek beklemekte; en azından bizlere güç vereceği için, bizlere itici olacağı için de beklentilerimiz. Örneğin son hafta içerisinde nükleer santrallerle ilgili bir yasa çıktı ve o yasada, ne acıdır ki Türkiye gerçeklerine uymayan, nükleer santral çöplüğüne dönüştürecek olan ve enerjiyle ilgili arkadaşların, Elektrik Mühendisleri Odası dahi iyi bilirler, bunların da açıklamalarından, önerilerinden destek alarak görüşlerimizi belirttik. Ama takdir edersiniz ki sayısal çoğunluktan dolayı, parmaklar kalkınca bizim ne kadar gerçekçi, ne kadar bilimsel, ne kadar Türkiye’nin somut şartlarını belirten söylemlerimiz bir anda göz ardı ediliyor ve çok üzücüdür, yakında nükleer santral lisansları, nükleer santral üretimi yapacak firmalara birtakım ayrımcılıklar bu yasayla sağlanmıştır.

Tabii mücadelemizi sonuna kadar devam ettireceğiz. Duyarlı çevrelere ulaşmaya çalışacağız, sayısal çoğunluğumuzu arttırmaya çalışacağız. Kimya mühendisi hanımefendinin söylediği gibi örgütlerimiz, kurumlarımız bu işte duyarlı, maalesef üyelerimiz bireysel olarak gerekli duyarlılığı gerek çalışmalarında, gerek özel yaşamında göstermiyorlar.

Ben bu toplantının çok anlamlı olduğunu belirterek hepinize saygılarımı sunuyorum. Katılanlara çok teşekkür ediyorum, başarılarınızın devamını diliyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz de teşekkür ediyoruz, sağ olun efendim. Şimdi kısa bir yemek aramız olacak, daha sonra programımıza kaldığımız yerden devam edeceğiz.

Hepinize teşekkür ediyorum.

BEŞİNCİ OTURUM

**“ÖZELLEŐİTİRMELERE KARŞI NE YAPMALI?
KAMU GİRİŞİMCİLİĞİ NASIL GELİŐİTİRİLMELİ?
KAMU HİZMETİ NASIL SUNULMALI”**

Oturum Başkanı:

Ahmet GÖKSOY

(İnşaat Mühendisleri Odası Yönetim Kurulu Sekreter Üyesi)

Konuşmacılar:

Prof. Dr. Tayfun ÖZKAYA

Doç. Dr. Aziz KONUKMAN

Prof. Dr. Hayri KOZANOĞLU

OTURUM BAŞKANI (Ahmet Göksoy)- Değerli katılımcılar; hoş geldiniz.

TMMOB'nin ikincisini düzenlediği Türkiye'de Özelleştirme Gerçeği Sempozyumu'nun son oturumuna geçmiş bulunmaktayız. Değerli meslektaşım açıkladı, Oda Başkanımız aslında katılacaktı ama onun yerine ben katılmak zorunda kaldım. Çok hazırlıklı değilim, çok iyi yönetemeyebilirim. Bu konuda bağışlayınız lütfen. Birbirinden değerli uzmanlarımız, hocalarımız, bu son oturumda özelleştirmelere karşı ne yapılmalı, kamu girişimciliği nasıl geliştirilmeli, kamu hizmeti nasıl sunulmalıdır konularını tartışacak. Ben değerli hocalarımız; Prof. Dr. Tayfun Özkaya, Doç. Dr. Aziz Konukman, Prof. Dr. Hayri Kozanoğlu'nu buraya çağırarak istiyorum.

Ben değişik bir tarz geliştirmek istiyorum. Biraz daha katılımcı olalım, hepimiz birbirimize derdimizi anlatalım. Özelleştirme; sonuçta bir sınıfsal kavga, dünyadaki gelişmenin, büyük sermayenin, çıkar gruplarının bu konudaki belli programlarının uygulanması gerçeği. Buna karşı bizlerin neler yapabileceği konusu üzerine elbette ki değerli bilim adamlarımız, hocalarımız uğraşmışlardır, çalışmışlardır ama sonuçta özelleştirmeyle ilgili, özelleştirmenin doğurduğu sorunlarla ilgili herkesin söyleyeceği bir şeyler vardır mutlaka. Bu sorun hepimizi yakıcı bir şekilde ilgilendirmektedir. Zaten zamanımız saat 16:00'ya kadar, bunun bir kısmında değerli hocalarımız sunumlarını yapacaklar ama bir kısmında da sizlerin katılımı önemli. Ben, eğer hocalarımın da izni olursa, konuşma sırasında bile soru sorma gereği duyuluyor ya da bu konuda hemen bir katkı sunulması gerekiyorsa salondan bir katılım olabilir diye düşünüyorum.

Buradaki sıralamaya göre önce sayın hocam Prof. Dr. Tayfun Özkaya sunum yapacaklar. Tayfun Hocam, özellikle tarım ekonomisiyle ilgilendiğiniz için bu konuda bir önceliğiniz varsa bunu anlatabilirseniz, bir de sanırım ki bir Küba örneği var, bununla ilgili nasıl bir tartışma açabiliriz. İlk sözü size veriyorum.

Buyurunuz Hocam.

Prof. Dr. TAYFUN ÖZKAYA- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli arkadaşlar; hepinizi saygı ve sevgiyle selamlıyorum. Türk Mimar Mühendis Odaları Birliğine de çok çok teşekkür ediyorum böyle bir toplantıya katılma şansını bize verdiği için. Ben buraya gelmeden evvel, 2005'de yapılan toplantı kitabını da okumaya çalıştım. Bir bakıma bu yapacağım sunuş ile, o yapılan konuşmaları da içerecek tarzda ve iki gündür dinlediğimiz konularla ilgili olarak da bu diyalogu gerçekleştirmeye çalışacağım.

Öncelikle şunu söylemek lazım. Gelirken bu Seminere bir arkadaşımız şöyle demişti: "Özelleştirme bitti artık neredeyse, işte birkaç tane daha kurum kaldı, o da biterse bizim böyle bir problemimiz kalmıyor."

Bunu tamamen iyi niyetli olarak söyledi. Esasında tabii bu Seminerde de söylendi, bu bitmedi, hatta belki de yeni başladı sayılabilir. Mesela barajlarımız için Güneydoğu Anadolu’da şu anda Amerikan vakıfları çalışıyorlar ve gelecekte, belki 2-3 sene sonra yapılacak bir özelleştirme için şimdiden Doğu ve Güneydoğu Anadolu’da taban yaratmaya çalışıyorlar. Birtakım hazırlıklar yapıyorlar. Bunları çok yakından görüyoruz. Bana kalırsa özelleşmenin geniş tanımıyla düşünürsek, bir gün şunu bile getirebilecekler: Evinizdeki apartman yönetimi, mesela kim yapıyor, kendi aranızda mı yapıyorsunuz, “Hayır, bu böyle olamaz” bir yasa çıkaracaklar, bunu büyük şirketler, belki de yabancı şirketler yapacak. Buraya kadar uzanacak, diye düşünüyorum.

Mesela, şu anda bu deregülasyondan bahsediyorduk biz ama artık neoliberalizm bu deregülasyonu geçti, düzenlemeye başladı, regülasyonlar yapmaya başladı. Mesela Tohumculuk Yasası böyle bir yasa. Artık çiftçilerin tohumlarını satmalarına izin vermeyecek. Eğer siz de mesela bahçenizde veya balkonunuzda maydanoz yetiştirmek isterseniz bir çiftçiden bunları satın alamayacaksınız. Bu yasa dışı bir iş haline geliyor. Buraya kadar geldi bu iş. Dolayısıyla yapılacak çok şey var ve özelleştirme hâlâ büyük bir hızla devam ediyor.

2005’te yapılan ve burada da yapılan tartışmalarda şöyle bir argüman vardı: 2005’te yapılan bir bildiri de bir hocamız şöyle diyordu: “Solcular, özelleşmeye karşı da olmayabilir, yandaş da olmayabilir.” “Neden?” Çünkü özelleştirmeler sorunu derinleştiriyor, krizi derinleştiriyor, mutsuz insanları, işsiz insanları artırıyor. Biz bunları engellersek acaba bu sorun engellenir, arkasından devrimci çalışmalar veya o bilinçlenme düşer mi?” gibi böyle bir düşünce içinde olundu. Bunu okumuştum. Bu toplantıda, dün de aşağı yukarı bunu andıran sözler söylendi hatırlarsanız.

Ben bunu şöyle cevaplandırmaya çalışıyorum: Ekonomik çöküş devrim getirir mi? Getirmez, getirmeyebilir, tam tersi de olabilir. Tarihten bir örnek verelim: Nazi Almanya’sı öncesinde mesela bir ekmek sabahleyin 5 milyon marktı, akşam 10 milyon marka çıkıyordu. İşsizlik, her şey çok kötü durumdaydı, bir sosyalist devrim beklentisi olurken Naziler işbaşına geçtiler. Mesela Wilhelm Reich “faşizmin kitle ruhu anlayışı” adlı kitabında bunu çok güzel anlatır ve insanlar kafaca hazır değilse, ruhları, duyguları bunlara hazır değilse, örneğin ataerkil bir aile yapısı içinde bunları yenebilecek bir donanıma kavuşmadılarsa o zaman bu krizlerden, bu problemlerden veya ekonomik çöküntülerden bir sosyal devrim çıkmayabilir, tam tersine faşizm bütün yoğunluğuyla iktidara gelebilir.

Türkiye’de de bu olabilir. Mesela şimdi bir dünya krizi ve bunun Türkiye’ye etkilerini bekliyoruz. Bir gün olacak bu. Böyle bir şey olursa, belki de hazırlıksız olursak faşizm iktidara gelecektir. Dolayısıyla dün bu çok güzel konuşuldu. Eğer biz insanları örgütlemesek, umut

vermezsek hiçbir şey olmaz. Hiç olumlu bir şey gelişmeyebilir.

Bir başka örnek vereceğim. Bazen devrim veya gelişmeler tam tersine daha iyi ekonomik ortamlarda bile olabilir. Antonio Gramsci'nin "Hapishane Defterleri" diye bir kitabı var, belki biliyorsunuz. Burada şöyle söyleniyor: Matias'in kısa "Fransız Devrimi Tarihi"ne referans yapılarak Fransız Devriminde, yani 1789'a doğru ekonomik durumun o gün için daha öncesine göre daha iyi olduğu söyleniyor. Ama insanlar hazır oldukları için Fransız Devrimi gerçekleşti. Kısacası devrimci gelişmeleri ekonomik çöküntü değil sosyal gelişme sağlar.

Dün de Petrol-İş'ten Sayın İbrahim Doğanül, "Umut vermezsen, örgütlemeyen hiçbir şey olmaz" demişti. Ben de buna kesinlikle katılıyorum. Dolayısıyla bir umut lazım. Özelleştirme karşıtı hareketin bir güç kazanabilmesi için insanlara umut vermek lazım. Yoksa insanlar aptal değiller. Bir mücadeleyi içlerinde hissedebilmeleri, beyinlerinde hissedebilmeleri için geleceğin daha iyi olduğuna dair dünyanın bir köşesinde bir şeyleri görmeleri lazım Türkiye'de en azından. Bence böyle bir umut var esasında.

Bir tarım ekonomisti olarak ben Küba'nın mesela 1991'lerde yapmış olduğu dönüşümden kısaca bahsetmek istiyorum, çünkü bu, dün de yapılmış olan bazı tartışmalara iyi bir bakış açısı getirebilir. Sayın İşaya Üşür şöyle demişti: "Devlet mülkiyeti toplumsal mülkiyete eşit olmayabilir". Hatta ben de bir soru sordum, dedim ki: "İşçi konseyleri olmazsa acaba toplumsal mülkiyet olmaz mı?" "Evet" diyerek beni desteklemişti. Sayın Üşür sonra şöyle eklemişti: "Demokratik kitle örgütlerinin de bu kamu mülkiyetinde ağırlığı olmalı, yani yönetim üzerinde bir ağırlığı olmalı, yoksa devletleşme ne yapar, gene bir güçlüye, bazen burjuvaziye, bazen de dünyada daha önce bazı sosyalistlerin sonradan yozlaşmasında görüldüğü gibi bir bürokratik kitlenin çıkarları doğrultusunda rol oynayabilir pekâlâ.

Şimdi, ben Küba'dan bahsedeyim. 1991 yılında bildiğimiz gibi, SSCB çöküşü Küba'ya çok ağır bir darbe indirdi. Küba Amerika'nın dibinde ve Amerika ambargoyu devam ettiriyor. Küba şeker ürettiyordu ve bunun büyük bir kısmını Sovyetler Birliği'ne satıyordu. Karşılığında tarımsal ilaçlar, tarımsal gübreler, makineler satın alıyordu. Küba'da endüstriyel tarım uygulanıyordu, yani tamamen kapitalist dünyanın yaptığı gibi, gelişmiş ülkelerin yaptığı gibi Türkiye'de de şu anda yapılmakta olduğu gibi ağırlıklı olarak kimyasal gübreler, kimyasal ilaçlar kullanılarak bir tarım yapıyordu. Bu tabii, sözü uzatmaya gerek yok esasında, dünyanın yok oluşuna katkıda bulunan bir üretim tekniği süreci ve kesinlikle iktidar sorunlarından bu ayırt edilemeyecek bir teknoloji.

Küba bu durumda, şeker satamayınca, tarımsal ilaç ve gübre alamayınca tarımda büyük bir çöküş başladı, tarımsal üretim değeri düştü ve o sırada Küba'da ziraatçılar hükümete, dediler

ki: “Bak, eskiden şöyle bir şey vardı, organik tarım, sürdürülebilir tarım. Biz bunu yapalım, zaten başka çaremiz yok.” Ama gerçekten sürdürülebilir, gerçekten organik, çünkü o da yozlaştırılıyor şimdi dünyada. Buna sarıldılar. Küba şu anda dünyada neredeyse yüzde 100 düzeyde organik ve sürdürülebilir tarımda büyük başarılar elde etmiş bir ülke haline geldi. Bu başarı tabii ki, Amerika başta olmak üzere, bu kesim tarafından dünya aydınlarından gizleniyor büyük ölçüde. Büyük bir başarı hâlbuki. Amerika’daki birçok ziraat mühendisi serbest gidemedikleri için gizlice Küba’ya gidip bunu incelemeye çalışıyorlar. “Nasıl bu işi başardınız?” şeklinde.

Yalnız şöyle bir şey oldu, bu sadece teknolojik alanda kalmadı. Kolhozlar vardı biliyorsunuz ama bu kolhozlar bir bürokratik yönetim tarafından yürütülüyor ve tepeden inme bir yönetim var. Burada da devlet mülkiyetinden toplumsal mülkiyete doğru bir geçiş oldu, bu komünlerin çok büyük bir çoğunluğu işçi denetiminde, işçi kontrolünde kooperatifler haline getirildi. Devletin elinde kalmış olan bazı, devlet üretme çiftliği gibi yerlerde ise yönetime katılma seçeneği oldu. Çok az miktarda da aile tarımcılığı oldu. Sonuçlar gayet güzel ve büyük bir üretim artışı, temiz üretim, küresel ısınmaya çok az katkı ya da o problemi çözdü bu olay. Küba’ya büyük bir gurur verdi bu.

Esasında biz eğer devlet mülkiyetinden veya kamu mülkiyetinden ne anladığımızı iyi bilirsek umutlu örnekler çoktur ama bunları derinlemesine bir şekilde gerçekten inceleyip, Sovyetler Birliği’nde veya Çin’de veya Vietnam’da olan biten ve hâlâ bazı yerlerde olmakta olan hataları bir özelleştiriden, bir eleştiriden geçirmemiz gerekmektedir. Bu anlamda mesela Brezilya’da topraksızlar hareketi tamamıyla öz yönetime ve işçi kontrolüne dayanan, organik tarıma dayanan büyük başarılar elde ettiler Güney Amerika’da. Metin Yeğin burada biraz bahsetmeye çalıştı, patronsuz fabrikalar çalışıyorlar, çok büyük başarılar elde ediyorlar, ekonomide çok büyük bir yer tutmuyorlar şüphesiz, ama bir umut olarak pırıl pırıl bunlar parlamaktalar. Buna rağmen maalesef mesela şu anda Çin’de endüstriyel tarım yoğunlaşıyor, dünyayı bitirmek üzere büyük bir hızla gidiyor. Yine Vietnam, Michel Chossudovsky’nin “Yoksulluğun Küreselleşmesi, IMF ve Dünya Bankası Reformlarının İçyüzü” adlı kitabından veya oraya gidip gelen insanlardan biliyoruz ki, tamamıyla IMF, Dünya Bankası paralelinde bir yapılanma içinde, bir sürü fabrikalar kapatılıyor, orada hâlâ kıvılcık bayrak dalgalanıyor ama IMF ve Dünya Bankası buyrukları veya neoliberalizm uygulanıyor.

Büyük bir ekolojik kriz söz konusu ve bakarsanız Vietnam ve Çin’i, bu neoliberal çevreler, ülkeler, Türkiye’dekiler de dahil olmak üzere, alkışlıyorlar “Bravo, çok iyi gidiyorsunuz” diyorlar. Ama bu ülkelerde yoksulluk, çevre kirliliği vesaire yönde büyük bir kötü gidiş söz konusu. Dolayısıyla devlet mülkiyetiyle toplumsal mülkiyeti ayırmak, işçi kontrolünü, öz yönetimi çok çok öne getirmek gerekiyor.

Sovyetler Birliği'nde devrimin başında bu işçi konseyleri vardı, fakat ne yazık ki sonra bunlar yok edildi, bürokrasi egemen oldu ve kendiliğinden olmadı bu işler. Mesela, bakarsak eğer Che Guevara'nın "Afrika Mektupları"nda Afrika'daki bazı güya devrimcilerin dört yıldızlı otellerde yan gelerek yattığını okuyabilirsiniz.

Bunları çok yıl öncelerden, 30 yıl öncesinden söyleyen bir Mehmet Ali Aybar'ımız vardı, fakat o çok az hatırlanıyor. Onu güya ananlar Soros'çu güya solcular, diyeceğim, onu anıyormuş gibi gösterip kendi fikirlerini yaymaya çalışıyorlar. İzzettin Hocamız şöyle bir şey söyledi, bu benim sorumun arkasından, Sayın Üşür'ün açıklamaları arkasından, "Ama işte sendika patron olursa, o zaman sistem bunu içine çekiyor." Şüphesiz. Bizim söylemek istediğimiz asla sendikanın patron olması değil, ya da sendikanın bir mülkiyeti devralması değil, işçi kontrolünün tamamen bu fabrikaları, çiftlikleri falan yönetmesi, yoksa ne fark eder ki. Patron gidiyor, sendikanın patronu geliyor. Sendika patron oluyor. Aynı zihniyetle, kâr zihniyetiyle, meta zihniyetiyle o zaman çalışıyor ve bir süre sonra o da sendikanın elinden gidiyor ve gene başka bir kapitalistin eline geçiyor. Bu değil tabii ki söylemek istediğimiz.

Kanımca mesela biz bu özelleştirme, özelleştirme karşıtlığı, devlet mülkiyeti, toplumsal mülkiyet derken bunlara bir parça dikkat etmemiz gerekiyor gibi geliyor bana. Yoksa bir yerde, yani bu özelleştirme karşıtı mücadelenin çok başarılı olmamasının, hatta hiç başarılı olmamasının sebeplerinden biri de halkı yanımıza çekemememiz, çünkü halk bir umut görmek istiyor ve devletleştirmeyi bir bakıma gene kapitalist düzenin emrindeki bir devletçilik olarak düşünüyor ve o konuda tabii kafası bulandırılıyor. Çok kolay bir şekilde ve özelleştirme karşıtı cephede yerini almıyor, pasifize edilmiş oluyor.

Biz bu hegemonyayı nasıl kırabiliriz. Önce umut vererek ve güzel örnekler vererek ve yapacağımız şeyin tekrar bir, 1980 öncesindeki Türkiye'ye özgü, o devletçiliğe dönüş olmadığını, daha ileri gitmek istediğimizi, işçi kontrolüne ve odaların veya bu tür benzeri demokratik kitle örgütlerinin de yönetimde yer aldığı bir modele doğru gitmek istediğimizi vurgulamamız gerekiyor.

Şimdi, buradan şuna geçiyorum, esasında şeriatçı iktidar nasıl iktidarı alıyor, nasıl hegemonyasını oluşturuyor. Bunu sanırım iyi incelememiz lazım, çünkü özelleştirme son derece politik, ideolojik bir olay. Şeriatçıların hegemonyası yerel çalışmalara dayanıyor, hatta katılımcılığa dayanıyor. Yalnız tırnak içinde "katılımcılık". Bunların yaptığı şeyler, hatırlayacaksınız, önceleri bir sağlık ocağı yapılıyor, bir hastane yapılıyor, buna benzer mahallelerde veya köylerde, gecekondularda böyle yerler açılıyor, sonra halkla yoğun bir temas yapıyorlar. Halkın çok basit bazı ihtiyaçlarını karşılıyorlar, sağlık gibi. Ya ucuza, ya bedava. Bolca din, güya din eğitimiyle birlikte veriliyor ve sonucunda şeriatçı kesim halkla, gecekonducuyla ve köylülerle, hatta işçilerle de çok sıkı ilişkiler kurabildikleri için pekala iktidara

geldiler. Bu esasında asla onların buldukları bir şey değil. Müslüman kardeşlerin yöntemidir bu. Bunu ortaya koyan sosyologlarımız oldu Türkiye. Bakın mesela HAMAS, Hizbullah, Filistin’de, Lübnan’da veya başka yerlerde, Mısır’da hep bu yöntemle çalışıyorlar ve toplum içinde çok güzel bir mesafe kat ediyorlar.

Bizim ne yapmamız lazım? Bizim esasında katılımı tekrar öğrenmemiz lazım ama gerçek katılım. Bunların yapmış olduğu gibi sahte katılım değil. Şöyle bir Çin atasözü var: “İyi araçlar kötülerin elinde kötü yönde çalışır.” Bunlar bunu kötüye kullanıyorlar. Mesela, buna bakarsanız Dünya Bankası da dünyanın en katılımcı örgütlerinden biridir güya. Mesela Wolfensohn’un ben okumuştum, katılımcı yaklaşımlar konusunda Dünya Bankasının yayınladığı bir kitapta söylediği önsözü var: “Biz binlerce köylüyle yoksulluğu yenmek için katılımcı çalışmalar yapıyoruz.” diyor orada. Bunun tabii hiçbir alakası yok, çünkü o sahte bir katılım. Mesela Kuzey Tayland’da bir projede bir ormanlık bölgede Karen halkı var, etnik bir halk, Dünya Bankası bir projesinde bunları buradan atmak istiyor, esas amaç bu, kereste firmalarına bunu verecek. Ama tabii böyle derse olmaz, bunu bir katılımcı, çevre veya orman projesi şeklinde sunuyorlar ve bu projenin yöneticisi şöyle söylüyor: “Biz bu insanları, ama katılımlı ama başka şekilde atacağız buradan.” Proje, güya Bangkok’ta büyük otellerde birtakım sivil toplum kuruluşlarıyla birkaç toplantı yapıyor ve bu bir katılım olarak sunuluyor ama bu toplantılar bile İngilizce yapılıyor. Proje metni bile İngilizce, kaldı ki Thai diline çevrilmiyor, Karen diline ise hiç çevrilmiyor. Üç tane güya sivil toplum kuruluşu temsilcisi bu toplantıya katıldığı zaman bu bir katılım olmuş oluyor ve sonuçta proje yürüyor.

Tabii yapmak istediğimiz asla böyle bir şey olmamalı, gerçek bir katılım olmalı. Biz özelleştirme karşıtı veya emekten yana kesim maalesef geçtiğimiz on yıllarda bu katılımı çok unuttuk ve yerel halkla, insanlarla temas etmiyoruz artık. Ben kendim kırsal kalkınma alanında katılımcı çalışmalar yapıyorum. Merak edenler web sayfamda www.tayfunozkaya.com’dan bakabilirler. Bu tekniklere bir fikir verebilir. Bu teknikleri yeniden öğrenmemiz lazım, yeniden eskiden yapıldığı gibi gecekondulularla, köylülerle, işçilerle temas etmemiz lazım, gruplar oluşturmamız lazım. Bu gruplarda o insanları işin içine dâhil etmemiz lazım, aksi takdirde başarısızlık kaçınılmazdır.

Burada tabii ki bir mücadelede cephe ve mevzi stratejileri çok önemli. Cephe, yürüyüşler, boykotlar, genel grevler olabilir, düşmana ortak darbe indirmek için her türlü sol partiler, odalar, ortak bir tavır alabilmeli, bu konuda da büyük eksiklikler var. Ama ayrıca mevzi çalışmaları yapılması lazım. Neoliberalizme en az bin noktadan bir saldırı yapılması lazım ve bunu yapabilmemiz için yerelde çalışmamız lazım, katılımcı çalışmamız lazım ama gerçekten katılımcı ve köylülerle, gecekondulularla, onlarla birlikte bu mücadeleyi

örgütlememiz lazım. Yoksa gene tartışırız 2011 yılında “ya, biz bunları halka anlatamıyoruz” diye. Onlarla birlikte çalışmazsak nasıl anlatabileceğiz. Böyle bir problemimiz var bizim. Bu konuda da eğitim anlamında yaklaşımımızı değiştirmemiz lazım. Eğitim yöntemimizi de değiştirmemiz lazım. Bu konuda mesela MST hareketi, topraksızlar hareketi büyük dersler veriyor bütün dünyaya. Paolo Freire’in özgürleştirici eğitim yöntemlerinden yararlanıyorlar, katılımcı öğrenimi uyguluyorlar. Yapmış oldukları çiftliklerinde ilkokulları var, ortaokulları var, oralarda bunu uyguluyorlar. Son derece yüksek düzeyde bir katılım gerçekleştiriyorlar. Bu konularda eğer biz farklı olmazsak bir başarı elde etmemiz mümkün değil. Emekten yana insanlar veya küreselleşme karşıtı insanlar olarak her şeyimizin bizim farklı olması gerekiyor.

Gelirken Sayın Başkanla da konuşmuştum, mesela bizim bu seminer biçimimiz bile yanlış bana kalırsa. Böyle bir eleştiride bulunmak istiyorum. Biz konuşuyoruz, soru sormaya vakit bile kalmıyor. Dolayısıyla diyelim ki bu grubu 4’e, 5’e bölerek, küçük gruplar halinde salonlarda tartışarak olabilir bu veya gençlere oralarda üçer, beşer dakikalık sunuşlar yapma imkânı verilebilir. 100 gence görev verseniz 300 kişi gelir bu seminere ve onlar zenginleşir. Yoksa buraya gelenler tabii ki biraz bir şeyler öğreniyorlar ama gerçek bir öğrenim, bir özgürleştirici öğrenim diyalogla mümkün olabilir, yani karşılıklı görüşmeyle mümkün olabilir. Burada biz monolog yapıyoruz genellikle. Biz farklı olmalıyız. Burjuvaların yaptığı gibi eğitim yapacaksa o zaman hiçbir yere varamayız. Onları normaldir, çünkü onlar tepeden inme bir şeyleri insanlara empoze ediyorlar, dayatıyorlar. Onlar için çok faydalı böyle eğitim yöntemleri ama bizim için faydalı değil, çünkü biz o hegemonyayı altüst etmek istiyoruz. O zaman farklı olmamız gerekiyor bizim. Eğer aynı şeyleri yaparsak hiçbir yere varamayız.

Bu tabii teknoloji kullanımında da böyle, mesela Küba’nın endüstriyel tarımı altüst edip organik ve gerçekten sürdürülebilir tarıma geçmiş olması söz konusu. Bu alanda mesela geçmişte çok büyük hatalar yapıldı. Biz bunları kendi aramızda doğru dürüst eleştiremiyoruz. Mesela bir Aral gölü faciası var, bu tepeden inme bakışın getirdiği, dünya çapında, çok büyük bir küresel sorun. Bunların bence fabrika düzeyinde işçilerin denetimini içeren yeni bir bakış açısı, yani toplumsal mülkiyetin devlet mülkiyetine eşit olmadığı bilinciyle dünya örneklerinden de yeni dersler alarak, eski deneyimleri eleştirerek, onlardan da birtakım dersler çıkararak yeni bir hamleyle atılmamız gerekiyor. Aksi takdirde biz şöyle dememiz lazım: “Bu halk geri zekâlı, söylediklerimizi anlamıyor.” Hayır, bu halk hiç geri zekâlı değil. Halk nerdeyse her seçimde bir partiyi atıp öteki partiyi başa getiriyor. Ne yapsın o kendi bakış çerçevesinden, biz onlarla yerel çalışmalar yapmadığımız için o da her seferinde sistemin kendisine sunduğu bir partiyi alıyor iktidara getiriyor. Ondandan sonra da diyor ki “Allah kahretsin, bu da kötüyümüş” diyor ve öyle gidiyor bu.

Kriz olabilir, başka şeyler olabilir, bunlardan öyle çok fazla umutlanmayalım. Biz doğru dürüst bir çalışma yapmazsak eğer bu krizlerden hiçbir şey çıkmaz, belki faşizm de çıkabilir, daha da beteri de olabilir.

Ben şöyle bitirmek istiyorum. Biz neoliberalizmi yenemezsek o dünyayı yok edecek, çünkü artık kapitalizm dünyayı yok etme aşamasına geldi. 10-15 sene içerisinde bu üretim süreçleri, üretim tarzı, teknoloji kullanımı devam ederse dünya yok olacak. Bir anda olmayacak ama geri dönüşü olmayan bir nokta var, orayı geçebiliriz, belki de geçtik ama biz iyimser olup geçmediğimizi varsayarak bir mücadele yapmaya çalışıyoruz. O yüzden dünyanın belki de 10-15 yılı kaldı bunu yenmek için. Ben diyorum ki neoliberalizm yenilecektir, zaten başka çaremiz yok.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Değerli Hocam; çok teşekkür ediyoruz.

Ben iki konunun altını çizmek istiyorum: Birincisi bu TMMOB’nin özelleştirmeye ilgili ikinci sempozyumu. Bir de TMMOB’nin birincisi 2006 yılında gerçekleştirilen, ikincisi de 2008 yılı 21-22-23 Mart tarihlerinde gerçekleştirilecek Su Politikaları Kongresi var. Ben İnşaat Mühendisleri Odası adına bu kongrenin Yürütme Kurulu üyesiyim. Özellikle son zamanlarda, popüler haliyle Ankara’da ve büyük kentlerde su sıkıntıları, su azlığı, suları yönetememe, su planlamasını yapamama gibi bir takım problemlerle karşılaşılıyor. Bunu da zaten Su Politikaları Kongresi’nde enine boyuna tartışacağız ama esas dikkatinizi çekmek istediğim nokta şu: “Aslında bu kapitalizmin yeniden yapılanma politikaları. Özelleştirmenin ağırlığı 20 yıldır devam ediyor. Kamuda kalan bazı yapıların, piyasa mekanizmalarına uygun olarak ticarileştirilmesi de bir program olarak önümüzde duruyor. Bu su sıkıntılarının arkasında da suyun özelleştirilmesi gibi bir gerçek var. Bir insanın yaşamında vazgeçilmez olan su gibi bir maddenin ticarileştirilmesi ve bunun özelleştirilmesi bizi çok çarpıcı bir şekilde etkileyecektir.

Dolayısıyla bizim özelleştirmelere karşı ne yapmamız gerektiği konusunda çok daha hassas olmamız gerekiyor. Ben de değerli Hocamız Sayın Hayri Kozanoğlu’na soruyorum: Hocam ne yapmalıyız? Bu özelleştirmelere karşı ne yapalım? Nasıl bir tavır alalım? Buyurun.

Prof. Dr. HAYRİ KOZANOĞLU- Değerli arkadaşlar; hepinize merhaba.

Aslında ne yapmalıyız sorusu belki Türkiye’de şu anda bu konuda en önemli kitleye sorulan soru. En fazla bir şeyler yapmaya gayret sarf eden, özelleştirmeye karşı mücadele etmek için sayısı fazla olmasa dahi en kararlı olan bir kitleye sorulan bir soru. Bu da ilginç, çünkü

her zaman şöyle olur: Bir toplantıya az kişi gelmişse neden insanların az geldiğini, neden insanların katılmadığı katılanlara sorulur. Ben de bir öğretim üyesi olarak derse az kişi gelmişse, "ya, ne yapıyor bu arkadaşlarınız, niye insanlar gelmiyor" sorusunu sorduğum zaman, bunu tartışmaya açtığım zaman aslında sınıfın en çalışkan, dersleri aksatmayan öğrencileriyle bunu tartışıyor olurum. Biraz da hem kendimizi sorgulamamız gerekir, hem de bazen kendimize belki haksızlık yapıyoruz. Sonunda meslek hayatımızdan, özel hayatımızdan, zamanımızdan çalışıyoruz, enerji veriyoruz, kafa yoruyoruz bazı konulara ama bazen genişleyemeyince, katılımı arttıramayınca faturayı kendimize çıkartıyoruz. O bakımdan kendimize karşı da her zaman çok haksızlık da etmeyelim diyorum.

Dün gene çok kalabalık değildik. Bir arkadaş kitlenin azlığından bahsetti. Ben de içimden "ya bu hiçbir şey değil" dedim, çünkü ben öğrenciyken, çok iyi hatırlıyorum, bir ramazan günüydü, Derya Sineması burası, tam iftar saatinde, benim de o konularla eskiden beri fazla ilgim olmadığı için, insanlar iftardayken sinemaya gideyim dedim. Film de başlamıştı. Karanlıkta bana bir yer gösterdiler, oturdum. Ara oldu, bir ışıklar açıldı ki baktım sinemada tek başıma ben varım. İnşaat Mühendisleri Odası'nın inşa ettiği bu binadaki Derya Sineması'ndaydım. Film de "Turist Ömer Uzay Yolu" filmiydi. Herkes güldü, çünkü, belki izlemiştinizdir, dünyanın en kötü beş filmi seçilmiş. İki tanesi Türk filmi, bir tanesi de Turist Ömer Uzay Yolu. Bunun değerlendirmesi de demin ki gibi, sevgili Tayfun Özkaya'nın yaptığı değerlendirme gibi iki türlü yorumlanabilir. Bir tanesi, halkımız nasıl şimdi AKP'yi geçmişti, ANAP'ı falan seçiyorsa doğru seçimler yapıyor. Onlar sinemaya gelmemişler, iftar ediyorlardı, gene ben azınlıkta kalan, tek başına izleyendim. Böyle de değerlendirme yapmak mümkün olabilir. Kendi açımdan şöyle bir iyimser değerlendirme de yapabilirim: "Ya dünya sıralamalarına girecek iki Türk filminden birini daha o yaşlarda keşfetmişim ve tek başına izleyen olmuşum" diye hayata böyle de bakmamız mümkün, diye düşünüyorum.

Gerçekten ben TMMOB'nin bir üyesi olarak, İnşaat Mühendisleri Odası'nın değil de Makine Mühendisleri Odası'nın bir üyesi ama genelde TMMOB'nin bir üyesi olarak gerçekten bu tesiste, bu salonda bulunmaktan da mutluyum. Bunu tartışmalarımız bağlamında da söylüyorum. Bizim temel amacımız, özelleştirmelere karşı çıkarken, kamu çıkarını kollayan, tesisleri, anlayışları desteklemek, kolektif mülkiyet biçimlerine sahip çıkmak olmalı. Aslında bu salon, bu tip tesisler de özel mülkiyete dayalı, kâr amaçlı bir yaşama karşı verilen bir cevaptır. Yeter ki burası hem bütün üyelerinin, meslektaşlarının kullanımlarına açık olsun, hem kamunun, özellikle demokratik kamuoyunun taleplerine cevap verebilsin. Bizim amacımız sadece devlet işletmelerini, devlet mülkiyetinde olan kuruluşlara, ki onlar da hepimizin aslında sahip olduğu ve zaman içerisinde mücadelelerle kazanılmış mevzilerde, onlara sahip çıkarken diğer taraftan da mümkün

olduğunca dayanışmaya dayanan, kolektif mülkiyet biçimlerine dayanan, kamusal alanın demokratikleşmesi mesajını veren alanları genişletelim. Bunların iyi örneklerini verebilelim.

Bir de arkadaşlar, çok önemli olduğunu düşündüğüm bir konu, özelleştirme konusunda da, neoliberalizm konusunda da bu ideolojik saldırıya karşı sağlam durabilmek, imanımızı kaybetmemek, çünkü özelleştirme konusu açıldığı zaman, demin Tayfun Özkaya bir meslektaşından çok güzel aktardı, hepimizin de benzer izlenimleri vardır, zaten her şey söylenmiş, her şey konuşulmuş, iş bitmiş gibi davranılıyor ama bize her gün televizyonlardan, yaygın medya organlarından, piyasaların adaletine güvenelim, piyasaları ürkütmeyelim, piyasaların kararlarına saygı gösterelim, aman piyasanın tepki vereceği yanlış adımlar atmayalım gibi vaazlar veriliyor ve bunlar her gün sanki ilk defa o gün söylenmiş, sanki hiç duyulmamış sözler gibi sunuluyor ve ne yazık ki önemli bir kesim tarafından karşılık görüyor. Bu bakımdan başta neoliberalizme karşı, özelde de özelleştirmeye karşı verilecek olan mücadele örgütsel bir mücadele olduğu kadar ideolojik bir mücadele, politik bir mücadele, kültürel bir mücadele de olmalı diye düşünüyorum.

Son konuşmacı olmanın, son oturumda konuşmanın hem belli avantajları var, hem de söylenenleri tekrarlama durumuna düşmek gibi dezavantajları olabilir ama ben gene özelleştirmenin bütün dünyada yürütülen neoliberal politikaların, bir sınıf savaşının yansıdığı önemli bir alan olduğunu vurgulamak istiyorum, çünkü genel olarak neoliberalizm bütün dünyayı sermaye birikim süreçlerine uyarlama, bütün dünyayı kâr egemenliği altına alma politikasıdır. Özelleştirme de bunun önemli ayaklarından biridir. Belki şöyle bir tasnif yapabiliriz: Bunun üç önemli ayağından bir tanesi şirketleştirme, bütün dünyayı, dünyanın hem üretim alanlarını, doğal kaynaklarını çok uluslu şirketlerin kâr alanlarına açmak, bir tarafı comodification denen metalaştırma, yani sağlık dahil, eğitim dahil, turizm, kültürel alanlar dahil, hayatın tüm alanlarını bir kâr alanı olarak tanımlama. Üçüncüsü de kolektif mülkiyet biçimlerini özel mülkiyete dönüştürmek olan özelleştirme.

Hatırlarsanız 1980’li yıllarda özelleştirmenin Türkiye’de de ilk dillendirilmeye başlandığı yıllarda Katma Değer Vergisi uygulaması da başlatıldı ki, konumuz bu olmamakla birlikte aslında Katma Değer Vergisi bizim günlük tüketimimizden, yoğurt alırken, süt alırken, hatta su alırken harcadığımız paralardan alınan en adaletsiz bir vergidir. Gelir dağılımına çok bozucu etkisi olan bir vergidir. Onun propagandasını yaparken “ödediğiniz vergiler size yol, su, elektrik olarak geri dönecektir”, deniliyordu, çünkü o zaman özelleştirmenin bir aşaması, yani kamu işletmelerini, çelik üreten, çimento üreten, tekstil üreten kuruluşların devri amaçlanıyordu. Zaman içerisinde bütün altyapı alanları, yani iletişim, enerji gibi, su gibi alanlar,

sosyal konut, sosyal güvenlik, eğitim, sağlık gibi, sosyal hizmetler, üniversiteler, araştırma laboratuvarları, hapishaneler gibi kamu kurumları derken, en son Irak savaşında gördüğümüz gibi savaş da özelleştirildi. Bugün savaş şirketlerinin aşağı yukarı 50.000 tane paralı askeri bulunuyor Irak'ta. Belki izlemiştir, geçtiğimiz günlerde bunlardan en büyüğü Blackstone adlı şirket 20 Iraklıyı katletti. Arka hizmet vermenin ötesinde doğrudan doğruya çatışmaya da girmeye başladılar. 20 insanı kendi ülkelerinde katlettiler.

Bununla da kalmıyor, hepimizin bildiği gibi, Dünya Ticaret Örgütü bünyesindeki TRIP's denilen, fikri mülkiyet haklarıyla, müzik endüstrisi, kültür endüstrisi, bütün insani faaliyetler, insanların yüzyıllar boyunca deneyimlerinden yola çıkan tohumlar, bazı hepimizin ildiği yerel ürünler Hindistan'da, Çin'de, Türkiye'de patentini kim alırsa onun oluyor, yani bütün hayat alanları bir kâr egemenliğine açılmış oluyor. O bakımdan artık özelleştirmeye karşı çıkmanın, "Özelleştirme kötüdür" demek yetmiyor. Bu örgütler açısından da, sivil toplum örgütleri, demokratik kitle örgütleri açısından da böyle, siyasi partiler açısından da böyle. Özelleştirme konusunda bir şey söylemek isteyen, gerçekten elle tutulur bir şey söylemek isteyen doğrudan doğruya "özelleştirilen bütün kuruluşlar, özelleştirilen bütün alanlar tekrar kamu mülkiyetine alınacaktır, bir kamusal alana taşınacaktır" sözünü vermesi gerekiyor, aksi takdirde "zaten bu mücadele kaybedilmiştir, bu kavga kaybedilmiştir" diyenleri doğrulamış oluruz.

Tayfun arkadaşımız şunu söyledi: "Ben baktım Gramscici'nin Hapishane Defterleri'nde Fransız Devrimi öncesinde insanların yaşam şartları iyiye gidiyordu, kötüye gitmiyordu" dedi. Aslında kendi tarihimizden de baktığımız, düşündüğümüz zaman 1970'li yıllar insanların, özellikle emekçilerin, daha da özellikle sendikalı işçilerin yaşamının iyiye gittiği yıllardı. Bu bir tesadüf değildi. İnsanlar ne zaman mücadele ederlerse, ne zaman emeklerinin karşılığını almak için bedelleri göze alırlarsa, ne zaman örgütlenirlerse haklarını alırlar.

Hayat bize şunu gösterdi: Neoliberalizmin egemen olduğu dönemlerde, yani 1980'li yıllardan bugüne kadar kapitalizmin kendi karnesine de baktığımız zaman büyüme oranlarının düştüğünü, gelir dağılımının bozulduğunu, işsizliğin arttığını görüyoruz ama özellikle finansal kazanç elde edenler, özellikle büyük servetleri ellerinde tutanlar bu süreçlerden kârlı çıkıyorlar ama baktığımız zaman insanlığın tümü açısından kayda değer, yüz güldürücü bir performans yok. O bakımdan insanların kendi sendikalarında, örgütlerinde, kendi bireysel hakları için mücadeleleri aslında insanın tümüne de daha hayırlar getiriyor. Hatırlayalım, Fransız Devriminde Avrupa'da 1960'lı yıllardaki verilen toplumsal mücadelelerde, Türkiye'deki, özellikle 70'li yıllarda yaşanan toplumsal mücadeleleri de insanlar hem işyerlerinde emeklerin hakkı için mücadele ederken, hem de

insanların politik kimliklerinin, politik mücadele iradesinin en yüksek olduğu dönemlerdi. O bakımdan aslında bizim kendi yakın tarihimiz bile bize reçeteyi veriyor. Evet, emeğimize sahip çıkalım, emeğimizin karşılığını almak için mücadele edelim, ama diğer taraftan da bunu topyekün bir mücadeleye, hayatın tüm alanlarına yayılan bir politik, ideolojik mücadeleye de taşımayı da başarabilelim.

Bütün dünyada özelleştirme süreçlerine baktığımız zaman aslında hiçbir yerde bunun rızayla başlamadığını görüyoruz. Çok hızlı bir şekilde hafızamızı tazelersek, örneğin bunun ilk deneyiminin yaşandığı Şili’de Allende devrildikten sonra meşhur Chicago Boys denilen Milton Friedman’ın yetiştirdiği öğrenciler tarafından ilk defa bu neoliberal reçeteler, özelleştirme Şili üzerinde denendi. Hepimizin bildiği, batıdaki ilk örneğe İngiltere’de Margaret Thatcher tarafından British Telecom’un özelleştirilmesiyle başladı. Bir anlamda ilk kurşunu atan Margaret Thatcher oldu ama İngiliz halkının rızasıyla, desteğiyle bunun yapıldığını hiç kimse düşünmesin. Margaret Thatcher’ın popüleritesinin en düştüğü bir dönemde Falkland Savaşıyla birlikte milliyetçi duyguların yükseldiği bir dönemde gerçekleştirildi. O dönem bunun propagandasını iyi yapmaktan, yani Falkland Savaşının İngiliz emperyalizminin böyle bir tarihe dayanan, bununla övünen İngiliz emperyalizminin yıllar sonra elde ettiği bir başarının yarattığı bir heyecan dalgasıyla bu gerçekleştirilebildi.

Belki izleyenler olmuştur, No Logo kitabının yazarı Naomi Klein’in yeni bir kitabı çıktı, Şok Doktrini diye, herhalde kısa sürede Türkçe’ye de çevrilir. Şu anda batıda çok tartışılıyor ve ülke ülke inceliyor. Örneğin Çin’deki liberalleşme dalgasının da halkın onayıyla olmadığını, Tienanmen Meydanındaki katliamda insan hakları demokrasiyle ilgili talepler yükseltenler kadar, onlardan daha fazla emek taleplerini yükseltenlerin olduğunu ama batı medyasının bunu yansıtırken özellikle insan hakları demokrasi taleplerini öne çıkardığını detaylı bir şekilde anlatıyor. Rusya örneği benzerdir, biliyorsunuz, Yeltsin’e IMF tarafından çok büyük bir destek, doğrudan doğruya seçim kampanyasında kullanılan bir destekle seçimi kazanması sağlandı, ondan sonra 140 milyon Rus’a kuponlar dağıtıldı ve bu kuponlar kısa sürede yoksullaşan, zor duruma düşen halkın bunları piyasaya sunmasıyla Rusya’nın yeni çarlarının elinde bitti. Detaylara girmeksizin dünyanın hiçbir yerinde özelleştirmenin ciddi bir halk desteğiyle başlamadığını, çok zaman antidemokratik koşullarda zora başvurularak gerçekleştirildiğini düşünmek gerekiyor. Bunu da mutlak olarak özelleştirmenin ve neoliberal politikaların mutlak zorla değil, ikna mekanizmalarını da çok önemseyişinin de altını çizmek gerekiyor.

Değerli Başkan, su konusunun Türkiye’de de çok büyük bir önem kazandığını söyledi. Bakın Dünya Bankasının şu anda en fazla yoğunlaştığı konuların başında su konusu geliyor. Tam 24 ülkede şu

anda suyun özelleştirmesiyle ilgili Dünya Bankası çalışma yürütüyor, ki özellikle bunu yürütmek üzere kendi bünyesinde ayrı bir kuruluş oluşturdu. Bolivya deneyiminden yola çıkarak, yani Bolivya'da halkın doğal kaynaklarına sahip çıkma, özelleştirmeye karşı mücadele etme iradesi sonunda Eva Morales'i iktidara taşıyan süreçten kendi adına ders çıkarttı ve bu kurulan şirket Dünya Bankasının bilinen işlevleri olan kredilendirme, yapısal uyum programları, sektörel uyum programlarıyla özelleştirmeyi ve bu bağlamda suyun özelleştirilmesini zorlamanın yanında ideolojik faaliyetlere de çok önem veriyor, bu ülkelerin hepsinde ciddi yayınlar yapıyor, atölye çalışmaları düzenliyor ve Tayfun arkadaşımızın söylediği bu atölye çalışmalarlarıyla insanları birebir ikna yöntemleriyle yaptı işi, meşrulaştırmaya çalışıyor.

O bakımdan da bizim bir karşı irade oluşturabilmemiz için, bir karşı hegemonya oluşturabilmemiz için de bizim de bütün bu alanlarda insanların yaşamını ve çıkarını zedeleyen bütün bu alanlarda var olmamız gerekiyor.

Dünya Bankasından bahsetmişken, aslında özelleştirme gerek Türkiye'de, gerek dünyada bir işbölümü şeklinde gerçekleşti. Hatırlanırsa özelleştirmenin ilk gerekçeleri kamu işletmelerinin verimsiz olduğu, özeline iyi, kamunun kötü olduğu, kamunun teknolojik atılımları yapamadığı üzerinden dillendiriliyordu ve bu konudaki inisiyatifi Dünya Bankası almıştı ve hâlâ almaya devam ediyor. IMF ise makro ekonomi anlamında yapısal uyum politikalarını önerme görevini üstlendi. Hepimizin aşına olduğu % 6.5'lük faiz dışı fazla, yani bir ülkede bütün vergi gelirleriyle faiz dışı harcamaları karşıladığınız zaman kamunun faizden topladığı vergilerden daha az harcamasını öngören dayatma Türkiye'de biliyorsunuz yıllardır uygulanıyor. Bu rakamı tutturabilmek için de özelleştirme gelirleri gerekiyor. Bu iki ayaklı yürütülen bir dayatma. Bir ayağını Dünya Bankası sektörel uyum ayağını TMMOB üyelerinin, TMMOB çalışma gruplarının çok iyi irdelediği enerjiden iletişime kadar ulaşan alanlar Dünya Bankasında, makro ekonomi alanı ise IMF'nin üzerinde.

Öncelikle tabii ki dünyaya belli bir perspektiften bakanlar her zaman enternasyonal bir anlayışla, evrenselci bir anlayışla her konuya yaklaşırlar ama özelleştirme ve neoliberalizm konusuna da sadece bizim ülkemizde, bizim coğrafyamızda yaşanan bir sorun diye bakmak yeterli değil. Bütün dünyada uygulanan süreçlerin ülkemize yansımaları diye baktığınız zaman dünyanın başka coğrafyalarındaki benzer mücadelelerden öğrenmek, onlarla dayanışmak, onlarla ortak bir zeminde direnme ihtiyacını da hissedersiniz. Ama şunu da reddetmeyi gerektirmez. Her ülkenin kendi özgün tarihsel koşullarını, kendi özgün politik koşullarını da unutmayı gerektirmez.

Mesela ben bu konuda TMMOB'nin çok iyi bir örnek olduğunu düşünüyorum, çünkü dünyada genel olarak mühendisler çok sorunlu olan, düzene karşı ortak mücadele veren bir meslek grubu

değildir. TMMOB Türkiye’nin kendi özgün tarihsel koşullarından oluşmuş üyelerinin kendi bireysel çıkarlarından öte, yurttaşlık bilinçlerini, politik bilinçlerini bu özelleştirme anlamında kamuya sahip çıkma iradelerinin sonucu bu konuda mücadele veren, çok değerli çalışmalar yapan bir kuruluş. O bakımdan Türkiye’de örneğin birileri gelip de TMMOB’nin bu konularda çok aktif olmasından yola çıkarak Hollanda’daki mühendisleri örgütlemeye kalkarsa, İrlanda’daki mühendisleri örgütlemeye kalkarsa korkarım ki doğru bir mücadele yöntemi benimsemiş olmazlar. O bakımdan enternasyonalizmde kendi ülkenizin, kendi coğrafyanızın yerellerinizin özelliklerini de her zaman düşünmek gerekiyor.

Kamu alanının demokratikleşmesinden bahsediyoruz. Evet, kamu alanının demokratikleşmesi derken, kamu kuruluşlarına sahip çıkmak, sahip çıkma vurgusu önemli, özelleştirmeye karşı çıkmak, karşı çıkmak vurgusu önemli ama biz kendi hayatımızdan da bunların yetmediğini görüyoruz. Bunları dönüştürmek gerekiyor. Kamu işletmelerini nasıl dönüştüreceğiz, kamu çıkarını nasıl savunacağız, bunun üzerine daha fazla kafa yormak gerekiyor.

Ben burada, evet, Aziz arkadaşımız salona girdi. Ben uyarayım, Doçent Aziz Konukman olarak kendisini belki son defa izlemek şansını buluyorsunuz. Bu şansını da kaçırmayın. Aziz Konukman olarak umarım hep birlikte uzun yıllar böyle ortak ortamlarda oluruz ama sıfatı çok kısa bir sürede değişecek, o bakımdan genç Doçent sıfatıyla onu izlemeyi kaçırmayın derim. O nedenle konuşmamı çok uzatmayacağım ama zamanımı da kullanacağım. Aziz girdi diye de hemen bitirmeyeceğim.

Tayfun arkadaşımızın vurguladığı bir nokta çok önemli. Sadece karşı çıkmak gerekmez, alternatifini de önermek gerekir. Evet, kamu işletmelerini biz devlet mülkiyetinde olan, yani bürokratların yönettiği, bizim adımıza başkalarının karar aldığı işletmeler olarak tasarlamıyoruz. Öncelikle bizim denetlediğimiz, yani emekçi kimliğiyle orada çalışan işçilerin, memurların, mühendislerin, oranın çalışanlarının denetlediği bütün anlaşmaları, bütün hesapları, bütün rakamları şeffaf bir şekilde görebildiği işletmeler olarak anlamamız gerekiyor. Bu da yetmez. Biz o işletmenin bulunduğu yerdeki yöre halkını, o işletmenin faaliyet gösterdiği alandaki meslek örgütlerini, örneğin çeşitli alanlarda TMMOB’yi, o işletmenin ürettiği mal ve hizmetleri kullanan yurttaşları, yurttaşların örgütlerini, tüketici örgütlerini de bu denetimin bir parçası haline getirmeliyiz. Bunu günlük hayatta yapabilir miyiz? Çok kolay görünmüyor ama açıkçası umutlu olmak için de belirtiler var.

Ben size Avrupa’dan birkaç tane örnek vereyim isterseniz, çünkü tartışmalarda gerçekten Metin arkadaşımız da, Tayfun arkadaşımız da Latin Amerika örneklerini verdi. Bilemiyorum, arkadaşlarımızın kaçını izleyebildi, mesela bir Norveç deneyimi var. Son yıllarda Norveç’in üçüncü büyük kenti, yanılmıyorsam, Trondheim kentindeki sendikalar,

sivil toplum örgütleri, yurttaş örgütleri, özellikle sosyal demokrat partilerin, Norveç'teki sosyal demokrat partinin de özelleştirme politikalarına prim vermesine tepki olarak özelleştirmeye karşı çok ciddi bir karşı çıkış gerçekleştiriyorlar ve İşçi Partisini o kadar ciddi bir örgütlenme oluşturuyorlar ki, İşçi Partisini bu konuda etkiliyorlar. İşçi Partisi lideri, ki Blair'e benzetilen genç bir lider, Blair politikalarını, üçüncü yol politikalarını izleyeceği tahmin edilirken Trondheim'daki yükselişe cevap veriyor ve özelleştirmeye karşı olduğunu açıklıyor. Trondheim'da bütün özelleştirmeler durduruluyor, özel alana alınan bazı işletmeler, örneğin bakımevleri, bazı sosyal politikalar, bazı taşeronlara verilen hizmetler tekrar kamu mülkiyetine alınıyor ve İşçi Partisi başkanı "Trondheim bize ilham veriyor" diyor.

Bu örnekleri izlemekte yarar var. Mesela ben size Sevilla dediğim zaman Albasete dediğim zaman, Getafe dediğim zaman herhalde çoğumuzun aklına İspanya lig takımları geliyor. Getafe dediğimiz zaman geçtiğimiz hafta Barcelona'yı 2-0 yenen takım akla geliyor. Ben de futbolla ilgiliyim, böyle gelmesinde bir sakınca yok ama bunların bir özelliği de katılımcı bütçelerinin uygulandığı yerler olması. Şu anda İspanya'nın 5.2 milyon kişinin yaşadığı yörelerde katılımcı bütçe uygulanıyor, yani yerel yönetim bütçeleri üzerinde halkın iradesi etkili oluyor, bazı yerlerde mahalle komiteleri çok detay kalemlere kadar bütçeleri tartışıyor ve halk o tartışmanın, bütçe tartışmalarının bir parçası haline geliyor. Gene Almanya'da altyapı hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı kamu hizmetleri sendikası verdiği çok ciddi bir mücadele yürütülüyor. İtalya'da yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı çok ciddi bir irade ortaya çıkmış durumda.

Biz sadece Avrupa Birliği'nin rekabetçi anlayışıyla bize rekabetçi politikaları, neoliberal politikaları dayatan yüzüne değil de, Avrupa'nın neoliberal politikalara direnen, özelleştirmelere direnen yüzüne de bakmamız gerekiyor. Bir de burada çok önemli bir soru: Biz kimiz, sorusuna cevap verebilmek. Biz kimiz, dediğimiz zaman çok uluslu şirketlere karşı çıkan Türkler, kendi toprak egemenliğini koruyan Türk ulusu şeklinde cevap verdiğimiz zaman her zaman doğru sonuçlara varamayabiliriz. Sabahleyin detaylarını inceledik. Mesela ERDEMİR örneği çok güzel bir örnek. Bazıları alkış tuttular di OYAK aldığı zaman ERDEMİR'in % 40 küsurluk hissesini ama kısa bir sürede onlar da ne yazık ki beklentileri boşa çıkarttılar. Archelor şirketine satmaktan, devretmekten çekinmediler. O bakımdan "Biz kimiz?" dediğimiz zaman, evet, öncelikle Türkiye'deki emekçiler, Türkiye'de yaşamı ve çıkarı neoliberal politikalarından olumsuz etkilenen insanlar, onların örgütleri daha uzun vadede de bütün dünyada neoliberal politikalarından yaşamı ve çıkarı etkilenenleri anlamak gerekiyor.

Mesela, bakın, sabahleyin de konuşuldu, ben çok detay bir örneğini vereyim veya size şu soruyu sorayım: Ziraat Mühendisleri Odasının sunuşunda tarım işletmelerinin özelleştirilmesi konusunda sigaradan

bahsettiler. Tekel’in sigara işletmelerinin bugünlerde özelleştirilmesinin gündemde olduğunu detaylarıyla bize anlattılar. Hepimiz biliyoruz ki, Türkiye’nin en büyük yayın ve medya grubu Doğan Holding de burada söz sahibi, sigara özelleştirmesine katılmak istiyor. Burada başarılı olduğunu ve sigara işletmesini aldığını düşünelim. Kamu işletmesinin verimli çalışması, kârlı olup olmaması, Türkiye’deki Tekel geleneği, bunların hepsini bir yana bırakıyorum, tek bir konuyu düşünelim: Sigara hepimizin bildiği, kabul ettiği, insan sağlığına zarar veren bir ürün ama kamuda olduğu zaman bunun artıları olabilir, eksileri olabilir. Evet, kamu insana sigara satar ama belki bunun gelirleriyle, sigaradan toplanan yüksek vergilerle de sağlık hizmeti götürür, eğitim hizmeti götürür, çok sigara teşvik edilecek bir şey değildir ama kamu tekeli olduğu zaman bunun artılarıyla eksilerini dengelemek daha mümkün olur.

Siz şöyle düşünebiliyor musunuz ki, dünyada sigaranın sağlığa ne kadar zararlı olduğu konusunda araştırmalar yapılıyor, istatistikler yayınlanıyor, tartışmalar yürütülüyor, Doğan Grubu sigara fabrikalarını alırsa, Doğan Holding’e bağlı televizyonlarda, gazetelerde bu araştırmaların sonuçlarına acaba rastlayabilecek misiniz? Doğru bilgi edineceğinizi düşünüyor musunuz? Belki izleyenler olmuştur, 90’lı yıllarda batıda bir akım çıktı “Yahu bu sigaranın zararlarını, içkinin zararlarını çok abartıyorsunuz” diyen bir kısım öğretim üyeleri çıktı. Özellikle İngiliz öğretim üyesi çok popüler oluyor, bütün televizyonlara çağrılıyor, çok da hoş sohbet biri. Diyor ki: “Yahu biz sigara içtiğimiz zaman streslerimiz azalıyor, beynimiz daha iyi çalışıyor, belki ciğerimize ufak bir zararı oluyorsa ruhsal durumumuz daha iyi oluyor, midemizdeki sorunlar azalıyor.” İnsanlar da biraz belki hazırlar böyle bir reçeteyi kabul etmeye. Bu öğretim üyesi çok popüler oluyor, değişik televizyon programlarına davet ediliyor. Biliyorsunuz, Amerika’da 2000’li yılların başında çok büyük bir Enron’un çöküşüyle sonuçlanan bir finansal kriz oldu ve Amerika’da şirketlerin bütün harcamalarını şeffaflaştırması için bir yasa çıkarıldı. Bu yasa çerçevesinde geriye dönük olarak hesaplar incelendiği zaman örneğin bu bahsettiğim öğretim üyesinin sırf Philip Morris’den 965.000 dolarlık para aldığı ortaya çıkıyor. Sonunda güya bize bilimsel gerçekleri anlatan bir paralı asker olduğu ortaya çıkıyor. Bu konuda kahin olmaya gerek yok, yani Doğan Grubu sigara fabrikalarını alırsa Türkiye’de de böyle bir kadro yakında açılacak.

Gene Batıya baktığımız zaman evet, bize diyorlar ki, “Dünyanın gerçeği bu, bütün dünyada rekabet süreçleri yaşanıyor, eğer buna ayak uydurmak istiyorsanız, küreselleşme sürecine ayak uydurmak istiyorsanız, modernleşmek istiyorsanız buradan kaçınmanız mümkün değil” diyor. Tayyip Erdoğan’ın da buna cevabını hepimiz biliyoruz: “Benim zaten görevim Türkiye’yi pazarlamak” diyor. Bu görevi hemen kabullenmiş durumda. zaten çok teorik tartışmalara, devlet teorilerine girmeye belki vaktimiz yok ama bu tam anlamıyla devletin

yok olmadığını ama devletin ulusal pratiklerini, ulusal önceliklerini dünya ekonomisine entegre olmak, orada rekabetçi bir devlet haline gelebilmek için kullandığını çok kolaylıkla söyleyebiliriz. ama birebir, her yerde böyle mi işliyor, Batı ülkeleri, Avrupa Birliği ülkeleri ve Amerika kendi pazarlarını hemencecik, bize önerildiği şekilde açıyor mu, hayır, bunun örneklerini hepimiz biliyoruz. İsterseniz kısaca bir ikisini hatırlatayım.

Örneğin Dubai Port, Dubai şirketi, bu hepimizin tanıdığı El Maktum'un şirketi Amerika'daki limanların işletme hakkını alıyor ve ulusal çıkar nedeniyle hemen iptal ediliyor. O da bizim gibi ülkelerdeki gibi hukuksal haklarını falan aramıyor oralarda, tahkime falan götürmeye cesareti yok, çünkü bu işleri yapabilmek için, bu işleri yapmaya girişmek bir şekilde Amerika'ya karşı durmak anlamına geliyor. Hemen geri adım atıyor ama Türkiye'de Maslak'taki arazileri alırken falan hiçbir sorunla karşılaşmıyor. En basit, sonunda stratejik bir önemi vardır limanların desenez, herhalde yağurdun bir stratejik önemi yok. Pepsi Cola, Danone yoğurtlarını almak için Fransa'ya gittiği zaman ulusal çıkar nedeniyle engelleniyor. Benzer bizim Telekom kuruluşları özelleştirilirken Portekiz Telecom Kuruluşu teklifi reddediyor ve ulusal mülkiyette kalıyor. Portekiz Avrupa'nın büyük bir ülkesi değil. "Bu örneği niye veriyorsun?" diyebilirsiniz. Bu örneği vermemin nedeni, esprisi şurada: O sırada Portekiz Başbakanı şu anki Avrupa Komisyonu Başkanı Barosso, yani Portekiz Başbakanıyken "ya bizim dünyanın gereği bu, bizim kuruluşları da alın" demiyor. Aynı şekilde İtalyan Enel'in Fransız Suez'i ele geçirmesi engelleniyor. Suez özellikle su özelleştirmelerinde çok önemli olan bir kuruluş. Enerji ve suda çok önemli bir kuruluş. Her zaman direnmek mümkün, direnişe gerekçeler bulmak mümkün, hukuksal cevaplar bulmak mümkün, yeter ki isteyin.

Şunu da çok rahatlıkla söylemek mümkün. Bu özelleştirme konusunda rüzgar terse dönmeye başladı. Bakın, geçtiğimiz hafta Avrupa'nın on başkentinin belediye başkanı, kamu işletmelerinin iyileştirilmesi ve yaygınlaştırılması konusunda bir ortak irade beyanında bulundu. Dünyada neoliberalizme karşı rüzgarların da estiği, direnişlerin de yaygınlaştığı bir dönemdeyiz ve benzerlerini de bizim ülkemizde de yaşamamamız için ve yaşatmamamız için hiçbir neden yok.

Ben bitirmeden evvel, bir iki tane en kritik nokta üzerinde durmak istiyorum. İyi niyetle olan, gerçekten yurtsever, kamu çıkarına sahip çıkmayı düşünen ama, "ben kendimi sağda tanımlıyorum, muhafazakar tanımlıyorum" diyen insanlar olabilir. Onlara bir şey demiyorum. Ben de bu salondaki insanların önemli kısmı da, hatta büyük çoğunluğu da İşaya Üşür'ün tabiriyle kalbi solda atan veya benim gibi çok açık söyleyenlerin ifadesiyle sosyalist olan, devrimci olan, belki sosyal demokrat olan insanlar.

Şimdi, arkadaşlar sol için tek bir reçete yok. Dünya solu için de,

Türkiye solu için de yok. En kaba olarak iki tane mücadele yöntemi olduğunu ben düşünüyorum. Bir tanesi hayattaki bütün sorunların çözümünü düzen sorununa bağlayan, emek eksenli mücadeleyi öne alan ve diğer sorunların da emek mücadelesiyle çözüleceğini düşünen anlayış. İkinci anlayış ise kimlik ve tanınma taleplerini, insanların etnik taleplerini, mezhepsel taleplerini, toplumsal cinsiyetle ilgili taleplerini, diğer ezilme taleplerini de emek mücadelesinin bir parçası olarak gören, emek ve demokrasi mücadelesinin, özgürlük ve eşitlik mücadelesinin birlikte yürütülmesini söyleyen bir anlayış. Her iki anlayış da tartışılabilir, taraftarları olabilir. Ben bu konuda evet, tarafım. Bilenler biliyor ama kendi fikrimin ne olduğu üzerinde çok detaylı durmayacağım ama şunun üzerinde duracağım: Bugün Türkiye’de özellikle özelleştirme konusunda tartıştığımız için bunu vurgulamak ihtiyacını hissediyorum. Muteber solcu kabul edilen, yaygın medyada, büyük sermaye çevrelerinde muteber solcu kabul edilen, bize seçimler döneminde de muteber solcu olarak sunulan ama özelleştirme konusuna, neoliberalizm konusuna, emeğin ezilmesine değinmeyen, sadece kimlik ve tanınma talepleriyle solu tanımlayan bir anlayış var, bu anlayış yanlış bir sol anlayış değildir, çünkü sol bir anlayış değildir. Bunu savunmanın da ben doğru olmadığı kadar ahlaklı da olmadığını düşünüyorum. Başta söylediğim iki anlayıştan ben evet, birisinde tarafım ama diğerini savunmanın doğru olmasa da ahlaksız da olduğunu söylemek haksızlık olur. Bunun önümüzdeki dönemlerde de solu tanımlarken çok çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Diğer bir önemli nokta da şu: Evet, özelleştirme konusunda da tek talepli yerel, insanların gündelik yaşamına değer mücadeleler çok önemlidir. Bunlar yapılmalıdır ama bu tip mücadelelerin de ufkunun dar olması, insanları daha geniş mücadelelere katma konusunda zaafı olabilir. Diğer taraftan bizlerin de çoğu zaman kendimizi eleştirdiği anti kapitalist mücadele vermek, neoliberalizmin karşıtı mücadeleler vermek, bütünlüklü politikalar, programlar önermek ama insanların gündelik yaşamına, gündelik sorunlarına nüfuz edememek gibi bir sorun var. İşte, önemli olan bunun reçetesi belki yok ama, iki mücadele tarzını birleştirebilmek. İnsanların hem günlük mücadelelerinden yerel mücadelelere seferber edebilmek ama daha onu geniş bir ufka, bütünlüklü bir mücadeleye de taşıyabilmelerinin yolunu açabilmek. O bakımdan bizlere, hepimize çok önemli görev düşüyor. Evet, bir taraftan çalıştığımız yerlerde, bulunduğumuz sektörlerde özelleştirmeye neoliberal politikalara belki karşı çıkmamız, alternatifleri önermemiz gerekiyor. Öbür taraftan yurttaş kimliğimizle, örneğin çocuğumuzu gönderdiğimiz okuldaki hizmet alan kimliğimizle, yerelde oturuyorsak o yerele, örneğin yerel yönetim hizmetlerinin özelleştirilmesine karşı o yereldeki tavrımızla tepki göstermemiz gerekiyor. Hepsinin ötesinde bütünlüklü bir mücadeleyle, örgütsel, siyasal mücadeleyle de bu tek tek emekçi kimliğimizi, yurttaş kimliğimizi, yurttta hizmet alan tüketici kimliğimizi birleştirebilmemiz gerekiyor. Tabii ki bunlar kolay değil,

insanın çok fazla enerjisini, zamanını alıyor ama zaten hayat da hiçbir zaman kolay değil.

Ben sözlerimi bitirmeden en son bir deyinme yapmak istiyorum. Neoliberalizmin en önemli bir özelliği bir ütopyasının olmaması. Biz bunu Türkiye’de de ilk Özal’ın ağzından dinledik, ki Özal’ınki de Margaret Thatcher’dan kopyaydı. Margaret Thatcher biliyorsunuz Tina, “alternatif yok” sloganıyla kendini var etmişti. Özal da bu politikaların alternatifi yok, bunlar hayatın gerçeği, sizler IMF’den daha mı iyi biliyorsunuz veya bugün IMF yardımı keserse ne olur, bugün piyasaları ürkütürsek, piyasalar çökerse ne olur, lafları aslında bir ütopyası olmamanın ama tek ütopyası başkalarının ütopyasının boş olduğunu gösterme anlayışı. Buna rağmen bizlerin bir ütopyası olmalı. Ütopyalarımız değişebilir, adaletli bir toplum olabilir, sosyalist bir Türkiye olabilir, devrim mücadelesi olabilir, herkesin iş bulabildiği bir Türkiye, bir dünya olabilir ama hayalimizi, ütopyalarımızı kaybetmeyelim, bu tip laflara, ütopyalarımızı yok etmeye çalışan özelleştirmeci neoliberalizm yanlısı söylemlere pabuç bırakmayalım derim.

Hepinize teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Sevgili Kozanoğlu’na teşekkür ediyorum.

Özellikle konuşmanıza başladığınız zaman bir soru sormuştum, “Özelleştirmeye karşı ne yapmalıyız?” diye. Bununla ilgili; birincisi özelleştirmeye karşı İnşaat Mühendisleri Odası’nın bu salonuna vurgu yaparak, bunun bile özelleştirmeye karşı bir faaliyet olduğunu belirttiniz. ikincisi, suyun özelleştirilmesi konusunda çok geniş bir örnekleme yaptınız ve üçüncüsü de gerçekten özelleştirmeye karşı ne yapılması gerektiği konusunda, kapitalizme, emperyalizme, neoliberalizme karşı, özelleştirmeye karşı yapılacak mücadelenin ideolojik mücadeleden geçtiğini vurguladınız, çok teşekkür ediyorum.

Sayın Konukman, buyurun sizi çağırıyorum mikrofonu. Saat 16: 00’da bitirmek istiyorum, buyurun.

Doç. Dr. AZİZ KONUKMAN- Herkese teşekkür ediyorum.

Bir kere son konuşmacı olmanın talihsizliği var her zaman ama daha da büyük talihsizlik Hayri Kozanoğlu’nun arkasından konuşmak, çünkü çok renkli bir konuşmacı. Tayfun Hoca da, çok dinlediğim için kendisini, umarım o da güzel bir sunuş yapmıştır.

Belki de en az konuşulan, en az yazılan bir alanda konuşuyoruz, çok enteresandır. Alana dönük akademik çalışmaların hemen hemen büyük bir çoğunluğu durum tespitine yöneliktir. Bu durum tespitinin ötesine giden çalışma sayısı ne acıdır ki çok az. Bizim üniversitelerde yüksek lisans tezleri, doktora tezleri, hep bir fotoğraf çekmekten

ibarettir. Zannetmeyin ki Batıda da çok geniş açılımlar yapılıyor, yeni çalışmalar yapılıyor. Hayır, orada da öyle çok fazla seçenek çalışmaları pek yapılmıyor. Dolayısıyla, herkesin bir şeyler söyleyebileceği ve tartışabileceği bir zemindeyiz aslında. Bu hem bir ciddi risk, ama aynı zamanda da önemli bir gelecek vaat ediyor, çünkü bazen meslek dışı kesimlerden gelebilecek öneriler bu mesleğin içinden yapılacak önerilerden daha değerli olabiliyor. Biliyorsunuz, fizikte ve benzeri bilim dallarında bunun çok örnekleri var.

Ben yine de neler yapılmış, neler edilmiş diye bir taradım, ama sanırım, Hayri’yle de dün akşam görüştüğümüzde onlara daha çok değineceğini söyledi. Dünyada ne oldu, ne bitti, oralara pek fazla girmek istemiyorum ama şunu söyleyeyim, çok temel bir sonucu söyleyeyim, onu paylaşayım sizinle.

Mülkiyet biçimiyle verimlilik arasında binlerce çalışma yapılmış. Çeşitli ölçme yöntemleri, çeşitli sektörel farklılıklar dikkate alınarak, firma düzeyinde, sektör düzeyinde, Türkiye’de de çok yapıldı, iyi hatırlıyorum ben, sanırım Korkut Boratavlar öyle bir çalışma yaptı, KİGEM bir çalışma yaptırdı, Friedrich Ebert Vakfı’yla herhalde, tam hatırlayamıyorum ama, yani şunu söylemek istiyorum: Türkiye’de de yapılan çalışmalar, Batıda da yapılan çalışmalar şu sonucu veriyor: Verimlilikle mülkiyet arasında birebir bir ilişki çıkmıyor. Öyle işletmeleri var ki, kamu işletmeleri fakat verimsiz, öyle işletmeler var ki, özel sektörde ama son derece verimsiz, dolayısıyla taraflar şunu söylüyorlar: Burada ısrarla özelleştirmeyi gündeme getirmek aslında bilimsel bir önerme olmuyor. Bir sınıf tercihinin ürünü oluyor. Birileri eğer derse ki size, “Arkadaş, bu özelleştirme verimlilikte artışa neden olur. Bak şöyle bir çalışma yaptım, o da şu sonucu gösteriyor.” Ona karşı tez sunabilecek bir sürü çalışma var.

O zaman ne yapacağız, KİT’lerle ilgili tartışmada bir kere bu mülkiyet konusunu bir kenara atacağız. Diyeceğiz ki: “Kamu mülkiyetinde bu işletmeler var mıydı?” “Vardı.” “Verimsizlik çıktı mı?” “Çıktı, doğru.” O zaman nerede, neler yapıldı, hangi eksiklikler oldu da bu verimsiz işletmeler karşımıza çıktı? Bu sorunun yanıtını arayacağız. O zaman konu mülkiyetten başka bir yere kayıyor. Nedir o? İşletmenin yönetimine kayıyor. İşletme yönetiminde ulaşılabilecek sorunlar. O biraz daha yukarıya doğru baktığımızda, sadece orada tıkanıp kalırız, çok tehlikeli orası, o zaman sorunu mikro ölçekli bir sorun olarak görürüz, kötü yöneticiler geldi, işletmeyi batırdı, deriz. Bu son derece yanlış. Peki, oradaki iktisadi aktörler, o işletme düzeyinde nereyle ilişkilendirmeli? Makro politikalarla. Yani ekonominin makro iktisat politikalarıyla, plan, neyse işte, hangi politikalar varsa onlarla ilişkilendirmeli.

O zaman demek ki, KİT’lerle ilgili bir reform programı gündeme getireceksek, ki getireceğiz, acil olarak gündemde bu, bir kere kıskançlıkla kamu mülkiyetine laf söylettirmeyeceğiz. Bunun başka

bir yolu yok. Bu kamu mülkiyetini veri olarak acaba ne yapabiliriz de bu işletmeleri halkın hizmetine sunabiliriz? Soru bu. Şu an ister bilim adamı olsun, ister Türk solu olsun, araştırmacılar olsun, iktisatçılar olsun, bu soruya yanıt vermek zorunda. Türkiye halkı bu soruyu bekliyor bizden. Eğer bunun yanıtını çok ciddi çalışmalarla veremezsek, öbür taraftaki inandırıcılığımız son derece azalacaktır, çünkü bilimsel çalışmaların önemli bir kısmı, ampirik çalışmaların önemli bir kısmı uluslararası tekellerin çok ciddi denetiminde, kontrolünde yapılıyor. Orada, o güçlü, o sermayenin güçlü aygıtlarına, örgütlerine karşı mücadele edebilmek son derece zor. Onun için bu çalışmaların bir şekilde burada gösterilmesi lazım. Bu birinci tespit.

İkinci tespit, mutlaka ve mutlaka özelleştirme uygulamalarını acilen durdurmak gerekecek. Dikkat ederseniz, farkında olmadan bir iktidar programı okuyorum. Öyle akademik bir çalışmanın boyutlarını aşıyorum. Bu kısıtları tartışmadan bir seçenek sunmak teknik bir tartışmadan öteye gitmez, onun hiçbir anlamı yok. Bunun onunla ilişkisinin mutlaka olması lazım. Ne yapacağız? 58 kurumla ilgili ben şöyle bir dökümünü yaptım. 56'sı kesinleşmiş 200'ü aşkın iptal ve yürütmeyi durdurma kararı var. KİGEM'de belki son rakamlar biraz daha farklı olabilir. Bir kere bunlar, bu mahkeme kararları derhal uygulanmalı. Çok basit, yani yapacağınızı uygulayacaksınız. Zaten uygulama demek özelleştirmeyi durdurma demek. Şöyle bir şey anlaşılmasın: "Yahu nasıl bir güç bu, ne yapacak, kim gelecekte iktidara, bu kararı uyguladığı andan itibaren çok büyük tepki olacak" gibi bir tepkiyi anlamak mümkün değil, çünkü yasal bir şey yapıyorsunuz. Yürütmeyi durduruyorsunuz, bu kadar basit. Ardından, şimdi söyleyeceğim temel çerçevede çalışmaları yapmak gerekiyor. Bakın birincisi, her ne kadar politik bir karar gibi gözükse de aslında çok temel bir hukuk kuralını uygulamaktan geçiyor.

Ne yapacağız, diye baktığımız zaman şöyle bir sıralama yapıyorum:

Bir kere şunu iyi bilmeliyiz: Herhangi bir kamu iktisadi teşebbüs, bir tüzel kişilik, yeri gelirse işletmesinin bir bölümünü tasfiye edebilmeli, kapatabilmeli, hatta bir bölümünü satabilmeli. Bu çok doğal bir işletme kuralı. Bunun mülkiyetle ya da başka bir şeyle ilgisi yok. İşletmeciliğin temel prensibi. Siz tüzel kişilikte bir sorun görüyorsunuz, bu sorun giderilemiyor, keseceksiniz orayı. "Efendim, şurada bir sorun daha var, birtakım tasfiyeler gerekiyor." Tamam tasfiye edeceğiz, kapatacağız. Satmak şart değil, tasfiye ediyoruz. Peki, iyi ama bu bizim kamunun sermaye stoku, bunlar kamuya ait şeyler. İşte onu, herhangi bir akım değişkenine çevirmeyeceksiniz. Örneğin bütçe açığını kapatmakta kullanamazsınız, böyle bir hakkınız yok, çünkü o kamunun serveti. Kamunun servetini akım değişkenine çevirdiğiniz andan itibaren, yani bütçe açığını kapatmaya başladığınız andan itibaren, ki bugün yapılan o, o zaman siz kamunun sermaye stokunu yok ediyorsunuz demektir,

eritiyorsunuz demektir. Bu mümkün değil. Bu iktisaden de rasyonel bir şey değil. Bir ülkenin kendi geleceğini, kendi servet birikimini heba etmesi demektir. Buna izin verilemez. Bu birinci ilke.

İkinci ilke, bu satıştan ya da kapanmadan ortaya çıkan ciddi anlamda elde edilen kazanç, onu KİT’lerin sermaye stokuna ekleyeceğiz, öyle yağma yok. KİT sisteminin dışında herhangi bir yere kaynak transferi yaptırmayacağız, öyle bir izin yok. Eğer KİT’in bir varlığı tasfiye ediliyor ya da satılıyorsa herhangi bir biriminde o yine KİT sisteminin içinde kalacak, yani çalışkan, verimli, işini gayet iyi yapan KİT’lerin büyümesinde kullanılacak. Bir kere sistemin dışına çıkacak bir kaynak transferine izin verilmeyecek. Burası çok önemli. Arkasından mutlaka ve mutlaka KİT’ler uzun vadeli bir stratejinin çerçevesinde görev yapacaklarını bilecekler, yani hiçbir KİT “Bana ne yahu, Türkiye’nin bilmem nesi, ben kendi kararlarım bakarım, kendi piyasama bakarım, buna göre iş yaparım, beni ilgilendirmez” diyemez.

Bugün ne yazık ki, Türkiye’deki iktisadi aktörler böyle davranıyor. Örneğin, Merkez Bankası diyor ki: “Ben paranın ulusal değerine bakarım, bunun kriteri de enflasyondur.” Enflasyonu düşürdükten sonra, kur şu olmuş, ihracatçı bağıryormuş, işçi filan, beni ilgilendirmez kardeşim. Benim amaç fonksiyonum yazılmış, sözleşmemde bahsediyor, diyor ki, enflasyonu düşüreceksin. Peki enflasyon düşerken Türkiye’nin öbür dengeleri bozulmuş, beni ilgilendirmez. Bu bugünkü anlayış. İşte bu anlayış bir kere kesinlikle izin verilmeyecek olan bir anlayış. Her KİT o amaç fonksiyonu içerisinde çalışırken diğerlerinin amaçlarından bağımsız hareket edemeyecek. Hem KİT’lerin kendisiyle birlikte sistemde çalışan KİT’lerin amaçlarından bağımsız olmayacak, hem de o amaçların tümünün şekillendiği temel çerçeveden uzak kalmayacak. O temel çerçeve adına plan deyin, deyin ki, bizim iktidarımızda 10. kalkınma planı deyin, önemli değil, ona strateji belgesi deyin, ona uzun vadeli iktisat politikaları seçenekleri deyin, ne dersiniz deyin, bir kere o çerçeve dikkate alınarak KİT’ler mikro düzeyde çalışmalarını sürdürecektir. O makro çerçeve kesinlikle belirleyici olacak. O, dediğim gibi, bir plan olabilir, sosyalist bir parti olabilir, bunu çok ciddi bir şekilde planlı yapabilir. Sosyal demokrat bir parti olabilir, yine plan der ama piyasayı biraz daha önemseyen bir yapıda bu işi yapabilir, dolayısıyla siyasal tercihlerinize göre bu durum değişebilir.

Ardından, amaç fonksiyonlarının her birinin tek tek açıklanması lazım. Yani siz ona kamusal olarak hangi görevleri verdiyseniz, o görevlerin ötesinde bir görev yükleyemezsiniz. Bir tipik örnek vereceğim: Geçmişte biliyorsunuz KİT’lerin yasası gereği benzer işi yapan özel sektörle iştirakler oluşturması mümkün olabiliyordu. Sistemimizde hâlâ da mümkün bu. Fakat bu süreç içerisinde nasıl oldu biliyor musunuz? O alanla ilgili ilgisiz bir sürü KİT’ler katıldı, yani o sektörle hiç ilgili olmayan KİT bile X sektörünün ilgili olduğu iştiraki o da katılmaya başladı, politik nedenlerden dolayı. Böylece

özel sektöre muazzam bir şekilde kaynak aktarıldı. Halbuki bu kaynak, bizim vergi mükelleflerinin cebinden giden bir kaynaktı ve son derece irrasyoneldi. Türkiye ekonomisinin makro gücüne bir şey katan ya da sermaye birikimine önemli katkılar sağlayan bir katkı da olmadan, bir şey veriyorsunuz karşılığı yok. Bir kere bunlara izin verilmemeli.

İkincisi bu amaç fonksiyonları ikili yapılabilir. Bir, özel sektörle benzer malları üretenlerde kârlılık arayabilirsiniz. Kardeşim kâr edeceksin, kusura bakma. Eğer ücret mallarıysa bunlar, özel mal olabilir ama ücret maldır, örneğin işçi sınıfının tükettiği çok temel birtakım gereksinimler vardır. onlar o sepette çok önemlidir, çünkü Türkiye’de, hatırlayın, Sümerbank, SEKA ya da diğer sütle ilgili, SEK, bütün bunlar, müthiş o sübvansiyon mekanizmalarıyla aldıkları görev zararlarıyla ücretlerin o sepetinin içindeki malların piyasa değerlerini aşağı çektirdiler ve toplumsal uzlaşmaya büyük katkı sağladılar. Türkiye’de grevlerin çok büyük boyutlarda olmaması, sınıf çatışmalarının çok önemli boyutlara ulaşmamasında bu KİT’lerin sübvansiyon politikasının çok büyük rolü olmuştur. Bu hâlâ sürdürülebilir. Ama bazı özel mallarda ciddi anlamda piyasa yönelimli bir kâr motifiyle çalışma olabilir. Ama büyük çoğunluk, KİT’lerin büyük çoğunluğunun kamu yararını ön plana alan geniş halk yığınlarının taleplerini dikkate alan bir yapıyla çalışması lazım. Burada görev zararı, zaten tanım gereği gelecektir.

Şimdi çok komik bir şey oluyor Türkiye’de. Bir sürü insan kalkıyor, koca koca akademisyenler, “yahu kardeşim, bu KİT’ler zarar ediyor.” Tabii ki edecek. Bir Allah’ın kulu da şöyle çıkmıyor: “Yahu kardeşim, işte zarar ediyordu da fena da değildi, şunu da yaptı da, bunu da yaptı da.” Hayır, efendim. Açıklamak zorunda değilim. KİT’lerin zarar etmesi kadar doğal bir şey olamaz, özellikle amaç fonksiyonları açısından söylüyorum. Devlet görev vermiş, adı da görev zararı. Bu görevi üstlendiyse, o destekleme alımını yapma görevi varsa tabii ki zarar edecek. Sorun nereden çıkıyor? Sorun şuradan çıkıyor: Bu görev zararının bir optimizasyon problemi içinde çözülmesi lazım. Ne kadar zarar? Çok büyük bir zarar mı, çok küçük bir zarar mı, satış hasılatının hangi boyutunda olacak, işte bunlar işletme yönetimi, işletmecilik, bunlar politik karar mekanizmasının sistem içersinde kaynaklara nasıl dağıtılacağı, o meşhur makro çerçeveye yakından ilişkili.

Bunlar olmadan salt zarar kaleminden bakarsanız analizlerinizin hiçbirisi sağlıklı olmaz, çünkü siz kendi kafanızda kurduğunuz performans kriterleriyle kuruluşun kendi amaçlarını sorguluyorsunuz demektir. Olmaz böyle şey, dünyanın hiçbir yerinde böyle bir bilimsel yöntem olamaz. Siz o kuruluşlara diyorsunuz ki, “siz kardeşim, kâr etmeliydiniz.” Ama kuruluşun amacı görev zararı, o amaçla kurulmuş ve arkasından da başarısız ilan ediyorsunuz. Karneler açıklanıyor, KİT’lerin karnesi zayıf. Bu son derece bilime aykırı ve sermaye kesimlerinin seslendirdiği o ideolojik yaklaşımın müthiş bir propagandasıdır. Ne yazık ki solda da kimi yazarlar, kimi çevreler bu

tür tartışmalarda yanlış yorumlara, bu yanlışlıklara destek vermiştir. Zaman zaman o argümanların güçlenmesine yardımcı olmuştur. Bir kere bunu düzeltmemiz lazım.

KİTler yeri gelecek zarar edecek, ama bu zararın mümkün mertebe kendi yağıyla kavrulan bir sistem içinde olmasına dikkat edilecek, artı, eğer bir kamu menfaati söz konusuysa, ki var burada, bu zararlar da transfer ödeneğinden bal gibi karşılanacaktır. Bunun lamı cimi yoktur. Siz adama görevler vermişsiniz, bu görev kaçınılmaz olarak, adı piyasa ekonomisi arkadaşlar burada, yani diyor ki adam, “ben işçiye ayakkabıyı piyasa fiyatının altında satacağım.” Tabii ki zarar edecek, buna şaşmaya ne gerek var. Ama şunu diyemez: “Piyasa fiyatı 5 lira, ben bunu 25 kuruşa vereceğim.” Bu da olmaz kardeşim. Bunun da bir optimal dengesi, bunun bir hesap kitap, işletmecilik, muhasebe tekniği olacak. Hiçbir katkı sağlamadan ben ulufe gibi dağıtıyorum deseniz, hazineler yetmez ona.

Zaman zaman bu özellikle popülist siyasilerin, Demirel’i hatırlayın, 1991 Hükümeti, hiç unutmam, “Eğer ANAP size destekleme alımlarında x veriyorsa ben onun üç katını vereceğim, ya da ben onun 70 fazlasını vereceğim.” Böyle şey olmaz kardeşim. Zaten bu sistemin bu hale gelmesinde bu adamların bu tutumlarının, bu siyasi kadroların, bu sermayenin bu temsilcilerinin ne yazık ki bu politikalarının büyük katkısı var. Burada sapla saman karışmıştır. Zarar etmemelidir diyen bir sürü solcu iktisatçı çıkmıştır. “Tabii ki ya, olur mu öyle şey zarar olmamalı, şöyle davranmalıdır”, bu son derece yanlış.

İkinci çok sıkça yapılan bir hata, kârlılık göstergeleriyle verimlilik göstergelerini karıştırmayın. Arkadaşlar bir işletme son derece verimli olabilir ama aynı zamanda da zarar eder. Bakın bir demiryolu işletmeciliği, gayet güzel az insanla son derece verimli bir kamu hizmeti üretebilir ama adeta bedavaya gelecek bir bilet ücretiyle, yani muazzam bir ayırmacılık yaparak ulaşımda, bu fiyatı son derece düşük tutarak, inanılmaz zarar yapabilir. Mümkün değil onun o fiyatlarla o işletmeyi sürdürebilmesi. İşte bakın size tipik bir örnek. Son derece verimli ama zararlı. Onun için kâr, zarar gibi kavramların, bu muhasebenin, bu iktisadın işletme kavramlarını eğer siz iktisadın o çok temel fiziki verimlilik kavramlarıyla tanışırsanız işte orada her şey altüst olabilir.

Bunun dışında burası bir az gelişmiş ülke. Yeni modelleri falan keşfetmeye gerek yok. Cheng’in çok güzel bir lafı var, Güney Koreli bir iktisatçı, bu “İstikrar Programlarının İçyüzü” diye İletişim Yayınlarından kitabı var, hatta iki kitabı var, devletin yeniden tanımlanmasıyla ilgili bir kitabı daha var. Orada şunu söylüyor: Gelişmiş ülkeler kendileri bir yol izleyerek bir yere geldiler. Şimdi merdiveni itmeye çalışıyorlar az gelişmiş ülkeler için ve hiç tarihsel olarak kanıtlanmamış yolları bakınız siz de bizim bulunduğumuz yere geleceksiniz, şunları şunları izlerseniz.” Şeklinde reçetelerle toplumları aldatmaya çalışıyorlar. Bu

reçetelerin oluşmasında biliyorsunuz ki IMF ve Dünya Bankasının büyük katkısı var. Halbuki yol belli. Bu adamlar oraya çıkarken belli bir yoldan gitmişler, yani merdivene çıkarken hangi basamaklardan çıktıkları belli. Benzerini biz de yapacağız. Tarihsel olarak kanıtlanmış yollar varken ben niye böyle uluslararası finans kuruluşlarının reçeteleriyle yolumu tayin edeyim.

Ne yapmış onlar? Çok basit, yaptıkları şu: Eğer sermaye birikimi özel sektör tarafından yetersizse kamu üstlenmiş. Güney Kore bunun tipik örneği. Güney Kore tipik bir devlet öncülüğünde kapitalist sistem uygulaması. Hiçbir zaman da kapitalizmin kendisiyle çelişmez, kapitalist sistemin özülle çelişmez. Madem öyle yapmış, sizin de öyle yapma şansınız var. İşte burada gerekçelerimizin çok açık olması lazım. Bunu meşrulaştıracak gerekçelerimizin olması lazım.

Bir, sanayide yapısal değişmeyi yapmak istiyorum ben. Nedir yapısal değişme? Ben gerekirse teknoloji üreten, bunu yerli olarak üreten, ısrar ediyorum yerli, yani yerli malının bu yeni versiyonu arkadaşlar, 1930'larda bizim çocukluğumuzdaki yerli malı biliyorsunuz nihai mallarda olan bir kampanyaydı. Halbuki yerli malı teknolojiye dönüştürülebilir, yerli malı ithal teknolojilerinin çözümlerinden olmaktan Türkiye'yi kurtarabilir. Biliyorsunuz burada çok büyük teknelci rantlar var. Artı, bu teknolojilerin o sanayiye uyum sorunları var. Çevresel, çeşitli nedenler, bir türlü o teknolojilere uyumlu yerel oluşumlar yapılamıyor. Dolayısıyla kendi özgün koşullarına uygun teknoloji üretimi mutlaka şart bu sistemde. Bunu sakın ha özel sektörün yapacağını beklemeniz mümkün değil, çünkü özel sektör miyop bir bakış açısına sahiptir, çok kısa vadeli düşünür, uzun vadeyi hiçbir şekilde hesaba katmaz. Hatta Keynes'in ünlü bir deyişi var: "Uzun dönemde hepimiz ölüyoruz" diyor. Özellikle bu işadamlarını kastederek.

Demek ki sanayide yapısal değişimi sağlamak için bir kere istesek de istemesek de kamunun öncülüğü şart. Buyurun, yapabiliyorlarsa özel sektör yapsın. Bugüne kadar yapamadığı görüldü.

İki, yeni üretim yöntemleri, araştırma ve geliştirmede devlet öncü rol üstlenmelidir. Kamu öncü rol üstlenmelidir. Başka ülkelere gitmeye gerek yok, Türkiye'den örnekler verebiliriz. Bugün şöyle bakın, özel sektörde faaliyet yapan, özellikle tekstil sektöründeki bütün kuruluşların yönetici kademeleri arkadaşlar, kamu sektöründen gelmiştir. Hepsi birer Sümerbank öğrencisidir. Bütün yeni teknikleri orada öğrenmişlerdir. Orası okuldur, laboratuardır ve oraya müthiş borçludurlar. Onun için Maliye Bakanı, Türkiye'de çıkıp şunu söyleyebilmektedir ve çok akıllıca bir tespittir, son derece zekice bir tespittir: "Sümerbank'ın "S"sini bile bu topluma hatırlatmayacağım, özelleştirmenin yapılması yetmez, Sümerbank'ı Türk halkının zihinlerinden silmek gerekir." diyor. Sermayenin bakış açısından son derece tutarlı bir bakış açısı, çok bilinçli. Olayın bir kültürel boyutu olduğunu biliyor. Bugün satar, yarın geri alınır, belli olmaz ama onu öyle bir yok etmelisiniz ki, beyinleri

öyle bir yıkamalısınız ki, eğer Sümerbank’ı bir daha canlandıracağı imajı verirsiniz yandınız gittiniz demektir. O zaman öncülüğü kamu sektörüne kaptırıyorsunuz demektir.

Dolayısıyla yeni üretim yöntemleri araştırma ve geliştirmeyi mutlaka kamu yapacaktır. Bunu yaparken hiç de öyle Amerika’yı yeniden keşfetmeye gerek yok, işletmecilik teknikleri verimliliğin nasıl arttırılacağına ilişkin bir sürü dersler okutuluyor üniversitelerde. Fabrikalarda bunların yöntemleri var. Buradaki zorluk şu: Onlar, özel sektörün kuralları. Siz onu kamu menfaatiyle harmanlayabilirsiniz, yani kamu yararıyla etkinlik nasıl birlikte sağlanabilir. Zor bir iş, söylediğim kadar da kolay değil ama kamu yararıyla verimlilik tekniklerini örtüştürebilen bir yeniden bir araştırma, yönetim biçimlerini oluşturmak, açık söyleyeyim mümkün. Bunun arayışları da zaten var.

Üçüncü bir faktör, bölgesel gelişme sorunları hâlâ varlığını sürdürüyor. Bugün Avrupa Birliği bile, biliyorsunuz iki farklı görüş var, sermayenin Avrupa’sı deniliyor, emeğin Avrupa’sı özlemi içinde olanlar var, ama şurası bir gerçek, Avrupa Birliği’nde gelişmişlik sorunları, az gelişmişlik sorunları bölgesel planlarla ve bölgesel gelişme yöntemleriyle aşılmaya çalışılıyor. Dolayısıyla, “onun da modası geçmiş bir yöntemdir” diyecek durumda değiller, çünkü gerçekten bölgesel planlar, bölgesel kalkınma planları Avrupa Birliği’nde bile, sermayenin egemen olduğu o liberal dünyada bile hâlâ geçerli. Burada eğer siz şunu söylerseniz: “Yahu, canım işte oraya gitsin özel sektör.” Gitmez kardeşim, böyle bir şey olmaz. Dünyada hiçbir kapitalist, kendisine düşük kâr vaat eden bir yere gitmez. Orası vaatler ülkesi değildir. İşte oraya kamu giderek oradaki riskleri anlatıyor, o üstleniyor onları, özel sektör onun arkasından geliyor. Bunun için solcu olmaya gerek yok.

Keynes’çi bir iktisatçı var, araştırma yapmış, kamu harcamalarıyla milli gelir arasındaki ilişkiyi araştırmış, arkasından da özel sektörün kamu harcamalarıyla olan bağıntısını araştırmış, ortaya çıkan sonuç şu: Kamu harcamaları arttıkça, özellikle altyapı harcamaları arttıkça özel sektör de o bölgeye yatırım yapar hale geliyor. Ama kamu olmazsa aynı yatırımları özel sektör üstlenmiyor. Telekomünikasyonu çözmüştünüz, haberleşmesini çözmüştünüz, enerji yatırımlarını yapmışsınız, tıptış tıptış geliyor. Ama bunları yapmıyorsanız gelmiyor. Böyle bir durum var. Bunu da dikkatlerinize çekiyorum.

Dördüncü bir olay, yeni politika oluşturma ve geliştirmede öncü rol üstlenmelidir, çünkü işbaşında eğitimin yapıldığı büyük mekanlardır KİT’ler. İşbaşı eğitimin literatüre girmesi Türkiye’de KİT’ler aracılığıyla olmuştur. O deminki söylediğim okul olma özelliği. Ne olacak, yeni bir KİT yaklaşımı, satırbaşlarını hemen okuyalım.

Açık ve belli işlevleri olan bir KİT sistemi. Amaçları açık açık yazılacak. Hepsinin rekabetçi ortamda çalışması şart değil, kategorilere

ayrılacak, rekabetçi ortamda çalışacak olanlar var. Hiç böyle bir gereği hissetmeyecek. Fiili tekeller var, doğal tekeller var oralarda. Zaten zinhar, yani özel sektörü devrederseniz yandınız demektir, çünkü çok büyük fiyat artışlarıyla karşı karşıya kalırsınız. Kaldı ki, diyelim ki onlar fiyat artışları yüksek bile olmasa, yani doğal tekel ya da fiili tekel konumunu özel sektöre devrettiğimizde, Hazineye katkıları azalacaktır, çünkü biliyorsunuz, KİT'lerin sadece Hazineden para kullanan kuruluşlar değil, aynı zamanda Hazineye ciddi aktarımlar yapan kuruluşlardır. Onu da bir yere not edelim. Artı, buna ilaveten başarı göstergeleri işlevlere uygun olarak tanımlanmalıdır. Şimdi rating modası ya, o tür derecelendirme yaparken, mutlaka başarı göstergeleri tanımlanacak, objektif kriterlere dönüştürülecek ve KİT'ler işlevleriyle sorgulanacaklar. İşlevi dışındaki bir amaçla KİT'leri sorgulamak zaten bilimsel değil. Mutlaka ve mutlaka Türkiye Cumhuriyetinin 1923'ten bu yana gelişiminde görüldüğü gibi, her politika başlangıçta birtakım sancılarla dayatılarak belki gündeme gelebilir ama süreç içerisinde mutlaka toplumun ortak yön duygusuna sahip olabileceği bir yapıya dönüşmeli, buna Latince'de "modis vivendi" diyorlar. Bu ortak yön duygusu olmadan sistem kendini yeniden üretmiyor. Bakın, 60'lı yılların ortak yön duygusu karma ekonomi. Herkes kabullendi; sağcısı, solcusu, İslamcısı, herkes dedi ki, karma ekonomi. Kolay bir iş değil, önce büyük itirazlar oldu ama zamanla kabul gördü.

Mutlaka bir özerk yapılanmaya gidilmelidir. Hemen ama altını çiziyorum, çok tehlikeli bir sözcük söylediğim farkındayım. Bu özerkliğin OECD'nin, bu neoliberal, çok uluslu şirketlerin sözcüsü olan IMF, Dünya Bankası ve OECD'nin söylediği türden bir özerklik değil. Hemen o yayından da size bahsedeyim, 2005 yılında OECD bir çalışma yayınladı, bu çalışma ülke örneklerinden, kurumsal yönetim diye bir model geliştirdi. Bu aslında iyi yönetişimin tam kamu kurumlarına uygulanması anlamına geliyor. Demokrasi sözcükleri çok sık kullanılıyor. Katılımcılık gibi laflar çok var ama kazıdığınız zaman son tahlilde sermayenin üç koltuğa oturduğu sistem bu. Hani şu meşhur Birgül Ayman Güler'in "Üç Koltukta Sermaye", bütün iktidar sermaye der gibi çok güzel bir analogisi var Birgül'ün. Onun gibi böyle bir modellemeyle o tür bir özerklikten emekçilere hiçbir şey çıkmaz. Artı, bir tehlikesi var, mali özerklik ön plana çıkartılıyor. Bu ne demek? Kendi kaynağımı kendim buluyorum. Kendi kaynağımı kendim bulmak için de piyasayı çok da iyi kullanırım özel sektör gibi. O zaman ne oldu? Bu özerklik falan değil.

Nitekim, son raporlarında her ne kadar özerklik söyleseler de şunu söylüyorlar, "Devletten bu kuruluşların tam bağımsızlığı sağlanmalıdır." Yani devlet kötü bir yöneticidir, kötü bir işletmecidir, dolayısıyla devletten bu kuruluşları kurtarmak lazım. Nitekim bunun Batıda örnekleri, bağımsız idari otoritelerle olmuştur. RTÜK ve benzeri kuruluşlar, Rekabet Kurulu, Tarım Kurulu, Satış Kurulu gibi. Nedir bu kurulların amacı? Siyaset ekonomiye karışıyor, ne yapalım? Bu kötü

siyasetçilerden ekonomiyi arındıralım. Seçilmişlere fırsat tanımayalım. Atanmışlarla, oradan özel sektörden, şuradan, buradan temsilcilerle ekonomiyi yönetelim. O zaman siyasetin ne anlamı kaldı? Siyaset bitti demektir. Nitekim rahmetli Ecevit iktidarı döneminde: “Bu kuruluşları biz mi yöneteceğiz, onlar mı bizi yönetecek” diye şikayette bulunmuştu ve son derece haklı bir şikayetti. Akıl alacak şey değil.

Bunlar bütün piyasadaki var olan regülasyonları düzenlemeleri de tasfiye etmektedirler. Biliyorsunuz bu düzenleyici kurullar devlet adına daha önce ne kadar müdahale araçları varsa bunları tek tek tasfiye ettiler ve dolayısıyla piyasayı dikensiz gül bahçesine gevirdiler. Dolayısıyla, altını özellikle çiziyorum, 2005 yılında OECD’nin yayınladığı rapordaki gibi bir yönetim modeli önermiyoruz ama kavramlar kirletildi, orada da özerklik lafı çok geçiyor, mali özerklik ve benzeri.

Burada bütün KİT’lerin tek bir yasayla, hepsini tek bir çerçeve yasayla düzenlemek lazım. Her bir KİT’in de amaç fonksiyonları kendi kuruluş yasalarında da tadat edilmeli, altı açık açık çizilmeli. Dolayısıyla bir anda KİT sistemi bütününe görebileceğimiz bir yapılanma, öbür tarafta plan ya da çok ciddi bir makro çerçeve, bunlar olduktan sonra hadi bakalım alternatif yok diyenler çıksınlar karşımıza ve bize cevap versinler. Saygılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Sevgili Konukman’a çok teşekkür ediyoruz.

Değerli arkadaşlar; bu beşinci oturumla sempozyumun oturumları kapanmış oluyor. Katılımınız için teşekkür ediyorum.

FORUM

Oturum Başkanı:

Baki Remzi SUIÇMEZ
(TMMOB Yönetim Kurulu Üyesi)

OTURUM BAŞKANI (Baki Remzi Suiçmez)- Teşekkürler.

Değerli arkadaşlar, iki günlük Sempozyumumuzun son Oturumunda yaklaşık 30 kişilik bir grupla birlikteyiz. İki günlük Oturumun sonunda, ki ilk Oturumda "Kavramsal Bakışta Özelleştirme" konusunda kafalardaki karışıklığın giderilmesine yönelik İzzettin Önder Hocamızın, Türkel Minibaş Hocamızın ve İşaya Üşür Hocamızın kapsamlı birer sunumunu izledik. Çok basit bir ifadeyle "kamulaştıralım, devletleştirelim" demenin yeterli olmadığını, onun içeriğinin çok daha derin, sınıfsal, bütünsel yaklaşımlarla doldurulması gerektiğini söylediler. İkinci Oturumda basından katkılar aldık. Üçüncü Oturumda değerli meslek odalarımızın, demokratik kitle örgütlerimizin görüşlerini aldık. Sabahki Oturumda odalarımızın katkılarını, görüşlerini aldık. Az önceki Oturumda da özelleştirmelere karşı ne yapılmalı, kamu girişimciliği, ki bizim de tercihimizdir, nasıl geliştirilmeli, kamu hizmeti nasıl sunulmalı konusunda Tayfun Özkaya Hocamız, Aziz Konukman Hocamız ve Hayri Kozanoğlu Hocamızın görüşlerini aldık.

Şimdi söz sizlerin. Ben birazdan söz almak isteyenlerin el kaldırmasını ve isimlerini bildirmesini isteyeceğim. Ona göre süreyi ayarlayıp bugünkü Forumu bitireceğiz. Sonuç Bildirgesini daha sonra, buradan gelecek önerilerle de, çünkü yeni gelen önerilerle geliştirilebiliyor, Çalışma Grubumuz değerlendirerek TMMOB Yönetimine sunacak ve en kısa süre içerisinde Sonuç Bildirgemiz de ilgili tüm kesimlere, basına bildirilecek.

İki yıl evvel altı örgütle şu yayın haline gelen Sempozyumu yapmıştık. TMMOB'un söylenecek yaşamın her alanına yönelik sözü vardır. Özelleştirmeler konusunda da burada bilançoğu ortaya koymuştuk, şimdi ne yapmalıyı ortaya koymaya çalışıyoruz. Öneri arıyoruz, öneri alıyoruz. Söz sizlerin. Söz almak isteyenler ellerini kaldırırca memnun olurum.

Şimdilik bu dört arkadaşımızla başlayalım, katılanlar olursa tekrar arada söz talebi olan var mı, diye sorarız. İlk sözü Necati Beye veriyorum, buyurun. Söz alma isteği az olduğu için konuşmamızı en fazla 10 dakika, 15 dakika civarında bitirebilirsek memnun olurum, çünkü yaklaşık bir saat süremiz var.

NECATİ İPEK- Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Aslında ben söz alarak bir açılım sağlamaya çalıştım. İlk söz almak her zaman biraz cesaret ister. Ben o cesareti gösterdim. Sanıyorum bu dört kişiyle sınırlı kalmayacak. Az sayıdayız, ancak nitelikli bir katılımcı grubu olduğunu görüyorum. Hocalarım da burada. Ben sabahki sunumda zaman kısıtından dolayı eklemek istediğim bazı şeyleri burada sizinle paylaşmak istiyorum.

Dün de söyledim, hocalarımıza da sordum, öyle bir süreç içinde

yaşıyoruz ki, dünyanın nereye gittiği konusunda kimsenin net bir fikri yok. Daha doğrusu olumlu görüş bildirebilecek akademisyen, teorisyen, çevre bilimci çok az sayıda. Üretim sürekli pompalanıyor, tüketim sürekli pompalanıyor, büyük şirketler, holdingler. akıl almaz bir teknoloji, insanın sömürülmesinin yanı sıra doğa da sömürüle sömürüle artık yok olma noktasına getirilmiş, sürdürülebilir kalkınmadan bahsedilmeye başlandı. Aslında sürdürülebilir kalkınma değil bu, sürdürülebilir kapitalizm. Kapitalist sistem artık giderek kendi kaynaklarını kurutmaya başladı, yani kendi sonunu hazırlamaya başladı, daha doğrusu kendi sonunu görmeye başladığında “ben bu sistemi, bu sömürü düzenini, bu kapitalist sistemi nasıl daha uzun yıllar devam ettirebilirim”in cevabını aramaya çalışıyor. Avrupa Birliği fonlarıyla çeşitli “STK”lara fon aktarıp STK’ların sürdürülebilir kalkınma, daha doğrusu sürdürülebilir kapitalizm için ne gibi projeler geliştirebileceğini gündeme getirdi. Bundan Türkiye’de çok sayıda “STK” yararlandı. Kimisi kendisi için yararlandı, kimisi gerçekten de sürdürülebilir kapitalizmin araçlarını yaratmak için projeler üretti.

Ben sözümün başında da söylediği gibi çok fazla bir şey söylemek için değil de, bir açılım sağlamak için söz aldım. Hocalarım da sanıyorum dünkü Oturuma ek olarak buraya katkı koyacaklardır. Bunu gerçekten merak ediyorum, her iki hocamın da bu konudaki düşüncelerini de öğrenmek isterim doğrusu. Elimizde üç tane argüman var. Aşırı üretim ve teknolojik gelişme, tüketimin sürekli pompalanması, doğa, çevre ya da kaynaklar. Bu üç argüman üzerinden bir konu başlığı oluşturup bu konuyla ilgili düşüncelerini aktarırlarsa seviniriz.

Özelleştirme öyle bir kavram ki, işlerine geldiği zaman özelleştirmenin savunucuları olanlar, örneğin nükleer santral konusunda hiç de öyle düşünmüyorlar. Türkiye’de kurulması planlanan nükleer santrale devletin yapacağı ihale sonucunda kurulması öngörülüyor. Bu konuda da çok yanlış açılımlar var. Türkiye’de biz TMMOB olarak, Elektrik Mühendisleri olarak “nükleer santrale gereksinim yoktur” diyoruz. “Nükleer teknolojiyi yakalamak için mutlaka santral kurulması gerekmektedir” diyoruz. “Mevcut iletim hatlarının, dağıtım hatlarının rehabilitasyonu sonucunda bir yıllık bir süreçte üç tane 1000 megawatt’lık nükleer santral yerine geçebilecek bir kazanç sağlayabilirsiniz” diyoruz. Gene devam ediyoruz, Türkiye bir güneş ülkesi, “Türkiye bir rüzgar ülkesi, Türkiye bir jeotermal ülkesi, Türkiye’nin değerlendirilmemiş büyük linyit rezervuarları var” diyoruz. Suyun yanı sıra bütün bunları ortaya koyduğunuzda nükleer santralden elde edeceğimiz güce bizim ne kısa erimde, ne uzun erimde ihtiyacımız olmayacağını düşünüyoruz. Nükleer enerji savunucuları şurada nükleer var, burada nükleer var, diye dayatıyorlar. Olabilir, onların bu kadar geniş potansiyelleri olmayabilir, mecbur kalmışlardır, yapmışlardır ve bugünlerde de bu nükleer santralden vazgeçme eğilimleri giderek artmaktadır.

Bu kadar bir katkıdan sonra ben sözü bırakıyorum. Söylediğim gibi bu üç argümanı göz önünde bulundurarak sayın hocalarımızdan ikisi burada, onlardan birkaç cümle bekliyorum. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Necati Beye teşekkürler.

Bu arada Erşat Bey söz istedi, onu kaydettik ve Necati Beyin önerisi doğrultusunda iki, bir de Tayfun Hocamız, üç hocamız burada. Sempozyumun geneline yönelik ya da buradaki arkadaşlarımızın sözlerinin üzerine ya da öncesinde söz söylemek isterseniz hocalarımız her zaman kürsümüz sizindir. O zaman önce sıradaki arkadaşlarımızı alalım, daha sonra da gereksinim duyarsanız sizleri de kürsüde görmek isteriz.

İbrahim Bey buyurun.

İBRAHİM GÜR- Denizli Ziraat Mühendisleri Odası Şube Başkanı. Ben özellikle TMMOB'ye bu etkinliği için çok teşekkür ediyorum. Şimdi gelirken, hocalarımıza konuşun diyorsunuz da, Sayın Başkan, aslında hocalarımız burada değil, genelde konuşmalarını çok önemli görüyorum. Ben bir anımı anlatayım. Daha önce sevgili İzzet Hocamızı ben konuşmacı olarak Denizli'ye çağırdım, Tayfun Hocamı çağırdım, İzzettin Hocamızı ve Türkay Hanımı çağırdım. Sonuçta tartıştığımızda şunu gördük arkadaşlarla. Dedik ki, hep büyük kentlerde yapılıyor, fakat tabana veya ilçelere yansması olmuyor, bırakın ki üreticilere, çiftçilere veya ortalama vatandaşa üyelerimize yansması olmuyor. Bundan sonra nasıl bir tepki geliştirmeli, ne yapılmalı sorusunu bence tabana ulaşmamız gerektiği yaklaşımı önemli. Onurlu bilim adamları var ve gerçeğin üstündeki perdenin tüm çıplaklığıyla kamuoyuna, halkımıza mal edilmesi, yoksa bu kadar çıkar ve beklentilerini yabancılaştırmış bir halk ben düşünemiyorum. Demek ki bu insanlara bizim ulaşmamız gerekiyor. Bunun için ne yapılabilir? Pardon, heyecanlandım biraz.

Size önce bir fıkra anlatayım da ondan sonra fıkrayla ilintilendireyim.

Adamın biri şapka satıcısı, köy köy dolaşüyor. Bir gün geç kalıyor, ağacın altında yatıyor, uyuyor, bakıyor ki şapkalar yok. Bir bakıyor ki, sadece başında kalan şapkası var. Meğerse bütün maymunlar bütün şapkaları almış yukarda ağacın üstündeler. Düşünüyor, düşünüyor, hareketler yapıyor fakat şapkalar bir türlü atılmıyor yukardan. En sonunda "lanet olsun" deyip şapkayı yere vurunca maymunlar da onu taklit edip atıyorlar, "bu iş güzel" diyor. Gel zaman git zaman oğluna devrediyor işi. Oğluna diyor ki: "Oğlum, bu işi yaparken başına bunlar gelebilir, böyle bir olayla karşılaştığında sen de şapkayı çıkart vur yere." Aynı olay oğlunun başına geliyor. Oğlan çıkarıyor şapkayı yere vuruyor ama şapkaları atmıyorlar. Oradan

yaşlı maymun geliyor “yahu sadece senin mi deden var, bizim de dedemiz var.”

Gerçekten de bu altın dedelerin olması gerekiyor eğitim anlamında. Bu anlamda da baktığımızda TMMOB’nin bu etkinliği güzel de, tabana yansması, tabanda ses bulması adına bir eğitici kadrosunun oluşturulmasını, bir ekibin oluşturulmasını çok yerinde görüyorum. başta kendi üyelerimiz olmak üzere ve o üyelerimizin de tabana veya yaşamda ilişki kurduğu kişilere bu doğruları aktarması açısından.

Bakıyoruz, gelinen bugünkü noktada, bırakın bunları kırsal kesimlerde anlatmayı, kendi yaşam telaşımıza düşüyoruz. Etnik ve dinsel bir yapılanma var, bir cemaat kültürü var ve çevremize baktığımızda hangi Müslüman ülkede böyle bırakın sol söylemi, liberal söylem bile yok. Türkiye’deki bu gerçeği de görmemiz lazım. Ben gecekondulara bakıyorum, ki 10-15 yıl içerisinde sanıyorum bir 10 milyon insan kırsal kesimden göçecek ve kent varoşlarına yerleşecek ve bunlar burada da cemaat kültürü içerisinde yaşayacak. Özgür bir birey olarak hareket edemiyor. Biz süreçlere bunları katmazsak nasıl değiştireceğiz. Kendimiz çalıp kendimiz söylemek noktasında gerçekten tabanda organize bir şekilde çalışılması, bu çalışmaların aktarılması gerekiyor. Bir ekip çalışması içerisinde olmalı. Bu anlamda yerelde de ben TMMOB’un gücü olduğuna inanıyorum. Niye biz yerelde bir basın sahibi değiliz, sesimizi yansıtacak bir yerel televizyon kuramıyoruz ve yerelde bunların çok etkili olduğunu ben görüyorum. Bakıyorum ki yerelde büyük sermaye kuruluşları, etnik, dinsel yayın yapan bir sürü televizyon kuruluşları var. Bizim bunları üye yapacak bir gücümüz olduğuna da inanıyorum. Kaynaklarımızı bu noktada, yani halkın dinamikleri süreçlere katma noktasında, bilinç götürme noktasında kullanmamız gerektiğine inanıyorum. Ben taşradan buraya bakıyorum, taşranın da bu noktadan bakmasını istiyorum.

Aslında söylenecek çok söz var. Daha önce 2005 yılındaki Özelleştirme Sempozyumu, ben o zaman İKK şirketleriydim, üyelerime dağıttım, “okuyun mutlaka” dedim. Benden başka okuyan çıkmamış. Şimdi bunları yayın haline getiriyoruz, getiriyoruz da tabana yansıtamıyoruz. Öyleyse başka yol, yöntemler geliştirmek zorundayız diye düşünüyorum. Burada bunu yazılı yayın haline getirmek yetmiyor. Bu anlamda yaygınlaştırmamız lazım. Bir eğiticiler kadrosu mu olur, TMMOB bu anlamda bölgesel çalışmalar mı yapar ama tüm yaşamsal konularımıza ilişkin, bir şeyler yapmalıyız. İnsanlarımız okumuyor, internet var diyoruz, gerçekten de internetten yararlanıldığını ben sanmıyorum. Bire bir, yüz yüze, omuz omuza çalışılması gerektiğine inanıyorum. Benim taşrada gördüğüm bu oldu. Ben bunları ilave etmek istemişim.

Çok teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- İbrahim Beye teşekkürler. Önerileri önemli, çünkü bir şey yapmak kadar, onun yaşamda karşılığını bulması da önemli. Erdoğan Beye sözü veriyorum.

ERDOĞAN ULUSOY (Pratisyen Hekim)- Merhaba arkadaşlar.

Ben sizin o Mimarlar Mühendisler Odasının dışında sadece basından izleyerek bu toplumsal bir örgütlenmenin dinleyicisi olarak geldim. Ben bu toplumsal buluşmalarda şöyle bir eksikliği gördüm. Mitingler yapıyoruz, grevler oluyor, tabii bu halk bunları miting olarak görüyor, grev olarak görüyor. Bunun içeriğini, insanların neden miting yaptığını, neden grev yaptığını bizim halkın tabanına tamamen yansıtamıyoruz. Şöyle bir şey olabilir: KİT'ler nedir, KİT'ler ne yapar, KİT'lerin özellikleri nelerdir, Kamu İktisadi Teşekküllerinin özellikleri nelerdir, özel kurumlar nedir, bunların verimliliği nelerdir, projeler nelerdir, KİT'lerin projeleri nelerdir, bu tip açılımlar yapılarak, bunların özellikleri halka anlatılırsa daha kalıcı olacağına inanıyorum.

Şöyle örnek verirek: Eğitim kurumlarının, halkın ulaşamayacağı, az gelirli gruplara hizmet ettiğini, özel kurumların parası olan insanlara hizmet ettiğini veyahut da sağlık kurumlarının özelleştirilerek birtakım devlet kurumlarının çarçur edildiğini, soyulduğunu, bunlar karşılaştırılmalı ve analiz, araştırmaya dayalı halkımıza verebilsek, insanların dimağında, bilincinde daha farklı şeyler olabilir. Biz görüyoruz, mitinge gidiyoruz, grevler oluyor, bunlar eski komünist kültür, sosyalist kültür insanlar diyerek insanlar zaten basında böyle bir bilinç verildiği için, bunun tam bilimsel açıklaması insanlara aktarılmadığı için dolayısıyla tam taban buluyor. İnsanların da bunu araştırmaya, geliştirmeye içlerinde bir özverileri olmadığı için böyle bir imaj oluşuyor. Bence bu tip eylemleri biz halka kendi basınımızdan, kendi yayınlarımızdan, kendi TV'lerimizden daha geniş bir şekilde, onların anlayabileceği bir dilde anlatabilirsek daha iyi olur.

Şöyle bir şey: Kamu kurumları hantallaşmış. Tamam hantallaşmış da nasıl hantallaşmıştır. 1950'li yıllarda insanların kamu kurumlarındaki çalışan insanlara çeyiz sandığını teslim ediyorlardı ne oldu da bu böyle bu hale geldi. Liyakatsiz, ehliyetsiz insanlar dolduruldu, siyasi amaçlarla birtakım kadrolar getirildi, sonra bunlar laçkalaştı, alın sizin devlet kurumlarınız böyle, ne yapalım bunların üretimleri düştü, insanların görebileceği bir konuma getirdiler. Dolayısıyla, ne yapalım, bunların içini boşaltalım, satalım, dediler ve bizim halkımız da bunu gayet güzel yuttu ve bunu çok güzel de anladı. Ama bizim bunun tarihi geçmişini, bunun nasıl olduğunu insanlara gerçekten anlatabilsek bizim insanlarımız da bunu anlayabilir. Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Erdoğan Bey çok teşekkür ederiz. Farklı bir

açıyla yaklaştınız.

İsmail Küçük arkadaşımız, buyurun.

İSMAİL KÜÇÜK- Merhabalar, herkesi saygıyla selamlıyorum.

Ben söz alırken çok farklı bir şey konuşacaktım ama konuşmalar başlayınca sanki oralara da bir şeyler söylemek gerekir, diye düşündüm. Şimdi öncelikle, İbrahim arkadaş da herhalde Denizli’den, bir yardımcı açılım sağlamak için söylemek istiyorum. Hep böyle toplantılarımızın sonunda “yahu, bu tabana inmiyor, bunu herkese yayamıyoruz, bunun için televizyon kuralım, radyo kuralım, basın yayın organları çıkaralım” hep gündemin bir noktasına gelir. Ama şu anda uydudan yayın yapan binlerce televizyon var. Türkiye’den yayın yapan herhalde birkaç yüz tane televizyon kanalları var. Hatta bunlar çok küçük birimlere kadar yayılmış olan televizyon kanalları var.

Merak ediyorum, kim ne kadarını izliyor. Şu anda TMMOB olarak değil, çok daha geniş örgütler olarak bir televizyon kursak acaba bunları orada nasıl anlatmamız gerekiyor, diye düşünüyorum. Herhalde orada belli kadınları görsel olarak ortaya koyup bir özelleştirmeyi mi anlatmak gerekiyor ya da hanzo tipinde belli insanları koyup ilgi çeksün diye bunu mu anlatmak gerekiyor. Şunu söylemek istiyorum: aslında bunlar hiç çözüm değil. Ama çözüm olarak yapılması gereken şöyle bir şey var: Eğitici, yani hocaları da her yerin lokaline çağırmakla olmuyor, eğitici kadroların oluşturulması gerekiyor. Yerellerden eğiticilerin yetiştirilmesi gerekiyor. Her yere aynı kişilerin çağırılmasıyla bu iş olmaz. Bir yılda 365 tane gün var, saysanız bir yerden noktaları, kaç tane nokta var Türkiye’nin içerisinde. Bunu sağlayabilmek mümkün değil. Bunun buradaki, belki de bu sempozyumları biraz daha değiştirip bir eğitici kadrosu yetiştirme şeklinde bir programın gündeme alınması lazım. Bu biraz daha etkili olur. Eğitim fındık tarlasında fındık toplayanla birlikte konuşurken olur, buğday tarlasında buğdayı ekenle çalışan da olur ve suyu kullanan, suya erişemeyen insanla olur.

Bunu söylemek istedim. Şimdi ben konuşurken bunu bir katkı olarak sundum, fakat Türkiye’deki bu iklim değişikliği sonucu Ankara’nın su sorunu hep gündeme geldiğinde gene bu salonda, yine bu kürsüden bir şey söylemişim. Önce bir şeyi ticari hale getiriyorlar, ondan sonra özelleştirip bir yerlere veriyorlar. Kamu eliyle de bunu ticarileştiriyorlar, onun altyapısını oluşturuyorlar. Burada şunu söylemişim: Biz suya erişim hakkı var diyoruz ya, bu haktır, bunları özelleştirdiler, zaten kalanlar da gidiyor. Bizim tuvalet hakkımız da vardır ama tuvalet hakkımızı elimizden aldılar, çoğu da bunu bilmiyor. Nasıl oldu o? Ben önce Trabzon’un Sürmele ilçesinin köyünden çıktım, İstanbul Teknik Üniversitesine gidiyordum. Köyden İstanbul’a giden bir adam. Bunu filmlerde de anlatıyorlardı ya, aynen

öyle bir durumdu. Yolda önüme su getirdikleri zaman bardakla, şişeyle, hayatta ona para vermek kadar ağırımaya giden bir şey yoktu. Veremezdim. Bir şey daha vardı, tuvalete gittiğim zaman para vermek. Bu da çok zoruma giderdi. Hayatta tuvalete para veremem. Peki, önümüze ne koydular? Hadi şehirde ya da yollarda giderken tuvalet parası aldılar, orada insanlar çalışıyor, temizlik yapıyorlar ya, hadi onun için üç beş kuruş katkı verdiniz, peki, ya evimizdeki tuvaletler, onlar da paralı biliyor musunuz? Bunun bedeli de şudur. Bizden atık su bedeli aldılar. Dediler ki: "atık su bedeline karşılık sizlerden bu suyu temizleyeceğiz, ortama öyle salacağız ki, su kaynakları kirlenmesin" Fakat onu yapmadılar. Bizden atık su bedeli olarak paraları aldılar, başka bir yere aktardılar. O atık suları temizlemeden alıcı ortama saldılar ve bütün akar sular, nehir havzaları kirlendi ve ondan sonra sular bize poşetlerde böyle gelmeye başladı. Tuvalet hakkımızı da elimizden alarak bunu yaptılar.

Peki, bu nasıl oluyor devamında. Aslında öyle bir yere gidiyor ki, iki gün boyunca toplantılarda felsefi, ekonomik yönlerden tartışırken başka bir şey de yapıyorlar şu anda. İklim değişiyor diye ortaya bir şey koyuyorlar ya, iklim değişince doğaüstü güçlerle bir şey oluyor, Kyoto Anlaşması diye bir anlaşma koydular. Bu anlaşmayla birlikte eğer imzalarsak iklim değişikliği duracak ya, nasıl olacaksa bilmiyorum onu, bununla da bir ticari mekanizma oluşturuyorlar. Bu ticari mekanizmanın sonunda da farklı bir birimlerin daha oluşmasını beklemek gerekiyor. Peki, Türkiye’de bunun yansıması nasıl oluyor. Türkiye’deki bunun yansıması şöyledir. Bir tarafta "ya kardeşim, sizin enerjiye ihtiyacınız vardı, bunun için termik santraller de kurulacak, nükleer santraller de kurulacak" derken, öbür taraftan başka bir çalışmayla, "ya bakın, bu ülkenin rüzgarı, güneşi de var ya, hidrolik enerjisi de var ya, bunun için de bir adım atılması lazım, bunlar da bir an önce kaynak olarak halka döndürülmesi lazım" denildiği zaman da su kullanım anlaşması ortaya çıkıyor. Su kullanım anlaşması ne aslında? Su kullanım anlaşması da yine nehirlerin, suyun satışı. Hidrolik santral yapacaklar diye satıyor, özelleştirdi. Peki, devamında ne oldu, rüzgarlar için de aynısı var.

Şunu söylemek istiyorum: Kapitalist sistem birimlerini, sürecini öyle koyuyor ki, ortaya bir nokta koyuyor, arkasından size bir çözüm söyleyin derken, onun üzerinden de başka bir rant alanı oluşturmaya çalışıyor, onu da özel bir sektörle yapıyor. Kendi adamlarıyla yapıyor, kendi araçlarıyla, kendi organlarıyla yapıyor.

Kayıtlara girsin diye bir şey daha söylüyorum. Ben o işte çalıştığım için söylüyorum. Türkiye şu anda Türkiye’de yatırımcı diye ortaya çıkan pek çok fazla miktarda, kusura bakmayın ama, aptal insanlar buradan epey kazık yiyecekler, o başka bir yerden gidiyor. Bunu bu şekilde kullananlar da var. Bunun da görülmesi lazım.

Peki, en son gelişme neye geliyor? Diyor ki: "Denetimleri

özelleştireceğiz.” Şu anda Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından su yapılarının denetimlerine ilişkin Denetleme Yönetmeliği taslağı şu anda kurumları geziyor, görüş alıyorlar ve bu da denetimlerin özelleştirilmesi anlamına geliyor.

Ben konuşmamı fazla uzatmayayım, bununla kapatayım ama şöyle bir soru sormak istiyorum: Peki, şimdi ne olacak?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz. Erşat Beye söz vermeden siz buyurun kürsüye.

Başka söz almak isteyen var mı?

ERŞAT AKYAZILI (Maden Mühendisleri Odası)- Ben de bu Sempozyuma emeği geçen tüm arkadaşlara teşekkür ediyorum. Dört konuya değineceğim, bunlardan bir tanesi Sempozyumun tarzına ilişkin bir öneri olacak. Bu tür klasik sempozyumları sık sık ve çeşitli konularda yapıyoruz. Yeni açılımlar mümkün müdür, diye üzerinde düşünmemiz gerektiğini düşünüyorum. Örneğin özelleştirme konusunda genel olarak teorik söylemi biliyoruz ama dünyada çeşitli değişimler ve gelişmeler olduğunu biliyoruz. Bolivya’da, Şili’de, Venezüella’da çeşitli özelleştirme karşıtı toplumsal hareketler geliştiğini biliyoruz. Ben TMMOB’nin yeterli kaynaklara sahip olduğunu biliyorum, böyle düşünüyorum. Bu nedenle bu tür sempozyumlara acaba pratik örnekleri de aktaracak şekilde zenginleştirmemiz mümkün müdür? Söylenenlerin dünyada gerçek olabileceğini algılamamız açısından yararı olur mu, diye üzerinde düşünmemiz gerektiğini ve sempozyumları planlarken bu olasılığı da değerlendirmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bunu bir öneri olarak sunmak istedim.

İkinci olarak söylemek istediğim şey, özelleştirmeye yönelik çözüm önerilerindeki bir açmaza dair. Özelleştirme meselesi kapitalizm içersinde tartıştığımız bir mesele. Kapitalizmin kendi doğal kuralları var, çok katı kuralları var. Sistem içersinde tartıştığımız sürece açmaza giriyoruz. Yapacağımız her önermenin çürütülebilecek yanı vardır, çünkü kapitalizm yasaları tartışmamızı etkilediğinden, ondan bağımsız konuşamadığımızdan, her önermemiz politik bir sıkıntı içersinde bir önerme oluyor ve tutarsız olarak algılanabiliyor ya da çürütülebiliyor. Bu nedenle aslında sadece özelleştirme konusunda değil, her türlü sosyal, ekonomik ve siyasal konuda, tüm önermelerimizde aynı zamanda kapitalizm dışı mantık içersinde düşünmemiz ve önermemiz bence tutarlılığı, inanılabilirliği, ikna edilebilirliği daha yüksek ifade tarzı olacaktır, diye düşünüyorum. Bu nedenle sadece sempozyumlarda değil, gündelik yaşamda bile önermelerimizin alternatifi olduğunu yani kapitalizm içersinde

yapılacak önermelerin sosyalist bir alternatifi olduğunu düşünmemiz gerekir, diye düşünüyorum. Bu konuda da aslında yavaş yavaş utangaçlığı da kırmak lazım. Biliyorum ki toplumsal etkimiz çok geriledi ama çok olumlu gelişmeler var. Sayın Hayri Kozanoğlu da belirtti. Aslında bir bakış açısıyla neoliberalizm dibe de vurdu. Alternatif arayışlar yükseldi, hatta belirli başarı noktaları elde etti. Biz de bu örnekleri ve bu gelişimi düşünerek aslında sosyalizasyona ilişkin, her türlü önermede sosyal başka bir alternatif olduğunu düşünerek daha önce söylemlerde bulunmamız gerekir, diye düşünüyorum. Bu, tutarlılığımızı arttıracaktır.

Üçüncü olarak söylemek istediğim, Aziz Hocamın iki belirlemesine ilişkin bir itiraz olacak. Aslında Aziz Hocam iki belirlemeyi de söylerken uyarı yaptı ama bu uyarının ben yeterli olduğunu düşünmüyorum. Tüm uyarılara rağmen çok önemli riski var bu kavramların. Bir tanesi "devlet mülkiyetini kiskançlıkla savunmalıyız" dedi. Öbürü de "özerkleştirme kısmını gündemimize almalıyız" dedi. Biliyoruz ki kamu mülkiyetiyle devlet mülkiyeti arasında belirli farklar var. Devletin niteliğini tartışmadan devlet mülkiyeti kendi içerisinde bir açmaz taşıyor. Hele kapitalist koşullarda aslında devletin sermaye sınıfının bir organizasyonu olduğunu düşünürsek, önermemiz son derece problemlile hale geliyor. Kısmi uyarılara rağmen bile olsa, kiskançlıkla devlet mülkiyetini savunmamamız gerekiyor. Sosyal mülkiyeti, kamu mülkiyeti savunabiliriz, kamu hizmetlerini savunabiliriz ama devlet mülkiyeti kısmını daha dikkatli kullanmamız gerektiğini düşünüyorum ben.

Öbürü özerkleştirme, çok önemli ve problemlile bir kavram hocamın dediği gibi, ama buna rağmen, uyarılara rağmen çok kullanılmamalı. Özelleştirme gündeme geldiğinde ya da toplumun gündemine şiddetle girdiğinde, o kamu çalışanları sendikalarının ilk dönemlerinde bir kesim bir önerme olarak çokça kullandı özerkleştirmeyi. Aslında neden özerkleştiriyoruz, o kullanılan reçete şu anda iktidar tarafından da sahipleniliyor. "Özerkleştirelim" diyorlar. Bu aslında politikadan özerkleştirmedir. Politika hangi yönde cereyan edebilir, kim rahatsız oluyor, topluma yönelik bir önerme yaptığınızda özerkleştiriliyor. Uluslararası sermayeden özerkleştirilmiyor ama topluma yönelik önerme yaptığınızda, topluma yönelik politika uygulayacağınızda özerkleştiriliyor. Dolayısıyla aslında sınıfsal bir özerkliğe sahip değil. Uluslararası finans çevrelerinden özerk değil. Dolayısıyla bu koşullarda yapacağınız özerkleştirme önermesi aslında kapitalizme daha şiddetle bağlanmak, o politikaların daha şiddetle uygulanmasını sağlamak anlamına gelebilecek bir önermedir. Her türlü uyarıya rağmen bu kavramın kullanılmaması gerektiğini düşünüyorum.

Dördüncü ve son olarak belirtmek istediğim, özelleştirmeye karşı ne yapmalıyız. Sosyolojik bir gerçeklik var. Herkes, ister örgüt olsun, ister birey olsun, sorunları bir altına devretmeye eğilimlidir. Ben

merkezsem alt birimlerim çalışmıyor, ben insan olarak üyelerimiz gerekli duyarlılığa sahip değil, toplumun fertleri gerekli duyarlılığa sahip değil. Yapması gerekenleri yapmıyorlar diye aslında sorunu havale etmeci bir mantık var. Ben tersten bakalım diyorum, sorunun aslında kaynağı biziz. Önce kendimi sorgulamam lazım ki, sonra topluma doğru önermeler yapayım. Böyle yaparsak etki gücümüz de artar.

Bu genel çerçeveye içersinde TMMOB özelleştirme gerçeği içersinde nerede durduğunu yeniden tarif etmelidir ya da biraz kenara çekilip “ben neredeyim, ne yapıyorum, ne yapmam gerekir”i tarif etmelidir. Çünkü biliyoruz ki toplumsal gelişmelerden her birey, her örgüt etkilenir. TMMOB’nin bu süreçten etkilenmemesi mümkün değildir. Bir kere etkilenme fikrini kabul ettiğimizde ne kadar etkilendiğimizi bulmamız lazım. Örneğin TMMOB kendi faaliyetlerinde ne kadar ticari davranıyor, ne kadar kamu çıkarını temsil ediyor. Şunu söylemek istemiyorum, yanlış anlamayın: TMMOB söylemleri itibarıyla kamu çıkarını temsil eden bir örgüttür. Bundan en ufak bir şüphemiz yok ama kimi benimsediği ve uyguladığı iç politikalar, öyle gözüküyor ki, özelleştirme politikalarından kendisinin de ciddi olarak etkilendiği ya da bu sürecin giderek derinleşeceğini gösteriyor. Bu nedenle, evet, özelleştirmeye karşı bir şeyler yapılmalı, yeni açılımlar geliştirmeliyiz, yeni politikalar üretmeliyiz, yeni örnekleri göstermeliyiz ama çok daha önemli bir şey yapmalıyız, kendimizi özelleştirme politikalarından arındırmalıyız. Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler Erşat Bey.

Farklı görüşler mutlaka olacaktır ama TMMOB’nin özelleştirmenin geneline yönelik olarak gösterdiği tepkiyi iç bütünlüğünde de aynen devam etmektedir görüşümdedir ben.

Osman Bey, buyurun.

OSMAN KILIÇ- Eski bir işçiyim. Kısmen alt düzeylerde sendikacılık da yaptım. Demokratik Sol Partiliyim, Genel Başkan Yardımcısıyım. Bu toplantıya Partimin görevlisi olarak katıldım. Başından beri de izliyorum. Son derece de yararlandığımı ifade etmeliyim. Sizlere ve TMMOB’ye, tüm camiasına teşekkür ediyorum. Emeği geçen bütün arkadaşlara da şükranlarımı arz ediyorum.

Benim izlediğim oturumlarda edindiğim yeni bilgilerin ışığında ve tabii yaşayarak bilgilendiğimiz, geneliyle birlikte bunları birleştirdiğimde vardığım kanaat şu: Bizim gibi ülkeler başta olmak üzere geri kalmış, gelişmekte olan ülkeler küresel bir saldırı altındayız. Saldırı nereden geliyor? Saldırı sınıfsal olarak geliyor. Sermaye sınıfından geliyor. Dünyanın egemen güçlerinin saldırısı, neoliberalizm dediğimiz ideolojik saldırı altındayız.

Öyleyse çözümlene sınıfsaldır. Sınıfsal bir çözümlene yapmak mecburiyetindeyiz. Nitekim buradaki oturumlarda da mesele bu yönüyle ele alındı. Çözümlenenin ideolojik, siyasal anlamda, sınıfsal anlamda yapılmasının altı özellikle çizildi ve çözümleneye bağlı olarak mücadele ve karşıt çözüm yolları da yine ideolojik, siyasal, sınıfsal bazda açıklanılmaya çalışıldı. Son derece doğru, isabetli tahliller, son derece güzel sunumlar oldu. Tekrar ifade ediyorum, gerçekten çok yararlandım.

Arkadaşlar, siyasal iktidarı ele geçiren, elinde tutan, nitekim biraz önceki konuşmacı arkadaşım da, daha önceki, dün ve bugünkü konuşmacılarımız da söylediler, her devletin bir sınıfsal tanımı vardır, sınıfsal bir dayanağı vardır, sınıfsal içeriği vardır. Bunu nasıl söylemek gerekir bilmiyorum. Sınıfsal bir iktidardır, siyasal güçtür. Dolayısıyla bu iktidarı ele geçiren, o devlet yapılanmasında yansımasını bulan güç, kendi politikalarını uygulayacaktır, gayet doğaldır. Bugün yapılan da odur zaten. İktidarı egemen güçler, sermaye gücü nasıl ele geçirdiyse bu bizim ülkemiz için söylemek gerekirse, mevcut bugünkü iktidar ve, konumuz özelleştirme olduğu için, özelleştirmenin başlangıcından bugüne kadar uygulamalar işte bu sermaye sınıfının, özelleştirme politikasının uygulanmasıdır siyasal erki kullanarak. O zaman ne yapmak lazım? Bu siyasal iktidarı ele geçirmek lazım, yani emeğin politikalarını uygulamak için, emek öncelikli politikalar uygulamak için mücadele sınıfsalsa o zaman emekçi sınıfı ve literatürde hep biliyoruz, oralarda yaşadık gençliğimizden beri, ittifak müttefikleriyle birlikte emekçi sınıfı iktidarı ele geçirmek zorundadır. Bunu yapamadığı sürece bu tür saldırılara maruz kalacaktır.

Peki, iktidarı nasıl ele geçireceğiz? İşte, sorun burada. Geçiremiyoruz. Toplumun belki de en elit, an aydın kesimini oluşturan kuruluşlardan birisi TMMOB, bu yönde de 54 kuruluşu görüyorum, onun öncesine de dayanıyordur belki mücadele. Mücadele veriliyor ama hâlâ işte son seçimler ortada. Aldığımız oylar ortada. Buna rağmen hâlâ amip gibi bölünmekten de vazgeçmiyoruz. Maalesef bu iktidarı ele geçirme yolunda bireysel, kurumsal sorumluluklarımızın gereğini yapmayı da ya beceremiyoruz ya becermek istemiyoruz, onu bilemiyorum ama mutlaka bu konuda bir siyasal duruş, bir siyasal program, ekonomik, siyasal, kültürel program etrafında birleşme ve güç birliği yapmak zorundayız. Amacımız iktidarı ele geçirmek, amacımız bu uluslararası sermayenin, yerli işbirlikçilerin saldırılarını durdurmak, püskürtmek ve emekten yana bir dünya, bir düzen kurmaksa öncelikle bunun yolu buradan geçiyor arkadaşlar. Bunu yapamadığımız sürece, yine başımız önde, yine eğik, yine geçmiş on yıllarda ödediğimiz bedeller, verdiğimiz canları vermeye devam ederiz, diye düşünüyorum maalesef üzülererek. Bugüne kadar bu amaca ulaşıp, başarılı örnekler veremedik.

Burada konuşmacıların sunuşlarından alabildiğim bu Sempozyumumuza özel özelleştirmeyle ilgili karşıt öneriler şunlar, satırbaşlarıyla söylüyorum:

Bir, kamu mülkiyeti hedeflenmelidir. Özelleştirme karşıtı bir görüş geliştireceksek bunun temeli, tabanı kamu mülkiyeti olarak belirginleşmelidir. Bu kamu mülkiyetinde de klasik devletçilik, biraz önce arkadaşımızın da geniş şekilde vurgulamaya çalıştığı gibi, devlet mülkiyetçiliği anlamında değil, demokratik kitle örgütlerinin rol aldığı, etken olduğu, aktör olduğu bir sosyal mülkiyet, kamu mülkiyeti modeli önerildi burada ağırlıklı olarak.

Tabii bir de, özellikle son değerli Aziz Hocamın söylediği, başka bir bakış geliştirme, yani özerkleştirme, iyileştirme, kısmi özelleştirme, kendi kendine her bir birim olarak kendi finansal gereksinimlerini, işletme gereksinimlerinde bağımsız olarak o politikalarını kendisinin saptayabileceği modellerin de tartışılabileceği dile getirildi.

Ben Demokratik Sol Partiyim, biz de bu 90’lı yıllarda, 80’lerde başlayan, daha sonra bir yasaya kavuşturulan ve dün de söylendi, defalarca değiştirilen, yasaya dayandırılan özelleştirmeyle yakından ilgileniyoruz gücümüz oranında. Bizim bakışımızı da, belki ilginç gelir diye ve katkı anlamında bazı paragraflarla burada sizlere arz etmek istiyorum.

Bu Demokratik Sol Partinin eski bir metni, oradan okuyacağım: “1980’li yılların ortasından beri KİT’lerin ekonomiye olan katkısı göz ardı edilmiştir. Uygulanan başı bozuk politikalar bağlamında KİT’lerin özelleştirilerek elden çıkarılması da öncelikli bir politika haline getirilmiştir. Bu amaçla KİT’lerin yatırımları durdurulmuştur. KİT’ler özel bankalardan yüksek faizle borçlanmaya zorlanmışlardır, siyasiler için arpalık haline getirilerek zararları büyütülmüştür. KİT’ler sorununun çözümü sadece özelleştirme değildir. İyileştirme ve özelleştirme birbirlerini tamamlayan çözümlerdir. Son yıllarda özelleştirmenin başarılı olmamasının nedenleri arasında özelleştirmeye ideolojik yaklaşım, özelleştirmenin çimento olayında olduğu gibi bölgesel tekelleşmeye yol açması, siyasetçilerin KİT’leri arpalık olarak kullanma niyetlerinden vazgeçmemeleri, özelleştirmenin ülke koşullarını bilmeyen, yabancı danışmanlara ihale edilmesi gibi nedenler yanında, KİT’lerin iyileştirilmesi boyutunun tamamıyla ihmal edilmesi de çok önemli bir nedendir. Ulusun birlikte sermayedarı olduğu KİT’lere bir süredir yapılmakta olan üvey evlat muamelesine son verilmelidir. Bu kuruluşları yeniden ulusa etkin ve verimli bir biçimde mal ve hizmet üreten kuruluşlar haline getirmeleri sağlanmalıdır.

Geçmiş iktidarların özelleştirme konusundaki bir diğer hatası da özelleştirme kapsamına alınan kurumlara da üretimi geriletmeleri ve gelişmeyi durdurmalarıyla ortaya çıkmaktadır. Özelleştirme

kapsamına alınan kurumlarda her türlü yenileme yatırımı durmuş, çalışanlar kendi başlarının çaresine bakma endişesine düşmüş ve üretim gerilemiştir. Bu da bu kurumların zararlarının katlanarak artmasına neden olmuştur. Ayrıca KİT'ler borç faiz çıkmazı içine sürüklendirilmiştir, bunu aşmak için bu kuruluşların sermayesinin arttırılması, halka açılması, halkın sermaye sahibi olarak yönetime katılmasının yolu açılmalıdır.

Ülke ekonomisi açısından bazı KİT'ler için en uygun çözüm iyileştirme, bazıları için de özelleştirme olabilir. Bazıları için de bu iki çözüm bir arada da uygulanabilir. Örneğin KİT açıklarının çok büyük bir kısmı sınırlı sayıda ve özelleştirmenin çok zor ve sakıncalı olabilecek işletmelerden oluşmaktadır. Bunların iyileştirilmesi daha gerçekçi bir yaklaşımdır.

Devletin üretim alanında devam edecek işlevlerinden biri de özelleştirilen kuruluşlarda insan ve çevre sağlığını ve çalışanların haklarını gözetmek bu konuda etkili bir denetim uygulamaktır.

Tabii bu program böylece gidiyor. Özetlemek gerekirse, bir özerkleştirme modeli sunuyor. Tümünden özelleştirme, tüm devleti iktisadi faaliyetlerin dışına çekme gibi bir anlayışın yanlış olduğu, KİT hizmetlerinin mutlaka gerekli olduğu, hele eğitim ve sosyal alanda boyutları da var, şimdi zaman az olduğu için değinmiyorum, dolayısıyla bir iyileştirme ve özerkleştirme modelinin de uygulanabilir, dikkate alınabilir bir model olduğunu vurguluyor ve sanıyorum bugün için de üzerinde durulması ve en azından irdelenmesi gereken bir modeldir diye düşünüyorum. bu düşünceyle bilgilerinize arz etmek istedim.

Teşekkür ediyorum, başarılar sunuyorum.

OTURUM BAŞKANI- Biz teşekkür ederiz Osman Beye, çünkü iki gün burada siyasette çözüm bulunması gerektiği vurgulandı. Siyasetçi ilgisi bu nedenle önemli. İlginize, katınıza teşekkürler.

Yalnız, bu ülkede her alanda güven duygusunun olması için söz ve eylem uyumu çok önemli. Dün İtler Ertuğrul'un sunumunda yaşanan özelleştirmelerin hangi siyasi iktidarlar döneminde olduğu çok net ortaya konulduğu için bazı şeyleri çok net bir şekilde değerlendirmeli, bazı hatalardan siyasi partilerimizin de ders alarak, en azından geçmişte yaptığı hataları tekrarlamaması iyi olacaktır düşüncesindeyim. Bunu üzerinize eleştiri olarak lütfen almayın. Şu anda bir siyasi parti temsilcisi olarak burada bulunmanız bile bizim açımızdan önemli.

Katınıza teşekkür ediyorum.

Ahmet Bey, buyurun.

AHMET GÖKSOY- Herkese iyi akşamlar.

Ben fazla zamanınızı almayacağım. Hem bulunduğum Meslek Odasının hem de kendi düşüncelerimi kısaca bir açıklamak istiyorum. Bir kere bu Toplantı TMMOB açısından bu ikincisi düzenleniyor, oldukça yararlı, bütün katkı sunan herkese teşekkür ediyorum. Şimdi bizim bu tartıştığımız sorunların temelinde ideolojik ve politik temel sorunlar yatıyor. Dolayısıyla, yaklaşık olarak son 20 yıldır gerek kapitalizm, gerekse sosyalizm önemli değişimler geçirdi. Kapitalizm çok ciddi bir adım attı ve bu konuda kapitalizm ilerleme noktasında, sosyalizm gerileme noktasında, 20 yıllık bir süreci var. Bu kapitalist değişim sürecinde ülkemizde olup bitenlere baktığımız zaman 1980’den bugüne kadar hemen hemen değişen kaç iktidar var, bilmiyorum, hepsi, hangisi daha çok özelleştirme yapacağı, hangisi daha çok halkı sıkacağı, hangisi daha çok sermaye büyüteceği üzerine yarış yaptılar. Bunda yarışı iyi becerenler daha çok mesafe aldı. En son iktidar da yapmış olduğu işte kapitalizmin en çok işlerini görebilen ve bunu toplumun da dinini kullanarak, onun zaafalarını kullanarak, onun sıkıntılarını da bir şekilde başka yönlerden ifade ederek bunu taşıdılar, geldiler.

Şimdi bizim iktidar dışı güçler olarak, Türkiye’de demokrasinin temel gücü olarak, bizim gibi meslek örgütleri, emek örgütleri ve bizim gibi mesleğinden başka bir güvencesi olmayan, sadece mesleğiyle, bilgisiyle, bilimiyle kendisini ifade eden örgütler, yapmış oldukları bu çalışmayı maalesef siyasi iktidarlar, siyasi partiler, dönüşümcü partiler bunu programlaştırıp halkın gündemine sokmadığı sürece, sadece bu salonlarda kalır. Maalesef son 20 yıl içinde diyorum, böyle bir devrimci parti yoktur. Bu işleri programa alan bir siyasi parti yoktur, ideolojik ve kapitalizme karşı, emperyalizme karşı ideolojik ve politik olarak kendisini toplumla bütünleştirecek, toplumsallaşacak bir siyasi parti yoktur. Dolayısıyla bu işin temelinde ideolojik ve siyasi mücadele yatmaktadır ve bunun örgütlerini yaratmaktır.

Elbette ki biz emek ve meslek örgütleri olarak bu konuda önemli katkılar sunabiliyoruz ama bunu politikacıların, özellikle siyasi iktidar yapmak üzere, siyasi iktidarı ele geçirmek üzere kafasında projesi olan siyasi partilerin bunları alıp formüle etmesi lazım. Ama ne yazık ki ülkemizde geçmişte belki deneyimlerimiz çok daha ileri noktalarda ama özellikle 1980’den sonra Türkiye’de “aydın hareketi” dahil olmak üzere, bu aydın hareketin tırnak içerisinde söylüyorum, “devrimci hareket” dahil olmak üzere, yine bunu tırnak içerisinde söylüyorum, siyasi düzeyde söylüyorum, demokratik parlamenter sistem açısından söylüyorum, herkesin söz ve eylemi kendisini bu sisteme pazarlama üzerine kurulmuştur. Bu da bizi bu noktalara getirmiştir. Ben sadece bu politik uyarıyı yapmak üzere buraya çıktım.

Hepinize teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler, buyurun. Bu arada başka söz isteği yok ise son konuşmacı olacak ve Forumu kapatacağım. Galiba yok, çünkü 25 kişi kaldık.

ÖZER BİRSEL- Efendim, hepinize hayırlı akşamlar diliyorum. Bu özelleştirme güzel bir şey de, şimdi baktım salonda 35 kişi var, bunu kim organize etmişse, nasıl organize etmişse, hiç bu karşı görüşten adamlar yok. Hep biz söylüyoruz, biz alkışlıyoruz. Hiç karşı görüşten adam olmadığı gibi, hiçbir siyasi partiden, sadece grubu olmayan bir partiden bir arkadaş var. Hiç kimse gelmemiş. Özelleştirme Daire Başkanlığı var, acaba oradan davet edildi de mi gelmedi, yoksa teklif mi edilmedi, o da belli değil. Biz bunu halka nasıl sunacağız. Halktan bahsediyoruz, halk yok burada.

Öte yandan her şeyi siyasete döküyoruz. Bu özelleştirmenin iyi tarafları da var, kötü tarafları da var. Tamamen bir tarafı yok ediyoruz. Siyah beyaz görüyoruz her şeyi. 1973'te Boğaz Köprüsü açıldığı zaman buna karşı gelenler de vardı, Keban Barajına karşı gelenler de vardı, otoyollara karşı gelenler de vardı. Bunlar şimdi tarih oldu. Ecevit bile Boğaz Köprüsü'ne karşı geldi, "Zap Suyuna köprü yapalım", dedi. "Ne lüzum var köprüye" dedi. Her şeyi böyle siyasete dökerek bir şeye varamayız. Halka nasıl yansıtacağız bunları. Halk yok burada. Gazeteci bile yok. Nasıl bu özelleştirme çok mühim, hayati bir mevzu? Hiç kimseye intikal eden bir şey yok. Hep işte demokratik haklar, devrimciler, hep böyle klasik laflar. Bunlarla bir yere varamayız. Halk diyorsunuz. Seçim olmuş, yüzde 70'lerle iktidara gelmiş. Kabahat halkta mı, Parlamentoda mı? O zaman Parlamento'yu feshedelim, ne yapalım peki o zaman? Bunlara cevap istiyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI- Teşekkürler, çağrınız halkımıza iletilmiştir ve duyarlı bir yurttaş olarak sizin burada olmanız bizleri memnun etmiştir. Keşke herkes sizin kadar duyarlı olsa. Bir ufak anımsatma yapayım, Boğaz Köprüsüne karşı çıkan gruplar, örgütler içerisinde bilimsel ve teknik nedenlerle TMMOB, yani bizler de vardık o dönemde. Gerekçelerimiz o dönemde de haklıydı. Şimdi Boğaz'lar zinciri, köprüler, kavşaklar zincirinin yanlışlığı ortadadır. Bunu anımsatmak istedim.

Forumu şu şekilde bitirmek istiyorum. Doğadan insana, ekonomiden siyasete, tarımdan sanayiye, her alanı etkileyen küresel kapitalist sistemin bir aracı olan özelleştirme tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de mutluluk değil, hüznü getirdi. Ekonomik kazanç değil, istihdam değil yeni sorunlar getirdi. Özelleştirme bir sonuç mu, bir neden mi ya da bir sorun mu? Sorunun kaynağı ne? Çözüm sorunun kaynağına inerek çözülebilir ancak. Özelleştirme

burada defalarca vurgulandığı üzere büyük laflar değildir, gerçeğin kendisidir. Bir sistem sorunudur. Özelleştirme üzerinden yaşanan sorun bir sistem sorunudur ve köklü çözüm gerektirir.

Bu Sempozyumda çok değerli, somut öneriler getirildi, önemli katkılar sağlandı. Ben de kendi adıma önemli bilgiler edindim. Bunları yaşama geçirecek tek unsur olan insanların, yani bizlerin kafamızdaki ideolojik hegemonyanın kırılması gerekiyor. Hepimizin, Hayri Beyin söylediği gibi, ütopyaları olmalı, umutlarımız olmalı ve bunları yeşil tutmak için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız. Özellikle küresel kurumların yaşandığı dünyamızda.

TMMOB emekten ve bilimden yana bir örgüttür. İlkeleri bellidir, çizgisi bellidir. Yaşama dair her zaman konuşmuştur, bundan sonra da konuşmaya devam edecektir. Eylemlerini tek başına ya da ilgili meslek ve demokratik kitle örgütleriyle birlikte devam edecektir. Bunu sizlerle yapacağız, şu anda sayımız 25 kişi olsa bile. Bu Sempozyumun etkileri halkımıza bir şekilde yansiyacaktır. Yayın yoluyla, TMMOB internet üzerinden yayınladığı internet radyosu yoluyla, sanıyorum Hayat TV’de bu Sempozyum yayınlanacak. O şekilde, değişik yollarla biz kamuoyuna duyurmaya devam edeceğiz. Sizler gibi duyarlı yurttaşlarımız olduğu sürece gerekli tepkilerimiz mutlaka olacaktır.

Katılımınız ve katkılarınız için çok teşekkür ediyoruz. Bir şeyler yapacaksak hep birlikte yapacağız. Sayımızın az olması önemli değil. Yeter ki umutlarımız bitmesin.

Teşekkürler.